

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİN EĞİTİMİ BİLİM DALI

BELÇİKA KATOLİK EĞİTİM KURUMLARINDA
OKULÖNCESİ DÖNEMDE DİN EĞİTİMİ

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Mustafa TAVUKÇUOĞLU

HAZIRLAYAN
Abdulhalim İNAM

KONYA- 2013

T.C.
KONYA NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Abdulhalim İNAM

T.C.

KONYA NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

DOKTORA TEZİ KABUL FORMU

Abdulhalim İNAM tarafından hazırlanan “Belçika’da Katolik Okullarında Okul Öncesi Din Eğitimi Çalışmaları ve Öğretmenlerin Mesleki Problemleri” başlıklı bu çalışma 07/06/2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı Danışman ve Üyeler İmza

Prof. Dr. Mustafa TAVUKCUOĞLU

(Danışman)

Prof. Dr. Saffet KÖSE

(Üye)

Prof. Dr. Ramazan BUYRUKCU

(Üye)

Prof. Dr. Mehmet AKGÜL

(Üye)

Doç. Dr. Muhittin OKUMUŞLAR

(Üye)

ÖNSÖZ

Eğitim, yaşam boyu devam eden bir süreçten meydana gelmektedir. Bu uzun sürecin en önemli evresini ilk altı yaş dönemi oluşturmaktadır. İnsanın hayatı boyunca öğreneceği şeylerin üçte ikisini üç-altı yaş arasında öğrendiği kanaati yaygındır. Okulöncesi dönem, çocuğun dinî duygu gelişiminin ve dinî konulara merakının en yoğun olduğu evredir. Bu dönemde verilecek olan din eğitimi onun ileriki yaşlarda sahip olacağı dindarlığın şeklini belirleyecektir. Böylece çocuk, özgüvene sahip çevresi ile uyumlu, kişiliği ve kimliği şekillenmiş bir birey olarak toplumdaki yerini almış olacaktır.

Dünyanın birçok ülkesinde okul eğitimi yedi yaş sonrasında başlamaktadır. Avrupa ve Amerika kıtalarında okulöncesi dönemde eğitime hazırlık aşaması çalışmaları yapılmaktadır. Yukarıda çocuk gelişimi hakkında verilen bilgiler bunun doğru bir uygulama olduğunu göstermektedir. Katoliklerin yaptığı örgün eğitim çalışmalarının içinde, okulöncesi dönemde din eğitimi verildiği bilinmektedir. Sosyolojik araştırmalar günümüz Avrupa'sında dinin insanların hayatında farklı oranlarda da olsa önemli ölçüde anlam kaybına uğradığını göstermektedir. Bu durum kesinlikle Kiliselerin önemini kaybettiği, sadece ibadet mekânlarında insanların ibadet hayatlarıyla ilgilendikleri anlamına gelmemektedir. Kiliseler görece olarak boş olsalar da toplumsal hayatın aktif önderleri konumundadır. Başta Hıristiyan demokrat partiler olmak üzere pek çok insanın gözünde din önemli bir değer ifade etmektedir. Hala kiliseler saygın kurumlardır ve önemli hizmetler görmektedirler. Örneğin Belçika'da bir öğretim yılı içinde normal olarak 41 günlük okul tatilleri vardır. Bu tatil günlerinin sadece bir günü, İkinci Dünya Harbi'nin sona ermesinin yıldönümü münasebetiyle yapılmaktadır. Geriye kalan kırk günlük tatillerin sebebi tamamen dinidir. Son zamanlarda bu tatillerin isimleri okulların hazırladıkları eğitim faaliyet çizelgelerinde yılbaşı, bahar tatili gibi isimlerle yazılsa da dinî içerikli tatiller gerçeğini ortadan kaldırmamaktadır.

Bu Eğitim hizmetlerin en önemli alanını okul çalışmaları oluşturmaktadır. Avrupa'nın Başkenti konumunda bulunan Belçika'nın en büyük dini topluluğunu Katolikler oluşturmaktadır. Ülkenin eğitim hizmeti veren okullarının yarısı Katolikler tarafından yürütülmektedir. Katolikler bu okullarda dinî eğitime de gereken önemi vermekte bu eğitimi 2,5 - 6 yaş okulöncesi döneminde de uygulamaktadır. Okulöncesi din eğitiminin içeriği, kullandıkları didaktik materyaller sistemli hale gelmiştir. En önemli husus eğitim verilirken belli bir ders kitabı kullanılmadığı halde okulöncesi eğitim programı için Katolikler tarafından öğretmenlere rehberlik yapacak yardımcı kitaplar hazırlanmıştır. Belçika'da okulöncesi eğitim kurumları çoğunlukla ilkokulların bünyesinde bulunduğu gibi, bağımsız anaokulları şeklinde de olabilmektedir. Anaokulu eğitiminde, yaratıcı oyun şeklindeki eğitsel aktivitelerle grup çalışması yapılmasına ağırlık verilmektedir. Bütün bu çalışmalarda çocuklara yönelik dinî uyandırma ve farkındalık kazandırma çalışmaları direk olmasa da, dolaylı olarak oyun ve kutlamalarla kazandırılmaya çalışılmaktadır. Böylece çocukların kendi din ve kültürlerini özümsemeleri ve bunu yaşamlarının bir parçası haline dönüştürmeleri, Katolik kültür mirasının dinamik ve kuvvetli kalması hedeflenmektedir.

Okulöncesi eğitim kurumlarının 3. sınıflarında hazırlık olması amacıyla okuma yazma faaliyetleri de yapılabilmektedir. Eğitim, bu dönem çocuklarının gelişim özellikleri dikkate alınarak yetiştirilmiş öğretmenler tarafından verilmektedir. Bu çalışmamızda program içeriğinin bilgisi verilmekte ve öğretmenlerin karşılaştıkları mesleki sorunlar üzerinde de durulmaktadır. Teorik çalışmalarda hipotez, alan araştırmalarında varsayımlar kullanılır. Bizim araştırmamız mevcut durumu tasvir etmeye yönelik olduğundan hipotez ve varsayım kullanılmamıştır.

“Belçika'da Katolik Din Dersi Öğretmeni Yetiştirme Programları Üzerine Bir Araştırma” konulu yüksek lisans tezinden elde ettiğim tecrübeler ve halen Belçika'da eğitim alanı içinde olmam böyle bir çalışmayı yapmama sebep olmuştur. Tezimiz giriş kısmıyla beraber üç ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde genel bilgiler verildikten sonra birinci bölümde çocukların gelişim özellikleri üzerinde durulmaktadır. İkinci bölümde okul öncesi eğitim kurumlarının içeriği hakkında bilgiler verilmekte, yürütülen din eğitimi çalışmaları ve kullanılan

kitapların tanıtımları yapılmaktadır. Son olarak üçüncü bölümde öğretmenlerin yetiştirilme programları incelenmekte ve öğretmenlerin problemlerini tanımaya yönelik anket çalışmasına yer verilmektedir.

Yapılan bu çalışmanın Belçika ve Türkiye’de yürütülen okulöncesi eğitim uygulamalarında yer almayan din eğitimi çalışmalarına ışık tutacağı ümit edilmektedir.

Bu çalışmayı gerçekleştirmemde emeği geçen başta kıymetli hocam Prof. Dr. Mustafa TAVUKCUOĞLU’na, diğer hocalarım Prof. Dr. Saffet KÖSE ve Doç. Dr. Muhittin OKUMUŞLAR’a ders ortamlarında yaptığımız gözlemlerde ve görüşmelerde yardımcı olan Belçika’daki okul müdürlerine ve öğretmenlere, çalışmalarımı yaparken desteklerini esirgemeyen mesai arkadaşlarıma, yoğun çalışmalarından dolayı vakit ayıramadığım kıymetli eşim ve sevgili çocuklarıma teşekkür ediyorum.

Abdulhalim İNAM
Konya 2013

T.C.

KONYA NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Abdulhalim İNAM	Numarası: 078102083002
	Ana Bilim/Bilim Dalı	FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ / DİN EĞİTİMİ	
	Danışmanı	Prof. Dr. Mustafa TAVUKÇUOĞLU	
Tezin Adı		Belçika Katolik Eğitim Kurumlarında Okulöncesi Dönemi Din Eğitimi	

ÖZET

Belçika Kuzey Avrupa topraklarında bulunan küçük bir ülkedir. Oynadığı siyasi ve ekonomik rol açısından Avrupa Birliği'nin başkentidir. Dini bakımdan toplumun büyük bir bölümünü Katolikler oluşturmaktadır. Ülkede Katolikler eğitim faaliyetlerinde çok etkindir. Okul öncesi, ilkokul, ortaöğretim ve Üniversite eğitimi alanlarında çalışmalarını yürütmektedirler. Halkın %50 oranında bu eğitim faaliyetlerine katıldığı görülmektedir.

Katoliklerin en çok üzerinde durduğu ve kurumsal olarak okullaşmaya gittikleri kurumlardan biriside okul öncesi eğitim kurumlarıdır. 3-6 yaş arası çocukların ilkokula hazırlandığı bir kısım bedensel, zihinsel becerilerin kazandırıldığı bu okullarda özellikle çocukların dini gelişimlerini de sağlam bir şekilde geliştirebilmeleri için belli bir plan ve program dahilinde bu alanda yetişmiş öğretmenler eşliğinde okul öncesinde çocuklara dini eğitim verilmektedir.

İşte biz bu çalışmamızda 3-6 yaş çocuklarının dini gelişim özelliklerini belirttikten sonra, çocuklara verilen dini eğitimin müfredat programını, bu çalışmalar yapılırken uygulanan metotları, okul öncesi kurumlarda görev alan öğretmenlerin yetiştirilme programlarını ve öğretmenlerle yapılan görüşmeler ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Belçika, Katolik, Katolik Eğitim Kurumları, Okulöncesi Eğitim, Eğitim, Öğretmen, Program, Kuzey Avrupa, Din Eğitimi, Dini Gelişim

T.C.

KONYA NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Student's	Name Surname	Abdulhalim İNAM	ID: 078102083002
	Department/Field	FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ / DİN EĞİTİMİ	
	Advisor	Prof. Dr. Mustafa TAVUKÇUOĞLU	
Research Title		Religious Education in Catholic Education Institutions in Belgium During the Preschool Period	

ABSTRACT

Belgium is a small country located in the territory of Northern Europe. It is the capital city of the European Union in terms of political and economic role it plays. From the angle of religion, Catholics constitute a large part of the community. Catholics in the country are very active in training activities. They carry out their activities in the areas of pre-school, primary, secondary and university education and training. As it appears, a large proportion of the population has shown interest in these training activities, due to the quality of educational services.

On an institutional basis, pre-school education is also one of the vital institutions that most Catholics give most importance to and pursue schooling in. In these schools, that children aged 3-6 are prepared for primary schools, and some physical and mental skills are given, a religious education is taught to pre-school children in order to firmly develop especially their religious development, within certain plans and programs accompanied by the teachers trained in this area

Here after specifying the characteristics of 3-6 years old children's religious development in this study, there are set forth curriculum of religious education given to children, the methods applied during this work, training programs of teachers appointed in pre-school institutions and conducted interviews with the teachers mentioned.

Key Words: Belgium, Catholics, Catholic Education Institutions, Pre-School, Education, Teacher, Programs, Northern Europe, Religious Education, Religious Development

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	ii
DOKTORA TEZİ KABUL FORMU	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xiii
TABLOLAR LİSTESİ	xiv
RESİMLER LİSTESİ	xv
GİRİŞ	1
ARAŞTIRMAYLA İLGİLİ METODOLOJİK BİLGİLER	1
ARAŞTIRMANIN KONUSU VE PROBLEM	1
KONUNUN AMACI VE ÖNEMİ	2
SINIRLILIKLARI	3
İLGİLİ ÇALIŞMALAR	3
YÖNTEM VE TEKNİKLER	4

BİRİNCİ BÖLÜM

ÜÇ – ALTI YAŞ ÇOCUĞUNUN DİNİ ve AHLAKİ GELİŞİMİ

1.1. ÜÇ – ALTI YAŞ ÇOCUĞUNUN DİNİ GELİŞİMİ	14
1.1.1. Din Duygusu	14
1.1.1.1. Din Duygusunun Oluşumu	17
1.1.1.2. Din Duygusunun Gelişimi ve Çevre İlişkisi	21
1.1.2. Allah Tasavvuru	26
1.1.3. Dini Mensubiyet	31
1.1.4. Dua Anlayışı	32
1.1.5. Ölüm	33
1.2. ÜÇ – ALTI YAŞ ÇOCUĞUNUN AHLAK GELİŞİMİ	38
1.2.1. Psikanalitik Kurama Göre Ahlak Gelişimi	43
1.2.2. Sosyal Öğrenme Kuramına Göre Ahlak Gelişimi	45
1.2.3. Bilişsel Gelişim Kuramına Göre Ahlak Gelişimi	48

İKİNCİ BÖLÜM

BELÇİKA'DA KATOLİK OKULLARINDA OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

2.1. AVRUPA'DA VE BELÇİKA'DA KATOLİK EĞİTİME GENEL BAKIŞ.....	53
2.2. OKULÖNCESİ EĞİTİM.....	57
2.2.1. Okulöncesi Eğitimin Tarihi Gelişimi	61
2.2.2. Okulöncesi Eğitimin Mahiyeti.....	63
2.2.3. Okulöncesi Eğitimin Tanımı.....	64
2.2.4. Okulöncesi Eğitimin Önemi	65
2.2.5. Okulöncesi Eğitimin İlkeleri.....	68
2.2.6. Okulöncesi Din Eğitimin Amaçları.....	70
2.2.7. Okulöncesi Eğitim Kurumu Çeşitleri	72
2.2.7.1. Devlete Bağlı Olanlar	72
2.2.7.2. Belediye'ye Bağlı Olanlar.....	72
2.2.7.3. Dini Kurumlara Bağlı Olanlar.....	73
2.3. OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARININ GENEL ÖZELLİKLERİ.....	73
2.4. OKULÖNCESİ KURUMLARIN FİNANS DURUMLARI	80
2.5. OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARININ TEFTİŞİ.....	82
2.6. OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA FİZİKSEL ORTAM.....	84
2.7. OKULÖNCESİ KURUMLARDA OKUL AİLE BİRLİĞİ	88
2.8. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARININ PROGRAMLARI	89
2.8.1. Programın Amacı	90
2.8.1.1. Birinci Sınıf Müfredatının İçeriği.....	91
2.8.1.2. İkinci Sınıf Müfredatının İçeriği	93
2.8.1.3. Üçüncü Sınıf Müfredatının İçeriği	94
2.8.2. Kutsal Metni Yaşama Geçirme Faaliyetleri	97
2.8.3. Hangi Programı Kullanmak Gerekir?.....	97
2.8.4. Öğrencilere Okunması Faydalı Olan Meşhur İncil Bölümleri.....	101
2.8.5. Sınıfta Bir Öğretmenin Ders İşleme Örneği	103
2.8.6. Eğitim Çalışmalarının Değerlendirilmesi.....	107
2.8.7. Okulöncesi Eğitimde Disiplin.....	108
2.8.8. Öğrenci Adaptasyonları.....	110
2.9. OKULÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMINDA ÖĞRETMENLERİN KULLANDIKLARI KİTAPLARIN İÇERİK OLARAK İNCELENMESİ.....	116
2.9.1. Okulöncesi Kurumlarda Okutulan Kitaplar	116

2.9.2. Derslerde Yapılan Aktiviteler	120
2.9.2.1. İncil'e el ile temas	120
2.9.2.2. Kutsal metin	121
2.9.2.3. İncil'in satırlarını tekrar anlatmak	121
2.9.2.4. İncil'i keşfetmek	123
2.9.2.5. İncil'in satırlarını akli ve metodolojik bir şekilde keşfedebilmek ...	123
2.9.2.6. Kilisenin imanını anlamak ve anlatabilmek	124
2.9.2.7. Hıristiyanlığın her boyutunu anlamak ve anlatmak	125
2.9.2.8. Kilise ve toplum	125
2.9.2.9. Kilise ve sosyalleşme	125
2.9.2.10. Kiliselerde İbadet	126
2.9.2.11. Kilise ve yardımseverlik	126
2.9.3. Tanrı'ya Yaklaşmanın Pedagojisi	132
2.9.4. Öğretim Metodları	135
2.9.5. Okutulan Kitapların Bazılarından İçerik Örnekleri	139
2.9.5.1. Cebrail'le Meryem'in konuşması ve müjdesi	139
2.9.5.2. Kitap İsa'nın doğumu	140
2.9.5.3. Tanrı'nın Yunus'u balığın karnından çıkarması	141
2.9.5.4. Tomas'ın İsa ile karşılaşması	142
2.9.5.5. Dev Calut'a karşı küçük Davut	143
2.9.5.6. İsa ve çocuklar	144
2.9.5.7. Zaşe İsa'yı sevinçle karşılıyor	145

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BELÇİKA'DA OKUL ÖNCESİ KURUMLARDAKİ DİN EĞİTİMCİLERİ

3.1. OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA GÖREVLİ PERSONEL	147
3.1.1. Müdür	147
3.1.2. Öğretmenler	148
3.1.3. Çocuk Bakım Görevlileri	150
3.1.4. Temizlik Elemanı	152
3.1.5. Bakım Onarım Elemanı	153
3.2. ÖĞRETMENLİK FORMASYONU	153
3.2.1. Öğretmende Aranılan Şartlar	153
3.2.2. Öğretmenlerin Yetiştirilme Programları	154

3.2.3. Derslerin İçerikleri	159
3.3. OKULÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN MESLEKLERİYLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER.....	180
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	190
KAYNAKÇA.....	191
EKLER	202
Ek 1: Yunus Peygamberin Hikâyesinin Resimli Özeti	202
Ek 2: Yunus Peygamberin Hikâyesinin Resimli Kartlarla Anlatılması. Kartlar Karıştırılarak Çocukların Hikâyeye Göre Kartları Sıralamaları İstenir.....	203
Ek 3: İsa Peygamberin Körleri Ve Sağrıları İyileştirmesini Gösteren Çizimli Resim. Çocuklar Bu Resimleri Boyayarak Hikâyeyi İçselleştirirler.....	203
Ek 4: İsa Peygamberin Kiliseye Girmeleri İstenmeyen Çocuklara Sevgi Göstermesi Ve Onları Sahiplenmesi Hikâyesinin Kartlarla Anlatımı. Boş Kart Hikâyede Tamamlanması Gereken Yeri Göstermektedir.....	204
Ek 5: İsa Peygamberin Toplum Tarafından Günahkar Kabul Edilerek Dışlanan Zachee'yi Kardeş Olarak İlan Etmesi Ve Sahip Çıkmasının Resimli Anlatımı.....	205
Ek 6: Tanrıya İbadeti Canlandıran Örnek Boyama.....	206
Ek 7: Samuel Hikâyesinin Resimli Özeti	206
Ek 8: Kucağında İsa ile Meryem'in Örnek Boyaması	207
Ek 9: İsa'nın Hayatını Özetleyen Bir Resim Örneği.....	208
Ek 10: Vaftizi Anlatan Örnek Boyamalar	209
Ek 11: Kilisede Ayinleri Anlatan Şematik Boyamalar	210
Ek 12: Kilise ve Hristiyan toplumunu gösteren örnek boyama.....	210
Ek 13: Ayinlerde Çocukların Katılımının Önemini Vurgulayan Örnek Boyama....	211
Ek 14: Tanrı İsa'nın Dirilişini Canlandıran Örnek Boyamalar.....	212
Ek 15: İsa'nın Kendisini İnsanlık İçin Feda Ettiğini Simgeleyen "Eucharistie" Kutlamalarından Örnek Boyamalar.....	213
Ek 16: İsa'nın Çarmıha Gerilme Serüveninden Dirilmesine Uzanan Yolu Kronolojik Olarak Anlatan Resimler.....	214

KISALTMALAR

A.g.e.	: Adı geçen eser
A.g.m.	: Adı geçen makale
AB	: Avrupa Birliği
C	: Cilt
Çev.	: Çeviren
C.Ü.İ.F.D.	: Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
DİA	: Diyanet İslâm Ansiklopedisi
DİB	: Diyanet İşleri Başkanlığı
DİBY	: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları
İFAV	: İlahiyat Fakültesi Araştırma Vakfı
İST	: İstanbul
M.Ü.	: Marmara Üniversitesi
M.Ü.İ.F.V.Y.	: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları
M.Ü.İ.F.D.E.A.D	: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Değerler Eğitimi Araştırma Dergisi
O.Ö.E	: Okulöncesi Eğitim
S.	: Sayfa
S.B.A.	: Sosyal Bilimler Ansiklopedisi
S.Ü.İ.F.D.	: Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
TDV	: Türk Diyanet Vakfı
Yay	: Yayınları
EFFATA	: İsa'nın sağır dilsiz iyileştirme mucizesinde kullandığı söz.
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
Yey.	: Yayın yeri yok

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Avrupa Birliği Ülkelerinde Okulöncesi Eğitim Gören Çocukların Oranları ve Zorunlu Eğitime Başlama Yaşları (1960-1970 ve 1980'li Yılların Sonu İtibariyle).....	9
Tablo 2: Avrupa Birliği'ne Üye Ülkelerde Okulöncesi Eğitimde 3 ve 4 Yaş Grubunda Okullaşma Oranları (1960-1997).....	10
Tablo 3: Ahlaki Gelişim Evreleri Tablosu.....	40
Tablo 4: Ahlâki Gelişim Evreleri Tablosu.....	42
Tablo 5: Okulların açılma çalışmalarının yeni başladığında meydana gelen okulların açılma ve kapanma durumlarını örnek olarak gösteren tablo.....	63
Tablo 6: Okulların açılma ve kapatılma kriterleri.....	77
Tablo 7: Okulların açılmasında belirlenen normlar	79
Tablo 8: Okulların birbirine uzaklıklarını gösteren tablo	80
Tablo 9: İncil'den bir metnin ders olarak işlenmesinde örnek sunum	95
Tablo 10: Bir plan örneği: Tanrı Yunusu Kurtarıyor	100
Tablo 11: 4 Yaştan İtibaren	101
Tablo 12: 5 Yaştan İtibaren	101
Tablo 13: 4 Yaştan İtibaren	101
Tablo 14: Örnek haftalık ders programı	103
Tablo 15: Okulöncesi Eğitimde Bir Günlük Ders Çizelgesi:	107
Tablo 16: İlkokul birinci sınıfta okuyan çocukların üzerine yapılan araştırma.....	111
Tablo 17: Bir hikâyenin anlatımında interaktif yöntemlerin kullanılması	136
Tablo 18: Yıllara göre okutulan dersler.....	151
Tablo 19: Öğretmenlerin üç yıl boyunca aldıkları dersler ve saatleri.....	158

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1: Okulöncesi Eğitim Kurumları	84
Resim 2: Örnek bir sınıfın krokisi.....	84
Resim 3: Sınıfta öğretmen öğrencilerle hikâye okurken	85
Resim 4: Sınıfların özellikleri ve içinde bulunan malzemeler.....	85
Resim 5: Noel kutlamalarından bir görüntü	85
Resim 6: Noel kutlamalarına, Noel Baba'yla çocukların buluşması.	86
Resim 7: Müzik köşesi	87

GİRİŞ

ARAŞTIRMAYLA İLGİLİ METODOLOJİK BİLGİLER

ARAŞTIRMANIN KONUSU VE PROBLEM

Bu çalışmanın konusunu Belçika'da Katoliklerin gerçekleştirdikleri ana sınıfı faaliyetleri oluşturmaktadır. Hıristiyanlıkta en çok müntesibi bulunan mezhep Katolik mezhebidir. Katoliklik Belçika'da en çok benimsenmiş mezhep konumundadır. Hayatın her alanında faaliyet gösteren Katolikler, içinde buldukları ülkelerin içerisinde siyasetten ekonomiye, sigorta ve sağlık sektöründen sosyal çalışmalara, halk eğitiminden örgün eğitime kadar birçok alanda organizeler gerçekleştirmektedir. Belçika'da okul faaliyetlerinin yarısı Katoliklerin elindedir. Ülkede Katolikler her alanda söz sahibi konumundadır. Bu alanlardan en önemlisi de eğitimidir.

Bu eğitim çalışmalarının en dikkat çekici olanı da okulöncesi yapılan eğitim faaliyetleridir. Programın genel karakteristiğine bakıldığında devlet okulları diğer özel okullardan farklı değildir. Burada incelememize konu olan çalışma Katoliklerde okulöncesi din eğitimi çalışmalarıdır. Devlet okullarında program içerisinde din eğitimi olmamasına karşın Katoliklerin açtıkları özel okullarda din eğitimi verilmektedir. Çalışmalar ciddi bir şekilde takip edilmekte ve zaman zaman Program gözden geçirilerek güncellenmektedir. Yeni metotların yardımıyla çocukların dimağlarına din duygusu yerleştirilmektedir.

Bu çalışmada, din eğitimi programının içeriği, yapılan faaliyetlerin tanıtılması ve öğretmenlerin mesleki problemlerinin neler olduğu ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Ayrıca bu programın öneminin yanında görevli öğretmenlerin eğitim durumları, mesleğini icra etme biçimleri, çocukların İncil'le tanıştırılmaları, bu aşamada kullanılan metotlar ve karşılaşılan sorunlar incelenmeye çalışılmıştır. Veri toplama aracı olarak kullandığımız anketlerde sorular çoktan seçmeli ve acık uçlu olacak şekilde iki kategoride gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmanın ülkelerde yeni başlatılan okulöncesi eğitim hamlelerinin gelişmesine ve tecrübe kazanmasına yardımcı olacağı umulmaktadır.

KONUNUN AMACI VE ÖNEMİ

Belçika Avrupa Birliği'nin merkezi olması sebebiyle birçok alanda araştırmacıların gözlerini çevirdikleri ülkelerden biridir. Bu alanlardan biriside eğitimidir. Okullardaki eğitim faaliyetlerinin yarısı Katolikler tarafından gerçekleştirilmektedir. Katolik okullarında okulöncesi din eğitimi çalışmaları ve öğretmenlerin mesleki problemleri de diğer konular gibi dünya ülkeleriyle kıyaslandığında, farklılıkların ve benzerliklerin tespit edilmesi bilimsel açıdan faydalı olacaktır.

Belçika'da Katoliklik, Ortodoksluk, Protestanlık, Yahudilik, İslam Dini ve Laiklik devletin resmen tanıdığı dinleri oluşturmaktadır. Bu dinlerin mensuplarının din eğitimlerinin gerçekleştirilmesinde uygulanan birtakım programlar mevcuttur. Bu bağlamda gelişen ve değişen dünyada, çoğunluğunu Katolik Hıristiyanların oluşturduğu Belçika'da, okulöncesi din eğitimi faaliyetleri araştırılmaya değer bir konudur. Belçika'da Hıristiyan Katolik topluluğun mevcut okulların yarısına sahip olması ve okulöncesi din eğitimi çalışması yapmaları bizi bu konuyu araştırmaya yöneltmiştir.

Avrupa'da dinî hayatta meydana gelen çözümlere karşın çocuklarda din eğitimi uygulamaları ve bunun ileriki yaşlara yansımaları önemli bir araştırma konusudur. Bu çalışmayla okulöncesi eğitim döneminde, soyut düşünce kavramı gelişmemiş çocuklara verilen eğitim programı, içerikleri ve kullanılan didaktik materyaller incelenmiştir. Aynı zamanda bu eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin mesleki problemleri ele alınarak bu alanda çalışma yapan öğretmenlerin sorunları tespit edilmeye çalışılmıştır. Diğer taraftan okulöncesi din eğitimi programları incelendikten sonra faydaları ve ileriki yıllara pozitif yansımalarının tespiti halinde Türkiye'de okulöncesi eğitim uygulamalarına din eğitiminin de adapte edilmesine katkı sağlayacağı düşünülebilir.

Belçika Katolik din dersi öğretmenlerinin kendi din mensuplarına karşı etkin bir metot kullandıkları gözlemlenmektedir. Katolikler arasında etkin metot kullanan Katolik din dersi öğretmenlerinin eğitim programlarının araştırılması bu sebeple büyük

önem arz etmektedir. Diğer bir yönden din eğitiminde çocuğun eğitimi ayrı bir önem taşımaktadır. Katoliklerin başarılı oldukları alanlardan birini de çocuklarda din duygusunu oluşturmaları ve dine karşı istek ve ilgiyi uyandırmalarıdır. İnanç esaslarını kabul ettirmede kullandıkları ikna veya sevdirmeye yöntemleri araştırılmaya değer bir durumdur. Katolik din dersi öğretmenlerinin geniş bir vizyona sahip olup olmadıklarının da bilinmesi araştırmanın bağlantıları için önem taşımaktadır.

SINIRLILIKLARI

Yapılan bu çalışmada konu, Belçika'daki Eğitim sistemi içerisinde Katoliklere ait okul öncesi eğitim kurumlarıyla, burada uygulanan programlar, öğretmenlerle, öğretmenlerin mesleki sorunları ve 2009 - 2013 yılları arasındaki uygulamalarla sınırlandırılmıştır. Ayrıca çalışmada Belçika'nın Valon bölgesi okulöncesi, öğretmenleriyle de görüşülmüştür.

İLGİLİ ÇALIŞMALAR

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Dergisinin Yaz 2005 ve 167 sayılı nüshasında Mehmet ARSLAN'ın "Avrupa Birliği Ülkelerinde Okulöncesi Eğitimin Gelişimi ve Mevcut Durumu" makalesinde yer verilmiştir. Ayrıca Kemal AYTAÇ'ın "Avrupa Eğitim Tarihi" adlı eserinde konuya değinilmiştir. Bu çalışmaların yanında Prof. Dr. Mustafa TAVUKÇUOĞLU Belçika'da Türk Ailesi ve Din Eğitimi kitabında konuya Belçika Eğitim Sistemi anlatılırken ve Dr. Cemil ORUÇ'un Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Din Eğitimi kitabında Avrupa'da okul öncesi eğitiminin tarihi gelişimi anlatılırken değinilmiştir. Benzeri bilgilere Prof. Dr. Mehmet Zeki AYDIN'ın "*Belçika'da İlk ve Orta öğretimde Din ve Ahlak Öğretimi*" konulu makalesinde, rastlanmaktadır. Daha önce yapmış olduğumuz Katolik Din Dersi Öğretmenlerini Yetiştirme Programları Üzerine Bir Araştırma konulu yüksek lisans seminerim ve Belçika'da Katolik Din Dersi Öğretmeni Yetiştirme Programları Üzerine Bir Araştırma konulu yüksek lisans tezimle konuya katkı sağlanmıştır. Bu çalışmamızda Katoliklerin ülke genelinde yaptıkları Okulöncesi Din Eğitimi Çalışmaları ve bu çalışmalarda görev alan Öğretmenlerin mesleki doyumu ve problemleri incelenecektir.

YÖNTEM VE TEKNİKLER

Belçika’da Katoliklerin okulöncesi din eğitimi çalışmaları incelendiğinden dolayı öncelikle 3-6 yaş gelişim özellikleri konuyla ilgili literatürden incelenmiştir. İkinci aşamada Okulöncesi Eğitim Programlarını tanıtan ve inceleyen araştırmalara başvurulmuştur. Son aşamada okulda görev yapan öğretmenlerin yetiştirilme programları incelenmiş ve öğretmenlerle görüşülerek okulöncesi eğitimle ilgili görüşlerine başvurulmuştur.

Çalışmamız esas olarak kuramsal bir çalışma olup, literatür tarama ve belge inceleme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Çalışmadaki teorik bilgilerin uygulamadaki karşılıklarının belirlenmesi amacıyla da öğretmenlerle görüşme yapılmıştır.

Çocuk toplumun geleceği için en önemli değerdir. Bu değeri ifade etmek için veciz bir ifade vardır. – “Çocuğa kim demiş küçük bir şey - Bir çocuk belki en büyük bir şey.” Başka bir ifadeyle “Çocuk küçüktür, ama mes’alesi büyüktür”.¹ Gerçekten çocuk çok büyük bir şeydir. Çocuk ailenin ve toplumun başlıca önemli meselesidir. Diğer bir deyişle büyüme süreci içerisinde olan insan yavrusuna çocuk denilir. Bundan dolayı çocuk eğitimi, daha evliliğe adım atarken başlamakta² ve insanın hayatını tamamlamasına kadar devam etmekte olan bir süreçtir. Bu uzun sürecin birçok gelişim açısından en önemli dönemini ilk altı yıl oluşturmaktadır. En yoğun öğrenme süreci bu dönemde görülmektedir. Bugüne kadar yapılan araştırmalar, okulöncesi dönemde kazanılan bilgi ve becerilerin kişinin hayatında her zaman etki ve tesirini sürdürdüğünü ortaya koymaktadır. Bundan dolayı çocuk eğitimi günümüzün en önemli çalışma alanı haline gelmiştir. Her aile, her toplum, her ülke ve hatta dünya bloğu çocuk eğitimine en ciddi şekilde kafa yormaktadır.

Çocuk eğitimi, babadan-atadan görme geleneksel yöntemlerle yapılırken, artık günümüzde bu durum değişmiştir. Teknolojik gelişmeler, toplumsal problemler ve son derece karmaşık hale gelen hayat şartları karşısında çocuk eğitimi bilim dünyasının yoğunlukla çalıştığı bir alan olmuştur. Yine bilimsel verilere bakıldığında çocuk eğitimine farklı yaklaşanlar da vardır.³

Eğitimi olmayan bir dini ve üzerinde yükseldiği manevi değeri olmayan bir eğitimi düşünmek mümkün değildir.⁴ Hayatın her anını kuşatan dinle hayat boyu devam etmesi gereken eğitimi birbirinden ayrı düşünmenin imkânı yoktur.⁵ Tarihi süreç içerisinde manevi değerleri dikkate almayan devletler ve topluluklar olmuştur. Daha çok komünizmle yönetilen ülkelerde görülen bu durum sonucunda, nesiller psikolojik problemlerle büyümüş ve sorumluluk almaktan ve iyi bir vatandaş olmaktan kaçınmışlardır.⁶

---

¹ Canan, İbrahim, Çocuk Eğitimi, Nesil Yay. İst, 2000, s.11.

² Süveyd, Muhammed Nur, Peygamberimizin Sünnetinde Çocuk Eğitimi, Çev. Güler Zekeriyya, Uysal Kitabevi, Konya, 1998, s.45.

³ Ertuğrul, Halit, Çocuk Eğitiminde Yeni Teknikler, Timaş Yay. İst. 2004, s.9.

⁴ Altun, Dursun, Almanya’da Dini Eğitim, Timaş Yay, İst, 2001, s. 22.

⁵ Kanger, Faruk, Peygamber Ahlakını Referans Alan Karakter Eğitimi, Erkam Yay. İst. 2009, s.19.

⁶ Ertuğrul, Halit, Çocuk Eğitiminde Yeni Teknikler, Timaş Yay. İst. 2004, s.9.

Din, bireyin olumlu veya olumsuz bir kişilik geliştirmesinde, belli değer duygularının oluşmasında, davranışların şekillenmesinde yaşam gayesine uygun hareket edebilme becerisi kazanmış bir bireyin yetiştirilmesi ve topluma kazandırılmasında en önemli etkiye sahiptir. Sahip olduğu kabiliyetlerden sadece biri veya birkaçı geliştirilmiş, diğerleri ise ihmal edilmiş bir insanın iç âleminde huzur bulabilmesi ve faydalı bir birey olabilmesi mümkün değildir.⁷ İnsanın hayatı boyunca elde ettiği bilgi birikiminin 2/3'sini üç-altı yaş arasında öğrendiği araştırmalarla ortaya konulmuştur.⁸ Bunun için okulöncesi dönemde çocuğun her bakımından gelişimini etkileyen çevre çok önemlidir.⁹ Bu dönemin tesadüflere bırakılması söz konusu değildir. Böyle bir dönemin kendi haline bırakılarak geçirilmesi çok büyük görünmeyen maliyetlerin oluşmasına ve ülkelerin bütçesine yük getirmesine sebep olacaktır. Sağlıklı bireyleri yetiştirmeyen toplulukların güçlü aile yapıları da olmayacak sonuç olarak birbirine kenetlenmiş toplum ve devlet yapısı meydana gelmeyecektir.

Tarih boyunca insanlık kendi neslinin devamını sağlayacak olan çocuklarının sağlıklı bir şekilde yetiştirilebilmesi için birçok çalışmalar yapmıştır. Sütanne tutma, dadı görevlendirme, doğduğu yerden başka bir yere gönderme, yatak odası ve ev ortamının gelişme dönemlerine göre düzenlenmesi¹⁰ gibi tedbirler bunların başında gelmektedir. XVIII. y.y.'a kadar eğitim- öğretim çalışmaları ailede devam ettirilmiş okul sistemi şeklinde bir çalışmaya girilmemiştir. Sanayi devriminin gerçekleşmesinden sonra anne –babanın çalışması çocukların aile eğitiminden de yoksun kalmasını beraberinde getirmiştir. Bu boşluğu tespit eden kilise tarafından 1700'lü yıllarda 0-6 yaşındaki çocuklara yönelik eğitim çalışmaları Avrupa ülkelerinde başlatılmıştır.¹¹

Her çocuğun farklı kişiliği ve uyum biçimi olmakla beraber her yaşa ait belli başlı bazı özellikler mevcuttur ve bu özellikleri bebek dünyaya gelmeden önce öğrenmek gerekmektedir. 6 yaşa kadar olan dönem öğrenme, gelişim ve kişiliğin oluşumu açısından en önemli dönemdir. Bu dönemde bakım ve sevgi kadar çocuğun psikolojik, fiziksel ve zihinsel ihtiyaçlarını da tanımak ve karşılamak önem

---

⁷ Yılmaz, Hüseyin, Din Eğitimi ve Sosyal Barış, İnsan Yay. İst. 2003, s. 71.

⁸ Özeri, Zeynep Nezahat, Okulöncesi Din ve Ahlak Eğitimi, Dem Yay. İst. 2004, s.15.

⁹ Seyfi, Kenan, Din Öğretimi Dergisi, *İbn-i Miskeveyh'e Göre Çocuk eğitimi*, Mayıs- Haziran, İst,1993, s. 54.

¹⁰ Bakdık, Ömer, Eğitim ve Psikoloji Rehberi, Timaş Yay. İst. 2005, s. 181.

¹¹ Grootaers, Dominique, Histoire de L'enseignement en Belgique, Edition CRISP, 1998, s17.

taşımaktadır. Çocuğun tüm ihtiyaçlarını uygun şekilde karşılamak ve onu sağlıklı yetişkin bir birey olarak hayata hazırlamak birinci derecede anne-babanın sorumluluğundadır.

Okulöncesi eğitim, insan gelişiminin en hızlı ve en duyarlı dönemini oluşturmaktadır. Yaşamın ilk yıllarında alınan eğitimin ve geçirilen deneyimlerin, ileri yaşlardaki öğrenme yeteneği ve gelecekteki başarı üzerinde de önemli etkileri vardır. Okulöncesi dönem olarak adlandırılan 0-6 yaş dönemi, çocuğun öğrenmesinin en yoğun olduğu, temel alışkanlıklarının, zihinsel yeteneklerinin en hızlı geliştiği ve biçimlendiği bir dönemdir. Ayrıca bu yaşlarda çocuk okulöncesi kurumlara gidebilecek durumdadır. Artık tuvalet alışkanlığı kazanmış ve sütten kesilmiştir. Günün belli vaktinde annesinden uzak kalabilecek kadar bağımsızlık duygusuna sahiptir. Bir bölümü hariç genellikle çocuklar okula gitmeye sabırsızlanmaktadır.

İnsan yaşamında böylesine önemli bir yeri olan bu yılların en iyi biçimde değerlendirilmesi, nitelikli bir okulöncesi eğitimle mümkündür. Bu nedenle, okulöncesi eğitimin niteliğini artırmak, en etkili biçimde düzenlemek ve 3-6 yaş grubuna hizmet edecek biçimde yaygınlaştırmak çok önemlidir. Bu çalışmada çocuğun kişiliğinin ve kimliğinin gelişmesinde, ileri yaşlarında sorumluluk sahibi bir birey olmasında din eğitimi de verilmesi diğer eğitim kadar önemlidir. F. Bacon dini, birçok davranış uyaranı ve insan toplumunun en önemli bağı olarak nitelendirmektedir.¹²

Avrupa’da okulöncesi eğitim çalışmalarının kurumsallaşması 19. Yüzyılda gerçekleşmiştir. İngiltere’den Owen, Almanya’dan Fröbel ve İtalya’dan Montessori gibi düşünce insanları bu erken çocukluk pedagojisinin tanınmış teorisyenleri ve bu düşüncenin mimarları olarak kabul edilmektedir.¹³ Kökeni eskiye dayanmasına rağmen, Okulöncesi Eğitimin yaygınlaşması 1960’lı yıllarda olmuştur. Günümüzde Avrupa Birliği ülkelerinin çoğunda okulöncesi eğitimde okullaşma oranları oldukça yüksektir. Bazı Avrupa Ülkelerinde eğitimin bu kademesindeki okullaşma oranı %100'lere ulaşmıştır. Avrupa Birliği ülkelerinin çoğunda hükümetler, yerel yönetimler, dinî

---

¹² Aktay, Yasin- Köktaş, Emin, Din Sosyolojisi, Vadi Yayınları, Ank., 1998, s. 26.

¹³ Arslan, Mehmet, “A.B. Ülkelerinde O.Ö. E. Gelişimi ve Mevcut Durumu”, MEB, Üç aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl 33, Yaz 2005, sayı 167. s.8-15.

kuruluşlar ve özel bir takım kurumlar Okulöncesi Eğitimi birlikte yürütmektedir. Ailenin çocuk yetiştirme işlerini desteklemek, 0-6 yaş çocuklarının dil ve sosyal yönden gelişimlerini sağlamak gibi hususların bu kurumların amaçları olduğu konusu tartışmasız kabul edilmektedir. Hierdeis'e göre geniş anlamda Okulöncesi Eğitim; "Çocuklara yaşamın ilk altı yılı içerisinde aile dışında sunulan tüm yardım, destek, koruma ve eğitim olanaklarıdır" dar anlamda ise, "Çocuklara 3. yaşlarından zorunlu ilköğretim aşamasına kadar sağlanan ilk organize eğitim sürecidir". Tarihin akışı içerisinde incelendiğinde çocukların erken yaşlardan itibaren eğitilmeleri gerektiği düşüncesi birçok filozof ve düşünür tarafından dile getirilmiştir.

Avrupa'da Okulöncesi Eğitimdeki gelişmeler aşağıda Tablo-1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Avrupa Birliği Ülkelerinde Okulöncesi Eğitim Gören Çocukların Oranları ve Zorunlu Eğitime Başlama Yaşları (1960-1970 ve 1980'li Yılların Sonu İtibariyle)

	1960	1970	1980'li Yılların Sonu	
Ülke	Oran (Yaş)	Oran (Yaş)	Oran (Yaş)	İlköğretime Başlama Yaşı
Fed. Almanya	% 29 (3-6 Yaş)	%33 (3-6 Yaş)	%68 (3-6 Yaş)	6 Yaş
Doğu Almanya	% 46 (3-6 Yaş)	% 65 (3-6 Yaş)	% 95 (3-6 Yaş)	6 Yaş
Fransa	%43 (2-6 Yaş)	%87 (3-6 Yaş) %65 (2-6 Yaş)	%95 (3-6 Yaş)	6 Yaş
İtalya	%43 (3-6 Yaş)	%58 (3-6 Yaş)	%85 (3-6 Yaş)	6 Yaş
Hollanda	%78 (4-6 Yaş)	%60 (3-6 Yaş) %90 (4-6 Yaş)	%50-55 (3-5 Yaş)	5 Yaş 6 Yaş
Belçika	%90 (3-6 Yaş)	%95 (3-6 Yaş)	%95 (3-6 Yaş)	6 Yaş
Lüksemburg	-	-	%50- 60 (3-5 Yaş)	
İngiltere	%11 (2-5 Yaş)	%16 (2-5 Yaş)	%35 -40 (3-5 Yaş)	5 Yaş
İrlanda	-	-	%55 (3-6 Yaş)	6 Yaş
Danimarka	-	%20 (3-6 Yaş)	%85 (3-7 Yaş)	7 Yaş
Yunanistan	-	-	%65-70 (3-5.5 Yaş)	5.5 Yaş
Portekiz	-	%3.0 (3-6 Yaş)	%35 (3-6 Yaş)	6 Yaş
İspanya	-	%42 (3-6 Yaş)	%65 -70 (3-6 Yaş)	6 Yaş

Okulöncesi eğitimin Avrupa ülkelerindeki gelişimini bu ülkelerin ekonomik gelişme, genişleme ve büyümeleri ile bağlantılı olarak ele almak ve yorumlamak gerekmektedir. Avrupa'da daha hızlı ekonomik büyüme ve gelişmenin başlangıcı da kuşkusuz 1960'lı yıllara rastlamaktadır. Tablo 1'de de görüldüğü gibi, Belçika ve Fransa'da "ecole maternelle"nin genel eğitim sistemine dâhil edilmesinden dolayı 1960'larda en yüksek okullaşma oranı bu ülkelerde görülmektedir.

Avrupa Birliği'nde okulöncesi eğitimin durumunu daha iyi görebilmek için yakın tarihlere ait oranlara da göz atmak gerekmektedir. Bu itibarla başta yine Avrupa Birliğine üye ülkelerde yalnızca 3 ve 4 yaş gruplarının oranları aşağıda Tablo-2'de verilmiştir.

Tablo 2: Avrupa Birliği'ne Üye Ülkelerde Okulöncesi Eğitimde 3 ve 4 Yaş Grubunda Okullaşma Oranları (1960-1997)

AB ÜLKELERİ	3 Yaş	4 Yaş					
	1997	1960	1970	1980	1990	1996	1997
Almanya	46,7	-	-	65	71	71	81
Belçika	99	92	100	100	99	100	100
Danimarka	63	-	36(1973)	54	74	79	80
Yunanistan	13	-	-	38	51	54	56
İspanya	67						
Fransa	100	63	87	100	100	100	100
İrlanda	3	-	-	54	55	54	54
İtalya	91	-	-	-	-	-	93
Luxenburg	-	43	65	94	94	100	100
Hollanda	-	71	86	96	98	97	99
Avusturya	32	-	29	57	66	71	72
Portukiz	39	-	-	18	46	55	55
Finlandiya	32	-	16(1975)	18	26	29	36
İsveç	59	-	-	28	48	57	63
İngiltere	48	34	43	69	85	100	99

Okulöncesi eğitim, özellikle, 20. yüzyılın son çeyreğinde hemen her ülkede giderek daha fazla önem kazanmıştır. Pek çok ülkede değişik okulöncesi eğitim modelleri denenmiş, ulusal ve uluslararası kuruluşların desteği ile çeşitli projeler gerçekleştirilmiştir.¹⁴

Bilim adamları tarafından insan sağlığı bedensel, ruhsal ve toplumsal iyilik durumu olarak tanımlanmaktadır. Genellikle sağlıklı insan ifadesinden toplumda oluşan çağrışım bedensel veya fiziksel görüntünün iyi olması şeklinde algılanmaktadır. Bu tespitten hareketle fiziksel iyilik haline verilen değer, ruhsal olgunlaşmaya ve iyileştirilmeye verilemediğinde toplumda görünmeyen hasta bireyler oluşmaktadır. Bu tür olumsuzluklarla karşılaşmadan hem bedensel hem de ruhsal sağlıklı toplumlara meydana getirmenin yolu çocukluk çağlarında gelişim dönemlerine göre eğitim¹⁵ çalışmalarını şekillendirmekten geçmektedir. Bu şekillendirmede ruha en önemli olumlu etkiyi din eğitimi sağlamaktadır.

¹⁴ <http://www.oalp.anadolu.edu.tr/09.02.2011,11.47>.

¹⁵ Öcal, Mustafa, Eğitimde Rehberlik, Düşünce Yay. İst. 2004, s,15.

Ruh sağlığı iyi olan insanların kendisi ve çevresiyle barışık, uyumlu ilişkiler ağı kurduğu gözlemlenmektedir. Hatta insanlarla geçinme ve işbirliği yapmanın ötesinde, sevgiye ve saygıya dayalı bağlar kurabilmektedir. Kendine karşı guveni tamdır.¹⁶ Bağımsız olarak girişimlerde bulunabilmektedir. Yeteneklerini keşfedebilmekte bundan dolayı orantısız bir üstünlük ve aşağılık duygusuna kapılmadan zsaygısıyla ilişkilerini sürdürebilmektedir. Topluma karşı sorumluluklarının bilincindedir. Hep bir yaşam gayesi vardır. Gerektiğinde bu hedeflere yürürken karşısına çıkabilecek güçlüklere ve sıkıntılara katlanabilme iradesini ortaya koyabilmektedir. Hatalarından ve yanılđılarından gerekli dersi çıkarabilmekte ve gerektiğinde kendisini eleştirmekten çekinmemektedir. Başarısızlıklarının sonuçlarını başkalarına yüklemeden otokontrol sitemine dayalı olarak kendini yeniden revize edebilmektedir.¹⁷

İnsan neslinin devamının sağlanması, fert ve toplumun maddi ihtiyaçlarının karşılanması kültürel mirasın yetişmekte olan nesillere aktarılması gerekmektedir. Bunu sağlayacak en iyi faaliyet eğitimidir. Eğitim hem yetişme hem de yetiştirme çabasını aynı anda gösteren ender alanlardan biridir.¹⁸ Kültürel hayatı belirleyen manevi değerlerin başında temel inanışlar gelmektedir. Eğitimde temel inançlar içerisinde dinden daha kuvvetli olanı yoktur. Din insanın iradi, hissi, güçlerini idrak etmesine, kendi varlığının ve benliğinin farkına varmasına, dolayısıyla hem dünyada hem de ebedi alemde mutlu olmasına zemin hazırlamaktadır.¹⁹

J.A. Lauwerys, eğitimi etkileyen faktörlerden din faktörünün önemini şöyle açıklamaktadır: Dünyadaki bütün memleketlerde din ve eğitim, birbiriyle ilgili iki faktör halindedir. Çok eski zamanlardan beri ibadet yapılan yerler, ibadetler dışında bazı fonksiyonlar da ifa etmişlerdir. Bu yerlerde din adamları dini faaliyetlerin dışında bölge çocuklarının eğitimiyle de ilgilenmişlerdir. Dünyada dini okullardan ayrı okul ve eğitim

---

¹⁶ Decobert, Simone- Sacco, François, Le Dessin Dans Psycanalytique Avec L'enfant, Editions Eres, 1995, s.74

¹⁷ Yrkoğlu, Atalay, ocuk Ruh Sağlığı, zgr Yay. İst, 2000, s. 19.

¹⁸ Ayhan, Halis, Din Eğitimi ve ğretimi, M..İ.F.V.Y. İst, 1997, s.7.

¹⁹ Konuk, Yudagl, Okulöncesi ocuklarda Dini Duygunun Gelişimi ve Eğitimi, T.D.V.Yay. Ank., 1994, s. 1.

sistemleri kurmak, oldukça yeni bir düşüncedir. Bu durum takriben iki yüzyıl evvel başlamıştır. Bu modern devlet anlayışı ve endüstrileşmenin sonucunda meydana gelmiş bir gelişmedir. Sosyal ve siyasi hayatta meydana gelen bu değişmeden itibaren din adamları tarafından idare edilen din okullarından ayrı olarak laik okullar açılmıştır. J.A. Lauwerys, eğitimci, kilise-devlet ve eğitim ilişkilerini, İslâm dini ile mukayese ederek, şu bilgileri vermektedir: Katolik kilisesi Hıristiyan dünyasında özel bir kurum olarak kabul edilir. Mesela bunu İslâm dini ile mukayese edelim; İslâm dininde birçok cami vardır ve bunlar birbirinden farklı güzelliğindedir. Cami kendisini organize edememektedir. Hıristiyanlıkta ise kilise tıpkı bir ordu gibidir; kendisini organize edebilmektedir. Adeta devlet içinde devlet konumundadır. Örneğin, Papa ne derse bunu en ücra yerlerdeki bir din adamı dahi uygulamaktadır. İslâm dininde ise dini emirleri yayan, Papa gibi bir merkezi sınıf bulunmamaktadır.²⁰ Avrupa'daki dini teşekküller hem eğitim ve öğretimi idare etmek hem de öğretmen yetiştirme eğilimi göstermişlerdir.

Aynı eğitimciye göre Katolikler eğitimi aile ile kilise arasında kabul etmemektedirler. Bu faaliyetlerde devletin hiç bir rolünü kabul etmemektedirler. Onlar eğitimin amaçlarını çok geniş anlamda ele alarak, okulların dini okullardan ayrı olmasını düşünmemektedirler. İnsanlar kendi varlıklarını korumak zorundadır ve bunun güvence altına alınması da Katolik dini tarafından temin edilmelidir. Kilise tüm insanlığın eğitiminden ve yetiştirilmesinden kendini sorumlu tutmaktadır. Böylece okuldaki bütün faaliyetler, insanın kendi varlık ve kıymet hükümlerini muhafaza etmek durumundadır.

Birden çok dine mensup toplulukların bulunduğu Batı ülkelerinde, eğitimin kimin tarafından kontrol edileceği, okul ve ders müfredatlarının nasıl hazırlanacağı, öğretmenlerin nasıl yetiştirilip görevlendirileceği, ders kitaplarının yazılmasında kilise ve devlet arasında nasıl bir işbirliği oluşturulması gerektiği gibi konularda tartışmalar yaşanmıştır.

---

²⁰ Ayhan, Halis, Din Eğitimi ve Öğretimi, M.Ü.İ.F.V.Y. İst, 1997, s.24.

Avrupa eğitim tarihinde görülen bu tartışmalar ve gelişmeler örgün eğitim kurumlarında din bilgisi, din kültürü ve ahlak öğretimi,²¹ din derslerinin okutulması ve din görevlilerinin yetiştirilmesi gibi konularda olmasına rağmen bireyin manevi ve vicdani gelişimi için din eğitimi ve öğretiminin vazgeçilmezliği görülmüştür. Tartışmalar bu eğitimin doğrudan kilise tarafından mı yoksa devlet okullarında kilise tarafından kontrol edilen bir programla ve din adamları eliyle mi verilmesi noktasında yoğunlaşmaktadır.²²

---

²¹ Bacanlı, Hasan, Duyuşsal Davranış Eğitimi, Nobel Yay. Dağ. 1999, Ank. s. 19.

²² Ayhan, Halis, Türkiye’de Din Eğitimi, İst, 1999, M.Ü. İ.F. V. Y. s, XIV-XV.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÜÇ – ALTI YAŞ ÇOCUĞUNUN DİNİ ve AHLAKİ GELİŞİMİ

1.1. ÜÇ – ALTI YAŞ ÇOCUĞUNUN DİNİ GELİŞİMİ

1.1.1. Din Duygusu

Din kavramı (religion) latince “religere” “bağlanma” anlamında kullanılırken “relegere” ise “tekrar okumak, düşünmek, tefekkür etmek” anlamlarına gelmektedir. Arapça’da ise “ceza, ibadet, tutulan ve gidilen yol, boyun eğme ve kullukta bulunma, köle olma, hesap günü anlamlarını taşımaktadır.²³ Din, aşkın ve kutsal varlıkla ilgili iman halindeki inanç hükümlerinin kişinin hafızasında muhafaza edilmiş, davranış haline getirilmiş onu bir sosyo-kültürel kişi haline getirmiş normlar sistemidir.²⁴ Din, toplumu manevi yönden etkileyen unsurların en önemlisidir. Din, fert ve toplum hayatında sosyal kontrolü sağlayan en önemli vasıtalarındandır. Din, İnsan davranışlarını en etkili bir biçimde kontrol eden en tesirli bir güçtür. Görüldüğü gibi din insana birçok faydalar sağlamaktadır. Ancak insan, aklını ve iradesini dinin istediği şekilde kullanırsa bu sonuca ulaşılmaktadır. Aksi şekilde davranıldığında dinden beklenen fayda görülemeyecektir.²⁵ Bir kısım psikologlar din duygusunu “hodgam” ve “diyergam” temayüllerin çarpışmasından meydana çıkmış ikinci bir duygu olarak nitelendirmektedirler. Hâlbuki din duygusu insanın temelinde yaratılışından gelen bir değerdir. İnsan doğuştan dindardır. Antropolojiyle ilgili çalışmalar yapan bilim adamları bu tespiti doğrulamaktadır. İnsan kendini farkettiği en küçük yaşlarda, kendisinin ve başka varlıkların nerden geldiği ve nasıl yaratıldığı ve niçin yaratıldığı sorularına cevap aramaktadır. Bu manada insan yaratıcısını aramaktadır.²⁶ Dini düşünceler bütün toplumlarda hayatın bütününe sarmış ve din sosyal hayatın bir mayası olmuştur. Tarihin hiç bir devrinde dinsiz toplum görülmemiştir. Bu manada dinle ilişkisiz bir eğitim de olmamalıdır. Dinle ilişkisi olmayan eğitim çalışmalarının ne kadar çok öğrencisi, ne kadar çok öğretmeni, ne kadar çok okulu, ne kadar çok üniversitesi, hatta ne kadar çok

²³ Hökelekli, Hayati, Gençlik, Din ve Değerler Psikolojisi, Ank. Okulu, Ank., 2002. s.35.

²⁴ Uysal Veysel, Türkiye’de Dindarlık ve Kadın, Dem Yay. İst. 2006, s.63.

²⁵ Ayhan, Halis, Din Eğitimi ve Öğretimi, M.Ü.İ.F.V.Y. İst, 1997, s,15.

²⁶ Bilgin, Beyza, eğitim Bilimi ve Din Eğitimi, A.Ü.İ.F.Y., Ank., 1990, s. 7.

tahsilli insanı olursa olsun, yaptığı iş sonuç olarak hedefine ulaşmayacaktır. Bu tür bir eğitim devletleri çökmekten, nesilleri bozulmaktan, aileleri dağılmaktan, yardımlaşma ve paylaşma duygusunun kaybolmasından o toplumu kurtaramayacaktır.²⁷ Dinsiz olduğunu söyleyen ateistlerin bile kabul ettikleri temel değerleri vardır. Bunların bazıları fitrattan gelmiş hala korunmuş olanlardır. Örneğin bir ateiste “Dine inanmıyorsun da neden annenle evlenmiyorsun?” Diye sorulunca bunun asla mümkün olmayacağını ifade etmektedir. Bu yaklaşım hala fitratında ahlaki kırıntıların kaldığını göstermektedir.²⁸

Konuyla ilgili araştırmalar yapan batılı bilim adamları arasında Erik Erikson, Jean Piaget ve Fritz Oser ve James W. Fowler, bulunmaktadır. Fritz Oser ve James W. Fowler dini gelişim problemine deneysel olarak yaklaşmışlardır. Oser dini gelişimin “dini yargı” şeklinde ifade edilen yönüne odaklanırken, Fowler dini gelişimin “inanç gelişimi” boyutuna yoğunlaşmıştır. Burada “İnanç”tan kastedilen kişinin dini gelenekler aracılığıyla Allah’la kurduğu ilişkidir. Fowler’e göre dini gelişim aşama aşamadır. Bir aşamadan diğerine geçişin sağlam olması için önceki aşamanın sağlıklı bir şekilde tamamlanmış olması gerekmektedir. Aslında inanç gelişimi kronolojik yaşa bağlı olmaksızın herhangi bir yaşta da ortaya çıkabilmektedir.

Fowler’a göre temel inanç insanda mevcuttur, çocuklukta ortaya çıkmaktadır. Temel güven ve güvensizliğe bağlı olarak inanç gelişi bu dönemde tamamlanır. Yakınlık, karşılıklı paylaşma ve yardımlaşma duyguları bu aşamada tamamlanmaktadır.

Teoriye göre ikinci aşama sezgiseldir. Ahlaki duyguların ve standartların gelişmeye başladığı dönemdir. Bu dönemde uyanmaya başlayan inanç ve iman fikri, çocukta özerklik duygusunun gelişmesinden sonraki döneme denk gelmektedir. Buradaki tasavvur çocuğun ailesinden ve okulöncesi dönemde okulda öğrendiklerinden oluşan bir inanç tasavvurundan meydana gelmektedir.²⁹

Batıda yapılan araştırmalarda, Rousseau’nun, “çocuğun dine karşı yabancı olduğu, ona dini bilgilerin öğretilmesinin yanlış olacağı ancak 12-13 yaşlarından sonra, çocuk istediği zaman ona dinden bahsetmek gerektiği”³⁰ görüşünün tesirlerini görmek

²⁷ Altun, Dursun, Almanya’da Dini Eğitim, Timaş Yay, İst, 2001, S. 91.

²⁸ Çam, Ömer, Eğitimci Gözüyle Din, M.Ü.İ.F.D.E.A.D. Yıl, 2003, Sayı, 11, S.57.

²⁹ Baldık, Ömer, Eğitim ve Psikoloji Rehberi, Timaş Yay. İst. 2005, S. 209.

³⁰ Öcal, Mustafa, Din Eğitim ve Öğretiminde Metotlar, T.D.V.Yay., Ank. 1999.

mümkündür. Fransa’da laikliğin temelleri de bu düşüncenin üzerinden atılmıştır. Fakat buna rağmen din eğitimi çeşitli manastırlar vasıtasıyla devam etmiştir.

Son zamanlarda bazı batılı psikologlar tarafsız ve önyargıdan uzak bir şekilde yaptıkları araştırmalar sonucunda dinin, çocuğun ruhuna seslendiği ve onun ruhi yapısına uygun düşeceği görüşünde birleşmişlerdir.³¹

C.G. Jung, insanda tabi olarak bir dinî faaliyetin var olduğuna inanmakta ve “insanın ruh sağlığı ve kararlılığı, içgüdülerinin olduğu kadar bu doğal dinsel işlevinin de (tabi dini faaliyet) uygun bir biçimde ifade edilmesine bağlıdır.” demektedir.

Remplein de, çocuğun ruhuna eğilim ve duyguların yerleştirildiği ve büyük bir ihtimalle her çocuğun tanrıya inanmak için hazır bir durumda olduğu kanaatindedir. Ayrıca O, dini inancın tohumlarının şüphesiz insanın ruhunda ve bulunduğunu savunmaktadır. Nasıl ilk insan dini tasavvur ve duygulara sahip idiyse, o zamandan bu zamana kadar çocuğun ruhi ve manevi gelişmesi, nesillerden nesillere sürüp gelen bir gelişmenin devamıdır şeklinde düşüncelerini ifade etmektedir. Gemelli ise, çocuktaki dini duyguyu insiyaki bir temayül olarak görmekte ve dört yaşından küçüklerde bile öğrenme ve taklitten ayrı dini tutumun varlığına inanmaktadır. Öte yandan A.Vergote de çocukta büyük bir dini potansiyelin var olduğuna inanmaktadır. Bu batılı psikologların ortak görüşlerine göre, çocuğun dini inancından içten gelen tabii içgüdüsel ve duygusal bağlanma temayülü rol oynamaktadır. Onlar dini duygunun insiyaki bir temayül olduğunu söylerken; aynı zamanda ferdi yaşayışın temelinde de dini istidadın varlığını kabul etmektedirler.³²

Dünyanın hemen hemen her yerinde sistemli dinî öğretime başlama yaşı olarak 5-7 yaş kabul edilmiştir.³³ Alimlerin çoğunluğu en az beş yaşında çocuklara hadis dinlettirmeye başlanmasını tavsiye etmişlerdir.³⁴ Hayatın ilk yıllarında terbiye ile ilgili faaliyetlerin önemini göstermesi sadedinde, daha da ileri giderek “doğru şekilde sevk ve idare edildiği takdirde (karakter terbiyesinin) altı yaşında hemen hemen bitmiş olması gerektiğini” söyleyenlerde çıkmıştır.³⁵

---

³¹ Ay, Mehmet Emin, Çocuklarımıza Allah’ı Nasıl Anlatalım, Timaş Yay. İst. 2001, s.75.

³² Ay, 2001, s.76-77.

³³ Canan, İbrahim, Rasulüallah’a Göre Ailede ve Okulda Çocuk Terbiyesi, Türdav Yay. İst. 1998, s.60.

³⁴ Canan, 1998, s.61.

³⁵ Canan, 1998, s.74.

İnsanlık tarihi kadar eski olan ve bütün toplumları kuşatan bir vakıa olarak din, sosyal hayatında basit bir “salgı” (secretion) dan ibaret değildir. Zira her toplumda ve insan ruhunda bir yücelme ihtiyacı; transandantal (aşkın) ve ilahi aleme yönelme arzusu ve eğilimi mevcuttur ki bu yönüyle din fitri bir gerçekliğe sahiptir.³⁶

1.1.1.1. Din Duygusunun Oluşumu

Duygu, içinde haz ve elem unsuru bulunan her çeşit ruhi olaylardır.³⁷ Duygular subjektiftir. Yani herkese göre değişmektedir. Bazılarında haz uyandıran bir tesir, bazılarında elem uyandırabilmektedir.³⁸ Duyguların da hatıraları vardır. Hoşa giden şeylerden daha çok gitmeyen hatıralar kalıcıdır. Eğitimde bu durum son derece önemlidir. Duygunun öğrenmede çok önemli tesiri bulunmaktadır. Örneğin bir öğrencinin dersi sevmesi ve ona karşı olumlu duygular beslemesi başarısı için önemlidir.³⁹

Çocuk eğitimi ile ilgili yazılmış kaynaklara bakıldığında çocukluk döneminde dini gelişim özelliklerini incelerken bebeklik, ilk çocukluk, son çocukluk ve bazı gelişim görevleri göz önüne alınarak⁴⁰ sınıflandırma yapılmaktadır. Bugüne kadar din psikolojisi ve din eğitimi alanında yapılan araştırmalar çocukta dini eğilimlerin çok erken yaşta belirdiğini ortaya koymuştur.⁴¹ Okulöncesi çocukları Allah’ın kendilerini tam olarak sevdiğine inanmaktadırlar. Allah’ı her şeyden daha çok sevdiklerini dile getirmektedirler.

Çocukta dil gelişmesine bağlı olarak, yetişkinlerin kullandıkları dini kelime, deyim ve ifadeler onda yer etmeye başlamaktadır. Fakat şüphesiz çocuğun öğrendiği bu kavramlar henüz din sayılmamaktadır. Onun bu dini kavramların ifade ettiği anlama nüfuz etme gücü yoktur. Bunları daha çok ana-babanın tasvibini kazanmak için

³⁶ Birekul, Mehmet, Yılmaz, Fatih Mehmet, Peygamber Günlerinde Sosyal Hayat ve Aile, Yediveren Yay, Konya, 2001, s. 43.

³⁷ Konuk, Yurdagül, Okulöncesi Çocuklarda dini Duygunun Gelişimi ve Eğitimi, T.D.V.Yay. Ank., 1994, s. 10.

³⁸ Yurdagül, Mehmedoğlu, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, “ Bir Eğitim Sorunu Olarak Dini Duygu ve Düşünce gelişimi”, Ensar Neşriyat, İst, 1998, s.109.

³⁹ Sezgin, Osman, Üçüncü neslin Eğitimi, TDV. Yay, Ank., 1991, s.18.

⁴⁰ <http://www.aktuelpsikoloji.com>, 10.16.2010,23.44.Hamer, Dean. Time Dergisi, Ekim, 2004

⁴¹ Yurdagül, 1998, s.109.

kullanmaktadır. Bununla birlikte çocuk, yetişkinlerin dini dünyasına bu dini kavram ve deyimlerle girmekte ve kendisine has dini şuurunu bu yolla şekillenmeye başlamaktadır.

Küçük yaşlardan itibaren çocukta dine karşı ilgi ve istek vardır. Başlangıçta dini kavramların muhtevasını anlayamasa da, onun dualara ve ibadetlere karşı ilgisi oldukça yüksektir. Evde büyüklerin namaz kıldığını gören çocuk, onlar gibi yatıp kalkar, dudaklarını dua okuyormuş gibi kıpırdatır. Sofraya “besmele” ile oturup, “hamd” ile kalkmaktadır. Böylece o, dindar yetişkinin davranışlarını dıştan taklit etmekte, yetişkinlerin dinî söz, tavır ve davranışlarını kendine model olarak almaktadır. Çocuk bunları tekrarladıkça daha çok öğrenmekte ve alışkanlık kazanmaktadır. Böylece taklit ve özdeşleşme yoluyla başlayan dini yaşayış, çevrenin dini havasında ve çocuğun ferdi kabiliyetine göre yavaş yavaş gelişip derinleşerek dönüşmektedir.

Çocukta gittikçe gelişen ve tükenmek bilmeyen öğrenme ve anlama merakı ve özlemi dinî alanda da kendisini göstermektedir. 5-6 yaşlarına doğru hayal gücünün gelişmeye başlamasıyla birlikte, düşünce imkânları da gelişmeye başlamıştır. Bu yaşlarda çocuk yaratıcı gücün mahiyetini anlama denemelerine girişmektedir. Allah’ın varlığı ile ilgili sorular her geçen gün çocuğun zihninde ve dilinde daha da çoğalmakta; bunlara tatmin edici cevaplar beklemektedir. Bu döneme dini inançların “peri masal devresi” diyenler olmuştur. Çünkü çocuk, bu dönemde dini hikâye ve menkıbeleri çok sevmekte, bunlar onun son derece ilgisini çekmektedir. Cennet, cehennem, melek, şeytan, cin, doğum, ölüm... gibi konulara karşı büyük bir merak duymaktadır.⁴²

Benlik ve dil gelişimine paralel olarak çocuğun 3-5 yaşlarından itibaren dinî konulara gittikçe artan ilgi ve merakı çok belirgindir. Yapılan araştırmalara göre çocuk ilk dini bilgilerini de erken yaşlarda yakın çevresinden edinmektedir. Bu tespitten anlaşılmaktadır ki çocukların önemli bir kısmı dini bilgilerini okulöncesinde ailesinden elde etmektedir. Bu durumun çocukların dini gelişiminde sorunlar oluşturması kaçınılmazdır.⁴³

---

⁴² Hökelekli, Hayati, Din Psikolojisi, s. 254-256.

⁴³ Ayhan, Hökelekli, Mehmedoğlu, Öcal, Ekşi, Din Eğitim ve Öğretimine Yeni Yaklaşımlar, Dem Yay, İst,2004,s.88.

Ailelerin temelde iyi bir din eğitimi almamış olması ve çocuk eğitiminde yöntem ve teknikleri bilememesi sebebiyle ayrıca kulaktan dolma dini bilgilerin hurafe ve batıl inanışlarla karışmış olmasından dolayı bazen çok vahim sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Şimşek çaktığında, “Allah kızıyor” bir yaramazlık yaptıklarında⁴⁴ “Allah seni taş eder”, “Cehennemine atar” ifadeleri çocukların dinden soğumalarına yol açmaktadır.⁴⁵ Yukarıdaki tespitlerin ışığında şöyle bir sonuca gitmek mümkündür:

Çocukların dini eğitimlerine okulöncesi başlanması ne kadar elzem ise ailelerin ciddi manada aile içi eğitim seminerleri çalışmalarıyla çocuk eğitiminde geliştirilmesi ve eğitilmesi o kadar önemlidir. Özellikle annelerin ilk mürebbi olmaları hasebiyle onların daha da çok bilinçlendirilmeleri ve bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Bundan dolayı bir atasözünde “ Bir erkeği eğiterseniz bir kişi eğitmiş olursunuz, bir kadını eğiterseniz bir aileyi eğitmiş olursunuz” denilmektedir. Dünya genelinde kadınların erkeklere göre öğrenim durumlarının daha düşük olduğu düşünüldüğünde bu durumun böyle devam etmesi halinde çocukların gelişmelerinde daha büyük sorunlarla karşılaşılması kaçınılmazdır.

İşte yukarıdaki sebeplerin yanında başka sebeplerde göz önünde bulundurularak batı toplumunun büyük bir kesiminde din eğitimi ve öğretimine sistemli ve planlı bir şekilde okulöncesi dönemde başlanılmaktadır.

Çocuklar, dini kavramları, gelişim aşamalarına göre değerlendirmekte ve öylece ifade etmektedirler.⁴⁶ Allah ve ibadet kavramları, kavram gelişimine paralel olarak, somuttan soyuta doğru ilerleyerek gelişme göstermektedir. İlk çocuklukta düşünce antropomorfisttir. Bu genel düşünce yapısından dini kavramlar da etkilenmektedir. Din duygusunun oluşturulmasında kutsal gün ve gecelerden de istifade edilmelidir. Dinin insanın yaşamını kolaylaştıran özelliğine dikkat çekilmelidir. Bazı hareketlerin sonucunda övgüler de bulunması davranışların pekiştirilmesi açısından önemlidir. Çocuk inancının gelişmesinde önemli katkısı bulunan üç husus şunlardır:

---

⁴⁴ Salzman, C.G. Çocuğunuzu Kötü Eğitimcinin Yolları, Timaş Yay. İst. 2000, s.22.

⁴⁵ Öcal, Mustafa, Din Eğitim ve Öğretiminde Metotlar, TDV Yay., Ank. 2005, s.50.

⁴⁶ Ayhan, Halis, Din Eğitimi ve Öğretimi, M.Ü.İ.F.V.Y. İst, 1997, s.71.

Gelişmekte olan çocuğun dışarıdan gelecek dini etkilere ve tecrübelerle karşı ruhen yetenekli ve hazır olması, çevrenin çocuğa kazandırdıkları alışkanlıkların ve davranışların etkisi, çocuğun dış etkenlerle öğrendiği ve alışkanlık kazandığı değerleri kendine özgü bir biçimde yansıtmaya çalışması.

Allah düşüncesi ve tasavvuru çocuğun ruhî manevi gelişmesine tamamen uygundur.⁴⁷ Buna göre çocuğun ruhuna dini eğilimler ve duygular yerleştirilmiştir. Çocukta henüz açıklanamamış büyük bir merak duygusu vardır.⁴⁸Çocuk bu merak duygusuyla henüz isimlendirmede olduğu ilahi kuvveti durmadan aramaktadır. Bu özlemin teşvik edilmesi ve uyandırılması gerekmektedir. Çocukta güçlü bir varlığa ilgi gösterme olağan üstü varlıklara karşı yönelme mevcuttur. “Örümcek Adam” “Betmen” gibi filmlere gösterilen ilgiden de bu anlaşılmaktadır. İnanma ile ilgili masallar ve menkıbeler çocuğun dini hayal gücünü ve duygusunu uyandırmaktadır. Remplein 2-6 yaşlarında çocukların Tanrı’ya inanma hususunda özel ve canlı bir hazırlık içinde buldukları söylemektedir. Aynı fikirleri Hollenbach vergote ifade etmektedir. Vogele, çocukların dini duygularıyla karşılaşmaların 2-3 yaşlarında ortaya çıkmakta⁴⁹ olduğunu vergote ise 3-4 yaşlarında dini inancın canlılık devresine girdiğini ifade etmektedir. Amerika’nın San Diego bölgesinde 120 Katolik ve Protestan çocuk üzerinde yapılan bir araştırmada 5 ve 8 yaşlarındaki çocukların Allah düşüncesini benzer bir şekilde tasavvur ettiği görülmüştür. Bu dönem çocuklarının Allah’a bakışının diğer dinin gruplardan farklı olmadığı gerçeği ortaya çıkmıştır. Bu bilgilere göre çocuğun dini duygularla karşılaşması çok küçük yaşlarda başlamaktadır.⁵⁰ Bu karşılaşma çocuğa oldukça duygusal bir zenginlik kazandırmaktadır. Görüldüğü gibi çocuk dini inanca yabancı değildir. Aksine onun içinde dine karşı bir eğilim vardır ve çocuk inanmaya istidatlıdır.

Hurlock bunun çocukta, kendiliğinden meydana geldiğini söylemektedir. Künkel’e göre ise inanmak çocuğun yapacağı doğal bir iş olduğundan ona doğal olarak inanma imkânı verilmesi gerekmektedir. Esasen çocuk düşünmeden, şüphelenmeden ve

⁴⁷ Pourtois, J. pierre, Desmet, Huguette, L’Education Postmoderne, PUF, 197. s.60.

⁴⁸ Yavuz, Kerim, Çocukta Dini Duygu ve Düşünce Gelişimi, D.V.Yay. Ank.,1987, s.40.

⁴⁹Yavuz, Kerim, 1987, s.41.

⁵⁰ Yurdağül, Mehmedoğlu, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, “ Bir Eğitim Sorunu Olarak Dini Duygu ve Düşünce gelişimi”, Ensar Neşriyat, İst, 1998, s.116.

itiraz etmeden inanmaya hazır olduğundan söylenenlere içtenlikle inanma eğilimindedir. Çünkü çocuk inanmakla kendini güçlenmiş ve Allah'a yaklaşmış hissedecektir. Onda bu duygu uyandıkça Tanrı'nın kendine yakınlığı da o ölçüde artacaktır. Böylece çocuk hayatı iyi, güzel ve yaşamaya değer bulacak ve o nispette yaşama gücü artacaktır.⁵¹

Bu dönemde çocuk inancı üzerinde analiz yapamadığı gibi fikir üretimin de bulunamayacaktır. Eğer bir soru soruyorsa bunun cevabına inanacağı için sormaktadır. Bu sorularla çocuk aslında dinî dünyaya girmeye çalışmaktadır. Bu gerçek genelde Avrupa'da özelde Belçika'da konuyu araştıran bilim adamları tarafından ortaya konulmaktadır. Fakat son yüzyıllarda dine oluşan antipati sebebiyle Katolik okulöncesi eğitim kurumlarında verilen din dersleri devlet okullarında verilmemektedir. Aslında bu durum bilimsel gerçeklere rağmen ideolojik davranmaktan başka bir şey değildir.⁵² Çocuk inanmaya o kadar yatkındır ki büyükler tarafında söylenenlere hemen inanıp kabul etmektedir. Bundan dolayı yetişkinler tarafından çocuklara doğru bilgi verilmelidir. Büyükler tarafından söylenenleri o kadar çabuk kabul etmiştir ki bir başka düşünceyle gelenlere karşı önceden inandıklarını savunma eğilimi içine girmektedir.⁵³ Reaksiyon gösterirken duygusal bir davranış biçimi ortaya koymaktadır. Çünkü onun duyguları, düşüncelerine oranla daha belirgindir. Dini duygu tam şekillenmemiş ve prensipler oturmamıştır.

1.1.1.2. Din Duygusunun Gelişimi ve Çevre İlişkisi

Çevre dendiğinde çocuğun annesi-babası, akrabaları, komşuları, arkadaşları, görüştüğü diğer insanlar, okul, televizyon, internet vb.'leri akla gelmektedir. Bunların içerisinde çocuğu en etkili ve kalıcı bir şekilde etkileyen şüphesiz ailedir. Eğer çocukta sağlam bir dini temel oluşturulmak isteniyorsa öncelikle ailede sağlam yapı olmalıdır. Bu dönemde sorumluluk duygusuna sahip anne babalar dini duyguları çocuklarına aktardıklarında onların dini dünyaya katılmasını kolaylaştırmış olacaktır.

Çocuğun dini gelişiminde çevrenin etkisi vardır. Zaten çocuk, yaratılış itibarıyla çevresine karşı duyarlıdır. Konuşulan dile karşı nasıl ilgili ise yaşanan dine

---

⁵¹ Yavuz, Kerim, Çocukta Dini Duygu ve Düşünce Gelişimi, D.V.Yay. Ank.,1987, s.42.

⁵² El- Attas, S.M.Nakip. İslâmi Eğitim, Çev. Ali Çaksu, Endülüs Yay, İst. 1991, s. 82.

⁵³ Yavuz, 1987, s.42.

karşı da bu ilgisi mevcuttur. Büyükleri ibadet ederken gördüğünde onları taklit etmektedir. Kutsal kitap okunduğunda kulak kabartmaktadır. Onların giydiklerine ilgi duymakta aynı şekilde giyinmeye özenmektedir. İşte çocuk bu şekilde kendi dini hayatını şekillendirmeye başlamaktadır.⁵⁴

Her çevrenin kendine ait özelliklere mevcuttur. Bu özelliklerin çocuğa geçmesi ve onu belli düzeyde şekillendirmesi, forma sokması, kalıplaştırması mümkündür. Fakat yüz yüze etkilenip şekillenme söz konusu değildir. Dini uyanış başladığında teşvikte bulunmak, merak ettiklerine bıkmadan usanmadan cevap vermek, onda görülen güzel hareketleri ödüllendirmek ve takdir duygularını ifade etmekte çevrenin yapacağı olumlu katkılar arasında yer almaktadır. Şayet ailede böyle bir eğilim yoksa çocukta bu duyguların uyanışı gecikme gösterecek ancak okul yıllarında bu uyanış devam edecektir. Bundan dolayı okulöncesi eğitim ve içerisinde verilen din eğitimi çok önemlidir. Çünkü dini inancın gelişmesinde üç önemli faktör mevcuttur. Bunlar aile, ferdi refleksiyon ve eğitici kurumlardır.

Çocukların yakınlarından etkilenerek dini gelişimlerini nasıl elde ettiklerine Brittny örneğini vermek ilginç olacaktır. Dört yaşındaki Brittny, Kilise yetenekleri gecesinde İncil'den bir bölümü ezberle okuyarak büyükanne ve dedesini şaşırtmış, aynı gece babasıyla şarkı söylemiştir.⁵⁵

Yetişkinlerin çocuğa olan yaklaşımları onların dini dünyalarının gelişmesine katkıda bulunabildiği gibi yıkıma uğramasına da sebep olabilmektedir.⁵⁶ Sürekli dinin kötülenmesi, din adamlarının olumsuz şekilde örnek verilmesi bunlardandır. Ayrıca yanlış metotlarla çocuğa dini hayatın tanıtılmaya çalışılması da aynı sonuçları doğurabilmektedir. Duâ ve ibadetlerin çocukla beraber yapılması olumlu etki yapacaktır.

---

⁵⁴ Ayhan, Halis, Din Eğitimi ve Öğretimi, M.Ü.İ.F.V.Y. İst, 1997, s.93.

⁵⁵ Fuller, Cheri, Ben Farklıyım, Selis Kitaplar, İst. 2002, s. 78.

⁵⁶ Pourtois, J. pierre, Desmet, Huguette, L'Education Postmoderne, PUF, 197. s.264.

Dindar bir çevrede yetişen çocukta dinî duygu uyanmışken, dine karşı ilgisiz, ihmalkârlık gösteren çevrelerde yetişen çocukların yedi yaşına geldikleri halde henüz dini hazırlık ve uyanma belirtilerinin zayıf olduğu tespit edilmiştir.⁵⁷

Çocuklar genel olarak dinî uyanışları esnasında, gözlemediği olaylarla ilgili sorular sormaktadırlar.⁵⁸ Dini duygunun gelişmesinde kızlar erkeklere oranla daha ileridir. Kızların dine karşı ilgileri daha fazladır. Çocuklar büyüdüklerinde dini hayata nasıl ilgi duyduunuz sorusuna “Küçükken namaz kılanları, dua edenleri, oruç tutanları gördüm” şeklinde cevap vermektedirler. Bu ve benzeri sahnelerin en önemli katkısı çocuğun dini gelişimine zenginlik katmalarıdır. Çocuğun dini gelişime ihtiyacı vardır. Aslında çocuk dini bir hazırlık ve arayış içindedir. Din duygusu aslında kişinin kendini aşan tabiatüstü ve değişmez olan yüce bir yaratıcı tarafından insanın düşünce sistemine yerleştirilmiştir. Bu inanç yüce yaratıcıya karşı hissettiklerini faaliyete geçirmede etkin bir rol oynamaktadır.⁵⁹ Bu sebeple çocuk Allah’a inanmaya, açık ve içten gelen ruhi ve manevi çağırışa katılmaya hazırdır.⁶⁰ Yine bu isteğin kendisinin kişisel alışa hazır bekleyişinden ve bu dönemde dini konulara merakından anlaşılmalıdır. Bu duygunun doyurulması gerekmektedir. İşte çocukların dini inancının gelişmesi, ruhen ve manen hazırlıklı olması onların bu ortamlara sokulmasına bağlıdır.

Çocukların öğrenim hazırlığı ve imkânına göre ilgilerinin ve isteklerinin ortaya çıkmasında farklılıklar oluyorsa da yedi yaşından önce uyanmaya başladığı bir gerçektir. Bu yaştaki çocukların bazı dini kavramlara karşı yeterince nüfuz edememelerine karşın, aslında dini ilgi ve isteğin yayılma kabiliyeti görülmektedir. Bu dönemden itibaren çevresel ve kültürel etkenlerin tesiri, zihin ve dikkatin yardımı aşama aşama artan dini duygusal cazibe gücüyle çocukta dış dünyaya olduğu kadar, dini konulara karşı da bir merak sardığına şahit olunmaktadır.

Bu dönemin çocuklarına bir hikâye veya menkıbe anlatıldığında yahut okunduğunda onlar okunan hikâyelerin resimlerini merak etmektedir. Anlatılan bir

---

⁵⁷ Köylü, Mustafa, Yetişkinlik Dönemi Din Eğitimi, Dem Yay, İst, 2004, s. 102.

⁵⁸ Yavuz, Kerim, Çocukta Dini Duygu ve Düşünce Gelişimi, D.V.Yay. Ank.,1987, s.48.

⁵⁹ Konuk, Yurdagül, Okulöncesi Çocuklarda dini Duygunun Gelişimi ve Eğitimi, T.D.V.Yay. Ank., 1994, s. 1.

⁶⁰ Yavuz, 1987, s.119.

hikâyeyi dinlerken gözünün önünde canlandırmalar yapmakta ve bu şekilde ilgisini göstermektedir. Bir hikâye anlatılırken veya okunurken aniden kesildiği zaman akışa kendini kaptıran çocuk tepki göstermekte “Neden kestir? Hadi biraz daha oku.” gibi sözlerle ilgi ve isteklerinin şiddetini belirtmeye çalıştıkları görülmüştür. Bu tür reaksiyonlar kızlarda daha fazladır.⁶¹

Din psikolojisi araştırmacılarından Starbuck, çocuklarda dini uyanışın yedi yaşından önce başladığı gerçeğini ilk defa ortaya koyan kişidir. Çocuk dini duygunun başlangıç yıllarında kendisine anlatılanlara ve duyduklarına itiraz etmeden ve kuşkulandırmadan inanmaktadır.⁶² Bu dönemde çocuk kendisine dinle ilgili ne verilirse itirazsız düşünmeden kabul etmektedir. Starbuck bunu çocuğun ruhi yapısındaki “kolay inanırlık” özelliğine bağlamaktadır. İşte kolayca inanma ve çabuk bağlanma, çocuğa özgü psişik bir durumdur.⁶³ Bu dönemde çocuğun bu özelliğinden faydalanarak dini bir kısım davranışların kazandırılması önemlidir. Çocuk, zihin yönünden büyük bir potansiyele sahip olsa da, ona kişilik ve karakter kazandıracak en önemli etkiyi din yapacaktır.⁶⁴

Çocuklar Allah’ı insani özellikler gösteren (Anthropomorph) bir varlık olarak tasavvur edebilmektedir. Bu tür eğilim içindeki çocuklar Allah’ı daha çok “ulu kişi”, “yüce kişi” şeklinde düşündüklerini söylemektedirler. Allah’ı bir objeye benzetmekte güçlük çekenlere ve açıkça kararsızlık içinde bulunanlara da rastlanmaktadır. Bu tasavvurların şekillenmesinde büyüklerin etkileri önemli bir yer oynamaktadır.

Piaget araştırmalarında çocukların düşünce gelişiminin iki noktadan hareketle geliştiğini ve bunların da anlam, öğrenme ve bilgi toplama olduğunu ifade etmektedir. Çocuklar önceden duydukları dini kavramları algılamak ve onlar üzerindeki düşüncelerini genişletebilmek için daha 3-4 yaşlarında Ne? ve Nasıl? dan başlayıp giderek nedenlere dönüşen sorularını sürdürmektedirler.⁶⁵

---

⁶¹ Yavuz, Kerim, Çocukta Dini Duygu ve Düşünce Gelişimi, D.V.Yay. Ank.,1987, s.79.

⁶² Ayhan, Halis, Din Eğitimi ve Öğretimi, M.Ü.İ.F.V.Y. İst, 1997, s.114.

⁶³Yavuz, 1987, s.120.

⁶⁴ Yılmaz, s. 126.

⁶⁵Yavuz, Kerim, Çocukta Dini Duygu ve Düşünce Gelişimi, T.D.V.Yay. Ank.,1987, s.201.

Çocuklardan toplanan ifadelerle göre, Allah bu küçük insanlar için psikolojik olarak bir realitedir. Onların Allah'la ilgili bilgileri az veya çok duymuş olmaları ona inanmalarına yetmektedir. Başına gelen iyi ve kötü olayların onunla ilgisi vardır. Allah onları kötülöklere karşı korumakta istediklerini yerine getirmektedir. Yedi yaşına kadar az veya çok Allah'la ilgili bazı bilgileri duymuşlar ve onları kabul etmişlerdir. Bu inançlar onlar için tabii inançlardır. Çocuğun günlük hayatında yaşayıp şahit olduğu gerçeklerle örtüşmektedir.⁶⁶

Türkiye'de muhafazakâr kesimlerde Batı'yı "ahlaksız" ya da ahlaki açıdan zafiyet içinde görme tutumu çok yaygındır. Batı'yla yakınlaşmamızın bizde ahlaki zafiyete yol açtığına inanılmaktadır. Batı'lı toplumların ahlaken zayıf toplumlar olduğu tezi doğru değildir. Batı'lı toplumlar, birçok konuda İslâm toplumlarından ve Türkiye'den çok daha ahlaklı toplumlardır. Yapılan araştırmalara göre hakşinaslık değerinden yoksunluk, hak ve hukuk değerine kayıtsızlık, yolsuzluk, rüşvet, güç istismarı, ekonomik ve siyasi kaynakların belli ellerde temerküz edilerek halkla bölüşülmemesi, yalancılık, sahtekârlık, dolandırıcılık, aldatma, taciz gibi değerler Türkiye'nin de içinde bulunduğu İslâm ülkelerinde batılı toplumlardan çok daha yaygındır.⁶⁷

Din insanların davranışlarına şekil vermektedir. Bunun en iyi örneği Slovakya'dır. İnsanlar Kuzey Avrupa'ya göre yoksul olmalarına karşın güler yüzlü mutlu ve birbirlerine karşı saygındır. Kuşkusuz, Slovak toplumunun Katolik olmasının bunda belli bir payı vardır. Katolik toplumlarda dini ve geleneksel değerler Protestan toplumlara göre daha yaygındır. Bu örnekten anlaşılmaktadır ki, bazı kriterlerini kaybetmiş bile olsa, dini değerler toplumların daha sağlam olmasına katkı yapan en büyük güçtür.⁶⁸

---

⁶⁶Yavuz,, s.206

⁶⁷ Çağımızın Ahlak Bunalımı ve Çözüm Arayışları, İSAV, Ensar Neşriyat, İst. 2009, s.87.

⁶⁸ İSAV, 2009, s.87.

1.1.2. Allah Tasavvuru

İnsanın sağlıklı bir bedene ihtiyacı olduğu gibi, manevi bir mükemmelliğe de ihtiyacı vardır.⁶⁹ Ruhun temelinde bulunan güvenme, bağlanma, dayanma duygusu insanın yüce bir yaratıcıya ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.⁷⁰ İnsan sonsuz güç sahibi, sınırsız bilgi sahibi, her türlü dert ve sıkıntıyı gideren bir varlık olarak Allah'a inanma ihtiyacı hissetmektedir.⁷¹ Bu nedenle çocuğun içinde bulunduğu merak ve ruhunda sınır tanımayan arayış duygusu Allah'ı bulmaya yönelmektedir.

Çocukta, kendisine yardım edecek ve onu koruyacak “sonsuz bir kuvvet” arayışı vardır. Çocuk sahip olduğu bitmez tükenmez merak duygusuyla henüz isim takamadığı, fakat zamanla öğreneceği ilahi kuvveti durmadan aramaktadır.⁷² Çocuğun Allah'a inanma isteği pek tabii olup, istek onun içten gelen bir ihtiyacını karşılamakta ve inanma isteği adeta çocuğun iradesi dışında oluşup gelişmektedir. Aslında her çocuk, kendiliğinden gelen bir duygu, güvenme, bağlanma ve sığınma eğilimi göstermektedir.⁷³ Çocukların genellikle en erken üç yaşından itibaren dini nitelikte bir korku ve saygıyla, kutsal olan varlıklara ilgi duydukları bilinmektedir.⁷⁴ Çocukta dini bilincin uyanmasında ve gelişmesinde rol oynayan etkenler şunlardır: Çocuğun doğal gelişimi, aile ve çevresinin ve birlikte olduğu diğer yetişkinlerin tutumu, dinsel konuların doğrudan doğruya öğretilmesi.⁷⁵

Dört yaşında bir çocuğun Allah tasavvurunda herhangi bir güçlük yoktur. Bu yaş, onun dini dünyaya ilgisinin altın yaşdır ve çocuğu en çok meşgul eden ve ilgisini çeken dini konu, Allah'ın varlığıdır.

Bu dönemin çocukları araştırmaların sonuçlarına göre antropomorfist Allah anlayışına sahiptir. Soyut düşünemedikleri için Allah'ı somut olarak hayal etmekte ve gördüğü somut varlıklarla kıyas ederek ifade etmektedir. Allah' ya “Büyük bir insan”

---

⁶⁹ Ayhan, Halis, Din Eğitimi ve Öğretimi, M.Ü.İ.F.V.Y. İst, 1997, s.112.

⁷⁰ Çamdibi, Mahmud, Din Eğitime Giriş, M.Ü.İ.F.V.Y. İst. 1989, s.49.

⁷¹ Peker, Hüseyin. Din Psikolojisi, Çamlıca Yay.2008, İst,s. 245.

⁷² Yavuz, 1983. s.40

⁷³ Ertuğrul, Halit, Çocuk Eğitiminde Yeni Teknikler, Timaş Yay. İst. 2004, s.146.

⁷⁴ Ay, 2001, s.31.

⁷⁵ Baldık, 2005, s. 206.

“Büyük bir dev” “Gözleri çok büyük olan bir varlık” “Elleri çok büyük olan bir yaratık” olarak tahayyül edilmektedir. Bu dönemde bir kısım hikâyeler ve somut örneklerden hareketle Allah inancının kavratılması daha da kolay olacaktır.⁷⁶ Hatta bazı çocuklar anne - babalarının her şeyden daha güçlü ve büyük olduklarını düşünebilmektedir. Örnek bir olayda, küçük bir kız çocuğu başından geçenleri şöyle anlatıyor: Üç dört yaşlarındaydım, bir gün masada otururken babam dedi ki, “Odama çık ve kapıyı vurmada içeriyeye gir ve koltuğun arkasına bak, ben orda mıyım? Eğer yoksam masanın altına bak ve sonra gel bana söyle” dedi. “Hiç tereddüt etmeden odaya çıktım, yukarı bakıp geldikten sonra, şaşkın bir şekilde babama dedim ki, “Hayır orada değildin.” Bunun üzerine tüm ailenin bana güldüğünü görünce babama “Saçmaladım” dedim. O günden sonra babamın gözümdeki durumu değişti. Böylece babamın her yerde olamayacağını ve onun bizim gibi biri olduğunu anladım. Fakat buna rağmen ben Allah’ı hala uzun sakallı ve mavi gözlü biri olarak hayal ettim.⁷⁷

5-6 yaşlarındaki bir çocuğa göre Allah gördüğü her şeyden daha büyüktür. “Ayağı o kadar çok büyüktür ki bir bastığında bütün bir mahalleyi kaplayabilmekte, denize girse batmayacak büyüklüktedir. 5-6 yaş çocukları arasında yapılan bir araştırmada çocukların Allah’ın yeri hususunda genellikle gökyüzünü düşündükleri ortaya çıkmıştır. Bu durumun “her yerde” olarak algılanması dokuz yaşına gelinceye kadar devam etmektedir.⁷⁸

Din dilindeki pek çok kelimenin anlaşılması çocuk için güçtür. Ölüm, kutsallık, günah, sevap, iyilik kavramları bunlardan bazılarıdır.⁷⁹ Çocuk bunları müşahhas anlamda düşünmekte ve çoğunlukla yanlış anlamakta veya yanlış anlam yükleyebilmektedir. Düşüncesinin müşahhas özelliği Allah’ı tasvir etmede de kendini göstermektedir. Çocuk antropomorfik bir düşünce içinde Allah’ı büyük bir insan gibi hayal etmektedir. Bu tür düşünce zihnin gelişmesinde tabii ve kaçınılmazdır. Özgün eğitime geçtiğinde, aile eğitimi ve okulöncesi eğitimin bütünlüğü içinde öğrenilenler

---

⁷⁶ Uysal, Asım, Uysal Mürşide, Dinimi Öğreniyorum, Uysal Yayınevi, İst. 2008, s. 21.

⁷⁷ Bovet, Pierre, Le Sentiment Religieux et La Psychologie de L’enfant, Editions Delachaux Niestle, 1968, Genvre, s. 33.

⁷⁸ Baldık, 2005, s. 207.

⁷⁹ Köylü, 2004, s. 87.

aklıleştirilip yüceltilenler, din eğitimi ve öğretimi içinde de Allah tasavvurları düzeltilecektir.

Bu dönemde Allah, insani vasıfların tümünü taşıyan, çocuğun görebileceği en yüce mekân olan gökyüzünde oturan, arkadaşları ve düşmanları olan, genelde yaşlı olan bir dede olarak tasvir edilmektedir. İbadetler ilk aşamada, büyüklerin teveccühünü kazanmak için yapılan faaliyetler olarak gözlemlenmektedir. Yine ilk çocuklukta düşüncenin sunileştirme özelliğinden dolayı çocuklar tabiattaki varlıkların insanlar veya Allah tarafından yapıldığını sanmaktadır. Fakat Allah'ın da büyük bir insan gibi tasavvir edildiğini göz önüne alırsak yaratıcı bir Allah'ın her şeyi yoktan yarattığı inancı, bu düşünce özelliğinden dolayı, pek kavranır gibi gözükmemektedir. Cennet bu dönemde bazen dünya küresi gibi bir küredir ve ölenler füze gibi bir aletle oraya taşınır.⁸⁰ Çocuklar 5-6 yaşlarından itibaren kafalarında tasavvir ettikleri Yüce Kudret'i insanlardan ayırt etmeye ve Allah'ın yerine koydukları varlıkların aslında güçsüz olduğunu ve onlardan daha güçlü bir varlığın olduğunu kavramaya başlayacaklardır.

Tasavvir, ruhsal güçler veya duygusal uyarılarla zihinde önceden oluşan herhangi bir nesnenin, olayın, fiilin yada bir kavramın istekli olarak yeniden özel bir şekilde şekillenmesi canlanması, anlam kazanması ve hatırlanmasıdır.⁸¹

Fakat Batı'da yapılan deneysel araştırmalara bakıldığında çocukluk döneminde soyutluk özelliği taşımayan tam bir somut Allah tasavvuru görülmektedir. Bu çocuklara göre Allah olgun, yaşlı, erkek bir insan, hatta Noel Baba yani insani özellikler taşıyan bir varlıktır. Küçük yaştaki çocuklarda bu düşünce daha belirgindir. Zaten dini eğitimde de "Baba Tanrı, Oğul İsa benzetmesi bu şekillenmeyi destekler mahiyettedir. Bu anlatımlarda şu ifadeler kullanılmaktadır: "Babamız" "Vaiz". Buna rağmen burada yaşayan çocuklar da Allah diye inandıkları varlığı diğer insanlardan ayırmaktadır.

İşte Batılı araştırmacıların ortaya koyduğu bu tür tasavvurlar Hıristiyan kültür çevresinde yaşayan çocuklarca o çevre kültürünün bir nevi dışarıya yansımaları şeklinde ortaya çıkmaktadır. Çocuğun dini inancının şekillenmesinde çevre faktörünün ne kadar

---

⁸⁰ <http://www.aktuelsikoloji.com>, 10.16.2010,23.44.Mehmedoğlu, s. 117

⁸¹ Yavuz, Kerim,1987, s.159.

önemli olduğunu bu durum bir kere daha ortaya koymaktadır. Araştırmalara göre çocuklar dinî gelişimlerini belli düzeye getirdiklerinde insanlaştırdıkları tanrı tasavvurundan kurtularak soyutlaşmış bir Tanrı anlayışına ulaşmaktadırlar.⁸²

Çocuk üç yolu kullanarak Allah inancını bulmaya çalışmaktadır;

1. Sezgisel ve Gözlem yolu: Çocukta kendisine yardım edecek ve onu koruyacak bir sonsuz kuvvet arayışı vardır. Henüz isim takamadığı bu sonsuz kuvvete sahip varlığı durmadan aramaktadır. Çocuklar özellikle çaresiz kaldıklarında bu inanca sığınma gereği duymaktadır. Çocukta doğuştan gelen Allah tasavvuruna yönelik eğilim vardır. Bu eğilim geliştirilmelidir. Bunun için eğitime ihtiyaç vardır. Bu dönemde Allah korkusunun aşırı derecede kullanılması çocuğun dinden soğumasına sebep olabilmektedir. Bu dönemde din eğitimi sevgi, ilgi ve merhamet üzerine kurulmalıdır.⁸³

Bazı büyükler çocuklar yaramazlık yaptıklarında “Allah seni yakar” Allah seni taş eder” “şimşek oluştuğunda, çocuklar da meraklanıp sorduklarında “Allah’ın kamçısı” gibi ifadeler kullanmaları onların gözünde Allah’la ilgili olarak “O’nu çok korkunç bir şey sanıyorum” nitelendirmelerine neden olmaktadır. Bunun yanında çocuklar yine de Allah’ı bir insana benzetiyor olsalar da bu benzetiş normal bir insan şeklinde değildir. “Allah insana benzer fakat O ölmez” “Tanrıya insan desem olmaz” O’nu büyük bir insan zannediyorum” ifadelerinden bu anlaşılmaktadır. Aslında çocuk, bu benzetmelerle tasavvur kapasitesi ölçüsünde en önemli varlığı vasıta olarak kullanarak çok merak ettiği yaratıcıyı kendine göre tanımlamaya çalışmaktadır. Buradan anlıyoruz ki bu dönemin çocukları soyut düşünemedikleri halde yine de bir soyutluk belirtisi olduğu ortadadır.

Çocuğun yaramazlığından bıkan bir anne, “Beni çok üzüyorsun, bir gün üzüntüden öleceğim” diye yakınsa veya “Allah annelerini üzen çocukları sevmez, cehenneminde yakar” diye korkutsa çocuk bunun gerçekleşeceğini zannederek paniğe kapılır.⁸⁴

⁸² Monique Gilbert, Il etait plusieurs “fois” pour repondre aux questions des enfants sur les religions, Albin Michel, Paris, 2005, s.67-68.

⁸³ Pourtois, 1997. s.81.

⁸⁴ Bilgin, Beyza, İslâm’da Çocuk, D.İ.B.Y. Ank., 1987, s. 84.

2. Akıl Yolu: 5 yaşından itibaren çocukta akıl yoluyla Allah'ı bulma duygusu başlamaktadır. Tabii bu durum bir yetişkininki kadar gelişmemiştir. Bu dönem çocuk, sürekli sorular sormakta ve etrafında varlıkları incelemektedir. Nasıl büyüyor, var oluyor, ölünce ne oluyor gibi sorular büyüklere sorulmakta ve doyurucu cevaplar beklenmektedir. Bu dönem çocuğunun soru sorma isteği dürtüklenmelidir. Bu amaçla etrafında sorularına cevap verecek objeler yerleştirilmeli ve resimler, levhalar, Kur'an-ı Kerim, takke, tespih, seccade gibi objelerle dikkati çekilmelidir.⁸⁵ Ayrıca kır gezileri düzenlemek ve çocukların doğayı gözlemesine zemin hazırlamak ta çocukların bu manada inceleme ve araştırmalarına hız katacaktır. Bu dönemde çocuğun dini tecrübeler yaşamasına beraber namaz kılmak, dua etmek ve Kur'an-ı Kerim okumak gibi aktivitelerle zemin hazırlanmalıdır. Sorulan sorular sonrasında çocukların güvenlerini sarmayacak şekilde cevaplar verilmesine dikkat edilmelidir. Çocuğun sorularını ciddiyle cevaplamak onun kendisini değerli görmesine katkıda bulunacaktır.

3. Eğitim ve Öğretim Yoluyla: Soru sorma aşamasında taklit yoluyla başlayan Allah'ı arama, eğitim yoluyla inanca dönüştürülecektir. Bu dönemde teşvik ve telkin usulleri de kullanılmalıdır. Bu dönem öğrenme duygusal temellere dayanmaktadır. Bu bilgiler ileri yıllarda çocuğun hayatında çok önemli gelişmelere temel teşkil etmektedir. Bundan dolayı öğretim çalışmaları gelişigüzel değil bir plan program dâhilinde gerçekleştirilmelidir. Bu dönem çocukları sosyal çevreden çok etkilendiklerinden dolayı bu çevrenin şekillenmesine azami derecede itina gösterilmelidir.

Çocuklarda Allah tasavvuru 3 yaşında başlamaktadır. Bu dönemde çocuk etrafında gördüğü güçlü bir varlığı Allah ile özdeşleştirmekte somutlaştırarak inancını oluşturmaya çalışmaktadır. Eğitimcilerle düşen görev bazı tutum ve davranışlarla bu dönem, somutlaştırmayı ve benzetmeyi engellemeye yönelik çabalar geliştirmektir. Bu dönem çocuğunda Allah'ın özellikleri ve bize verdiği nimetler üzerine bilgiler aktarılmalı ve bu nimetlere karşı teşekkür etme kavramı üzerinde durulmalıdır. Salzman, çocuklarına söz geçiremeyen beceriksiz bir annenin hikâyesini anlatırken de şöyle der: Bu ahmak kadın çocuklarını üç şeyle korkutarak sindirmeye çalışırdı: “Öcü, baba ve Allah. Çocukları yatmaya zorlamak için, “Yatın çabuk, kapatın gözlerinizi,

---

⁸⁵ Dodurgalı, 1996, s. 22.

yoksa öcüler gelir sizi yer,” derdi. Yaramazlık yaptıkları zaman, “Allah annesini üzen çocukları cehenneminde yakar,” diye korkuturdu. Bir suç işleyen veya yalan söyleyen çocuğu tehdit eder, “Baban akşam gelsin görürsün sen, temiz bir dayak ye de aklın başına gelsin,” derdi.

1.1.3. Dini Mensubiyet

Çocukta Allah’ı büyük çok büyük bir insan gibi tasavvur etme, soyutu somut olarak algılama düşünce hâkimdir. 3-6 yaş dönemi taklit evresidir. Çocuk bu devrede aile üyelerinin, akrabalarının ve çevresindeki insanların davranışlarını bilinçli bilinçsiz taklit etmektedir. Gördüğü ibadetlere, dini motifli her türlü davranışlara, içten gelen duygularla yönelmekte, dinî yaşantılardan örnek alarak kendi de aynı davranışları uygulamak istemektedir. Bu eğilim kaynağını, sevileni taklit etme psikolojisinden almakta ve çocuğun dinî hayatının şekillenmesinde çok büyük bir önem arz etmektedir.⁸⁶ Çocukların dini mensubiyetleri ferdi farklılıklara, içinde yaşanılan kültüre ya da öğretilere göre farklılık göstermektedir.⁸⁷ Yapılan araştırmalar Katolik, Yahudi ve Protestan çocuklardaki dini mensubiyet gelişiminin de aynı olduğunu göstermektedir. Çocuklar büyüklerinden gördüklerini taklit etmektedir. Sofraya besmeleyle oturabilmeyi, hamd ederek kalkmayı taklit yoluyla yapabilmektedir. Sık sık tekrarlamalar görülmektedir. Kutsal geceler ve merasimler, bayramlar ve hediyeleşmek çocuk için çok önemlidir. Bu dönemde dini hikâyeler ve masalların etkisi büyüktür.⁸⁸

Yapılan araştırmada 5-6 yaşlarında çocukların diğer dinlerle kendi mensup olduğu din arasında farkı anlayamadığını göstermektedir. Çocuklara göre bir kişinin nerede yaşadığı, görüntüsü, hatta saç rengi ve fiziksel görünümü dini mensubiyetini ortaya koymada yeterlidir. Örneğin İsrail’li olan bir kişi Yahudi’dir. Bir kişi ülkesinin dışına çıkarsa dinini değiştirebilir. Bu aşamada kişiyi bir dine mensup yapan Allah’tır. Örneğin çocuğu Katolik yapan Allah’tır. Bu değiştirmeye kimsenin de gücü yetmeyecektir.⁸⁹

⁸⁶ Peker, Hüseyin. Din Psikolojisi, Çamlıca Yay.2008, İst. s.76,167.

⁸⁷ Konuk, Yudagül, Okulöncesi Çocuklarda dini Duygunun Gelişimi ve Eğitimi, T.D.V.Yay. Ank., 1994, s. 16.

⁸⁸ Peker, 2008, s. 168.

⁸⁹ Konuk, 1994, s. 16.

Okulöncesi çocuğun din eğitim ve öğretiminde çok dikkatli olunmalıdır. Çocuğun zihnine her şeyi yüklemek tehlikeli sonuçlar doğurabilmektedir. Dini metinler lafzen algıladığı için, çocuğun zihninde bazı karışıklıklar meydana gelebilmektedir. Bundan dolayı onun tabii dindarlığı kolayca tahrip edilebilmektedir. Yetişkinler çocuğun tabii dindarlığını bozmadan, köreltmeden, saptırmadan dini gelişimine yardımcı olmalıdır.⁹⁰

1.1.4. Dua Anlayışı

Terim olarak dua, inanan kişinin Allah'a yakarışı ve istekte bulunması, yardım dilemesi manasına gelmektedir. İnsanın Allah'la iletişime geçme yöntemlerinden birisi ve en önemlisidir.⁹¹ Dua, başkalarının teşvikine gerek kalmadan çocukların kendiliğinden ve içlerinden gelerek yaptıkları bir ibadettir.⁹² Okulöncesi dönemde çocuk dua etmekten hoşlanmaktadır. Dua etme isteği çok kuvvetlidir. Yetişkinin okuduğu duayı tekrar edebilmekte fakat anlamını henüz çözememektedir. Okulöncesi çocuklarda dua anlayışı “belirsiz anlayış basamağı” olarak yorumlanmaktadır. 5-6 yaşlarındaki çocukların zeka seviyeleri henüz soyut duyguları kavrayabilecek seviyede değildir.⁹³ Bir çocuk Allah'a dua ederken isteklerini anne-babalarından ve yakınlarından istedikleri gibi ifade edebilmektedir. Çocuk tarafından, çevresindekilerin Allah'a dua ederken, ibadet ederken bazı söz ve davranışların işitilmesi, görülmesi, onun bilincine yerleşmekte ve çocuk tarafından yavaş yavaş benimsenmektedir. Bu dönemdeki çocuğun söz ve davranışları, henüz dini konuları düşünüp anlama sonucu meydana gelmediğinden, onun davranışları adeta kendini mekânîk olarak göstermektedir.⁹⁴

Bu dönemde çocuğa bazı dualar öğretilerek korku ve endişe anında sığınabileceği varlığa nasıl dua edebileceği öğretilmelidir.⁹⁵ Olmayacak şeyler hususunda dua eden çocuğun bu yaklaşımları makul ve doğal etki içerisinde

⁹⁰ Varol, Ramazan, Çocuklarımıza Neyi, Ne Zaman ve Nasıl Öğretelim, Bilge Yayınları, İst. 2002 s.138.

⁹¹ Peker, 2008, s. 123.

⁹² Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Mehmedoğlu, Yurdagül, “ Bir Eğitim Sorunu Olarak Dini Duygu ve Düşünce gelişimi”, Ensar Neşriyat, İst, 1998, s.121.

⁹³ Pourtois, J. pierre, Desmet, Huguette, L'Education Postmoderne, PUF, 197. s.113.

⁹⁴ Peker, Hüseyin. Din Psikolojisi, Çamlıca Yay.2008, İst. S.167.

⁹⁵ Monique Gilbert Il était plusieurs “fois” pour répondre aux questions des enfants sur les religions, Paris: Albin Michel, 2005, s,73.

engellenmelidir. Olmayacak isteklerde bulunan çocuğun beklentileri gerçekleşmediğinde inandığı varlığa karşı güvensizlik duygusuna sebep olacaktır.⁹⁶ Ayrıca duayı isteklerini gerçekleştirmede bir yöntem olarak algılaması sağlanmalıdır.

Dört yaşındaki bir çocuk için imkânsız diye bir şey yoktur, her şey mümkündür. “Dün gece, sen uyurken, gökten bir yıldız indi; seni öpüp gitti” deseniz hemen inanmakta, bunun mümkün olamayacağını düşünmemektedir.

Katolik okullarında her gün okula başlarken sabahleyin çocuklar bir araya toplanmakta ve dua edilerek derslere başlanmaktadır. Hıristiyanlıkta dua yapılırken çocuklara genel olarak İsa (a.s)’a dua etmeleri telkin edilmektedir. Uyurken, okuldayken, yemekteyken dua kavramı öğretilmektedir. Müslümanlarda olduğu gibi duadan sonra “AMEN” kelimesi söylenmektedir.⁹⁷

1.1.5. Ölüm Anlayışı

Ölüm aklın kavramakta güçlük çektiği bir olaydır. İşte dinin bu alanda yardımı büyüktür, insana bir gelecek vaad etmektedir. Ölümsüzlük, ahiret hayatı inancı, ölüm karşısında duyulan korku ve endişenin en etkili ilacıdır. Özellikle İslâm dininde “öldükten sonra dirilme, ölümden sonra hayat” gibi açıklamalarla ölüm adeta bir geçiş gibi gösterilmektedir.⁹⁸ Kupler-Ross’un araştırmaları, ölümden sonra da hayatın devam edeceğine inananların, ölümün verdiği acı ve üzüntüyü daha kolay yendiğini göstermiştir. Ölümle birlikte her şeyin bittiğine artık kişinin hiç bir anlamının kalmadığına ve bedeninin toprak olup gideceğine inananların büyük bir bunalım içine girdikleri, tespit edilmiştir.⁹⁹

İlahi dinler, bize ölüm sonrası hakkında geçek gaybi bilgiler vererek, bu korkunun yersizliğini ortaya koymaktadır.¹⁰⁰

⁹⁶ Salzman, C.G. Çocuğunuzu Kötü Eğitmenin Yolları, Timaş Yay. İst. 2000, s.100.

⁹⁷ Gilbert, 2005, s.71.

⁹⁸ Selçuk, Mualla, Çocuğun Eğitiminde Dini Motifler, TDV, Yay, Ank., 1990, s. 48.

⁹⁹ Cüceloğlu, Doğan, insan ve Davranışı, Remzi Kitabevi, 2010, s, 380.

¹⁰⁰ Kanar, Yüksel, S.B.A, “Ölüm Maddesi” Risale Yay. İst, 1991, s.187.

İnsanlık tarihi incelendiğinde, doğum sırasında yapılan bir takım törenler veya sevince dayalı bir takım davranış biçimleri hemen bütün dinlerde bulunduğu halde, ölüm söz konusu olduğunda, konuyla ilgili en tutarlı yaklaşımları ilahi dinler sergilemektedir.¹⁰¹

Ölüm hepimizin er ya da geç karşılaşacağı bir gerçektir. Bu gerçek, biz yetişkinleri ürkütmekte, korkutmakta ve farklı düşüncelere sevk etmektedir. Biz yetişkinlerde bu tarz derin izler bırakan ölüm hadisesi ya da ölüm düşüncesi kim bilir çocukların dünyasında nelere sebep olmaktadır?¹⁰²

Genel olarak çocukların iki buçuk yaşından önce ölüm kavramını anlayacak bilince ulaşmadıkları söylenir.¹⁰³ 3 yaşından sonra çocuklar ölümü yavaş yavaş merak etmeye ve ölüm hakkında soru sormaya başlamaktadır. “Ölüm ne demek?”, “Ölenler nereye gider?”, “Öldü ne demek?”, “Doktor onu yeniden iyileştiremez mi?”, “Teyzem ölünce nereye gitti?”, “şimdi nerede?”, “oraya nasıl gitti?”, “Tekrar geriye gelecek mi?”, “Sen ne zaman öleceksin?”, “ben ne zaman öleceğim?” gibi sorular sorabilirler. Genellikle bu soruların sorulmaya başlandığı dönemler yakınlardan birinin ölümüyle aynı tarihlere rastlamaktadır. Bu soruların sorulmasında kaybedilen varlığın bir insan veya bir hayvan olması fark etmemektedir. Ölümle ilgili sorular büyükler için soyut olan kavramı somut olarak öğretmek anlamına geldiği için cevaplandırılması zor sorulardır. Bu yaşın çocukları ölen kişinin bir zaman sonra geri geleceğini düşünmektedir. Çizgi filmlerde düşen kahramanın yeniden kalkması gibi ölenin de yeniden geleceğini hayal etmektedirler.

Biri de kendilerinin ve sevdiklerinin eninde sonunda ölecekleri gerçeğini keşfetmeleridir. Çocuk başlangıçta kendini merkez olarak algılamakta, hayatın sonsuz fakat kendisinin ölümlü olduğu gerçeği ile sarsılmaktadır. Konuyla ilgili J.B Pratt: “Çocuk genellikle hayatın sürüp gideceğinden şüphe etmez, onun öğrenmek ve içine sindirmek zorunda olduğu şey ölüm gerçeğidir. Çocukların ölümle ilgili ilk soruları gözleme dayalıdır. Çocuk: “Bu çiçeklere ne oldu? Babası: “Soldular, öldüler.” Çocuk:

---

¹⁰¹ S.Kanar,1991,s.188.

¹⁰² Gilbert, 2005, s.95.

¹⁰³ Salk, Lee, Çocuğun Duygusal Sorunları, Remzi Kitabevi, İst, 2002, s. 226.

“Aman ben ölmelerini istemiyorum.” Babası: “Neden?” Çocuk: “Artık onları kimse canlandıramaz da ondan.”¹⁰⁴

Çocuklar anne –babalarının çok güçlü olduğuna inanmaktadır. Onlar için en güçlü otorite olarak ebeveyn görülmektedir. Ölüm anında onların çaresiz olduklarını ve bir şey yapamadıklarını görmek çocuklarda bazen güven sarsılmasına neden olabilmektedir. Bu olumsuz duruma karşılık çocuklarda ölüm duygusu, üzüntüyü ifade etme ve değer duygusu oluşturma melekesi kazandırmaktadır. Ölüm anında üzüntünün belirtilmemesi taklit duygusundan hareketle bundan sonra yaşanacak böyle olaylarda nasıl tepki vereceği hususunda çocuğa ipuçları vermektedir. Büyükler tarafından ölümün uykuya benzetildiği durumlarda çocukların uyumaktan korktukları tespit edilmiştir. Bundan dolayı ölümün uykuyla anlatılması en tehlikeli yollardandır. Çocuklar anne –baba için: “Sen ne zaman öleceksin?” diye sorduklarında, “Çok çok ilerde.” Cevabının verilmesi, hem ölümü kabullenmeyi hem de ileride olduğu için çocukların büyük korku içine girmesini engelleyecektir.¹⁰⁵

Dört yaşında bir kız, bir çocuğun annesinin öldüğünü işitince kendi annesine şunları sorar: - “Anneciğim ölü anne ne demek?” -”Ölmüş, artık yürüyemeyen, konuşmayan bir kadın demek.” -,,Peki o zaman çocukları ne yapar?”-”Şey, anne ölünce çocukları ya babaları ya da teyzeleri bakar.”- “Sende bir gün ölü anne olacak mısın?” -”Evet ama buna daha zaman var. “ -”Çok, çok, çok, zaman değil mi?” -”Evet çocuğum.”- “Senin ölmeni istemiyorum. Sen hep böyle yanımda ol.” -”Ben ölünceye kadar sen büyüyüp kocaman olursun.” -”Anneciğim ya konuşan kısım, insanın içindeki konuşmalara ne olur?” -”Bilmem, bazıları diyor ki insan ölünce başka bir dünyaya gidip orada yaşar. Bazıları inanmıyor buna.” -”Biz inanıyoruz değil mi? “¹⁰⁶

Şimdi de özellikle bu yaş döneminde çocukların söyleyebilecekleri muhtemel cümlelere değinelim ve bunlara verilebilecek cevapları görelim. “Ben ölmek istemiyorum” Çocuklar bazen bu cümleyi söyleyebilmektedir. 3-6 yaş çocuklarına illa da öleceklerini söylemek gereksizdir. Bunun yerine onlara şöyle denilebilir: “Ben de

¹⁰⁴ Salk, 2002, s. 227.

¹⁰⁵ Salk, 2002, s. 230.

¹⁰⁶ Selçuk, Mualla, Çocuğun Eğitiminde Dini Motifler, TDV, Yay, Ank., 1990, s. 4.

küçükken ölmek istemiyordum. Zaten çocuklar ölmek istemezler. Hep anne-babalarının yanında kalmak isterler.” “Dedem geri gelecek mi?” Bu soru karşısında, “Cennet çok güzeldir. Bu yüzden oraya gidenler geri gelmek istemezler. Hani sen parka gittiğinde gelmek istemiyorsun ya onun gibi işte. Ama biz cennete gittiğimizde dedeni görebiliriz.” şeklinde bir açıklama yapılabilir. “Ben de ölüp Cennet’e dedemin yanına gitmek istiyorum!” “Öyle, cennete gitmek kolay değil. Çoook ama çok sevap biriktirmen gerekiyor. Sevapların iyiliklerin birikip bir sürü olunca o zaman sen de cennete gidebilirsin.” açıklaması genelde çocuklar için yeterlidir.¹⁰⁷

Eğitimci yazar Cezmi Tahir Berktin, Okulöncesi Eğitim isimli kitabında kendi başından geçen bir olayı anlatıyor: “Dört yaşındaki kızım, açlık grevine başlamış gibi, birdenbire yemek yememeye başladı.¹⁰⁸ Bizimle sofraya oturmuyor, ağzına bir lokma koymuyordu. Bütün çabalarımıza rağmen sebebini öğrenemedik. Gece olmuş, yatma saati gelmişti. Kucağıma alıp yatağına götürdüm. Başını okşayarak, ‘Seni seviyorum, yemek yemeyişin beni üzüyor,’ dedim. Ağlayarak boynuma sarıldı: ‘Babacığım, ne olur sen de yeme!’ dedi ve çocuk diliyle sebebini anlatmaya başladı. Meğer eşim, farkında olmadan, bir eğitim hatası yapmış. Her anne gibi, bizim hanım da çocuğun beslenmesini aşırı önemseydiği için kızım soruyor: - ‘Anne, neden yemek yiyoruz?’ - ‘Büyüme için.’ - ‘Büyüyünce ne olacak?’ - ‘Yaşlanacağız.’ - ‘Yaşlanınca ne olacak.’ - ‘Her yaşlı gibi bir gün biz de öleceğiz.’”

Kızım, o küçük mantığı ile, ölümden kurtulmanın çaresini yemek yememekte buluyor. ‘Yemek yemesem büyümem, büyümezsem yaşlanmam, yaşlanmazsam ölmem’ gibi basit bir mantık geliştiriyor.”¹⁰⁹

İnsan bir taraftan ölümden korkmakta bir taraftan da ölümsüz olma duygularını karışık biçimde yaşamaktadır. Bu durumu aşağıdaki örnek en güzel şekilde vurgulamaktadır. Ölüm konusunda 4.5 yaşındaki bir çocukla annesi arasında şöyle bir konuşma geçmiştir: - ‘Anneciğim ölüm ne demek?’ - ‘İnsanın kalbi durur, nefesi kesilir ve insan öylece kımıldamadan yatar.’ - ‘Peki ya konuşan kısım, insanın içindeki

¹⁰⁷Teber, Mehmet, “Ölüm çocuğa hangi yaşta nasıl anlatılır“, Haber7.com, 29 Ocak 2011 06:40

¹⁰⁸ Ibuka, Masaru, Tout Se Joue Avant La Maternelle, Editions De L’homme, 1977, London, s.86.

¹⁰⁹ (Ibuka, 1977)

konuşmalar, onlar ne olur?” - „Bilmem. Bazıları diyor ki, insan ölünce başka bir dünyaya gidip orada yaşar.” Bazıları da inanmıyor buna. - „(Heyecanla) Biz inanıyoruz değil mi anne?”¹¹⁰

Çocuk sorularıyla ölümün bir son olmadığını öğrenmek istemekte, ancak son olmayacağı beklentisi içinde bulunmaktadır.¹¹¹ Babaannesini kaybeden ve bunu kabullenmekte zorlanan bir çocuğun oyuncak bebeklere karşı sert tutum geliştirip onları parçalaması ilginç bir olaydır. Zaten ölecekler, ben de onları öldürüyorum duygusunu deneyerek ölüm gerçeğini kavramaya çalışmaktadır.¹¹²

Çocuklar ölüm konusunda zannettiğimizden daha meraklıdır. Onlara ölümü hangi yaşta nasıl anlatacağınızı ve nasıl anlatmamanız gerektiğini bilmeniz yarar vardır. Herhangi bir vefat durumlarında 3 yaşından itibaren çocuklar cenaze törenlerine katılabilirler. Ancak ölümün devamlı konuşulduğu ortamlarda kalmaları, ağıtlara, yaşlara tanıklık etmeleri doğru değildir.

Ölüm olayından sonra çocukla ölümü konuşmak, ölen kişi hakkındaki duygularımızı onunla paylaşmak onu kavramasına yardımcı olacaktır. Eğer bu yapılmazsa çocuk ölümün kendisinden gizlenen kötü bir şey olduğu kanısına varıp ve ölüme karşı aşırı tepki gösterebilecektir. Ölüm hakkında çocuklara söylenen kimi cümleler çeşitli psikolojik sorunlara ya da içinden çıkılması zor durumlara yol açabilmektedir. “Allah yanına aldı.”

Eğer çocuk ölen kişinin nerede olduğunu sorduğunda çocuğa “Allah onu yanına aldı” demek çocuğun Allah’a kızmasına sebep olabilir. Çünkü O sevdiği bir kişiyi almış ve geri vermemektedir. “Uzun bir uykuya daldı” Ölüm hakkında sorulan sorulara bu şekilde cevap verilirse çocuklar uykudan korkabilmekte ve uydukları zaman öleceklerini düşünebilmektedirler. “Uzaklara gitti” Bu cümle karşısında ise çocuklar genelde anne-babalarına aşırı bağlanmaya başlarlar. Onların kendisinden ayrılmasını istemezler. Çünkü uzaklara gittiğinde öleceğini düşünürler. “Yaşlandığı için öldü.” Çocuklar ölen kişinin niçin öldüğünü sorduğunda bu cevap verilirse bu sefer

---

¹¹⁰ Peker, 2008, s.83.

¹¹¹ A.g.e. S.83.

¹¹² Puyuelo, Remy, L'enfant du Jour L'enfant du Nui, Delachaux et Niestle, 2002, s.83.

çocuklar yaşlanmaktan korkarlar. Bazı çocuklar büyüyüp yaşlanmamak için yemek yemeyi bile kesebilirler.

Çocuklar ölüm konusunda zannettiğimizden daha meraklı ve daha ilgilidirler. Bir vefat olayı karşısında çok daha fazla olumsuz etkiye açıktırlar. Bu nedenle çocuklara ölüm kavramını anlatırken hassas davranmak gereklidir. Çocukları yanlış cevaplarla ya da sorularını cevapsız bırakarak ölümden uzak tutmak mantıklı olmadığı gibi, yasın gözyaşının ve ölen kişinin ölümünün anlatıldığı ortamların içinde bırakmak da doğru değildir.¹¹³ Bütün bu tespitlere rağmen bir çocuğun öğrenme metodu, onun parmak izleri kadar özeldir ve bireyseldir. Bundan dolayı ölüm gerçeği kavratılırken bireysel farklılıklar da dikkate alınmalıdır.¹¹⁴

1.2. ÜÇ – ALTI YAŞ ÇOCUĞUNUN AHLAK GELİŞİMİ

Hulk ve hulukun çoğulu olan ahlak “nefiste yerleşik olan yatkınlıklar” olarak tarif edilmiştir. Terim olarak bireye özgü inançlar ve değerler sisteminin gelişmesine ahlak gelişimi denilmektedir.¹¹⁵ Çocukta ahlak gelişiminin başlaması vicdanın uyanması olarak gelişmektedir. Ahlaki gelişimin başladığının ilk belirtileri utanma ve suçluluk duygusunun ortaya çıkmasıyla kendini göstermektedir.¹¹⁶ Belli bir zaman içinde yerleşen bu yatkınlıklar ve davranışlar doğal hayatın akışı içerisinde her hangi bir zorlama olmaksızın kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Bunların iyi olanlarına faziletler kötü olanlarına da reziletler denilmektedir.¹¹⁷ İşte ahlakın temel vazifesi nefsi terbiye ederek ondan güzel davranışların ortaya çıkmasını sağlamaktır.¹¹⁸ Ahlak dini temelli bir kavramdır.¹¹⁹ Ahlak ile din birbiriyle kaynaşıktır, iç içe girmiştir. Birini diğerinden ayrı düşünmek mümkün değildir.¹²⁰ Bugüne kadar pozitif bir ahlak bilimi ve kuralı meydana

---

¹¹³ Teber, Mehmet, “Ölüm Çocuğa Hangi Yaşta Nasıl Anlatılır“, Haber7.com, 29 Ocak 2011 06:40

¹¹⁴ Fuller, Cheri, Ben Farklıyım, Selis Kitaplar, İst. 2002, s.7.

¹¹⁵ Erden, Münire, Akman, Yasemin, Eğitim Psikolojisi, Arkadaş Yay. Ank. 2009, s.265.

¹¹⁶ Hökelekli, Hayati, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Ensar Neşriyat, İst, 1998, s.186.

¹¹⁷ Erdem, Hüsameddin, Son Devir Osmanlı Düşüncesinde Ahlak, Dem Yay. İst, 2006, s.27.

¹¹⁸ Aydın, Mehmet, “ Ahlak Maddesi” D.İ.A., Yay., C. 2, İst, 1989, s. 10

¹¹⁹ Wach, Joachim, Din Sosyolojisi, Çev, Ünver Günay, M.Ü.İ.F.V.Y.,İst. 1995, s.84.

¹²⁰ Erdem, 2006, s.76.

getirilememiştir. Konuyla ilgili olarak Peygamber Efendimiz: “Sizin dinen iyi olanınız, ahlaken de iyi olanınızdır.” buyurmaktadır.¹²¹

Ahlak düzeni vicdan ve niyete hitap etmektedir. Bu manada otokontrolü aslında kişinin kendisine aittir.¹²² Din inançla başlamaktadır. Biz biliyoruz ki insan fitraten inanmaya yatkın bir varlıktır.¹²³ Bilinen bu gerçekten hareketle ahlak eğitiminde fitri yapının sınırları bilinerek plan program yapılmalıdır.¹²⁴ Çocuklar üç yaşına geldiklerinde iyilik ve kötülük kavramını anlamaya başlamaktadır. Neden iyi ve neden kötüyü tam olarak anlayamasa da yapılması istenmeyen bir davranışı yapmamayı başarabilmektedir. Eğitim kurumlarında yürütülen programda öngörülen eğitim ile istenilen hedeflerle ulaşılan sonuçlar arasında çok büyük bir fark vardır. Bu durum eğitim sisteminde ahlaki eğitim programlarının daha titizlikle hazırlanmasını ve belirlenen bu programların titizlikle uygulanmasını gerektirmektedir.¹²⁵

Batı toplumunda yapılan ahlaki konulardaki çalışmalarda öne çıkan bilim adamlarından en önemlisi Kohlberg'dir. Kohlberg kendine göre bir ahlaki gelişim kuramı geliştirmiştir. Ahlak gelişiminin dönemler içinde ortaya çıktığını ve bilişsel gelişime paralellik gösterdiğini söylemektedir.¹²⁶ Ona göre ahlaki gelişimde, ikişer düzeyden oluşan üç evre olmak üzere altı düzey bulunmaktadır. Birincisi gelenek öncesi düzeydir ki kavram olarak kişinin kendi çıkarlarını ön planda tuttuğu düzeydir. İkinci düzey ise geleneksel düzeydir, genel olarak toplum tarafından kabul gören davranış biçimlerini gösterme eğiliminin yaygın olduğu düzeydir. Üçüncü düzey, gelenek sonrası düzeydir, kişinin özerk olarak insan haklarını gözetten bir biçimde davranma eğiliminde olduğu düzeydir.¹²⁷ Bunu bir tablo halinde aşağıdaki şekilde göstermek mümkündür:¹²⁸

---

¹²¹ İmam el-Buhari, Edebü'l Müfred, Çev. Ramazan Sönmez, Konevi Yayınları, Konya, 2013, s. 288.

¹²² Çam, Ömer, “Eğitimci Gözüyle Din ve Ahlak”, M.Ü.İ.F.D.E.A.D. Yıl, 2003, Sayı, 11, s.58-69.

¹²³ Kuran-ı Kerim, Rum Suresi, 30.

¹²⁴ Konuk, Yurdağül, Okulöncesi Çocuklarda Dini Duygunun Gelişimi ve Eğitimi, T.D.V.Yay. Ank., 1994, s. 2.

¹²⁵ Kanger, Faruk, Peygamber Ahlakını Referans Alan Karakter Eğitimi, Erkam Yay. İst. 2009, s.22.

¹²⁶ Erden, Münire, Akman, Yasemin, Eğitim Psikolojisi, Arkadaş Yay. Ank. 2009, s.112.

¹²⁷ Erden, Münire, Akman, Yasemin, Eğitim Psikolojisi, Arkadaş Yay. Ank. 2009, s.265.

¹²⁸ Bacanlı, Hasan, Duyusal Davranış Eğitimi, Nobel yay. Dağ. Ank. 1999, s. 19-20.

Tablo 3: Ahlaki Gelişim Evreleri Tablosu¹²⁹

1. DÜZEY Gelenek Öncesi	2. DÜZEY Geleneksel	3. DÜZEY Gelenek Ötesi
Cezadan kaçınma ve ödül alma ağırlıklıdır.	Toplumsal kuralları uygular	Moral prensiplerin baskın olduğu dönemdir.
1. EVRE	3. EVRE (Bu düzeyin birinci evresi)	5. EVRE (Bu düzeyin birinci evresi)
Dışarıdan dayatılan kurallara uygun olan, ödül ve cezadan kaçındıran davranış ve olayların doğru ve iyi olduğu düşünülmektedir.	Akran grubunun ve başkalarının onayını getiren durum ve davranışın iyi olduğu düşünülmektedir.	Toplumsal anlaşma ve kişi hakları dikkate alınmaktadır. İyi olanın toplumsal uzlaşmayı sağlamak için konmuş kurallara uygun olduğu düşünülür; vurgu kuralın işlevi üzerindedir.
<i>Yönlendirici Düşünce</i>	<i>Yönlendirici Düşünce</i>	<i>Yönlendirici Düşünce</i>
..... yapmazsan beni cezalandırırlar.	..... yapmazsam arkadaşlar beni ayıplarlar.	.....yapmam gerek, çünkü toplusal uzlaşma sonucu konmuş kurallar böyle gerektiriyor.
2. EVRE	4. EVRE	6. EVRE
Pazar değiş-tokuş ahlakı evresidir. Kişiye makul gelen iyidir. Kişinin davranışının makul ölçüde karşılık göreceği düşünülmektedir.	Kanun, kural ve geleneklere uygun olanın iyi olduğu düşünülmektedir.	İyi olanın kişisel, genel ahlak ilkelerine uygun ve onlarla tutarlı olduğu kabul edilmektedir.
<i>Yönlendirici Düşünce</i>	<i>Yönlendirici Düşünce</i>	<i>Yönlendirici Düşünce</i>
.....ben ona yaparsam, o da bana yapar	.....yapmalıyım çünkü kurallar böyle.	.....yapmam gerek, çünkü evrensel değerler böyle gerektiriyor.

Kohlberg'in yaptığı bu sınıflandırma ve düzeylere göre evrelere ayrılmış olan değerlendirme tamamen toplumsal değerler gözününe alınarak yapılmıştır. Ahlaki değerler toplumsal eğilimlere göre şekillendiğinde bugün doğru olan değerler yarın değersizleşebilecektir. Ahlaki kuralların belirlenmesinde ilahi kaynağa dayanmayan ve yaratıcıyı kural koyucu ve değer belirleyici olarak benimsemeyen görüşlerin insanlığı ahlaklı bir toplum haline getirmesi mümkün değildir. Ahlaki değerleri benimsemeye dini referans olarak almayan toplumların M. Adil, her çeşit yüksek duygulardan

¹²⁹ <http://www.universite-toplum.org/text.php?id=243>. 07/07/2012, 23.035

mahrum bir cemiyet meydana geleceğinden hiç şüphe edilmemelidir.” diyerek durumun dini önemini ifade etmektedir.¹³⁰Yaşadığımız çağ da bunun örnekleri ile doludur. Özellikle erkekle erkeğin- kadınla kadının evlilik amaçlı beraberliğini legal hale getirmek suretiyle aile kavramını altüst eden bir düşünce, geleceği nasıl kararttığının farkında değildir. Gerek İslâm’ın gerekse diğer Ehl-i Kitap dinlerin ortaya koyduğu ahlaki kurallara rağmen böyle bir anlayış Avrupa toplumunda kabul görmüştür. Geçmiş zamanlarda çok yadırganan bu durum artık çeşitli tarafların özgürlük tamamları arasında arz-ı endam etmeye başlamıştır. Bunun yanında evlilik dışı meydana gelen beraberlikler de, bunun başka bir versiyonunu oluşturmaktadır. Erkek ve kadın evlenmeden beraber olmakta, bu beraberlikten çocuk meydana gelmektedir. Anlaşamayan erkek ve kadın, kolaylıkla birbirinden ayrılmakta ve babasız çocukların olduğu bölünmüş aileler ortaya çıkmaktadır. İlahi temele dayalı olmayan ve hukuki bağlayıcılığı bulunmayan bu durum çocukların gelişmesini olumsuz yönde etkilemekte bazı duyguları doyurulmamış çocuklar saldırgan ve şiddete eğilimli hale gelmektedir.

Bir toplum başka bir toplumun ahlaki değerlerini aynen kabul etmese de ortak noktada buluşulan değerler mevcuttur. Örneğin hırsızlık bir ahlaksızlıktır. Bu her topluma göre böyledir. Bir başka toplum çıkıp ta bu bize göre doğru bir davranıştır diyememektedir. Bunun gibi örnekleri çoğaltmak mümkündür. Buradan anlıyoruz ki aslında insanlığın fitratı birdir. Bozulmayan fitrat doğruyu bulabilmektedir. Bu demektir ki çocuklar kendilerine kazandırılmaya çalışılacak ahlaki değerleri ve davranış biçimlerini almaya müsait ve hazırdırlar. Ahlaki değerler çocuklara kazandırılmaya çalışılırken onların içinde yaşadıkları çevrenin ekonomik, kültürel, sosyal, ahlaki ve dini durumları dikkate alınmalıdır. Çevrede insanlar en çok nelere değer vermektedir? Toplumun değer yargıları çocuklara ne oranda yansımıştır? Çocuklar nelere karşı ilgi duymaktadır, nelere karşı duyarsızdır? Çocukların dinin duygu ve düşünce gelişimleri hangi seviyededir? Ahlaki değerlerin çocuklara benimsetilmesinde, onların içerisinde yaşadıkları çevreden ve somut örneklerden hareket edilmelidir.¹³¹

---

¹³⁰ Erden, Münire, Akman, Yasemin, Eğitim Psikolojisi, Arkadaş Yay. Ank. 2009, s.79.

¹³¹ Öcal, Mustafa, Din Eğitim ve Öğretiminde Metotlar, TDV yay. Ank., 2007, s, 104.

Tablo 4: Ahlâki Gelişim Evreleri Tablosu¹³²

Düzeyle	Evreler	Evrenin Temel Ana Fikri	İlgili Birey Ve Özellikleri
Gelenek Öncesi Düzey	1.Evre: İtaat Ve Ceza Evresi	Doğru ve yanlış algısı henüz yerleşmemiştir. Tek tip ve yüzeysel bir düşünüş egemendir. Olgu ve olayların sonuçlarına bakarak karar verilir.	Çocuklar. Çoğunlukla İd egemen bir bakış açısı egemendir. İşlem Öncesi Dönemin Sembolik evresine giren özellikler görülür.
	2.Evre: Saf Çıkarıcı Evre	Doğru ve yanlış kendi çıkarına uygun olup olmadığına bakarak belirlenir. Yaşamdaki her şeyi bir karşılıklı ilişki üstüne kurar.	Çocuklar. İd'de giderek azalma olmasına rağmen, sosyal ben henüz tam gelişmemiştir. İşlem Öncesi Dönemin Sezgisel işlem evresine giren özellikler görülür.
Geleneksel Düzey	3.Evre: İyi Çocuk Eğilimi Evresi	Ahlaki değer yargıları geliştirilirken, toplumsal ve kültürel beklentilerine uygun hareket edilir.	Çocuklar Ve Yetişkinler. Süper ego ağırlıklı bir davranış sistemi gelişmiştir. Somut işlemler dönemine ilişkin bir düşünüş egemendir.
	4.Evre: Kanun Ve Düzen Evresi	Ahlâki değer yargıları geliştirilirken, yazılı ve yazılı olmayan kurallara dayanılır.	Yetişkinler. Yazılı ve yazılı olmayan kural ve normlara uygun davranılır. Somut işlemler dönemine ilişkin bir düşünüş egemendir.
Gelenek Sonrası Düzey	5.Evre: Toplumsal Sözleşme Evresi	İnsan toplumsal ve kültürel dokunun bir parçası olarak değerlidir anlayışı ile ahlâki değer yargıları geliştirilir. Yasa, norm ve kurallar önemlidir ama insanın üstünde değildir anlayışı ile yaşama bakılır.	Yetişkinler. İnsanın toplumsal bir varlık oluşu en önemli değer yargısıdır. Bu nedenle de, yasalar insanın gereksinimine göre değiştirilebilir. Soyut işlemler dönemi özellikleri ile düşünülür. Ego gelişmiştir.
	6.Evre: Evrensel Ahlâk İlkeleri Evresi	Hiçbir ön koşul olmadan insan değerlidir. Bu tür ahlâk anlayışına sahip bireyin yasa ve normlara da gereksinimi kalmamıştır.	Yetişkinler. Soyut işlemler dönemi özellikleri görülür. Ego son derece gelişmiştir. Bilimsel düşünme ana düşünüş biçimidir.

Çocukların ahlaki gelişimlerini inceleyen pedagog ve psikologlar bazı kuramlar geliştirmişlerdir. Bazı ahlaki gelişim kuramları şunlardır: Kant'ın teorisinde, Tanrı'ya inanmayan bir insan, en yüksek iyinin gerçekleşmesine olan ümidini yitirmektedir. Çünkü en yüksek iyinin iki unsuru olan fazilet ve mutluluk arasında kuran ki bağı zorunlu kılacak varlık ancak Tanrı'dır. Ahlaki prensipler kim tarafından tespit edilmelidir? Eğer bunu bir toplum belirleyecekse diğer toplum belirlenen bu kuralları kabul edecek midir? Bu durum ancak ve ancak bir yüce yaratıcı tarafından problem olmaktan çıkarılacaktır. Çünkü insanı yaratan ve onu en iyi tanıyan varlık Allah'tır. Onun uyacağı ve uyduğunda huzurlu olacağı kuralları en iyi şekilde belirleme bilgisi ancak Allah'a aittir. Bir nesnenin kırmızı olup olmadığı konusunda çıkan anlaşmazlığı

¹³² <http://www.universite-toplum.org/text.php?id=243>. 07/07/2012, 23.035

çözmek için, üzerinde ittifak edilen belirli usuller vardır. Oysa bir eylemin ahlaken iyiliği veya kötülüğü konusunda ortaya çıkan bir anlaşmazlığın çözümünde, herkesin kabul edebileceği bir usul bulmak, imkânsız denecek kadar güçtür. Çünkü A şahsının ahlaken iyi dediği bir eyleme B'nin kötü dediği her iki sininde bunu sezgi ile apaçık bir şekilde kavradığını söylediğinde, aralarından birine doğru diğerine yanlış deme imkânı kalmayacaktır. Ahlaki prensipler böyle tespit edildiğinde herkes için geçerli, evrensel ahlak prensiplerinden de bahsedilemeyecektir. Bunun tabii sonucu olarak, ahlaki sahada hâkim olan görüş, yine rölativizm ve şüphecilik olacaktır. Ahlaki rölativizmin ve şüpheciliğinden kurtulmak için Kant'ın işaret ettiği anlamda evrensel ahlaki ilkelerine ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak ahlaki ilkelerin evrensel olabilmesi, ahlaki değerlerin objektif olması ile mümkündür. Çünkü bu durumda her ahlaki ilke bir değere bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Ahlak alanında objektif değerlere ulaşma imkânı var mıdır? Varsa, bu imkân nerede aranmalıdır? Değerin objektif olabilmenin imkânı ancak mutlak bir varlık ile irtibatlandırılması halinde söz konusu olur. Diğer türlü ahlaki rölativizm ve şüpheciliği ortadan kaldırmak mümkün değildir.

Lucke' göre ahlaki eğitimin amacı çocuğa, doğru ve hakiki erdemleri benimsetmektir. Çocuk bu amaca, en iyi şekilde ulaşmak için evde babanın ve eğitimcinin eli altında terbiye edilmek suretiyle ulaşabilecektir. Bu dönem yapılan ahlaki eğitim ileride gencin nasıl bir kişilik sahibi olacağını da belirlemektedir.¹³³ Bir gencin sahip olması gereken dört ahlaki nitelik vardır. Bir erdem, iki pratik beceri, üç iyi bir hayat tarzı ve dördüncüsü de bilgidir. Bütün bunların, ahlaki ve dini eğitim ile arasında sıkı bir bağ kurulmaktadır.¹³⁴

1.2.1. Psikanalitik Kurama Göre Ahlak Gelişimi

Sigmund Freud psikoanalitik yaklaşımın kurucusudur.¹³⁵ Ruhu derinlemesine inceleyip onun bütün sırlarını çözme iddiası ile ortaya çıkmıştır. Genel olarak insanın dışında gelişen olayların onun şuurunu nasıl etkilediği üzerinde durmuş ve bu konuda tespitler yapmaya çalışmıştır. Bu dönemlerde ABD'de davranışsal yaklaşım kuvvet

¹³³ Pourtois, J. pierre, Desmet, Huguette, L'Education Postmoderne, PUF, 197, s.62.

¹³⁴ Aytaç, Kemal, Avrupa Eğitim Tarihi, Doğu Batı Yay., İst. 2009, s. 163-164

¹³⁵ Köylü, Mustafa, Yetişkinlik Dönemi Din Eğitimi, Dem Yay, İst, 2004, s. 116.

kazanırken Avrupa’da psikoanalitik yaklaşım gelişmiştir. Diğer davranış kuramları deney yöntemini kullanırken psikoanalitik yaklaşım “vaka incelemesi” üzerine yoğunlaşmıştır.¹³⁶ Freud’a göre insanoğlunun doğuştan getirdiği iki temel kuvvetli eğilim vardır. Bunlar cinsellik ve saldırganlıktır. Bu iki kavram insanın toplum içinde uyumunu zorlaştırmaktadır.¹³⁷ Bundan dolayı çocuğun eğitiminde etkin olan anne- baba ve okul tarafından sürekli olarak kontrol altında tutulmakta davranış olumsuzuza döndüğünde çocuk ceza ile bile karşılaşabilmektedir. “Kardeşine vurma!”, “Neden bunu yaptın?”, “Çek elini oradan terbiyesiz!” gibi sözler anne-baba tarafından baskı olarak kullanılırken, “Arkadaşını niye ittin?”, “Defterlerini niye karaladın?”, “Oyunlarda neden mızıkçılık yapıyorsun?” gibi yaklaşımlar da okulda öğretmenler tarafından baskı unsuru olarak kullanılabilir. Freud’a göre toplum tarafından hoş karşılanmayan cinsiyet ve saldırganlık duyguları sürekli bilinçte tutulduğunda gerginlik ve rahatsızlık meydana getirdiğinden çocuk tarafından bilinçaltına itilmektedir. Bilinçaltına itilen davranışlar farkedilemediği halde onlar aslında kişinin davranış ve tutumlarını etkilemeye devam etmektedir. İşte bundan dolayı psikoanalitik yaklaşım, dil sürçmesi, unutmalar, hatalar ve buna benzer davranışları bilinçaltındaki isteklerin bir ifadesi olarak kabul etmektedir. Örneğin bir kişinin ismini hatırlamakta zorluk çekiyorsanız o kişiyle ilgili olumsuz bir bilinçaltı “depolamanız” var demektir. Bilinçaltına itilmek zorunda kalınan duygu ve istekler orada kaybolup gitmemekte şeklini değiştirerek toplumun kabul ettiği bir halde kendini ifade edebilmektedir.

Bu ve buna benzer psikolojik problemleri Freud’ün tamamen iki sebeple izah etmesine katılmak mümkün değildir. Bir şeyden çok korkmak, çok üzülecek bir haber almak, beyne travma geçirecek derecede bir olaya şahit olmak ta bu durumlara sebep olabilmektedir. Ayrıca günümüzde kullanılan teknolojik aletlerinde çocukların psikolojisi üzerinde olumsuz bir sürü etki yaptığı araştırmalarla ortaya konulmuştur..¹³⁸ Freud, toplumun inandığı, doğru ve yanlış kararlarının kaynağını oluşturan kısma

---

¹³⁶ Cüceloğlu, Doğan, İnsan ve Davranışı, Remzi Kitabevi, 2010, s, 31.

¹³⁷ Fromm, Erich, İtaatsizlik Üzerine, Çev: Ayşe Sayın, Kariyer Yay. İst. 2001, s. 20.

¹³⁸ El- Attas, S.M.Nakip, İslâmi Eğitim, Çev. Ali Çaksu, Endülüs Yay, İst, 1991, s. 89.

süperego adını verir. İd ve ego gibi, süperegonun da büyük kısmı bilinçaltındadır.¹³⁹ Süperego bir hareketin doğru mu, yanlış mı olduğuna karar verir.¹⁴⁰

Psikanalitik çalışmaları inceleyen en önemli psikolog Erik Eriksondur. İd, insanın doğuşundan itibaren sahip olduğu tüm güdülerinin toplamı olduğundan doğumla beraber ortaya çıkmıştır. Süper-ego, toplumsal kuralların çocuğa yansıtılması ve uygulanması ile ortaya çıkmaktadır ve fallik dönemde de güçlenmektedir. Ahlâkî gelişim açısından en önemli dönem de bu dönemdir. Psikanalitik görüş, günümüzde, süperego'dan çok "egonun gücü" üzerinde durmaktadır. Ahlâkî gelişim açısından süper-ego önemlidir ama ulaşılması gereken son nokta egonun güçlenmesidir. Bu durumda hem ahlâk gelişimi yeterlidir hem de psikolojik sağlık yerindedir. Bu dengenin bozulduğu hallerde, eğer süper-ego ağır basarsa, kişi suçluluk duyguları içinde bunalır, eğer id ağır basarsa, kontrolsüz, taşkın davranışlar görülebilir.

Ana-babanın çocuklarına sevgi göstermelerinin ve aile içinde sağlam, durağan ilişkilerin çocuklarda ileri düzeyde ahlâk gelişimi meydana getirdiğini göstermiştir. Freud, kişilik ve ahlâk gelişiminin ana hatlarının ilk beş yılda tamamlandığını ve altı yaşından sonra kuramsal bakımdan önemli başka bir gelişmenin olmadığını ileri sürmüştür.¹⁴¹ Bu tespiti katılmak tamamen mümkün değildir. İnsan sürekli gelişen ve değişen bir arlıktır. Bundan dolayı ahlaki değişme ve gelişme de devam etmektedir. Ahlaki davranışları kötü olan bir kişi iyi olabileceği gibi, kötü iken iyi bir ahlaki davranışa ulaşabilmektedir.

1.2.2. Sosyal Öğrenme Kuramına Göre Ahlak Gelişimi

Sosyal öğrenme kuramı 1930'lu yıllarda ilk defa Yale Üniversite'sinde Clark Hull'un verdiği bir seminerle doğmuştur. Bunun yanında bu kuramın gelişmesinde etkili olan birçok araştırmacı vardır. Öğrenme kuramının en önemli amacı bireyin sosyalleşmesini sağlıklı bir şekilde geliştirmesini ve yürütmesini sağlamaktır. Ayrıca geleceğin büyükleri olan çocuklara değer verilmesini önemsemektedir.¹⁴²

¹³⁹ (Cüceloğlu, 1991).

¹⁴⁰ Mehmedoğlu, Yurdağül, Erişkin Bireyin Kendilik Bilinci, Dem Yay. İst. 2005, s. 53.

¹⁴¹ (Kağıtçıbaşı, 1999).

¹⁴² H. Miller, Patricia, Gelişim Psikolojisi Kuramları, İmge Yay. İst. 2008, s. 237.

İnsanların birbirlerinden öğrenmesi olgusuna ilk dikkat çeken John Dewey'dir. Bireyin bir topluluk içinde büyümesi değişmez bir gerçektir. Okul küçük bir toplumdur. Okul, öğrenciler için anlam içeren faaliyetler içinde birlikte çalışarak problem çözülmesinin öğretildiği yerdir. En iyi öğrenme ortamı okuldur. Sosyal ortamda öğrenmeyle ilgili bir başka kuramcı ise Leve Vygotsky'tır.¹⁴³ O, potansiyel gelişim alanı kavramını kullanarak öğrenmenin sosyal ortamında öğrenenin ilgisi dâhilinde ve öğretmenlerin rehberliğinde gerçekleşeceğini savunmaktadır. Sosyal öğrenme kavramı ilk defa 1947 yılında Julian Rotter tarafından kullanılmıştır.¹⁴⁴

Sosyal öğrenme kuramı (social learning theory) kişiliğin oluşumunda, kişisel ve çevresel etkenlerin hepsinin birbiri içine girmiş etkileşiminden oluşmaktadır. Bu anlayışa göre davranışı ortaya koyan birey ister çocuk veya yetişkin olsun, çevreden etkilenmektedir. Sosyal öğrenme kuramcıları, ahlakî ilkelerin model alma, taklit ve pekiştirme vasıtasıyla öğrenildiğini ileri sürmüşlerdir.¹⁴⁵

Çocukların, ahlakî ilkeleri benimserken ilk örnekleri ve öğretmenleri de çoğunlukla anne babalarıdır. Çocuklar hem genel birtakım tutumları, hem de özel bazı davranışları, anne babayı gözlemleyerek öğrenmektedirler. Sosyal öğrenme kuramında, çocuğun, ahlak gelişimini belirleyen kültürel normların, doğru veya yanlış değerler olarak içselleştirilmesi önemlidir. Bu yaklaşımda, değerler görecelidir ve bireyin doğduğu, büyüdüğü kültüre bağlıdır. Bu yaklaşım, ahlaklılığın kaynağının, anne babadan aktarılan değerlerin içselleştirmesiyle ilgili olduğunu ileri sürmektedir.

Bireyler yalıtılmış olarak kendi başlarına yaşamamaktadır. Günlük hayatın akışı içerisinde diğer kişilerle yüzlerce, binlerce etkileşim içine girmektedir. Bireylerin birbiri ile etkileşimini inceleyen bilim dalına sosyal psikoloji adı verilmektedir. Kişilerin birbirini algılamasında tutumlar, kişisel çekicilik, uyma, itaat etme, sosyal normlar, ikna etme ve edilme gibi konular rol oynamaktadır.¹⁴⁶

¹⁴³ Aydın, Ayhan, Eğitim Psikolojisi, Pegem Akademi, Ank., 2008, s.53.

¹⁴⁴ <http://www.terapiniz.com/psikolojik-kuramlar/219-sosyal-ogrenme-kurami.html>, 10/07/2012, 13.11.

¹⁴⁵ Maraşlı, Ahmet, Çocuğumu Nasıl Yönlendirebilirim, Nesil Yayınları, İst, 2010, s. 197.

¹⁴⁶ Cüceloğlu, Doğan, İnsan ve Davranışı, Remzi Kitabevi, 2010, s. 38.

İnsan sosyal bir varlıktır. Aile içinde doğmakta, belli bir dönemden sonra suya taş atıldığında dalga şeklinde yayıldığı gibi büyüyüp geliştikçe yakın çevreden uzak çevreye doğru toplumla iletişime girmeye başlamaktadır. Belli bir yaşa kadar anne – baba¹⁴⁷ daha sonrada davranışlarının şekillenmesinde çevresi etkili olmaktadır.¹⁴⁸ Küçük erkek çocukların kullandıkları ahlaki yargı kurallarının biçim ve karmaşıklık açısından anneleriyle benzerlik göstermesi bu dönemde ebeveynin ahlaki gelişimde ne kadar etkili olduğunu gösteren en büyük örneği teşkil etmektedir.¹⁴⁹ Her toplumun kendine göre inançları vardır. İnsanların davranışlarının şekillenmesini, sağlayan en önemli kaynak dindir. Başka bir deyişle din, mensuplarına, onların dünyayı özel bir gözlükle görmelerini sağlayan¹⁵⁰ ve bu şekli altında insan davranışlarını etkileyen metafizik bir „dünya görüşü veyahut anlayışı” yani “Weltanschauung” sağlamaktadır.¹⁵¹ Bundan dolayı çevrenin inancı, değerleri özellikle 0-6 yaşında taklit ederek öğrenme özelliği bulunan çocuğa çok büyük etki etmektedir. Çocukların ahlakla ilgili kazandığı davranışlar onun bilişsel gelişimine bağlıdır. Bu gelişim belli bir düzeye ulaşmalıdır. Çocuklar bazı durumlarda niyetlere dayalı olarak, bazı durumlarda ise hasarın miktarını göz önünde bulundurarak yargılara varmaktadır. Küçük çocuklar eşitlik ve hakkaniyet tartışmalarından etkilenmezken fiziksel kontrole daha iyi yanıt vermektedir.¹⁵² Bu durum okulöncesi dönemden yetişkinliğe kadar devam etmektedir. Çocuğun sigara içen birini gördüğünde hemen elindeki bir kalemi veya saman çöpünü sigara gibi kullanıp büyükleri taklide çalışması bunun en önemli örneklerindendir. Etrafından kötü ve küfür sözler duyan çocuklarda da aynı davranışa rastlanmaktadır. Namaz kılan anne babayı gören çocuğun aynı davranışı yapmaya çalışması bunun en önemli örneklerindendir. Toplumun değer verdiği duygular, çocuklar tarafından izlenmekte ve ahlaki değerleri şekillendirmelerinde büyük rol oynamaktadır. Doğduğunda fitrat üzere doğan çocuk

---

¹⁴⁷ Zeynü'd-din Ahmet b. Ahmed b. Abdi'l Latifi'z-Zebidi Çev: Kamil Miras, Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercümesi ve Şerhi, c.4, b.7, Ank. 1982, H.664, s.529-530.

¹⁴⁸ Sezgin, 1991, s.56.

¹⁴⁹ H. Miller, Patricia, Gelişim Psikolojisi Kuramları, İmge Yay. İst. 2008, s. 268.

¹⁵⁰ Uysal Veysel, Türkiye'de dindarlık ve Kadın, Dem Yay. İst. 2006, s. 73.

¹⁵¹ Günay, Ünver, Din Sosyolojisi, İnsan Yay, İst, 2006, s.253.

¹⁵² H. Miller, Patricia, Gelişim Psikolojisi Kuramları, İmge Yay. İst. 2008, s. 267.

farklı toplumlarda değişik davranışlar sergilemektedir. Olaylar karşısında ortaya koyduğu tepki içinde yetiştiği topluma göre değişmektedir.¹⁵³

Çocuklar sadece belli tepkileri taklit etmemektedir. Toplumdaki gözlemlerine dayalı olarak kendisine belirli ahlaki normlar oluşturmaya çalışmaktadır. Pekiştirme olmadan çocuklar diğer kişilerin ahlaki yargılarını gözlemlemekte ve bu yargıları kabul etmektedir. Çocukların belli ahlaki kazanımları elde edebilmesi için belli modellere ihtiyaç vardır. Çocukların davranışları, model sunulduğunda ona göre değişmektedir. Model sunulmayan çocukların gelişim gösteremedikleri tespit edilmiştir.¹⁵⁴

1.2.3. Bilişsel Gelişim Kuramına Göre Ahlak Gelişimi

İnsan zihninin dünyayı ve çevresindeki olayları anlamaya yönelik yaptığı işlerin tümü biliş olarak tanımlanmaktadır.¹⁵⁵ Bilişsel gelişim kuramcıları, bilişsel gelişim ile toplumsal deneyimlerin; bireylerin kural, yasa ve kişiler arası sorumlulukların anlamını daha güçlü bir biçimde kavramalarına yardımcı olduğunu kabul etmektedirler. Ahlak gelişimini bilişsel açıdan ele alan kuramcılar, ahlak gelişimini, farklılıklarla birbirini izleyen evreler olarak kabul etmişlerdir.

Diğer bir deyişle bu kuramlar, ahlak gelişimini, bireyin bilişsel gelişimi ile birlikte ele almaktadırlar. Bilişsel gelişim kuramının kurucusu olan Jean Piaget'nin çalışmaları, toplumsal ve ahlaksal gelişimin de bilişsel temellerle anlaşılabilceğini ortaya koymuştur. Piaget, ahlak gelişiminin bilişsel gelişime paralellik göstererek derece derece ilerlediği ve hiyerarşik bir sıra izleyen dönemler içinde geliştiğini açıklamaya çalışmıştır.

Piaget'de göre bilişsel gelişimin sosyal muhtevası ahlak ile yakından ilgilidir. Çocuk büyüdükçe sosyal harmoniyi güvence altına alan kuralların değerini görmeye başlamaktadır. Ahlaklılık, kurallar sistemi ile yakından alakalıdır. Ahlaklılığın temeli de bu kuralların birey tarafından ne kadar benimsenip benimsenmediği ile ilgilidir.

---

¹⁵³ Conluer, Paul, Annelik Sanatı, Çev: Adem Güneş. Denge Yay. İst. 1998, s. 75.

¹⁵⁴ H. Miller, Patricia, Gelişim Psikolojisi Kuramları, İmge Yay. İst. 2008, s, 268.

¹⁵⁵ Erden, 2009, s.265.

Piaget'in ahlak anlayışında çocuk, kuralları dışsal etki sonucunda anlamaya ve öğrenmeye başlamıştır. Böylece o “kendisi için iyi olan”la “başkası için iyi olan”ın ayırıcına varacaktır.¹⁵⁶ Kohlberg'in ahlak gelişimi kuramı, Piaget'in kuramının yeniden incelenmesi ve anlamlandırılmasıdır. Kohlberg ahlakî yargı incelemesine Piaget'in zihin gelişimi boyutunda geliştirdiği evre gelişimi kavramı açısından yaklaşmış, Piaget'in bu alandaki çalışmalarını sonuca ulaştırmış ve onun bulgularını genişleterek yeniden düzenlemiştir.¹⁵⁷

Hayatın ilk yıllarında birey yalnız başına hayatın merkezindedir. Çocuk bu yıllarda saf bir benmerkezcilik (egocentrizm) ile ilgilidir. Üç yaş çocuğu da hala benmerkezci düşünceye sahiptir. Piaget *Çocukta Hükmü ve Muhakeme* isimli eserinde çocuklarda formel düşüncenin seyrini araştırmıştır. Tespitlere göre çocuk düşüncesi egosentriktir. Bir çocuk ne başkaları tarafından anlaşılma istemektedir, ne de düşünce yapısını başkalarına göre şekillendirmeyi istemektedir. Yalnızca kendisini merkez olarak düşünmektedir. Aynı durum dili kullanırken de göze çarpmaktadır.¹⁵⁸ Aile ve toplum içinde geçerli olan kurallara uymayı yavaş yavaş öğrenmektedirler. İsteklerinin yerine getirilmesinde sabırlı davranmayı öğrenmeye başlamıştır.¹⁵⁹ Daha sonra yavaş bir şekilde benmerkezcilikten uzaklaşacaktır.

Çocuklar yetişkinlere, “güvenilir rol modeli” kişiler olarak ihtiyaç duymaktadır. Yetişkinler çocuklara dinî ve ahlakî değerleri formal ve informal eğitim etkinlikleriyle öğretmekle kalmayıp aynı zamanda kendi inançlarını onlarla paylaşmaktadırlar. Anne babalar çocuklarıyla en fazla beraber olan kişiler oldukları için çocuklarının kendilerini gözleyebilecek, ilişkide bulunabilecek ve örnek alma imkânı bulabilecek fırsatlar meydana getirmektedirler. Çocuklar, anne babaları tarafından günlük olarak sergilenen davranış tarzlarını hazır bir şekilde kabullenerek, üstünlüğünü kabul ettikleri kimseye benzemeye ve uymaya çalışmaktadırlar. Benimsedikleri kimsenin fikirlerini ve huylarını pek fazla şuur gerektirmeyen bir çaba ile

---

¹⁵⁶ Erden, 2009, s.109.

¹⁵⁷ Gürses, Akif *Kuşakların Ahlakî Değerleri Birlikte Öğrenmesi- Kohlberg'in Ahlakî Gelişim Kuramı Açısından Bir Değerlendirme*, (İbrahim Gürses'le birlikte), International Davraz Congress, 2003, s.1-5.

¹⁵⁸ Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Mehmedoğlu, Yurdağül, “ Bir Eğitim Sorunu Olarak Dini Duygu ve Düşünce Gelişimi”, Ensar Neşriyat, İst, 1998, s.113.

¹⁵⁹ Oktay, Ayla, Yaşamın Sihirli Yılları. Okulöncesi Dönem, Epsilon Yay. İst. 2007, s. 117.

kabullenmektedirler. Kendilerine örnek olarak seçtikleri ebeveynlerinin ahlâkî tutum ve davranışlarından etkilenmektedirler.

Böylece ilk ahlâkî fikirleri ile doğru ve yanlış hakkındaki kararları oluşmaktadır. Yetişkinlerin ahlakî davranışlarını kendine model seçerken çocuklar, bu davranışları tekrarladıkça daha çok öğrenmekte ve alışkanlık kazanmaktadırlar. Böylece model alma süreci, onların nasıl inanacaklarını, duygulanacaklarını ve davranacaklarını öğretmektedir. Ahlakî hayatın gerekleri hakkındaki bilgilerin büyük bir kısmı bu yolla öğrenilmiş olmaktadır Ahlakî gelişim, çocuğun toplumsallaşma süreci içinde neyin iyi, neyin kötü olduğu konusunda bir bilinç geliştirmesi ile ilgilidir. Çocuğun davranışları, kendisiyle ilişki kurduğu insanlar tarafından etkilenmektedir. Ahlakî gelişimle birlikte kişinin toplumun kuralları ve gelenekleri çerçevesinde kendisini denetleyebilmesi beklenmektedir.

Bu tespitler ışığında, okulöncesi çocuklarının bağımsız bir şekilde başarılı olabilecekleri fırsatlar meydana getirilmesi, oyun ve arkadaşlık ilişkilerinden yararlanılması ve örnek olaylar yoluyla karar verme yeteneğinin geliştirilmesi gerekmektedir.¹⁶⁰ Bu dönemin okulda geçirilmesi bundan dolayı büyük önem arz etmektedir. Bilişsel psikologlar insanı, pasif bir yaratık olarak değil, algılayan, uyarıcıları işleyen, anlamlandıran aktif bir varlık olarak görmektedir. Onlara göre insanı diğer varlıklardan ayıran en belirgin özellik, dışarıdan gelen uyarıcıları anlamlandırabilme yeteneğine sahip olmasıdır. Bu özellik başka hiç bir varlıkta mevcut değildir. Oluşumlar deyince akla zihinsel bilgi işlem süreçleri gelmektedir.

Algılama, bellek ve bilgi işlen süreçlerini inceleyen dala, bilişsel psikoloji adı verilmektedir. Bilişsel psikoloji organizmanın içinde yer alan bilişsel süreçlerin türü ve yapısıyla, gizlenebilen davranışların türü ve özellikleri arasındaki ilişkiyi araştırmaktadır. 1960'lardan beri bu alanda çalışmalar yürütülmektedir.¹⁶¹ Bir olayla karşılaştığımızda hepimiz değişik yönlerden değerlendirmelerde bulunmaktayız. Örneğin bir kitabı ele alalım. Bir kitapçı bunu kaçta satırım diye düşünürken, bir okuyucu bu kitap bana hangi yeni bilgileri kazandırır diye düşünmektedir. Bir kağıt toplayıcıya göre ise kitap sadece satılacak kağıttan ibarettir. İşte çocuklar da hangi

---

¹⁶⁰ Gürses, Akif, a.g.m.

¹⁶¹ Cüceloğlu, Doğan, İnsan ve Davranışı, Remzi Kitabevi, 2010, s, 29-31.

ortamlarda büyürlerse, nasıl bir aile ve okul eğitimi alırlarsa, çocuklukları nasıl geçerse, hangi değer yargıları ile yetiştirilirlere bilinçsel olarak o değer yargıları ile şekillenmektedir. Bundan dolayı çocukların büyüdüğü ev ortamının ve eğitim veren okulun onun hayatında ahlaki yapısının gelişmesinde büyük rolü bulunmaktadır. Davranışların şekillenmesinde dinin referans olarak kabul edilmesi, çocukluk döneminde alınan din eğitimi veya kavratılan değerlere göre vücut bulacaktır. Toplumdan topluma değişiklik arz eden bu değerlerin en doğrusu insanı var eden yüce yaratıcı tarafından en güzel şekilde belirlenmiştir. Bundan dolayı yaratıcının koyduğu ahlaki değerlere göre bilinç oluşturmak ortak değerde buluşmayı da sağlayacaktır.¹⁶²

Bir çocuğun davranışının iyi yada kötü olarak kabul edilmesi ona kazandırılan bilinçle doğru orantılıdır. Çocuğun algılaması onun fiziksel ve sosyal çevresini belirlemesini sağlamaktadır. Fiziksel çevre, algılama sürecinden sonra „uyarıcı çevre” durumuna geçmektedir. Sürekli çocuklara şu haram bu yasak telkinlerinde bulunulması sonunda hayatının sınırlı bir yaşamdan ibaret olduğu kanısının oluşmasına neden olacaktır. Bu durum daha sonra onun davranışlarına ve insani ilişkilerine yansıtacaktır. Bir davranış bir bireyde nasıl davranış ve refleks kazandırmışsa ona göre olaylara tepki verecektir. Aynı davranışa farklı yaklaşım kazandırıldığında bir Türkün verdiği tepkiyi bir Amerikalı aynı şekilde vermeyecektir. Bilinçsel yaklaşım zihinsel süreçleri incelerken deneysel yöntemler kullanmaya özellikle dikkat etmektedir. Nesnel yöntemlerle deneysel olarak bireyin zihninde yer alan bilişsel süreçleri incelemekte, bireyin dış dünyayı nasıl içselleştirip “iç dünya” olarak temsil ettiğini de anlamaya çalışmaktadır.¹⁶³ Piaget’in bahsettiği “buyruk ahlakı” kavramı da çocukların dini davranışlarının kazandırılmasında önem arz etmektedir. Piaget araştırmalarında, çocukların doğru yanlış anlayışı ve yargılarını da ele almıştır; oyun sırasında oyun kuralları ile ilgili sorular sormuş ve cevaplarını incelemiştir. Ayrıca Piaget çocukların ahlâkî yargılarını incelemek için küçük öyküler geliştirmiştir. Piaget, ahlâkî akıl yürütmenin ilk çocuklukla ergenlik arasında giderek anlamlı bir biçimde değiştiği, değişimlerin düzenli ve kestirilebilir olduğu, aşağı yukarı düşüncedeki gelişimsel değişimlerle aynı zamana rastladığı sonucuna varmıştır.¹⁶⁴ Piaget’ye göre, çocuğun

---

¹⁶² Pourtois, J. pierre, Desmet, Huguette, L’Education Postmoderne, PUF, 197. s.68-302.

¹⁶³ Cüceloğlu, 2010, s. 35.

¹⁶⁴ (Gander ve Gardiner,1998).

ahlâk ve adalet konularındaki fikirleri, hem olgunlaşmanın hem de çevrenin etkisiyle değişmektedir.¹⁶⁵

Yaşla değişen bir başka husus da adalet ve ceza anlayışıdır. Yetişkinlerin çocuklara uyguladıkları cezaları Piaget, ikiye ayırmıştır: “ceza getirici ceza” ve “telâfi edici ceza”. Ceza getirici ceza, yanlış bir şey yapanın bu yanlışının cezasını çekmesidir. Top oynarken cam kıran çocuğun dayak yemesi veya bir daha top oynamasına izin verilmemesi böyle bir cezadır. Telâfi edici cezada ise çocuğun yanlış yaptığını anlamasını ve yanlış davranış sonucundaki zararları, hasarları kendi verdiği kararlarla telâfi etmesini sağlamak önemlidir. Camı kıran çocuğun, harçlığını biriktirip camın parasını ödemesi telâfi edici cezadır. Telâfi edici ceza, özerk döneme daha uygundur. Piaget araştırmalarında, 6-7 yaşlarındaki çocukların sadece %50’sinin ve 11-12 yaşlarındaki çocukların %80’inin telâfi edici cezayı tercih ettiklerini bulmuştur.¹⁶⁶

---

¹⁶⁵ (Jersild, 1979).

¹⁶⁶ (Kağıtçıbaşı, 1999).

İKİNCİ BÖLÜM

BELÇİKA'DA KATOLİK OKULLARINDA OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

2.1. AVRUPA'DA VE BELÇİKA'DA KATOLİK EĞİTİME GENEL BAKIŞ

Avrupa'da Hıristiyanlık, İmparator Konstantin tarafından çıkarılan tolerans bildirgesi sonrasında yayılmaya başlamıştır. Bu dönemden sonra Hıristiyanlığın yayılmasına katkı sağlayacak eğitim çalışmalarına ağırlık verilmiştir. Bu yıllarda şartlar okul açmaya uygun olmadığından dolayı eğitim çalışmaları evlerde yürütülmüştür. Eğitim çalışmalarında papazların kaleme aldığı eserler okutulmuştur. M.S. ikinci yüzyılda ilk defa dini dersler veren "Kateşet Okullar" Hıristiyanlığı yaymak ve savunmak maksadıyla açılmıştır.¹⁶⁷ Daha sonraki dönemlerde Katolik eğitim kurumları eğitimin her alanında faaliyette bulunmaya başlamış, bu manada en köklü üniversite çalışmalarının yapılmasına da öncülük etmiştir. 1426 yılında Leuven Katolik Üniversitesi açılmıştır.

Şimdi Avrupa'daki eğitim çalışmaları 1974 yılında kurulan Uluslararası Katolik Eğitim Bürosu tarafından yürütülmektedir. Bu kurum sadece Avrupa topraklarındaki eğitim çalışmalarını takip etmekte olup kar amacı gütmeyen vakıf statüsündedir. Bu kurum 25 federasyonun bir araya gelmesinden oluşmuştur. Her ülkede bir federasyon bulunmaktadır. Bu kurum bir konfederasyon konumundadır. Böyle bir organize ile 30500 okul idare edilmekte ve yaklaşık olarak 7.5 milyon öğrenciye eğitim verilmektedir.

Kurumun başkanlığının merkezi Fransa'da başkan yardımcılığı Hollanda'dadır. Sekreterlik merkezi Brüksel'de, Hazine işleri İspanya'da yardımcılığı Macaristan'da, Okul-Aile Birliği Merkezi Avusturya'da bulunmaktadır. Kurumun çalışmaları, Almanya, İngiltere ve Galler, Avusturya, Belçika, Bosna-Hersek Hırvatistan, Danimarka, İskoçya, İspanya, Fransa, Yunanistan, Macaristan, İrlanda (İrlanda

---

¹⁶⁷ Aytaç, Kemal, Avrupa da eğitim tarihi, Doğu Batı Yay.İst, 2009, s.74-79.

Cumhuriyeti), İtalya, Litvanya, Norveç, Hollanda, Polonya, Portekiz, Romanya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Slovenya, İsviçre ve Ukrayna'yı kapsamaktadır.

Amaçları aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

- Eğitim ve öğretim alanında etkin olmak,
- Gençlerin eğitimlerini sağlıklı bir şekilde almalarına hizmet etmek,
- Avrupa'da eğitim hizmetlerini en bir şekilde vermek,
- Katolik eğitiminin gelişmesi daha iyi bir noktaya gelebilmesi için üyeleri ile işbirliği yapmak.
- Çeşitli şekillerde eğitim girişimlerini teşvik etmek,
- Ulusal ve uluslararası alanda alınan yasal düzenleyici önlemleri takip etmek,
- İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve İnsan Hakları Protokolü Avrupa Sözleşmesine ek protokol uyarınca demokratik bir toplumun oluşmasına ve işleyişine katkıda bulunmak. Akademik çalışmaların özgürce yürütülmesi için ortam hazırlamak,
- Eğitimde hak ve görevleri yerine getirmede katkı sağlamak,
- Eğitim projelerinin hayata geçirilmesinde özel katkı sağlamak,
- Avrupa ve uluslararası düzeyde Katolik eğitim ile ilgili diğer kurumlarla işbirliği yapmak,¹⁶⁸

Küçük bir Avrupa ülkesi olan Belçika'da eğitim-öğretim çalışmaları başarılı bir şekilde devam etmektedir. Bu başarıda Katoliklerin büyük rolü vardır. Din özgürlüğünün büyük önem taşıdığı Belçika'da şu anda resmen tanınan dinlerden Katoliklik 1802 yılında tanınmıştır. Katoliklerin dini ve eğitim işlerini kendilerini resmen temsil eden "Katolik Toplumu" kurumu yürütmektedir. Ülkedeki okullarda,

---

¹⁶⁸ www.enseignement.catholique.be, 22.03.2013, 14.36.

kimin sözünün geçeceği konusundaki Laiklerle Katolikler arasındaki çatışmalar tarihe “okul savaşları” adıyla geçmiştir. Bu tartışmalar 29 Mayıs 1959 yılındaki “Eğitim Sözleşmesi” ile belli bir çerçeveye oturtulmuştur. 1982 yılında Bangkok’da yapılan “Uluslararası Katolik Öğretimi Kongresi”nde Hristiyan okulları için belirlenen değerler şunlardır:

1. İnsanlara saygı ve hizmet etme.
2. Tanrı bilinci oluşturma.
3. İncil, insancılık ve eğitim bilimi arasındaki tutarlılık.
4. Sorumlu ve samimi dayanışma.

Ülkede eğitim faaliyetleri devlet, belediyeler ve özel kuruluşlar tarafından yürütülmektedir. Bu okul sistemi sayesinde herkes istediği inanç ve düşüncedeki bir öğretim kurumunda öğrenim yapma imkanına sahip olmaktadır. Anayasa’nın 17 maddesi 1. bendi şöyle demektedir: “ Topluluklar velilerin özgür seçimlerini garanti etmektedir. Topluluklar tarafsız bir öğretim düzenler. Tarafsızlık, öğrencilerin ve velilerin felsefi, ideolojik ya da dini anlayışlarına saygılı olmak demektir. Resmi güçler tarafından düzenlenen okullar, zorunlu öğretimin sonuna kadar, tanınmış dinlerden birisine ait din ya da dini olmayan ahlak (derslerinin) öğretimi arasında seçme imkanını sunmak zorundadır.” Katolikler eğitim faaliyetlerinin yarısının organizesini yürütmektedir. Genel olarak ülkenin katolik dinine mensup olması ve yıllardır okullarında belli bir öğretim kalitesini yakalamış olmaları onları eğitim çalışmalarında söz sahibi konumuna getirmiştir. Ülkede Katoliklere ait 1164 okul, 47 yurt, 84 adet sorunlu kişilerin problemlerine çözüm üreten merkez bulunmaktadır. Katolikler anaokulu ve ilkokulun %40’ına, ortaöğretimin %60’ına, yüksekokul ve üniversite eğitiminin %46’sına, akşam okullarının %13’üne sahiptir. Özellikle eğitim kurumlarının yarısından fazlasını elinde bulunduran Katolik Kilisesi kendi okullarında daima dini havayı yaşatmaya çalışmaktadır.

Zorunlu öğretim 6 ile 18 yaşlarını kapsamaktadır. Eğitim özel ve devlet okullarında parasız olarak verilmektedir. 2,5-6 yaş arasındaki okulöncesi eğitim programı zorunlu değildir. Zorunlu eğitim ilkokulla başlamaktadır. İlkokula başlama

yaşı altıdır. İlkokulun ve ortaöğretimin eğitim süresi 6 yıldır. Ortaöğretimde, genel, teknik ve mesleki eğitim olmak üzere üç tür okul bulunmaktadır. 1983 yılından sonra sınıflarda karma eğitim başlanmıştır. Sadece erkek ve kız okulu açılabilir. Bu şekilde eğitim hizmeti veren katolik okulları bulunmaktadır.

Devlet okullarının anaokulu bölümünde din eğitimi verilmemesine karşın Katolikler din eğitimine anaokulunda başlamaktadır. İlkokullarda ve ortaöğretimde haftada en az iki saat, üniversitelerin birinci sınıfında iki sömestri olarak 30 saat Katolik din eğitimi verilmektedir. Yasanın 8. Maddesinde bu durum belirtilmiştir. Resmi kurumlara ait ilk ve orta öğretimdeki haftalık ders programlarında, en az iki ders saati din ve ahlak dersine yer verilmek zorundadır. Aile reisi, vasi ya da çocuğu korumakla görevli kişi, kayıt sırasında din ya da ahlak dersinden hangisini seçtiğini resmen imza ile bildirmek zorundadır. Şayet din dersi seçilmişse bunda hangi dinin seçildiği belirtilmelidir. 18 yaşına gelen öğrenciler seçimlerini kendileri yapmaktadır. Bu din ve ahlak derslerini seçme imkanı, ancak resmi okullarda vardır. Doğal olarak Katolik okulunda okuyanlar bu okulu tercih etmekle baştan Katolik din dersini seçmiş olmaktadırlar. Katolik okullarında Katolik din dersinin dışında din ve ahlak dersi verilmemektedir.

Örgün eğitim faaliyetlerinde belli bir ders kitabı bulunmamaktadır. Katolik din derslerinde öğretmenlerin dersleri işlemesine yardımcı olacak kitaplar hazırlanmıştır. Bu kitaplar fasikül şeklinde hazırlanmış olup dini metinler, dini hikâyeler, ilahiler ve resimli anlatımlarla zenginleştirilmiştir. Avrupa ülkeleri arasında Belçika'nın din eğitimi açısından özel bir konumu vardır. Ülkede Katolik eğitiminin etkiliğinin yanında, örgün eğitim ders programlarında zorunlu din ve ahlak dersine yer verilmektedir.

Belçika'da din ya da ahlak dersi öğretim programları ve öğrenci karnelerinde not verilen ve başarılı olunması gereken bir ders olarak yer almaktadır. Katolik okullarında her sınıfta haç işareti asılmakta ve bazı sınıflarda dini köşe bulunmaktadır. Okulların bir çoğunun adı, din büyüklerinin adını taşımaktadır.

Belçika'da 2,5 ile 6 yaşındaki çocukların devam ettiği anaokullarında din eğitimi sınıf öğretmenleri tarafından verilmektedir. İlkokul, ortaöğretim ve üniversitelerde branş öğretmenleri derse girmektedir.

2.2. OKULÖNCESİ EĞİTİM

İnsanoğlu varoluşundan günümüze kadar eğitim – öğretim çalışmalarını kesintisiz olarak sürdürmüştür. İlk çağlarda eğitim, bugünkü gibi planlı ve programlı yürütülmemiştir. Plansız, programsız, gelişigüzel ve yaygın bir şekilde yapılmıştır. Bazı dönemlerde ise eğitim zaman zaman usta çırak ilişkisi veya ocak başı sohbetleriyle de gerçekleşmiştir. Ancak nüfusun çoğalması, sosyal talebin fazlaşması, eğitimin tesirinin her kademedede müessir olduğunun anlaşılması, bilgi patlaması, ihtisaslaşmanın artması ve özellikle de son yüzyılda hızlı bir değişimin olması v.s. gibi sebeplerden dolayı sistemsiz, programsız ve yaygın olan eğitim faaliyeti planlı, programlı ve örgün eğitim faaliyeti haline dönüşme ihtiyacını şiddetle hissetmiştir.¹⁶⁹ Çocuklarda okuma yazma öğretme çalışmalarının düzenli olarak okullaşmasının üzerinde duran kişi reformasyonun öncüsü Martin Luther olmuştur.¹⁷⁰ Bundan dolayı günümüz eğitim literatüründe okulöncesi dönem, okulöncesi eğitim, okulöncesi eğitim kurumları ve okulöncesi eğitim programları kavramları giderek daha fazla kullanılır olmuştur. Artık Batı toplumunda bu eğitim çalışmalarından çocukların nasıl faydalanması konusundan öte daha kaliteli bir eğitimin nasıl verilebileceği tartışılmaktadır. Eğitim, bir plan ve hedefe göre insanın yetiştirilmesi, ruh ve beden sağlığının korunarak geliştirilmesi için yapılan bütün çalışmaları kapsamaktadır.¹⁷¹ Çocuk, içinde yaşadığı toplumun dini ile karşılaşacak ve onunla tabii ilişkiler kuracaktır. Böylece din, değişik biçimlerde kendini çocuğa duyuracaktır.¹⁷² Hurlack'a göre gelişimin temelini çocukluk çağı oluşturmaktadır. Özellikle ilk çocukluk dönemi çocuğun geleceği bakımından çok daha önemlidir.¹⁷³

Çocukların okulöncesi programda dini ve sosyal hayatla ilgili tecrübeler kazandıklarını bir örnekle ifade etmek mümkündür. Almanya'ya çalışmaya gelen bir aile, anne-baba ikisi de çalıştıkları için çocuklarını okulöncesi eğitim programına göndermeye başlamışlardır. Bir gün eve geldiklerinde yatma saati geldiğinde çocuk haç

¹⁶⁹ Sezgin, Osman, Üçüncü Neslin Eğitimi, T.D.V. Yay, Ank., 1991, s.1.

¹⁷⁰ Oktay, Ayla, Yaşamın Sihirli Yılları ve Okulöncesi Dönem, Epsilon Yay. 2007, İst. s.45.

¹⁷¹ Sezgin, 1991, s.5.

¹⁷² Sezgin, 1991, s.104.

¹⁷³ Sezgin, 1991, s.104.

çıkarma hareketi yapmıştır. Ne yaptılarsa çocuklarını bundan vazgeçirmeleri mümkün olmamıştır. Bu da bize göstermektedir ki okulöncesi eğitim çocukların dini duygularının yerleşmesinde çok önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Belçika’da Türkiye’den gelen vatandaşlarımız arasında devlet okullarının kalitesini yetersiz bularak Katolik okullarının okulöncesi programlarına çocuklarını gönderen ailelerin sayısı azımsanamayacak kadar çoktur. Aynı zamanda devlet okullarında yabancı çocukların sayısı fazla olduğundan dil gelişimine engel olacağı düşüncesiyle yine veliler çocuklarını Katolik okullarına göndermektedir. Sonuç olarak bu okullara giden çocuklara Katolik din eğitimi verilmekte ve çocuklarda dini telkinlerden etkilenmektedir. Hatta devlet okullarında bile Noel ve Paskalya tatillerinde yapılan kutlamalar bile çocukların dini hayatında bir kısım etkilenmelere sebep olmaktadır. Çocuklar Noel babayı seviyoruz. O bize hediye verdi diyerek duydukları sempatiyi dile getirmektedir.¹⁷⁴

Son dönemlerde ailede anne ve babanın çalışıyor olması, çocukların yeterince milli ve manevi duyguları kazanamamasına ve bir aile ortamının oluşmasına engel olmaktadır. Anne babaların sürekli çalışmaları ve yeterince çocuklarıyla ilgilenememeleri sonucunda çocukları televizyon programları, PSP, DS, Playstation oyunları şekillendirmektedir. Bu oyunlar genellikle Müslümanları aşağılayan batıların üstünlüklerini vurgulayan nitelikte olduğundan daha küçük yaşlarda çocuklar aşağılık kompleksiyle tanışmaktadır.

Çocukların dini terbiyeyi küçük yaşlarda almaları çok önemlidir. Nitekim Ziya Gökalp “İslâmi Terbiye Mefkûresi” adlı bir makalesinde “Bütün hayatlarında kuvvetli bir seciye gösterenler, umumiyetle çocukluklarında dini terbiye alanlardır. Çocukluklarında dini terbiye almayanlar ölünceye kadar şahsiyetsiz kalmaya, iradesiz ve seciyesiz yaşamaya mahkûmdurlar.” diyerek bu önemi vurgulamaktadır.

Bunun önemini çeşitli araştırmalarla ortaya koyan Katolikler Avrupa’da kurdukları okullarda üç yaşından itibaren din eğitimi vermeye başlamışlardır.

---

¹⁷⁴ Monique Gilbert Il etait plusieurs “fois” pour repondre aux questions des enfants sur les religions, Paris: Albin Michel, 2005, s.76-87.

Çocuk eğitiminde, okulöncesi dönem insan hayatının önemli bir dönemini oluşturmaktadır. Çocuk geleceğin en önemli hazinesi ise bu değerli varlık en kısa zamanda keşfedilmeli ve istidatları en güzel şekilde geliştirilmelidir. Küçük yaştaki çocuklara eğitim verilirken yapılacak bir hata onların kişiliği, öğrenme hevesleri, ahlaki ve manevi gelişimleri üzerinde kritik bir o kadar da telafisi zor sonuçlar doğuracaktır.¹⁷⁵ Bu dönemde çocuğun beslenmesi, fiziki gelişiminin sağlıklı gelişmesi kadar kişiliğine şekil verecek ona hayatı boyunca vizyon kazandıracak eğitiminde büyük önemi vardır. Bu eğitimin doğal seyir halinde yapılması gerektiğini savuna J. Devey, çocukları dışarıdan zorlayarak değil, doğuştan gelen yeteneklerinin harekete geçirilerek eğitilmesinin ve karakter oluşumunun şekillendirilmesinin gerektiğini ifade etmektedir.¹⁷⁶ Hem dini kural ve kaidelerin hem de çağdaş eğitimin böyle bir prensimi öngördüğünü belirtmektedir.¹⁷⁷ Bu eğitim en önemli yapı taşı da din eğitimi oluşturmaktadır.¹⁷⁸ Okulöncesi yıllar bu bakımdan çok önemli role sahiptir.

Belçika'nın genel dini mensubiyetini Katoliklik oluşturmaktadır. Katoliklerin genel hedefi, sahip oldukları dini değerleri korumak, yaymak, davranış beklentilerine uyulmasını sağlamak ve bunu kontrol etmek olmuştur. Katolik toplumun, dini faaliyetlerin yanında, dini olmayan alanlarda da birçok faaliyetleri gerçekleştirdiği görülmektedir. Katoliklerin hedefinin bu şekilde toplumsal davranışın diğer alanlarına kadar uzanması dini toplumla bütünleştirmeyi amaçlamaktadır. Katolikler istenilen amaca ulaşmada akılcı metodları kullanmışlardır.

Modern batı toplumunda din daima örgütlenmiştir. Hastane, sigorta, siyasi parti, okullaşma ve birçok yardım kuruluşlarıyla örgütlenmiş bir kilise yapısı ülkenin her alanına damgasını vurmaktadır. Genel olarak Kilise normları, bütün ilgilileri tarafından hiçbir zaman bütünüyle yerine getirilememiştir. 19. yy.'da en azından yüzeysel olarak kurallara uyan halkın büyük bir kısmının kiliseden uzaklaştığı açıkça tespit edilmiştir. Son yüzyılın ilk yarısında sanayileşmenin getirdiği sekülerleşme

---

¹⁷⁵ Petrov, Grigory, İdeal Öğretmen, Zafer Yay. 2005, İst. s. 9.

¹⁷⁶ Pourtois, J. Pierre, Desmet, Huguette, L'Education Postmoderne, PUF, 197. s.63.

¹⁷⁷ Konuk, Yurdagül, Okulöncesi Çocuklarda Dini Duygunun Gelişimi ve Eğitimi, T.D.V.Yay. Ank., 1994, s. 1.

¹⁷⁸ Oktay, Ayla, Yaşamın Sihirli Yılları, Epsilon Yay. İst. 2007, s.15.

kiliseye uygun davranışlardan insanları uzaklaştırmıştır. Sanayi devrimi geniş bir üretici kapitalist sınıfın meydana getirirken aslında daha çok bir üretici işçi sınıfı meydana getirmiştir. Avrupa toplumunda genel olarak Katolik mezhebinin yayıldığı kitle memur kitesidir. İşçi kesimi dine en uzak kitleyi meydana getirmektedir.

Dini mensubiyeti çok iyi olmayan ve işçi sınıfını oluşturan anne – babanın çocuğunu eğiterek belki dini mensubiyette şuurlu olan bir bireyi dini anlamda kazanmak Katoliklerin en büyük hedefi olmuştur.¹⁷⁹ Kiliseye rağbet edenlerin çoğunluğunun kadınlardan ve çocuklardan oluştuğu tespit edilmiştir. Özellikle kilise cemaatinin yaşlılardan oluşuyor olması dine gösterilen ilgiyi belirtme açısından dikkate değerdir. Fakat okullarda eğitimin kaliteli olması¹⁸⁰ ve değer kayıplarının inançlı insan kitlesini endişelendirmesi sebebiyle okullara rağbet edilmektedir. Bireyin, doğumla başlayıp ölümle son bulan, dini sosyalleşmesine büyük önem verilmektedir. Yalnızca dini bakımdan uzman sınırlı bir gruba değil, potansiyel olarak tüm topluma dini egemenlik davasında bulunma amacı güdülmektedir. Dindar ailelerde ve çevrede yetişen bireylerin, dine ilgisiz ailelerden gelen bireylere göre daha fazla sosyal yükselme gösterdikleri görülmüştür.

Kilise hükümrancılığının esası makama dayanmaktadır. Din adamının otorite kabul edilmesi onun karizması ve kıymetine bağlı değildir. Makamda bulunana itaat söz konusudur. Bu manada meydana gelen meşrulaştırma rasyoneldir. Halihazırda ülkede en kaliteli eğitim çalışmaları Katolikler tarafından yürütülmektedir. Okulların yarısı Katoliklere aittir. Eğitim çalışmalarında anaokulları önemli bir bölümü teşkil etmektedir. Şu anda ülkede Katoliklere ait 1164 anaokulu mevcuttur. Bu okullarda toplam 66891 öğrenci eğitim almaktadır. Bu sayı Belçika’da anaokullarından eğitim alan öğrencilerin %34.23’ne karşılık gelmektedir.¹⁸¹ Katolik okullarında görev yapan öğretmen sayısı tam olarak verilememektedir.

Bu çalışmaların başarılı bir şekilde yürütülmesi neticesinde biyolojik olarak dünyaya gelmiş olan çocuğun toplumsal doğumu da okul eğitiminin bu yaşlarda

---

¹⁷⁹ Aktay, Yasin-Köktaş Emin, *Din Sosyolojisi*, Vadi Yayınları, Ank., 1998. s. 49.

¹⁸⁰ Aydın, Mehmet Zeki, “*Belçika’da İlk ve Orta Öğretimde Din ve Ahlak Öğretimi*”, C.Ü.İ.F.D. 1999. Sayı, 3. s.104.

¹⁸¹ www.etic.be, 16.04.2012, 23.29.

başlatılıp devam ettirilmesiyle başarılı olmaktadır. Aslında toplumsal doğumun ilk adımı vaftizle gerçekleştirilmekte okul eğitimiyle devam etmektedir. Eğitim hayatını tamamlayan bir gencin Katoliklerin faaliyetlerde bulunduğu diğer alanlarda çalışma hayatına başlamasıyla dini toplumun devamı sağlanmaktadır.

2.2.1. Okulöncesi Eğitimin Tarihi Gelişimi

Belçika'nın okulöncesi eğitim tarihinde yapılan çalışmalarda üç dönem görülmektedir. Çocuk bakımı, çocuk okulu, çocuk bahçesi 19 yy.'ın ilk yarısından itibaren çocuk eğitimi araştırmalarının yoğunlaşması sonrasında bu eğitime büyük önem verilmiştir. Elisia Lemberecht konuyla ilgili tarihi araştırmalarında bu okulların çalışmalarıyla ilgili olarak şu bilgileri vermektedir. "Çocuk okulları 18.yy.'ın sonlarında İlk defa Hollanda'da, sonrasında İngiltere, Almanya, İsviçre ve İtalya'da başlatılmıştır. Ona göre bu okulların ortak noktası bu dönemde çocuklara eğitim vermekten çok bakımını yapmaya yöneliktir. Daha önceki yıllarda çocukların bakımının yapıldığı yerler ruh sıkıcı, loş ve havasız yerlerden ibarettir. Burada ana amaç anne ve babaları çalışan çocukların gözetiminin yapılmasıdır. Herhangi bir eğitim amaçlanmamıştır. Bu bakım yaşlı bayanlar tarafından yapılmaktadır. Bu bayanların hiçbir eğitimi yoktur. Sadece para kazanma amaçlı çalışmaktadırlar. Bu kadınlara "maitresse" adı verilmektedir. Bunlar çocukları eğiterek ve eğlendirerek bakımını yapmak yerine "sus" ve "sakin ol" kelimeleriyle çocuklar üzerinde otorite kurmaktaydılar. Ayrıca korkuya dayalı bir disiplinleştirme yöntemi uygulamaktaydılar.¹⁸²

Bu küçük okullar çocukların ihtiyaçlarına kesinlikle cevap vermiyordu. Özellikle anne babalar istediği için çocuklar okuldaydılar. Çünkü onlar çalışıyorlardı. Çalıştıklarından dolayı çocuklar evde yalnız kalmasın diye oraya gönderiliyordu. Buralarda çocuklar, özellikle fakir ailelerin çocukları çok üzücü davranışlarla karşılaşıyorlardı. Bu davranışlar hem fiziki darp şeklinde hem de sözlü aşağılama şeklinde yapılabiliyordu. Bundan dolayı çocuklarda sağlıklı kişilik gelişimi gerçekleşmiyordu. Bu ağır baskılar 1820'li yıllara doğru son buldu.¹⁸³

Sanayileşme devrimi sonrasında yeni bir sisteme geçilmeye başlandı. Bu dönemde çocuklara bakan kişilerin durumu, okul ortamı, disiplinleştirme yöntemleri,

¹⁸² Weber Patrick, La Grande Historie de La Belgique, Edition Perin, Brüksel 2013, s. 38-70.

¹⁸³ Pourtois, J. Pierre, Desmet, Huguette, L'Education Postmoderne, PUF, 197. s.165.

okul içi yapılan etkinlikler gözden geçirilerek kökten değişikliklerin yapılmasına karar verilmiştir. Bu yeni şekillendirilen okullara “de bewaarschool” ve ya “ ecole gardienne” ismi verilmiştir. Çocuk bakımı yapılan yerlerin ötesinde bu okullar çok daha iyi fiziki yapıya ve sisteme sahiptir. Yeni yapılanmada okulların amaçları da değişmiştir. Amaç sadece çocukları orada tutmak ve onları her türlü tehlikeden korumak değil bunların yanında ahlak eğitimi ve her alanda gelişimlerine göre bilgilendirmektir. Bu dönemin eğitim çalışmaları çocukların bir daha eğitim alamayacakları düşünülerek planlanmıştır. Burada aldıkları eğitim bütün hayatları boyunca alacakları tek eğitimidir. Bunun faydasını hayatları boyunca göreceklerdir.¹⁸⁴

Bunun sonucunda okulöncesi yeni sistemdeki okullar Belçika’da 1827 yılında Brüksel’de açılmıştır. Bu okulun açılması İngiliz Caroline Colson ve yerel yönetimin katkılarıyla gerçekleşmiştir. Carolin Colson zengin bir İngiliz ailesinin kızıdır. Brüksel’de yaşamaktadır. Daha önce Colson 6 Nisan 1826 yılında Flaman otoritelerine sunulmak üzere bir eğitim projesi hazırlamıştır. Bu projenin amacı bir okul çalışması başlatılarak fakir ailelerin çocuklarına eğitim vermektir.¹⁸⁵

13.07.1998 tarihinde çıkarılan kararname ile okulöncesi ve ilkokul kurumlarının eğitimle ilgili organizasyonları ve çalışmaları tekrar düzenlenmiştir. 29.06.1983 yılında çıkarılan eğitim zorunluluğu yasasının kararnamesi ve taşınması gereken misyon 24.07 1997 tarihine belirlenmiştir. 02.08.1984 tarihinde çıkarılan Krallık kararnamesi ile eğitimin uygulanabilirliği ve programlı şekilde yürütülmesi sağlanmıştır.

1982 yılında Budapeşte’de okulöncesi eğitimle ilgili yapılan ISCHE Kongre’sinde, Maurice De Vroede tarafından 1827’den 1857’ye kadar ilki Ixelles’de açılan okullar hakkında şu istatistiki bilgiler verilmektedir. Bu okulların açıldığı günden bu tarihe kadar gözle görülür derecede artış gösterdiğini tespit etmiştir. Bu çalışmada

---

¹⁸⁴ Brand Yves Pierre-Day M. James, Psychologie du Développement Reliquique, Editions, Labor Et Fides, Paris, 2013, s. 159-221.

¹⁸⁵ Loch de Pierre, Chrétiens, Aujord’hui: Un Engagement Contradictorie?, Edition Groupe Luc Pire, Brüksel, 2012, s. 11-69.

devlet okullarının, devlet yardımı alan özel okulların ve devlet yardımı almayan özel okulların kıyaslamaları yapılmıştır.¹⁸⁶

Tablo 5: Okulların açılma çalışmalarının yeni başladığında meydana gelen okulların açılma ve kapanma durumlarını örnek olarak gösteren tablo.

NR	Okullar	1830	1848	1857
1	Devlet Okulları	1	-	24
2	Devlet yardımı alan Okullar	4	165	138
3	Devlet yardımı almayan Okullar	1	312	218

1850’li yıllardan itibaren, devlet yardımlarının son bulmasıyla birlikte, okulların sayısı da düşmüştür. Özellikle Hainaut bölgesinde, Bruxelles de ve Liege de birçok çocuk okulları çeşitli şehirlerde bulunmaktaydı, 1857 yılında, şehirlerde 206 çocuk okulu sayılıyordu, köylerde de 174 okul, yani ortalaması 2,4 şehirler için ve 14 de 1 köyler içindi. Bugün bu rakamların çok üstüne çıkmış ve eğitim çalışmalarına belli bir kalite gelmiştir.

1850’li yıllarda, anaokulları ilk kurulduğunda durumu iyi olan çocuklar bu okullarda bir ücret karşılığında eğitim almışlardır. Bu okullar bedava eğitim vermişlerdir. Giderleri bağışlar, abonelikler, piyangolar, konserler ve sergilerle karşılanmıştır.

Belçika’da okul eğitim kurumları tarihi süreçte üç aşamadan geçmiştir. 1857-1878 yılları 1. evreyi, 1879-1889 2. evreyi, 1889’dan günümüze kadar olan dönem 3. evreyi oluşturmaktadır. İlk okulöncesi eğitim kurumu Íxelles’de açılmıştır. Sonrasında Saint Jouss’da açılarak devam etmiştir. İlk açılan okullarda Frobel prensipleri uygulanmıştır. 1860 ve 1870 yıllarda Liege’de, Nivelles’ de, Morlanwelz’ de, Mons’ta ve Anvers’te çocuk bahçeleri açılmıştır. İlk dönemde, Frobel düşüncesi devlet eğitiminde benimsenmiştir.

2.2.2. Okulöncesi Eğitimin Mahiyeti

Avrupa ülkelerinin çoğunluğunda öğrencilerin genel nüfusa oranı %20 ile %25 arasındadır. Bu oran Belçika’da, % 25’in üzerindedir.

¹⁸⁶ Brosset Agathe, Une Église Dela Rencontre, Compagnonnage Et Partenariat, Les Editions de l’Atelier/Éditions Ouvirères, Paris, 2013, s. 71-119.

Okuldaki din eğitiminin genel hedefi, “yetişmekte olan nesle din hakkında doğru bilgi vermek onların toplumda yaygın olan zihniyetler üzerinde düşüncelerini sağlamak ve çocukları bilinçlendirmek olarak ifade edilmektedir. Bu hedefin gerçekleşmesi ile öğrenciler, dini olana karşı bilinçli bir tavır takınabileceklerdir. Dini kavramların öğretimi, bireyi din hakkında bilgilendirme ve bilinçlendirme çabasında yardımcı faktör olarak her zaman önemini koruyacaktır.¹⁸⁷

Din, aşkın varlıkla ilişkiyi ele aldığı ve onunla ilgili bilgiyi içerdiği için diğer bilgi türlerinden ayrılmaktadır. Dini kavramların öğretimi, din alanının özellikleri dikkate alınarak yapılmalıdır. Bir bilgi türü olarak dinin kendine has özelliklerinin dikkate alınması, din öğretiminin başarısını doğrudan etkileyecektir. Dini konuların öğrenciler tarafından anlaşılmasındaki temel zorluklardan biri de dini bilginin özelliğinden kaynaklanmaktadır.¹⁸⁸

Çocuklar çevreleriyle etkileşimleri sonucu bir “din dili” geliştirmektedir. Çevrelerinden duydukları dini kelime ve kavramları çabucak almakta ve dil gelişimine paralel olarak başlangıçta anlamını bilmeden de olsa bunları kullanmaktadırlar.¹⁸⁹

2.2.3. Okulöncesi Eğitimin Tanımı

İlk çocukluk döneminde çocuklara temel bilgileri göstererek ve yaparak öğretmeyi sağlamak ve bir sonraki eğitim dönemi olan ilkökula hazırlamak için yapılan çalışmaya okulöncesi eğitim denilmektedir. Başka bir tanıma göre okulöncesi eğitim, özel rehberlik anlayışına uygun olarak ve belirli metotları kullanarak 3-6 yaş çocuklarını özel şartlarda hazırlanmış bir fiziki mekân içerisinde eğitmeye belli becerileri kazandırmaya denilmektedir.¹⁹⁰

---

¹⁸⁷ Akyürek, Süleyman, Din Öğretiminde Kavram Öğretimi, Dem Yay. İst. 2004, s.169.

¹⁸⁸ Akyürek, 2004, s.170.

¹⁸⁹ Akyürek, 2004, s.171.

¹⁹⁰ Sağlam, İsmail, “Okulöncesi Eğitimde Oyun Etkinlikleri ve Dini Motifler, Mehir Yay. Konya, 2003, s.39.

2.2.4. Okulöncesi Eğitimin Önemi

Avrupa eğitim tarihinde, çocuğun erken çağda eğitilmesinin önemini ilkçağ ve eskiçağ'da pek çok Yunan ve Latin düşünürü ifade etmektedir.¹⁹¹ Bu çağların ünlü düşünürleri Platon ve Aristoteles çocuğun gelişim özelliklerini ve bu özelliklere uygun eğitim çalışmalarının metotlarını ortaya koyan düşünürler olmuşlardır. Ortaçağ'da çocukların eğitimi üzerinde durulurken, insan, dini mensubiyeti olması gereken bir varlık olarak düşünülmüş, eğitimin amacı da inançlı insan yetiştirme olarak belirlenmiştir. Batı Hıristiyan dünyasında inançlı insan yetiştirmek, bireyin kişisel özelliklerini geliştirmekten daha önemli olmuştur. Ancak 16. yüzyılda psikoloji biliminin gelişmesinden sonra gelişim dönemleri dikkate alınarak eğitim şekillendirilmiştir.

Anaokulları, çocuğun aileden ve sokaktan öğrendiği kötü alışkanlıkların düzeltilmesi ve davranışların olumlu yönde geliştirilmesi ve değiştirilmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Çocuk okulöncesi kurumda, çoğu kez evde deneme fırsatı bulamadığı yeni davranışları deneme fırsatı bulacaktır.¹⁹² Evde disiplinli bir ortamda yaşamamış çocukların disiplin kavramıyla tanışmalarına belli bir kurallar bütününe göre hareketlerini düzenlemelerine yardımcı olacaktır. Çocukların ileride çeşitli alanlarda topluma sağlayacakları faydalarla ilgili yeteneklerinin tanınması ve bunların geliştirilmesinin sağlanması açısından da anaokulu çalışmaları önemlidir. Okulöncesi eğitim çocuğun temel ihtiyaçlarından biri olan kendi yaşlıları ile birlikte olabilme fırsatını da sağlamaktadır. Çocuklar böylece hem yardımlaşma duygularını geliştirme fırsatı bulurken hem de kendisine ait olmayan fakat bunun yanında kendisinin ve başkalarının faydalandığı eşyaları koruma alışkanlığı kazanmaktadır. Bu dönemde elde edilen bilgiler daha sonraki dönemlerde elde edilen bilgilerle kıyaslandığında çocuk açısından hayatının en önemli dönemini oluşturmaktadır. Ev hayatının dışında çocuklara kendi kendilerine ve arkadaşları ile birlikte bazı deneyimler ve tecrübeler kazanmasına vesile olmaktadır. Değer yargılarının oluştuğu bu dönem kişilik oluşumu açısından önemlidir. Çocuklarda doğru inancın ve ahlaki davranışların temellerinin

¹⁹¹ Oktay, Ayla, yaşamın Sihirli Yılları okulöncesi Dönem, Epsilon Yay. 2007, İst. s. 23.

¹⁹² Erden, Münire, Akman, Yasemin, Eğitim Psikolojisi, Arkadaş Yay. Ank. 2009, s.96.

oluşumu bu dönemde atılırsa daha kalıcı sonuçlar ortaya çıkacaktır. Atalarımızın dediği gibi; “Kişi yedisinde neyse yetmişinde de odur.”

Çalışan anne babaların çocuklarının daha düzenli bilgi kazanması ve hayatlarını prensipli hale getirmelerinde katkı sağlamaktadır. Bu manada anaokulu ailede yarım kalan eğitimi tamamlamaya yönelik bir alan durumuna da gelmiştir. Sosyo – ekonomik ve kültürel açıdan yetersiz ailelerin çocuklarına eğitim eşitliği sağlamaktadır. Bu çocukları okula daha iyi hazırlamaktadır. Özellikle büyük şehirlerde yaşayan, hareket alanları kısıtlanan ve yaşlılarıyla sosyal deneyim fırsatı bulamayan çocuklara önemli bir katkı sağlamaktadır.

Çocukların düzenli bir yaşam tarzı alışkanlığı kazanmaları, hayatları boyunca faydalanacakları bir kazanç olacaktır. Çevreyi temiz tutma, başkalarına karşı nazik davranma, insanlarla sevgi ve saygıya dayalı arkadaşlıklar kurabilme ve sorumluluk duygusuna sahip olabilme gibi meziyetler bu yaşlarda kazanılabilirse, bunlar çocuğun ileriki yaşantısında tabii bir özellik olarak devam edecektir.

Bütün bu tespitlerden dolayı Katoliklere bağlı olarak çalışan anaokullarında din eğitimi verilmektedir. Öğretmenlerle birlikte papazlarda bizzat eğitim öğretim çalışmalarında yer almaktadır. Papaz, rahibe veya pedagoglar tarafından haftanın belli günlerinde kiliseye gitmeleri sağlanmaktadır. Bu sayede çocuklar, görerek, yaşayarak ve yerinde dini öğrenme imkânı bulabilmektedir. Sınıfların bünyesinde oluşturulan dini faaliyet köşelerinde nasıl dua edileceği günlük uygulamalarla öğretilmekte, dini ve ahlaki hikâyeler anlatılıp ilahiler söylenmektedir.

Bütün bunların yanında Noel, Toussaint, Paskalya ve Carnaval tatilleri öncesi dini muhtevalı faaliyetler gerçekleştirilmekte böylece çocukların dini yaşantılarında toplum olgusu da oluşturulmaktadır. Çocuklar, genellikle kendilerini ayrı bir varlık olarak algılayıp kişiliklerini geliştirmeye başladıkları üç-dört yaşlarından itibaren dinle ilgili sorular sormaya başlamaktadır. Bu yaşlarda ihmal edilen bilgilerin sonraki yıllarda çocukların hayatlarında onulmaz yaralar açacağı bir gerçektir. Bundan dolayı okulöncesi eğitimi önemlidir. Ama bu eğitimin yanısıra din duygusunun doğru bir şekilde gelişmesine yardımcı olacak bilgileri vermek büyük önem arz etmektedir.

Okulöncesi dönemde yapılan eğitim çalışmaları o kadar önemlidir ki daha sonra alınan eğitimle karşılaştırıldığında baskınlığı hasebiyle kıyas kabul etmeyecektir. 3-6 yaş çocuğu sözlü öğretime açık, fotoğraf makinasının objektifi gibi, her gördüğünü alan ve kendine göre değerlendiren bir kabiliyete sahiptir.¹⁹³ Çocukların ilkokul çağına gelinceye kadar aile ortamı içinde kalması çok önemlidir. Bazı uzmanlar bu dönemde ailenin yerini hiç bir şeyin tutamayacağını söylemektedir. Fakat son yüzyıllarda sanayileşmenin ve endüstrileşmenin gelişmesiyle aile yapısında ve yaşam şartlarında değişimler meydana gelmiştir. Ailelerin geniş aileden çekirdek aileye dönüşmesi, kırsal kesimde yaşayanların kentsel yaşama geçmesi bu eğitim çalışmasını zorunlu kılmıştır. Anne-babanın çalışma hayatına girmesi çocukların eğitimiyle yeterince ilgilenememesi, şehir hayatında çocukların diğer arkadaşlarıyla beraber olma fırsatı bulamadıklarında yeterince sosyalleşmenin sağlanamamış olması da diğer nedenlerdendir. Son dönemlerde teknolojik gelişmelerin artmasıyla birlikte eğitim-öğretimde de meydana gelen gelişmeler çocukların eğitiminin tesadüflere bırakılamayacak kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Çocuklar üzerine son dönemlerde yapılan araştırmaların artması ve 0-6 yaş döneminde eğitimin öneminin daha iyi anlaşılması, bu konuda ailelerin hepsinin aynı yeterliliğe sahip olmaması okulöncesi eğitim çalışmalarının başlatılmasının bir başka sebebini oluşturmaktadır. Bu sebepler genel olarak şöyle özetlenebilir:

Geniş aileden, çekirdek aileye dönüşen aile yapısı.

Kırsal kesimden şehirlere gelişle birlikte akraba ve yakınların çocuk bakımına eskisi kadar destek verememesi. (Frobel anne babası çalışan çocuklar ortada kaldıkları için onların bakımını bir kilise papazı olarak üstlenmiş ve bu bakımı sonradan bir eğitim çalışmasına dönüştürmüştür.) Kadınların eğitim düzeyinin artması ve çalışma hayatına katılmaları. Aynı eğitime sahip olmayan ebeveynin çocukları ilkokula aynı seviyede yetiştirerek hazırlayamamağı gerçeği. Şehirleşmeyle birlikte çocukların oynama mekânlarının kısıtlanması ve yaşlılarıyla beraber olamaması. Bu dönemde çocukların eğitiminin çok önemli olduğu ve bu çalışmanın aynı bilinç ve eğitim düzeyine sahip olmayan ebeveyne bırakılamayacak kadar önemli olması. Eğitimde eşitsizliklerin fırsat eşitliği şekline getirilerek dengelenmesinin sağlanmasının amaçlanması. Çocukların

---

¹⁹³ Bilgin, Beyza, eğitim Bilimi ve Din Eğitimi, A.Ü.İ.F.Y., Ank., 1990, s, 87

ilkokula aynı düzeyde hazırlanması ve gelişim düzeylerine uygun olarak aynı seviyede yetişmiş olarak bu eğitime başlanmasının gerekliliği.

2.2.5. Okulöncesi Eğitimin İlkeleri

Avrupa ve Belçika'da yürütülen okulöncesi eğitimin ilkeleri, bu çalışmaların başlamasına vesile olan ve okulöncesi eğitimin öncüleri olarak kabul edilen Frobel, Montessori ve Steiner'in ortaya koyduğu prensiplerle şekillenmiştir. Ülkelerin kendi özel amaçları dışında neredeyse bütün dünya ülkelerinde bile bu ilkeler aynıdır. İlkelerdeki farklılıklar bazı devletlerin kendi özel amaçlarına göre değişim göstermektedir.

Çocukların kendi döneminin gerektirdiği deneyimleri ve tecrübeleri yaşamasını sağlamak. Eğer çocuklar bu tecrübe ve deneyimleri yaşamayacak olurlarsa yaşanmışlar kadar yaşanmamış olanların da sonraki hayatta problem olarak ortaya çıkması mümkündür. Okulöncesi eğitim çocukların en iyi şekilde uygun yaşantıları geçirmesine zemin hazırlamaktadır. Fiziksel, duygusal ve zihinsel yönleriyle çocuğun tanınmasını sağlayarak, öğrenmeye hazır bulunuşluk ortamının oluşumuna katkıda bulunmak. Böylece çocuğun yeni öğrenmelere güvenle yaklaşması sağlanmış olmaktadır.

Bir okul ortamı içerisinde ve çocuk eğitiminin formasyonunu alan öğretmenler vasıtasıyla çocukların ihtiyaçlarının düzenli bir şekilde giderilmesinin sağlanması ve çocuğa bu düzenliliğin öğretilmesi en önemli ilkelerdendir. İhtiyaçlarının karşılandığı bir ortamda çocuk kendi benliğinin ve değer verildiğinin farkına varacaktır. Böylece büyüdüğünde kendisinde de değer verme duygusu gelişmiş olacaktır.

Okulöncesi eğitimin en önemli ilkelerinden biri de çocuğa sevgiyle yaklaşılmasıdır. Böylece çocuk gelecek yaşamında diğer insanlara ve varlıklara karşıda sevgi besleyecektir. Olaylar karşısında sevinç duyma duygusunun da öğretilmesi esastır. Sevinç yerine kırgınlık, öfke ve nefret duygularını yaşaması onun kendine ve çevreye güvenini sarsacak ve topluma faydalı bir birey olmasını engelleyecektir. Bundan dolayı okulöncesi eğitimin ilkeleri içerisinde çocuğa sevgi duygusunun aşılması, sevinç duygusunu yaşaması bulunmaktadır. Çocuğun fiziksel, zihinsel ve sağlıklı gelişiminin yanında duygusal gelişiminin de paralel ve birlikte gelişmesini sağlamak.

Çocuğun işlere, olaylara ve kollektif çalışmalara aktif katılımını sağlamak. Bu durum çocuğun merak duygusunu doyuracak ve ondaki yaratıcılığı destekleyecektir. Böylece çocuk etrafındaki olayları geriden izleyen değil bizzat içine girerek yaşayan biri olacak, olayların nedenini anlarken kendi gücünün de farkına varacaktır. Bu dönemde bir yetişkinin rehberliğinde ve koruyuculuğunda gerçekleşen aktif katılım çocuğa özgüven kazandıracaktır. Çocukları ilgilerini uyandırmak, hayatın belli alanlarıyla ilgili bazı bilgileri kazandırmak ve hayal gücünün gelişmesini sağlamak.

Çocukların yeteneklerini keşfetmek ve bu yeteneklerin gelişmesini sağlamak. Etraflarında bulunan farklı yaşantılar arasında ilişki kurmasını sağlamak ve gelişim döneminin gerektirdiği zihinsel gelişime ulaşmasına katkıda bulunmak. Çocukların eski bildikleri ve yeni öğrendikleri arasında bağlantı kurmalarını sağlayarak bilgi bütünlüğüne ulaşmaları katkıda bulunmak. Böylece çocuk, tüm yaşantılarını ve bilgilerini birbiri üzerine koyarak biriktirecek ve bilgi birikimi elde etmiş olacaktır.

Çocukların öğrenmelerinde tüm duyularını dikkate almak ve çocukların öğrenmede bu şekilde tüm duyularını kullanmalarını öğretmek. Çocuğun karşılaştığı problemleri çözmesi hususunda fırsatlar vererek, gelecekte karşılaşacağı problemleri çözmeye yeteneklerinin gelişmesini sağlamak.¹⁹⁴ Öğrendiklerinden hareketle kendi kendine başka şeyleri öğrenme yeteneği kazandırmak. Çocuğun eğitiminde gerekli desteği sağlayarak çevre ve araç-gereç katkısıyla onların çalışabileceği ve keşfedebileceği malzeme ile donatılmış rahatça hareket edebileceği, güvenli bir fiziki mekânı sağlamak.

Çocuğa yapabilecekleri hususunda kendi kendisini tanıma fırsatı vererek sorumluluk bilincinin oluşturulması ve iç disiplin kazanmasının sağlanması. Çocukların zihinsel, dilsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini geliştirebilmek için okul ortamı içerisinde oyun ortamları oluşturmak ve doğal şartlar içerisinde yaparak ve yaşayarak öğrenmelerini sağlamak. Çocukların diğer çocuklarla ve yetişkinlerle sağlıklı ilişki kurmasını ve çevresiyle bütünleşmesini, çocuğun değer verdiği insanlara saygılı ve onlarla uyum içinde ilişkilerini ayarlayabileceği eğitim ortamı sağlamak. Çocuğun aile –okul- toplum üçgeni içinde uyumlu ve tutarlı olmasının ön koşullarının oluşturulması.

---

¹⁹⁴ Pourtois, J. pierre, Desmet, Huguette, L'Education Postmoderne, PUF, 1997. s.212.

2.2.6. Okulöncesi Din Eğitimin Amaçları

24.07.1997 tarihinde çıkarılan Belçika Eğitim Bakanlığı'nın kararnamesi okulöncesi eğitimin temel amaçlarını belirlemektedir. Bu kararnamenin 12. Maddesi zorunlu eğitimin amaçlarıyla aynı hedefleri belirlemektedir.¹⁹⁵

Çocukları her türlü dış ve iç tehlikeden korumak. Özgüven kazanmalarını sağlamak. Konuşmaya teşvik etmek ve teşvik edici eğitime ağırlık vermek. Sosyal davranışa ve toplumsallaşmaya teşvik etmek. Düşünme ve sorma yeteneğini geliştirmek. Keşfederek öğrenmeyi ve kendi kendine öğrenme yetisini geliştirmek. Anlatma kabiliyetin ve kendini ifade etme yetisi kazandırmak. Aile kurumunun devamını sağlamak. Anne - babalara çocuk bakımında yardımcı olmak. Düzenli uyku alışkanlığı kazandırmak. Temizlik alışkanlığı kazandırmak. Düzenli yemek yeme alışkanlığı kazandırmak.

Çocuğun potansiyelini tanmasına ve geliştirmesine yardımcı olmak. Çocuğun gelişimini sağlayacak metotlar kullanarak yaratıcılığını ve kendisini ifade etme becerisi kazandırmak, çocuğun sosyalleştirilmesini sağlamak, çocuğun sosyal, psikolojik, duygusal ve bilişsel yönlerini geliştirmek. Çocuğun zayıf yönlerini tespit ederek güçlü hale getirmesini sağlamak.

Anaokullarında yapılan eğitim çalışmalarının amacı çocuğun öğrenme isteğinin uyandırılması ve onun zihinsel faaliyete hazırlanmasıdır. Genellikle çocukların bu seviyede eğitim alması zorunlu değildir, ancak okulöncesi eğitimle ilgili resmi belgelerde genel amaçlara veya daha ayrıntılı hedeflere veya her ikisine de yer verilmektedir. Genel amaçlar söz konusu olduğunda kullanılan terimler her yerde benzerdir ve 'gelişim', 'özerklik', 'sorumluluk', 'esenlik', 'özgüven', 'vatandaşlık', 'okul yaşamına hazırlık', 'öğrenmenin peşinde olma' gibi ifadeleri içermektedir. Ailelerle işbirliği yapılması da genellikle vurgulanmaktadır. Burada da 'iletişim', 'bilgi', 'kavrama', 'işbirliği', 'diyalog', 'destekleme', 'karşılıklı yardım', 'katılım', 'velilerin eğitim stratejisi ve süreçlerine dâhil edilmesi', 'süreklilik', 'tutarlılık' gibi kavramlar yeniden karşımıza çıkmaktadır.

---

¹⁹⁵ Ministere de la Communaute Française, Organisation De L'Enseignement Maternel et Primaire Ordinaire, Circulaire Pour L'Annee Scolaire 2011-2012, s.13.

Belçika (BE fr, BE de)'da okulöncesi eğitimin sonunda çocukların kazanmış olması gereken belirli öğretim becerileriyle ilgili amaçlar yoktur. Ancak, okulöncesi eğitimde ve ilköğretimin ilk iki yılında kazanılması istenen beceriler belirlenmiştir.

Okulöncesi eğitim için resmi olarak tanımlanan amaçları her yerde oldukça benzerlik göstermekte ve çocukların bağımsızlığına, mutluluğuna, kendine güvenine, vatandaşlık kavramına ve okul hayatı ve öğrenimine hazırlanmaya odaklanmaktadır.¹⁹⁶ Avrupa ülkelerinin üçte ikisindeki resmi belgelerde çocukların zorunlu ilköğretime başlamadan önce belirli nitelikleri kazanmaları gerektiğinden söz edilmektedir.¹⁹⁷

1997 deki yapılan kararname genel olarak şunları hedef almaktadır:

Her öğrencinin kişisel gelişimini ve özgüven duygusunu kazandırmak, topluma girebilmesi için gerekli bazı yeteneklerini ortaya çıkarmak, yurttaşlık duygusunu ve değişik kültürlerle açık olmasını geliştirmek, sosyal alanın eşit değerlerinden yararlanmak, çocuğun kendi potansiyelinin bilincine varmasını sağlamak, üretken faaliyetini geliştirmek ve kendisini ifade etmesini sağlamak, toplumsallaştırılma, sosyalizasyon gelişmelerini sağlamak, ilköğrenim dönemlerini tanımaya, duygusallığa, sosyal olmayı başarmasını sağlamak, zorlukları ve engelleri ortaya çıkarmak ve bunlara çare bulma yetisi kazandırmak, sorumluluk duygusu kazandırarak çevresindeki insanlara karşı dürüst, saygılı, nazik ve düzenli olmalarını sağlamak, Benliklerinin gelişmesine, kendini ifade edebilmesine, bağımsız bir kişilik kazanmasına ve özdenetim kazanmasına yardımcı olmak, din bilgisinin gelişiminin sağlanması, temel dini bilgilerin verilmesi, İncil'in ve kutsal metinlerin tanıtılması, kısa sure ve duaların ezberlenmesi, dil gelişiminin sağlanması, ana dilin geliştirilmesi, çocukların ana dillerini önemsemeleri sağlanması, dini metinlerden hikâyeler okunması ve üzerine öğrencilerin konuşturulması, sosyal davranışlarının gelişimi sağlanması, saygı, yardımlaşma, temizlik, Arkadaşlık, dürüstlük, doğruluk, hoşgörü gibi güzel davranışların öğrenilmesi, ahlak anlayışının yerleştirilmesi, arkadaşlarına, ailesine ve çevresine karşı olumlu yönlendirilmesi, yaşadığı toplumuna uyum alışkanlıklarının gelişimi.

---

¹⁹⁶ Altun, Dursun, Almanya'da Dini Eğitim, Timaş Yay, İst, 2001, S. 34.

¹⁹⁷ Figel, Ján, Almunia, Joaquín. Avrupa'da Eğitime İlişkin Temel Veriler 2005.

2.2.7. Okulöncesi Eğitim Kurumu Çeşitleri

Belçika'da da zorunlu okula başlama yaşı 6'dır. Öğretmenler meslekî yüksek eğitim enstitüsünden mezun olmak zorundadırlar. Okulöncesi dönemdeki çocukların okullaşma oranı yaklaşık % 95'tir. Belçika federal bir devlet olduğu için eğitim sisteminde devlet, bölge, komün ve Katolik kilisesi tarafından desteklenen kurumlar vardır. Anaokulları parasızdır ve isteğe bağlıdır. Sınıflar genellikle yaş gruplarına göre ayrılmıştır.¹⁹⁸

2.2.7.1. Devlete Bağlı Olanlar

Devlete bağlı olarak faaliyet gösteren anaokullarında din eğitimi verilmemektedir. Hatta okullarda dini çağrışım yapan pano resim veya İsa heykeli koyulması bile kesinlikle yasaktır. Ülke içinde faaliyetlerini sürdüren okulların %10'nu devlet okulları oluşturmaktadır.¹⁹⁹

2.2.7.2. Belediye'ye Bağlı Olanlar

Belediye anaokullarında da devlet okulları gibi din eğitimi verilmemektedir. Aynı okullarda dini çağrışım yapan objelerin kullanılması yasaktır. Eğitim içerisinde bu okulların oranı % 50'dir. Okul personelinin görevlendirilmesi Belediye Başkanının idaresinde belediye meclisi kimi görevlendireceğine karar vermektedir. Diğer görevlendirilen personelde aynı usulle işe alınmaktadır. Müdür görevlendirmesinde yeterli şartları taşımayan bir kişinin atanması halinde belirlenen süre içerisinde akşam kurslarında eksik olan formasyonlarını tamamlayarak mesleki alanda yeterli hale gelmektedir. Müdür için geçerli olan bu durum öğretmenler için geçerli değildir. Okullardaki bakım onarım işleri de belediye çalışanları tarafından giderilmektedir. Ayrıca okul idaresi bölge idaresine başvurarak ihtiyaçları için destek talebinde bulunabilmektedir. Okulların boya – badana, gibi bakım onarım masrafları belediye tarafından karşılanmaktadır. Okul idaresi ihtiyaçlarını tespit ederek belediyeye müracaatta bulunmakta ve belediye encümen üyeleri tarafında kabul edildiğinde gerekli

¹⁹⁸ <http://www.benimyuvam.com/50yazilar.asp?id=5&y=188>

¹⁹⁹ OCDE, La Politique D'éducation Et De Garde Des Jeunes Enfants, Juillet,2000, 14.

çalışmalar yapılmaktadır. Diğer çalışanların işe alınmasında da aynı prosedür uygulanmaktadır.

2.2.7.3. Dini Kurumlara Bağlı Olanlar

Bu okullar çeşitli federasyon veya dernekler tarafından açılmış okullardan oluşmaktadır. Hangi inanç kesimine aitse onlar tarafından dini eğitimler verilmektedir. Genel olarak bu okulların çoğunu Katolik okulları oluşturmaktadır. Azda olsa Ortodoks, Protestan, Yahudi ve Müslümanların okulları mevcuttur. Katolıklara ait okulların dini eğitim programları mevcuttur. Bu kurumların ülke genelindeki okullaşma oranı %40'dır.

2.3. OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARININ GENEL ÖZELLİKLERİ

Okulöncesi eğitim örgün eğitim ile sağlanır. Bu okullar isteğe bağlıdır, parasızdır. Çocukları en erken 2,5 yaşından itibaren kabul eder. İki buçuk altı yaş arası her çocuk anaokuluna katılma hakkına sahiptir. Anaokulunda; toplum yaşamına hazırlık, zihinsel-fiziksel işbirliği, dil matematik, müzik etkinliklerine ağırlık verilmektedir.²⁰⁰

Öğrencilerin okul idaresi tarafından kayıtları yapılmakta ve dosya halinde tutulmaktadır. Kayıt esnasında oturma kağıdı, aile toplum kağıdı, anne ve babanın oturma kağıdı ve sigorta kartı istenmektedir. Ayrıca idare tarafından öğrencilerin özel durumlarıyla ilgili kayıtlar tutulmaktadır. Bu kayıtlar şunlardır: Öğrencinin zorlandığı dersler, sağlık sorunları, konuşma, yazma, okuma ve dinleme problemleri, matematik dersi seviyesi ve öğretmenlerin bu sorunlar karşısında yapacakları belirlenmektedir. Her sene başında öğrenci velisi sağlıkla ilgili evrak doldurmakta ve okula teslim etmektedir. Bu evrak idare tarafından sınıf öğretmenine verilmektedir. Öğretmen bu bilgileri masasında tutmak zorundadır. Bu dosya kapalı bir yerde bulunamaz. Fakat çocukların rahatlıkla ulaşım karıştırabilecekleri bir yerde de olmamalıdır. Anne- baba ayrı ise çocuğun velayetinin kimde olduğuna dair evrak okul idaresi tarafından veliden istenmektedir. Bu bilgi idare tarafından öğretmenle paylaşılmaktadır.

Her kurum (resmi ve özel) eğitim bakanlığının belirlediği resmi pedagojik hedefleri (müfredatı) takip etmek zorundadır. Bu mecburiyet kendi pedagojik

---

²⁰⁰<http://www.kangeanaokulu.com/iletisim11dunyadaokuloncesiegitim.htm>, 19.11.2010,15.32.

metotlarını uygulamalarına engel olmamaktadır. Genel olarak anaokulları ilk okulların vakit çizelgesine uymaktadır.²⁰¹ Anaokulunun 3 hedefi vardır: Bunlar çocukların korunmasını, İlkokula hazırlanması ve çocuğun sosyalleştirilmesini sağlamaktır.

Okulöncesi eğitim çocuğun ilkokul çağında başarısızlığını engellemek için büyük önem arz etmektedir. Bundan dolayı çocuk haklarına kaynak olarak gösterilmekte, (Saygı ve sevgi, duyarlı olmak, oynamak ve tümüyle gelişmiş hale gelmek.), oyuna önem vermekte ve yetişkin-çocuk ilişkilerinde uzlaştırma alanında büyük bir eksikliği gidermektedir.²⁰²

Öğrenci kayıtlarının en geç 30 Eylül tarihine kadar yapılması gerekmektedir. Okula başlamak için bir çocuğun 2.5 yaşını doldurması gerekmektedir. Hiç bir kişi anne – baba veya çocuğun velayetini üzerinde bulunduran veliye “çocuğunu bu okula kayıt yaptır” şeklinde baskıda bulunamaz. Anne babanın çocuğunun okulunu seçme özgürlüğü vardır. Anne-baba çocuğunu kaydettirdiği okulun pedagojik metotlarını, eğitim uygulamalarını ve iç yönetmeliklerini kabul etmiş demektir. Okul müdürü kayıt öncesinde iç yönetmelikte bulunan kuraları veliye bildirmelidir. 15 Eylülünden sonra kaydı başka bir okulda bulunan öğrenciyi okul kaydedememektedir.

Okul pedagojik esaslara göre eğitim veren bir kurumdur. Aynı isimle bir veya birkaç yerde eğitim faaliyetinde bulunabilmektedir. Okul müdürü tarafından idari ve pedagojik usullere göre yönetilmektedir. Müdür aynı zamanda bir kaç okulu birlikte yönelebilmektedir. Fakat bu okulların idare edildiği merkez bir yerde bulunmalıdır. “Fondemantel” olarak ifade edilen okullar bünyesinde hem anaokulunu hem de ilkokulu bulundurmaktadır. “Maternelle” olarak isimlendirilen okullar anaokullarıdır. Müdür bunların her ikisini de aynı anda idare edebilmektedir. Öğrencinin velisi anne ve babadır. Anne babanın olmadığı durumlarda çocuğun bakımı hukuken üzerinde bulunan kişi onun velisidir. Belçika Anayasasına göre (102-108) bir kişi bir adreste bulunabilmektedir. Okul seçeneğinde öğrenci genel olarak adresinin bulunduğu okulda eğitimine devam etmektedir. Adresi Belçika dışında ise resmi yazışmalar geçici olarak oturduğu yere göre yapılmalıdır. Eğer anne – baba boşanmışlarsa velayeti üzerinde olan kişiye yazışmaları gönderilmelidir.

²⁰¹ OCDE, La Politique D’éducation Et De Garde Des Jeunes Enfants, Juillet,2000, 14.

²⁰² La Politique D’éducation et De Gadre Des Jeunes En Communauté Française De Belgique,(De L’école Maternelle, Juillet, 2000, s.22.

29.06.1983 tarihinde çıkarılan kanunun 1. maddesine göre okulöncesi eğitim zorunlu değildir. Anaokuluna kayıt yaptıran öğrenciler devamlılığa dikkat etmelidir. 24.07.1997 tarihinde çıkarılan kararnameye göre kayıtlarını başka bir okula almak isteyen öğrenciler gerekli usulleri takip etmekle yükümlüdür. Eğitimden tam olarak faydalanabilmesi için öğrencinin okula sürekli devam etmesi gerekmektedir. Hastalık veya başka bir sebeple okula gelemeyen öğrenci ya doktor raporu getirmeli veya velisinin sebebini belirtmesi gerekmektedir.

Program çocuğu hem disipline eden hem de birbirini tamamlayan yapıda planlanmıştır. Eğitimin ilk yılına adapte olamayan bir çocuğa aynı yılın programı tekrar ettirilebilmektedir. Bu şekilde sınıfta kalma durumu söz konusu değildir. Eğitim yılı içerisinde anaokuluna devam eden bir çocuğun anne babası ayrı veya birlikte de yaşamış olsa çocuğun okuldan kaydının alınması ikisinin onayıyla mümkün olmaktadır.²⁰³ Hangi senesinde olursa olsun bir çocuk okul değiştirme işlemini en geç 15 Eylül'e kadar yapmak zorundadır. Aksi takdirde okul değiştiremez.²⁰⁴

02/08/1984 Kraliyet kararnamesine binaen eğitim veren kurumların (ana sınıfı, ilkokul vs...) statülerinin belirlenmesi ve daha verimli hale getirilmesi ve 29/05/1959 yasası "Eğitim Paketi"nin 24. ve 37. maddelerinin yasama uygulamalarını modifiye edilmesi yasasına göre okulların çalışma ve kapatılma usulleri belirlenmiştir.²⁰⁵

Okulların yerleşim alanlarına yakın olması aileler için hiç şüphesiz bir avantajdır. Eğitimsiz bir kamu hayatı düşünülemez. Bu sebeple ulaşımı kolaylaştırmak ve gerekli tedbirleri almak devletin sorumluluğu altındadır. Bu ihtiyaçlara cevap vermek adına "Köy Okulu"nu belirleyebilmek için iki kriter tespit edilmiştir. Bu kriterler aşağıdaki sorulara cevap vermeyi amaçlamaktadır: Eğitim veren kurumlar ne kadar uzaklıktan sonra topluma sıkıntı vermektedir? Nüfusu az olan bir yerleşim alanında okul sayısı ne kadar olmalıdır? Belirlenen tek kriter okul ev arasındaki mesafedir.

Tercihen vatandaşlar ulaşım açısından evlerine yakın olan okulları seçmektedirler. Zira yakın olan okullara öğrencilerin katılımları üst seviyede ve derse

---

²⁰³ Ministère de la Communauté Française, Organisation De L'Enseignement Maternel et Primaire Ordinaire, Circulaire Pour L'Annee Scolaire 2011-2012, s. 20.

²⁰⁴ Arrêté royal du 20/08/1957 portant coordination des lois sur l'enseignement primaire, article 8.

²⁰⁵ Dans l'enseignement subventionné: il s'agit d'un bâtiment devant répondre aux conditions de salubrité et d'hygiène des locaux prévus par l'art.24§ 6° de la loi du 29/5/1959.

gelmeleri saatinde olmaktadır. Bu sebeple okullar yerleşim alanlarına yakın olmalıdır. Okul açma çalışmalarında okul ile en uzaktaki evin arası ölçülmektedir. Bu ölçümede otoban hesaba dâhil değildir. Ölçme işlemi yapılırken tek yönlü yollar ve sapmalar göz önünde bulundurulmaktadır. Ölçü cetveli olarak evlerin etrafını saran tel örgüler umuma açık yollar bile dikkate alınmaktadır. Bu titiz çalışmalara rağmen tatmin olmayıp itiraz eden olursa yetki ve otorite sahibi bir müfettiş tarafından ölçme işlemi tekrar edilmektedir. Bundan da sonuç alınmazsa belediyenin bildirdiği son nüfus sayımına bakılmaktadır.

Nüfusa uygun olan okul sayısını tespit etmek için belediyelerin toplam nüfus sayısı ile yer ölçümü kilometreye bölünmektedir. Bu hesaptan çıkan sonuçlar bazen gerçeği tam olarak yansıtmadığında belediye sınırları içinde oturan kişiler tek tek hesaplanmakta, bu hesap sayesinde nüfus sayısına göre uygun okul sayısı ortaya çıkmaktadır. Bir okulun köy okulu olup olmadığı anlamak için aşağıdaki tablo esas alınmaktadır.

Tablo 6: Okulların açılma ve kapatılma kriterleri

	Kilometre karesine göre 500'den az nüfusu olan belediye	Kilometre karesine göre 500den fazla nüfusu olan belediye
“Köy Okulu” Sayılır	Her “implantation” (sırf anaokul veya sırf ilkokul hizmetini veren eğitim kurumu) ile diğer bir “implantation” ile veya aynı şubeye ait bir okul ile en az üç kilometre arası olması	Her “implantation” (sırf anaokul veya sırf ilkokul hizmetini veren eğitim kurumu) ile diğer bir “implantation” ile veya aynı şubeye ait bir okul ile en az iki kilometre arası olması
Anaokul veya ilkokul “Belediye okulu” Sayılır	Her “implantation” (sırf anaokul veya sırf ilkokul hizmetini veren eğitim kurumu) ile diğer bir “implantation” ile veya aynı şubeye ait bir okul ile üç kilometre den az arası olması	Her “implantation” (sırf anaokul veya sırf ilkokul hizmetini veren eğitim kurumu) ile diğer bir “implantation” ile veya aynı şubeye ait bir okul ile iki kilometre den az arası olması
“Ecole Fondamentale” (Anaokul ve ilkokul hizmetinin tamamını aynı mekânda veren kurum) “Belediye Okulu” Sayılır	Her “implantation” (sırf anaokul veya sırf ilkokul hizmetini veren eğitim kurumu) ile diğer bir “implantation” ile veya aynı şubeye ait bir okul ile üç kilometre den az arası olması (bu sayılanlar “Ecole Fondamentale” (Anaokul ve ilkokul hizmetinin tamamını aynı mekânda veren kurum) veya “implantation” (sırf anaokul veya sırf ilkokul hizmetini veren eğitim kurumu) olabilir)	Her “implantation” (sırf anaokul veya sırf ilkokul hizmetini veren eğitim kurumu) ile diğer bir “implantation” ile veya aynı şubeye ait bir okul ile iki kilometre den az arası olması (bu sayılanlar “Ecole Fondamentale” (Anaokul ve ilkokul hizmetinin tamamını aynı mekânda veren kurum) veya “implantation” (sırf anaokul veya sırf ilkokul hizmetini veren eğitim kurumu) olabilir)

İlkokullar arasında kısmen eğitim veren okullar vardır. Bu okullar ilkokul sınıflarının tamamının eğitimini vermemektedir. Örneğin, sadece ilkokul 1. ve 2. sınıflarına sahip olması böyledir. Bu okullarda en çok karşılaşılan sorun aidiyet meselesidir. Bu meseleye çözüm getirmek amacıyla aşağıdaki şartlar yerine gelmezse kendisine en yakın Şubeye bağlı kabul edilmektedir. Bu şartlar şunlardır: Birbirlerine iki kilometre mesafede olurlarsa, diğer bir kurumla bağlılık anlaşması varsa. Örneğin: Katolik, Musevi ve İslâmi okulların şubeleri gibi.

Kendisine en yakın şubenin “İmplantation” (sırf anaokul veya sırf ilkokul hizmetini veren eğitim kurumu) olup “Fondamentale” (Anaokul ve ilkokul hizmetinin

tamamını aynı mekânda veren kurum) olmaması. Kendisine en yakın şubenin eksik bir sınıfı varsa, örneğin: ilkokul üçüncü sınıfa hiçbir öğrencinin kaydolmaması gibi hususlar dikkate alınmaktadır.

Belçika'nın eğitim sisteminde "**Complement**" adıyla bilinen bir bölüm vardır. Bu bölümde derslerinde sıkıntısı olan öğrenciler pedagoglar tarafından kendilerine özel olarak hazırlanmış bir eğitime tabi tutulmaktadır. Bu eğitim kimi yerde farklı binalarda verilmektedir. Bu şekilde hizmet veren yerlerin durumları "30/06/1984 tarihinden önce var olan ve bu amaç doğrultusunda kullanılan binalar devlet bünyesinde okul sayımı esnasında müstakil okul olarak hesaba dâhil olmazlar," şekilde karara bağlanmıştır.

29/05/1959 yasasına göre sağlık ve hijyen koşullarına uyan binalar tamamladıkları okullara (kilometre karesine 75 vatandaştan fazla kişi düşen belediyeler için) 2 km den az veya (kilometre karesine 75 vatandaştan az kişi düşen belediyeler için) 3 km den az uzaklıkta olması gerekmektedir. Bakanlığın özel bir uygulamasına tabi olanlar dışında mesafe standartları yukarıda zikredildiği gibidir. Eğitim senesine göre düşünüldüğünde çocuğun en geç 31 Martta doğmuş olması gerekmektedir. Okula kayıtlı öğrenci olarak kabul edilebilmesi için öğrencilerin şu şartları taşıması gerekmektedir: Aynı okulda sürekli eğitim görmesi veya eğitim yılının eylül ayı içinde en az sekiz yarım gün okula devam etmiş olması. Bu devamlılığın peşi peşine olması gerekmemektedir.

Her okulun eğitiminde ayrı ayrı hedefleri vardır. Bazı okullar ilkokula başladığında okuma – yazma bilsin şeklinde bir hedef koyarken, bazıları ilkokula geldiklerinde 10-15 kelime tanıyabilecek seviyeye getirmeyi hedeflemektedir.

Eğitim veren bir müesseseyi sağlam bir şekilde ayakta tutmak için bazı kurallar konulmuştur. Bu kurallar kapatılma ve taşınma usullerini belirlemektedir. Belediyelerin kilometre karesine göre nüfus sayısı ve okulların devamlılığı için minimum öğrenci sayısı tespit edilmektedir. Bu sayımda "fondamentale" (anaokul ve ilkokul hizmetinin tamamını aynı mekânda veren kurum) ve "implantation"lar (sırf anaokul veya sırf ilkokul hizmetini veren eğitim kurumu) ayrı ayrı hesaplanmaktadır. Bir okulun %100 belirlenen normlara riayet edip etmediğini belirlemek için 30 Eylül tarihinde minimum öğrenci sayısına bakılmaktadır. Aşağıda sunulan tablo bir okulun öğrenci sayısı bakımından yeterli olup olmadığını göstermektedir.

Tablo 7: Okulların açılmasında belirlenen normlar

	Kilometre karesine göre 75 den az nüfusu olan belediyeler.			Kilometre karesine göre 75-500 arası nüfusu olan belediyeler.			Kilometre karesine göre 75 den az nüfusu olan belediyeler.		
	Anasınıfı	İlkokul	Anaokulu ve ilkokul	Ana sınıfı	İlkokul	Anaokulu ve ilkokul	Ana sınıfı	İlkokul	Anaokulu ve ilkokul
Şehir okulları	14	14	24 (10)	20	50	60 (16)	50	120	140 (20)
Köy okulları	12	12	20 (8 anasınıfı ve 10 ilkokul)	14	14	24 (12)	20	50	60 (16)
Şehir okulları “implantation”	12	12	20 (10)	20	25	40 (16)	20	25	40 (16)
Köy okulları implantation	12	12	20 (8 anasınıfı ve 10 ilkokul)	14	14	24 (12)	14	14	24 (12)

Parantez arası olan rakamlar hem anaokulunda hem ilkokulda ulaşılması gereken sayıyı göstermektedir. Şayet bir okulun “implantation” ları (sırf anaokul veya sırf ilkokul hizmetini veren eğitim kurumu) varsa bütün “implantation lar” tek tek dikkate alınmaktadır. Eğitim çalışmalarını sürdürmek isteyen her okul bu normların %100 ulaşmalıdır takdirde okul yetkililer tarafından bir yıllığına kapatılabilmektedir. Böyle bir durumun ortaya çıkmaması için her eğitim kurumu öğrenci sayısını arttırmalıdır. Bu okullar belirlenen şartlara %80 oranında ulaştığında kapatılmak yerine süre tanınmaktadır. Bu durum tabloda görüldüğü gibidir.

Tablo 8: Okulların birbirine uzaklıklarını gösteren tablo

80%	Kilometre karesine göre 75 den az nüfusu olan belediyeler.			Kilometre karesine göre 75-500 arası nüfusu olan belediyeler.			Kilometre karesine göre 75 den az nüfusu olan belediyeler.		
	Anasınıfı	İlkokul	Anaokulu ilkokul	Anasınıfı	İlkokul	Anaokulu ilkokul	Anasınıfı	İlkokul	Anaokulu ilkokul
Köy okulu olmayan okullar için	12	12	20 (8)	16	0	48 (13)	40	96	112 (16)
Köy okulu olanlar için	10	10	16 (6 anasınıfı ve 8 ilkokul)	12	2	20 (10)	16	40	48 (13)
Köy okulu olmayanlar "İmplantation"	10	10	16 (8)	16	20	32 (13)	16	20	32 (13)
Köy okulu olanlar implantation	10	10	16 (6 anasınıfı ve 8 ilkokul)	12	2	20 (10)	12	12	20 (10)

Ulaşılması gereken normlardan sadece %80'nine ulaşıldığı takdirde okul kapatılmakla yüz yüze gelir ve 30 Eylül tarihine kadar % 100 normlara ulaşamazsa (bir önceki tabloya bakınız) 1 Ekim tarihi itibarı ile geçici bir süreliğine kapatılır. Okul öğrenci sayısının yetersiz olduğu sene içerisinde eğitim veremez. Gelecek eğitim ve öğretim yılında tekrar açılmak üzere bir şans daha tanınır.

Öğrencilerin sayısının tespiti karara bağlanmamıştır. Okulların hacmine (büyüklüğüne) göre değişmektedir. Ortalama sınıflarda 21 öğrenci tahmin edilmektedir. (Köylerde 6 ve şehirlerde 35)²⁰⁶ Öğrencilerin okula gelirken giymeleri mecburi belli bir kıyafet uygulaması yoktur. Öğretmenler için de bir kılık-kıyafet uygulaması bulunmamaktadır.

2.4. OKULÖNCESİ KURUMLARIN FİNANS DURUMLARI

Avrupa'nın birçok ülkesinde zorunlu eğitim dışında olmakla birlikte, resmi eğitim sistemini bir parçası olarak kabul edilen okulöncesi eğitim finansman açısından

²⁰⁶ OCDE, La Politique D'éducation Et De Garde Des Jeunes Enfants, Juillet,2000, 26.

da farklı uygulamalara tabi tutulmaktadır. Devlet, kilise ve özel kuruluşlar bu alanda yatırım yapmaktadır. Harcamaların taksimi iki belirgin şekilde olmaktadır. Devlete veya belediyelere bağlı olan okullar (öğrencilerin sayısına göre) çalışma ve personel alanında yardıma tabidir.

Okulöncesi eğitim kurumlarının organizesi ve finansmanı Eğitim Bakanlığı tarafından organize edilmektedir. Bu işleyişin hiyerarşik yapısı dört yapılanmaya bölünmüştür. 1. Eğitim Bakanlığı'nın açtığı resmi okullar. 2. Bölge yönetimlerinin ve belediyelerin açtığı resmi okullar. 3. Özel kuruluşlar tarafından açılan resmi okullar. 4. Dini kuruluşlar tarafından açılan resmi okullar (Katolik, Protestan, Yahudi, İslâm, Ortodoks)

Eğitim bakanlığının belirlediği müfredata uyan resmi ve özel okullara personel (Eğitim bakanlığına bağlı olan okullarla özdeş maaşlar ile), çalışma alanında (sabit sözleşmeye bağlı şekilde) ve teçhizat konusunda yardım etmektedir. Yardımlar sadece eğitim sürecince yapılmaktadır.

Okullar işletme kaynakları için aldıkları bütçenin kullanımına ilişkin bir hareket serbestisine sahiptirler. Buna karşılık, kamu fonlarınca finanse edilen sabit kıymetler (gayrimenkuller) satın alma ve özel kredilerden fon artışı ve kullanımı sınırlıdır.²⁰⁷ Sadece Belçika'daki okulöncesi kurumlar, ilkokullar (Flaman Topluluğu) ve Hollanda'daki ortaokullar okul bütçesinin genel dağıtımını istedikleri şekilde gerçekleştirmekte tamamen özgürdürler.

Bütçe kısıtlamalarına ve % 8 ile % 17 aralığında değişen tahsis olunan kaynakların bazı ülkelerde diğer ülkelere göre iki misli olmasına rağmen, eğitim bütün ülkelerde kamu harcamalarının önemli bir kalemini oluşturmaya devam etmektedir.

Belçika'da (Fransız ve Flaman Kesiminde) ve Hollanda'da devlet tarafından desteklenen özel okullar sırasıyla % 56.8 ve % 76.3 öğrenci oranları ile devlet okullarına nazaran daha fazla öğrenci kaydetmektedirler. Sabit sermaye kaynakları

---

²⁰⁷ Dans l'enseignement subventionné: il s'agit d'un bâtiment devant répondre aux conditions de salubrité et d'hygiène des locaux prévus par l'art.24§ 6° de la loi du 29/5/1959.

(taşınmazlar) hariç olmak üzere, her iki ülkede de tarihsel nedenlerle özel ve devlet okullarının devlet tarafından finanse edilme miktar ve yöntemleri aynıdır.

Okullarda kasa bulundurulması kesinlikle yasaktır. Bu kurala rağmen okullar kendi kasalarını çeşitli şekillerde oluşturmaktadır. Bir bütçe oluşturulması için yapılan etkinlikler şunlardır: Tombala satma ve sosyal etkinliklerden gelir elde etme, sene sonu bayramlarında satışlar yapma, okul pazarı oluşturma, öğretmenlerin öğrencilerle yaptıkları becerilerin satışa sunulması gibi uygulamalarla bütçe oluşturulmaktadır.

Okullar ihtiyaçlarıyla ilgili temel alanları tespit ederek Katolik okul birliğine müracaat etmektedir. Birlik ihtiyaçları giderecek tedbirleri almaktadır. Demirbaş hükmünde bulunan malzemeler beş yılda bir yenilenmektedir. İhtiyaçlar her yıl belli tarihlerde Katolik okul birliğine sunulmaktadır. Okullara her faaliyetlerini gerçekleştirmek için bütçe verilmektedir. Bütçelerini eğitim dönemi içerisinde tam olarak harcamayan okullarda gelecek sene, bir önceki sene harcama yaptıkları kadar bütçe verilmektedir.

2.5. OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARININ TEFTİŞİ

Ülkeler arasında bazı farklılıklar bulunsa da, genellikle Eğitim, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıkları ile yerinden yönetimin uygulandığı ülkelerde belediyeler ve yerel eğitim organizasyonları, okulöncesi kurumların açılmasından ve çalışmalarının denetlenmesinden sorumludur.

08.03.2007 yılı Mart ayında çıkan kararnamenin 3. maddesine göre Temel Eğitim Teftiş Dairesinin üyesi olan bir müfettiş bu okulları teftiş edebilmektedir. Öğretmenlik mesleğinden yetişen müfettiş kurumu teftiş ederken hem gerekli kontrolleri yapmakta he de idari ve pedagojik olarak rehberlik yapmaktadır. Teftişin mali giderleri Eğitim Bakanlığı tarafından karşılanmaktadır.

Üç kurum eğitim bakanlığının müfettişleri tarafından teftiş edilmektedir. Müfettişler, Eğitim bakanlığının okullarını ve diğer ikisini (belediye-özel) ayrı denetlenmektedir. Bu denetleme sırasında eğitim kurumlarının belirlenen müfredata uyum sağlayıp sağlamadığı ve kendilerine verilen yönetmeliğe uyup uymadıkları

kontrol edilmektedir. Teftişi yapan denetleyiciler 35 yaşını geçmiş eski ana sınıfı öğretmenleridir.²⁰⁸ Sınava girmeleri ve başarılı olmaları gerekmektedir.

Teftişler için belli bir yıl belirlenmemiştir. Müfettişler mutlaka gelmeden iki ay önce haber vermektedir. Teftiş edilecek konular önceden bildirilmektedir. Her sene teftiş edilecek bir konu belirlenmektedir. Örneğin bu sene demokrasi konusu teftiş olarak belirlenmiştir. Bu amaçla çocuklar arasında uyum ve anlayış, öğretmen öğrenci ilişkileri, okulda bu anlayışın yerleşmesi için alınan önlemler (Pano yapılması, seminer verilmesi, sınıflarda öğretmenler tarafından anlatılması) kontrol edilmektedir. Müfettişler eğitim bakanlığı tarafından belirlenmiş programın düzgün yürütülüp yürütülmediğini, öğretmenlerin çalışmalarını sınıf ortamını, öğrencilerin ev ödevi defterlerini, ders dağılım programlarını, iç işleyişi, sağlık ve güvenlik için alınan tedbirleri, okul veli işbirliğini ve okul çevre ilişkilerini kontrol etmektedir. Müfettişler oturdukları şehrin okullarını da kontrol edebilmektedir. Belli bir plan dâhilinde teftişler yapılmaktadır. Okul müdürleriyle müfettişler arasında her yıl bir veya iki defa toplantılar yapılmaktadır. Ayrıca zorunlu olmamakla birlikte gerekli görüldüğünde öğretmenlerle müfettişlerin bir araya geldikleri salon içerikli toplantılarda yapılmaktadır.

---

²⁰⁸ A.g.e, s.28.

2.6. OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA FİZİKSEL ORTAM

Resim 1: Okulöncesi Eğitim Kurumları

Çocukların gelişim düzeyleri ve gereksinimleri dikkate alınarak planlanmış bir okulöncesi eğitim kurumu fiziksel olarak belirli niteliklere sahip olmalıdır. Bu dönem çocuklarının eğitiminde oyunun önemli bir yeri vardır.

Belçika'da bulunan okulöncesi eğitim kurumlarında bunlar dikkate alınarak fiziksel mekânlar buna göre düzenlenmiştir. Çocukların büyük ve küçük kas gelişimlerini sağlayıcı oyuncaklar mevcuttur. Doğa çalışmalarını yapabilecekleri açık ve kapalı alanlar vardır. Genelde binalar tek katlı olarak tasarlanmıştır.

Resim 2: Örnek bir sınıfın krokisi

Resim 3: Sınıfta öğretmen öğrencilerle hikâye okurken

Resim 4: Sınıfların özellikleri ve içinde bulunan malzemeler.

Resim 5: Noel kutlamalarından bir görüntü

Her ne kadar Belçika’da okulöncesi okulların açılmasının üzerinden yıllar geçmiş olsa da hala bazı normların tam olarak uygulanmadığı görülmektedir. Örneğin öğrenci sayısına göre çocuk gelişim uzmanların olmayışı, bahçenin gerekli şekilde dizayn edilmemiş olması eksiklik olarak tespit edilmiştir.

İç mekân:

Resim 6: Noel kutlamalarına, Noel Baba’yla çocukların buluşması.

Dini köşe: İyi donatılmış bir anasınıfında kitap okuma, oyun ve dini gibi köşeler mevcuttur. Katolik okullarında bu bölüm çok önemlidir. Burada mum, haç, İncil ve diğer dini malzemeler bulunmaktadır. Öğrenciler bu malzemelere dokunamazlar. Bu köşenin kötü ve özensiz dizayn edilmesi somut düşünen bu dönem çocuklarının dimağlarında olumsuz etkiler bırakacaktır. Bu yer iç huzura çağıran sakin bir yer olmalı, herkesin görebileceği yerde güzel bir kutsal kitap bulunmalı, ışıkları iyi olmalı, güzel resimler, taze çiçekler, buketler ve çocukların resimlerini asabilecekleri bir pano bulunmalıdır.

Resim 7: Müzik köşesi

Sınıf içerisinde bulunan oyuncaklar öğrenci sayısına orantılıdır. Her yıl gelişen ve değişen eğitim anlayışlarına göre bu malzemeler gözden geçirilmekte ve yenilenmektedir.

Resim 8: Öğretmen öğrencilerle el becerisi yaparken

2.7. OKULÖNCESİ KURUMLARDA OKUL AİLE BİRLİĞİ

Okullar devletlerin kültürünün tarihi birikimlerinin sistemli bir şekilde daha sonraki kuşaklara aktarılmasında en önemli rol oynayan kurumlardır. Tarihi süreç içerisinde bazı okul türleri toplumla ilişkisi olmayan kapalı kurumlar olarak faaliyetlerini yürütürken bazıları halkla bütünleşmiş bir profil çizmişlerdir.

Günümüz eğitim anlayışına göre bugün okulların işlevine baktığımızda, okulun çevresi ile işbirliği içerisinde olması kaçınılmazdır. Öğrencilerini bu şekilde hayata hazırlaması ve hayatın içinde olması toplumla bütünleşmesi her geçen gün daha da önemini artırmaktadır. Okulöncesi kurumunda ailelerinde amacı çocuklara daha iyi eğitim ortamı oluşturmaktır. Okul ve aileler arasında meydana gelecek işbirliği,²⁰⁹ okulun çevrenin imkânlarından daha iyi yararlanarak daha iyi ve kaliteli bir eğitim ortamı oluşturmalarına yardımcı olacaktır.

Bundan böyle artık okul sadece bilgi aktaran bir kurum değil, öğrencilerin hayata hazırlanması ve sosyalleşmesinde de rol oynaması gereken bir kurumdur. İşte bütün bu tespitlerden dolayı okulöncesi eğitim kurumunun aile – öğretmen – idareci üçgenini koordine ederek her kesimin kendine düşen sorumluluğunu yerine getirmede rehberlik yapması gerekmektedir. Okul aile birliğinin okulöncesi eğitim kurumunun hedeflerine ulaşmasına çok önemli katkısı olacaktır. Bunlar şunlardır: Okul idaresinin ve öğretmenlerin velileri daha yakından tanınmasına yardımcı olacaktır. Ailelerin okulun işleyişine demokratik olarak katılımını sağlayacaktır.

Ailelere çocuğun hangi şartlarda eğitim-öğretim gördüğünü tanıma fırsatı verecek böylece meydana gelen aksaklıklar hususunda velilerin uyarı yapabilmesine ve düzeltilmesi gereken durumlara müdahale etmesine imkân sağlayacaktır.

Okulun bazı sebeplerden dolayı gideremediği eksikliklerin tamamlanması mümkün olacaktır. Okulun kendi başına yapamadığı etkinliklerin okul – aile işbirliği ile gerçekleştirilmesi sağlanacaktır. Okul ve aile arasında uyum oluşturularak gösterilebilecek farklı eğitim tutumlarını ortadan kaldırma imkânı yakalanacaktır.

---

²⁰⁹ Tavukcuoğlu, Mustafa, “Avrupa’lı Türk Gençlerinin Kültürel Kimlik Problemlerinden Din Olgusu üzerine Düşünceler”, S.Ü.İ.F.D. Yıl,1999, Sayı, 32.

Okulöncesi kurumlarda okul – aile işbirliği yukarıda bahsedildiği gibi büyük yararlar sağlayacaktır. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli husus ailelerin okulla yapacağı işbirliğinde göstereceği gayretin sonucunda, ailelerin sınıftaki öğretmenin işine veya okulun işleyişine müdahale boyutuna kadar gelmemesine dikkat etmek gerekmektedir. Okulla işbirliği ve karşılıklı yardımlaşma başka bir şey işleyişe müdahale başka bir şeydir. Bu durumun ortaya çıkmasını engellemenin yolu, daha hiç bir problemle karşılaşmadan her iki tarafın sorumluluğunu belirlemekten geçmektedir.

Okul aile birliği müdür, iki politikacı, okul üs yönetim kurulundan iki üye, dört öğretmen, dört veli, okul personelinden bir kişi, sosyal yardım kuruluşundan iki kişi, psikolojik rehberlik ve danışmanlık uzmanından oluşmaktadır. Okul aile birliğine üye olan veliler, öğrencileri okulda olduğu müddetçe bu kurulun üyesidirler. Okul aile birliği eylül ve haziran aylarında iki defa toplanmaktadır. Birinci toplantıda bir önceki sene yapılan çalışmalarla, bir sonraki sene yapılacak çalışmalar değerlendirilir. Eğitim öğretim yılının sosyal ve kültürel etkinlikleri düzenlenir. Kurul üyelerinin tamamlanmasını istediği durumlar kararlaştırılır. Örneğin bu kurula katılan veli neden okul çıkışında güvenlik olmadığını sorabilir. Toplantıda gereken cevabı ilgililerin vermesi gerekmektedir. Kurul tarafından gerekli görülürse önlemler alınmalıdır. Böyle bir tespit yapıp neler yapılacağı kararlaştırıldığında gereken önlemler alınmaktadır. Velinin güvenlikle ilgili alınmasını istediği önlemlerden bazıları şunlar olabilmektedir. Okulun önüne pano konulması, hız kesici konulması, vb. kararların bağlayıcılığı vardır. Kurulda bulunan üyeler görüşlerini demokratik bir ortam içerisinde beyan edebilmektedir. Kurulun başkanlığını müdür yapmaktadır. Kurulun yetkileri müdürde toplanmıştır. Alınan kararların takibi ve uygulaması müdüre aittir.

2.8. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARININ PROGRAMLARI

Okulöncesi eğitim programları, çocukların gelişim özelliklerine ve o ülkenin beklentilerine göre şekillenmektedir. Bu programın temelini çocuğun etkinlikleri oluşturmaktadır. Programın içerisinde yer alan öğretmen destekleyici rolündedir.

Programın²¹⁰ hazırlanmasında aşağıdaki hususlara dikkat edilmiştir: Çocukların yaşlarına, gelişim düzeylerine, kurumun amaçlarına ve çevrenin ihtiyaçlarına, öğrenci merkezli bir program olmasına, çocukların zihinsel ve duygusal gelişimlerini destekler mahiyette olmasına, faaliyetlerin oyunlar şeklinde gerçekleştirilmesine, çocukların dini gelişimlerinin sağlıklı bir şekilde gelişmesine, paylaşma, ilahi söyleme, müzik dinleme ve dramatizasyon etkinliklerine yer verilmesine, okul dışı çevreden de yeri geldikçe faydalanılmasına. Örneğin belli zaman aralıkları içerisinde kilise ziyaretleri yapılması, çocukların toplumsal değer yargılarını kazanabilmesi için ahlaki değerlerin benimsetilmeye çalışılmasına, dini duygulara sahip dini seven bir birey olarak yetişmesine yönelik program hazırlamaya dikkat edilmiştir.

Öğrencinin İncil’le bütünleşebilmesi için bazı çalışmaların yapılması hedeflenmiştir: Kutsal metinleri hayata geçirmek, ‘Kilise’ inancını anlayabilmek ve ifade edebilmek, Hıristiyan hayatını oluşturan diğer kısımları anlayabilmek ve ifade edebilmek, bilinçli bir Hıristiyan olarak davranmaya kendini hazırlamak amaçlarındandır.

2.8.1. Programın Amacı

Okullar için hazırlanmış olan bu program hem resmi hem de özel okullara hitap etmektedir. Devlet okullarında dini uyanışın (din eğitimi) gaye edinilmediğini göz önünde bulundurarak resmi okullarda işlenen müfredatlar esas olarak alınmamıştır. Fakat yine de geleneksel sunum ve derecelendirme muhafaza edilmiştir. Bu durum özel sektör eğitimcilerinin kollektif çalışmalarına engel değildir. 2,5-8 yaş arası çocukların eğitimine kendisini adanmış öğretmenlere çeşitli yöntem ve aktiviteler sunmaktadır. Bu ana sınıfı eğitiminde sunulan çalışmaları çocukların tam anlamıyla kavramaları beklenmemektedir. Program, öğrencilerin gelişim döneminde dini gelişimlerini de sağlıklı bir şekilde tamamlamalarını hedeflemektedir.²¹¹

Sağlıklı dini ve ruhi olgunluğa aynı zamanda kişilik bütünlüğüne sahip bireyler yetiştirmek bu amaçlar arasındadır. Dini becerileri geliştirmek için yapılması gereken

---

²¹⁰ Programmation du Cours de Religion Catholique, Orientation Pour Les Classes Maternelles, 1995. P.21.

²¹¹ Programmation du Cours de Religion Catholique, Orientation Pour Les Classes Maternelles, 1995.

etkinlikler, Kutsal yazıları (kutsal kitabı) çocukların hayatıyla bütünleştirmeyi amaçlamaktadır.²¹² Bir Hıristiyanın hayatında kutsal yazılarla ilişki kurmak temel esastır. Bu da kişiyi İncil'in metni ile karşılaşmaya, ondan ilham almaya ve onu yaşamaya itmektedir. Bu müfredatın birinci bölümünün sonunda öğrencilere 2 yeteneğin kazandırılması hedeflenmektedir.

a) İncili kullanmak: Öğrencilere, İncil'in nasıl kullanılacağını, eski ve yeni ahit olarak nasıl ayrıldığını, bölümlerin surelerin ve ayetlerin nasıl olduğunu kavrayabilecek yeteneği kazandırmaktır.

b) İncil'le tanışma: Öğrencilerin, İncil'i dinleyerek, onu okuyarak ondan etkilenerek, heyecanlanarak, onun hakkında soru sorarak ilk yaklaşım yeteneklerini geliştirmektir. Bazı çalışmalar ile öğrenciler onu incelemeyi de öğreneceklerdir. Canlandırılan karakterlerin, hayat hikâyelerini inceleyeceklerdir. Öğrenciler, kutsal kitabın iman'a, iyilikseverliliğe, umuda çağrı olduğunu öğreneceklerdir.

İncil'i çağın gerektirdiği şekilde anlama kabiliyetini geliştirmek: Öğrencilerin, kutsal metinlerin ışığında özgür düşüncelerini, tabi davranma yeteneklerini ve hayata bakış açılarını geliştirmektir. Öğrencilerin kendilerini ifade etme yetenekleri geliştirilirken ilahi, resim, boyama ve drama metotlarından kendilerini istifade etmektedir. Okulöncesi eğitim çalışmalarında yıllık plan şeklinde hazırlanmış bir müfredattan çok, hazırlanmış öğretmen kitapları mevcuttur. Bu kitaplar 18 fasikülden oluşmaktadır. Her yıl altı tanesi okutulmaktadır.

2.8.1.1. Birinci Sınıf Müfredatının İçeriği

a) Programın İçeriği: İncil'i kullanmak, İncil'i görmek, dokunmak ve tanımak,²¹³ İncil'le tanışma, kutsal yazıları dinlemeye ve okumaya açık olmak, sesli ve resimli bir kıssa dinlemek, kutsal metnin yaşandığı tarihi ve coğrafi bölgesini göstermek. Yeni Ahit'te Hıristiyan inancına göre İsa Mesih'e imanı seçmek ve ayırdetmek. Hıristiyan bir kimse anonim ve açık olmayan bir tanrıya inanmaz, fakat

²¹² Ministère de la Communauté Française, Organisation De L'Enseignement Maternel Et Primaire Orinaire, Circulaire Pour L'Année Scolaire 2011-2012.

²¹³ Paderborn, Von Erzbischof, Zielfelderplan Für den Katholischen Religionsunterricht In Der Grundschule, Rottenburger Druckerei, 1977, München, s. 80.

Baba'ya ve, İsa Mesih'e inanmaktadır. Bu yüzden onun hayatının her aşaması (...) Hıristiyan dininde çok büyük bir önem arz etmektedir. Eski Ahit İsa Mesih'e hazırlık olarak tanımak. Eski Ahit ile Yeni Ahit arasındaki bağlar deşifre edilmeye çalışılmaktadır. (Credo) Amentüyü anlamak ve onu Hıristiyanların ortak iman ifadesi olarak görmek. Havarilerde ve Amentüde görünen şekliyle her pazar günü sembollerde ifade edilen Hıristiyan inancını öğrencilere keşfetmeyi öğretmek. İncilin kıssalarından yararlanarak İsa'nın kişiliğini ve Müjdeli haberi ve İsa'nın kişiliğini keşfetmek.²¹⁴ İsa'ya atfedilen güzel sıfatları İncil aracılığıyla ortaya çıkarmak, Meryem ana ile alakalı kıssaların okunması, havarilerin eylemlerinden ve yazdıkları mektuplardan istifade ederek İsa'nın keşfine devam etmek, kutsal metin'lerden yararlanarak Eski Ahid'i Temel esasları ile tanımak. Yeni Ahid'in ışığı ile Eski Ahit'i anlamak. Hıristiyanlığı birlik olarak tanımak. Birliksiz imanın var sayılmayacağını, Tanrı'nın sözleriyle birleştiklerini kavratmak. Hıristiyanlığı ortak bir inanç olarak tanıtmak. Öğrencilere Hıristiyanlığın inancının kutsal yazılarla beslediğinden bahsedilir. Hıristiyanın imanını kuvvetlendiren etkenler ve din adamlarının önemini de keşfettirilir. Hıristiyanlığı ibadet ve ayin birliği olarak tanımak, öğrencileri ibadet ve ayinlerle tanıştırmak. Kilise ziyareti yapılarak Hıristiyanların Kiliseleri, faaliyetlerini somut olarak keşfettirmek. Hıristiyanlığı teşkil eden farklı Hıristiyan topluluklardan bahsedilir. Hıristiyanlık tarihiyle ilgili önemli olaylar öğretilir. Kiliselerin çeşitlerinin fark ettirilmesi sağlanır. Hıristiyanların dışında var olan topluluklardan hakkında bilgiler verilir. Hıristiyanlığın imanını kuvvetlendirmek üzere yaptığı etkinlikler ve din adamlarının imanını kuvvetlendirmedeki önemli roller üzerinde durulur.

b) Programın Kazandırdıkları: Kutsal metindeki farklı unsurları ayırdedip aralarındaki ilişkileri kurmak. Kutsal metni sözlü anlatım yoluyla anlamalarını sağlamak. İmana iyilik severliğe, umuda çağrışı anlatan bir metni okuyarak analiz yaptırmak çalışmak, kutsal metinlerden yararlanarak Tanrı ve İsa'nın özelliklerini tanımalarını sağlamak. Kutsal metnin ışığında geçmişte yaşayan Hıristiyanlarla bugünkü Hıristiyanların karşılaştırılmasını sağlamak. Geçmişte yaşayan Hıristiyanların sağlam inancını örnek göstererek bugünkü Hıristiyanların sağlam akide ve amel sahibi

---

²¹⁴ Programmation du Cours de Religion Cathlique, Orientation Pour Les Classes Maternelles, 1995. P.40.

olmalarını sağlamak. Ayrıca geçmişteki Hıristiyanların yaşayabildikleri dinin çağımızda da yaşanabileceğini kavratmak. İncili yeniden ifade etmek, söz ile, resim ile, mimik ve jest ve oyun ile dinlenmiş veya okunmuş bir kutsal metni ifade etmek, söz ile, resim ile kutsal bir metnin hakkındaki düşüncelerini ifade etmek, kutsal bir metinde geçen farklı fikirlere açık olmak, resim veya boyama ile kutsal bir metni kreatif ve kişisel bir metotla ifade etmek, kutsal bir metni ibadet, ilahi ve ayinle yeniden ifade etmek. Kutsal bir ilahiyi dinlemede ve öğrenmede kutsal bir ilahiyi dinlemek ve öğrenmek, ayine katılmak, el becerileri ile kutsal metinden güncel ve somut örnekler çıkarmak, Hıristiyan inancını anlayabilmek ve yeniden ifade edebilmek,²¹⁵ gaye öğrencilerin iman dilini dinleyebilmeleri, anlayabilmeleri, düzgün bir şekilde kullanabilmeleri, onu kolayca anlayabilmeleri ve onu konuşabilmelerini sağlamaktır. Yeni iman ile ilgili kısa ve bariz cümleleri anlamak. Hıristiyan dünyasında havarilerin önemini bilmek. Amentüyü kişisel ve kreatif olarak yeniden ifade etmek. Hıristiyan hayatını oluşturan diğer unsurları anlamak ve ifade etmek, Mesih'e inanmak hem sosyal hem iş hayatını kapsamaktadır. Amel İncin var olma, uygulama, harekete geçme şekilleridir. İnanmak, yaşamak, kutlamak Hıristiyan hayatının üç temel boyutudur. Zekalarını kullanarak çocuklara bu üç boyutu keşfettirmek gerektirmektedir. Hıristiyanlığı şahitlik ve hizmet birliği olarak tanımak öğrencileri Hıristiyanlığın getirdiği sosyal sorumluluklardan haberdar etmek.

2.8.1.2. İkinci Sınıf Müfredatının İçeriği

a) **Programın İçeriği:** Kudas ve vaftiz ayinlerinin manasını ve yapılaş şekillerini keşfetmek. Hıristiyan ibadetinin farklı boyutlarını ayırd etmek. Farklı ibadetler gözlemlenir. "Bizim babamız" ifadesinin ibadetlerde özel bir yeri olduğunu anlamak İncil'de ibadet sahneleri, yaparak ve yaşayarak öğretmek. Hıristiyanlığı şahitlik ve hizmet birliği olarak tanımak öğrencileri Hıristiyanlığın getirdiği sosyal sorumluluklardan haberdar etmek. İncin neler gerektirdiğini bilmek sorumlulukları öğretmek. Mesihe tabi olmak için Hıristiyanların tuttuğu yolu keşfetmek. Sene içindeki dini günleri keşfetmek.

---

²¹⁵ Florence, Eric ve Jamin Jerome, Mediations Interculturelles et Instuions, Louvain- la – Neuve, 2003, s. 58.

b) Programın Kazandırdıkları: Hıristiyanların nerede ve ne zaman ayin için birleştiklerini tesbit etmek. Nerede? Sorusuna cevap vermek, görsel materyallerden istifade etmek. Sorumlu bir Hıristiyan olarak hareket etmeye başlamak. Ahlaka uygun olarak kavranmayı öğretmek, birbirine bağlı olan üç faktörün önemleri kavramaktır.

c) Dini Şuur Kazandırmak: Evrensel değerlerin kazandırılması ve somut durumlar, çocuğun şuurunu geliştirmeye yöneliktir. Böylece çocuk özgüven ikinde maddi, manevi ve sosyal hayatta Hıristiyan kimliğe sahip olacaktır.²¹⁶ Çocuğu İncil'in değerleriyle kontağa geçirecektir. Affetmeyi, düşmanı sevmeyi, kendini feda etmeyi ve başkalarına karşılıksız olarak yardım etmeyi öğretecektir. Böylece eğitimci çocuğa İncil'in değerlerini somut durumlara enkarne etmeyi öğretecektir. Hıristiyan geleneğini değerlerini keşfetmek, Hıristiyan geleneğinin toplumdaki yeri ve değerini hissettirmek. Günümüzde Hıristiyan geleneğine ait değerlerin içeriğini anlamak çocuğun hayatının her aşamasında Hıristiyan değerlerinin yerini, etkisini ve yönlendirmesini hissetmesini sağlamak. Sorumluluk sahibi bir birey olarak, İncil'in ışığında öğrendiği şeyleri uygulamasını sağlamak.

2.8.1.3. Üçüncü Sınıf Müfredatının İçeriği

a) Programın İçeriği: Bağışlamanın her zaman açık bıraktığı kısmı mutlulukla keşfetmek, sabrı ve bağışlamayı öğretmek. Bağışlamak sevginin tamiri ve başkalarına yardımdır ilkesini kavratmak. Tanrı'nın karakteristik değerlerini tespit etmek, İsa'nın tavrı ve tutumları incelemelerde bulunmak. Bu değerlerin hayattaki önemli rolünü kavratmak. Günümüzde Hıristiyan geleneğine ait değerlerin içeriğini anlatmak, çocuğun hayatının her aşamasında Hıristiyan değerlerinin yerini, etkisini ve yönlendirmesini hissetmesini sağlamak. İlahi değerlerini dikkate alarak toplumla birlikte yaşamayı öğretmek. İncil'deki örnekleri inceleyerek dünyanın problemleriyle ilgilenmeyi öğretmek. Sorumluluk sahibi bir birey olarak, İncil'in ışığında öğrendiği şeyleri uygulamasını sağlamak. Tanrıyı bağışlayıcı olarak tanıtmak. İsa'nın hayatından kesitlerle kişisel ve toplumsal saygıya olan ihtiyacı öğretmek. Günahın sonra

---

²¹⁶ Ratzinger, Joseph, Catechisme De L'Eglise Catholique, Imprime en France, Paris, 2005, Zassenhoven, Joos van, "Jesus donne la comunione aux apotres" Chapitre 1, s.46

bağışlanmanın istendiğinde verilebileceğinin şuurunda olmak ve bağışlanmanın vereceği mutluluğu yeniden doğmak olarak görmeyi öğretmek.

b) Programın Kazandırdıkları: Hıristiyan geleneğine değerlerini keşfetmek, Hıristiyan geleneğin toplumdaki yeri ve değeri hissettirilir. İncil'in değerlerine göre yaşamak için şuurla yetişmek, kendini ifade etmek, otokontrol yapmayı öğretmek. Hoşa giden ve gitmeyen sevgileri değerlendirmeyi öğretmek. Toplumsal olarak ilahi ruha sahip olarak yetişmek. Dini şuur kazandırmak.²¹⁷

İncil'den dini bir metni kısa olarak seçip çocuklarla beraber derste işlediğimizde aşağıdaki tabloda birinci sütunda hikâye, ikinci sütunda jestler, üçüncü sütunda ise yetişkinler için değerlendirme tablosu bulunmaktadır.

Tablo 9: İncil'den bir metnin ders olarak işlenmesinde örnek sunum

Çocuklara uygun kısa	Kıssaya eşlik eden jestler (hareketler)	Yetişkinler için Teolojik anlamlar
O gün, akşam gelir,	Eller gözler önüne getirilir.	Ölüm ve yaşam, sevinç ve keder gibi gündüz de gecenin zıddıdır.
İsa onlara der ki:	Ağızdan çıkan sözü eli ile canlandırmak.	
“Denizin diğer tarafına geçelim”	Gönderme hareketi yapmak: eller göğüsten ayrılır ve öne doğru uzunca gider.	Denizin diğer kıyısı, hayatın (yaşamın) diğer kısmını telkin eder.
Havariler İsa'yı kayığa götürürler.	Bir grup çocuk suyun ortasına gider. (bir resim veya leğen materyal olarak kullanılmıştır)	Kabre koyulması gibi İsa sevk edilmiş suların diğer tarafına kayık içerisinde tamamen taşınmıştır.
Kalabalık suyun kenarında durup gitmelerini seyrediyordu	Diğerleri kıyıda kalır ve ellerini alınların üzerine siper ederler. (bu canlandırmada ve bundan başka rol almazlar)	Kalabalık -dışta kalanlar- İsa ile deniz yolculuğuna atılmıyor. Bunu canlandıracak çocuklar, bazen de havarilerin rolüne gireceklerdir.
Aniden, denizin üzerinde fırtına yükselir. Sular kayığın etrafında kalkar. Dalgalar batma tehlikesi olan gemiye çarpar.	Suyun ortasında bulunan çocukların tamamı fırtınayı canlandırır. (denizin kabarması ve çekilmesi) bu canlandırmaya ağız ve nefes sesleri eşlik eder.	Fırtına ölümü telkin eder. Dinen fırtına, Pierre'in kayığından İsa ile hayatın zor anlarını yaşamış havarilerin vaftizleri olarak yansımaktadır. Tüm çocuklar tüm karakterleri canlandıracak, bu şekilde tek bir rolde tutsak kalmayacaklardır.
Hiçbir şey görmüyormuş gibi İsa kayığın arkasında, dümenin yanında bir yastığın üzerinde yatıyordu.	Çocukların tamamı Halka şeklinde Halkanın iç tarafında dönük Dört ayak üzerinde Kollar bağdaşlı Baş kolların üzerinde	Uyku ölümün küçük kardeşidir. Bazen bizler fırtınalı günler geçirirken İsa'nın bunlardan habersiz bir şekilde uyuduğu hissine kapılmaz mıyız?

²¹⁷ Öğretmen O. Theiller'le yapılan görüşmede çocukların belli bir dini şuura ulaştıkları ifade edilmiştir.

Havariler bu durum karşısında İsa'ya doğru seslenmeye başlarlar.	Çocuklar dizleri üzerine kalkar ve elleriyle boru taklidi yaparlar.	Çılgık Tanrıya yönelik olursa dua olabilir. Çocuklar için teklif edilen jestlerde ibadettir.
Onu uyandırır ve ona: "Acele edin, efendimiz bizimle ilgilenin. Bir şeyler yapın, öleceğiz" derler.	Kolları germek, avuç içlerinin kafa hizasında göğe doğru yönelmiş olması ve kolların ön kısmı ile yüzün önüne bağdaş kurmak (haç şeklinde).	Bize düşen her gün Tanrıyı uyandırmaktır. Tanrı burada. Onu çağıracak vakti ayırmayı bilelim. Kolların bağdaş kurulması korkuyu ifade eder ve İsa'nın çarmıhını andırır.
İsa uyanır. Kalkar ve denize seslenir "sessizlik! Rüzgara da sus der.	Kollar aşağı bırakılmış vücudun hizasında kalkılır. Kolun biri yukarıya kaldırılır: avuç içleri yere doğru bakar. Diğer kol ile de aynısı yapılır.	İsa'nın uykusu paskalya sabahını anımsatır. Eski ahid te, ölüm geleneksel olarak su ile simgelenmiştir. İsa'nın ölüm üzerinde gücü vardır.
Hemen rüzgar diner ve büyük bir sessizlik oluşur.	Kolları yavaşça indirip kafayı eğmek.	
İsa Havarilerine döner ve onlara şöyle der "neden korkuyorsunuz? Bana karşı inancınız yok mudur?"	Halkanın dışına doğru yarım tur atılır. Ön kollarla yüz hizasında bir hac canlandırılır. Haç işaretine benzetilmiş (bağdaşlı) Kollar göğse yaklaştırılır.	Havariler tecrübeleri aynı zaman da inancımızın manevi bir deneyimidir. Burada bizden istenilen şudur: İsa (kutsal)'nın inancına ulaşmak için korkuyu yenmek.
O zaman havarilerin korkusu artar. "bu nasıl bir insandır ki rüzgar ve sular ona itaat ediyor?" sorusunu içlerinden geçirirler.	Haç şekline getirilmiş kollar yüz önüne getirilir. Kollar açılır. Avuç içleri göğe doğru çevrilir. Rüzgar geçince sağ ile sular kelimesi geçince sol ile çevrilir. İki eli kollar gerilmiş vaziyette kendine doğru yaklaştırmak.	İsa'nın tanrı gibi davranması havarileri korkutur. İman, ölüp tekrarı dirilmiş olan İsa'yı tanımak.

2.8.2. Kutsal Metni Yaşama Geçirme Faaliyetleri

İncil'deki kelimelerin çocuğun hayatında kökleşmesi sağlanmalıdır. Örneğin “su” kelimesi geçtiğinde onun hayatımızdaki ve yaşamımızdaki önemine vurgu yapılmalıdır. Kıssaları okumak yerine onları anlatmak daha uygundur. Kıssalar CD olarak dinletilebilecek şekilde hazırlanmıştır. Çocukların hikâyeyi resimlerle canlandırması sağlanmalıdır.²¹⁸ Çocuklar 5 yaşlarına geldiklerine din dersi işlenirken benzer kıssalarla yakınlık kurma çalışması yapılmalıdır. İbadet şuuru kazandırılmalıdır. Çocuğun hayatını ve ibadetini ciddiye alması öğretilmelidir. Çocuğa kendini ifade etme fırsatı verilmelidir. Hepimizin aynı babanın çocukları olduğumuz, aynı eksen de döndüğümüz ve hepimizin İsa'nın çağrısına muhatap olduğumuz şuuru verilmelidir.²¹⁹ Çocuğun dini kişiliğini geliştirmek için otorite ve kurallar gereklidir. Ancak bu kurallar onun tüm hayatını kuşatıp bunaltmamalıdır. Çünkü çocuğun kendisiyle gülünmesine oynanmasına beraber vakit paylaşılmasına ihtiyacı vardır. Bunlar yapıldığında çocuk yaşamının tadına varabilecektir. Böyle davranıldığında çocuk büyükleri benimseyecek taklid ederek yetişkinlerin ibadetine katılma isteği gösterecektir. Sessiz kalıp başkasını dinleyebilmek çocuğun fitratında vardır. İbadet disiplininin kazandırılması çocuğun İsa'nın hareketlerini daha iyi anlamasına vesile olacaktır. Çocuklarla ibadet ederken “küçük İsa'nın ibadeti” gibi sözlerle olayı çocuklaştırmak doğru değildir. Çünkü küçüklerin Tanrısı küçük bir Tanrı değildir. Bunun yerine çocuklara Tanrı'nın çok sevdiği vurgusu yapılması daha faydalı olacaktır.²²⁰

2.8.3. Hangi Programı Kullanmak Gerekir?

Öğretmenler okulöncesi dini eğitim çalışmalarında kullanılmak üzere hazırlanmış tam tekmil bir yıllık plan beklememelidir. Bazı sebeplerden dolayı sınırları belirlenmiş bir yıllık plan çıkarılmamıştır. Yapılacak dini eğitim üç altı yaş çocuklarına yöneliktir. Çocukların kendine özgü ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğundan dolayı yıllık plan hazırlanmamış, sadece okunması gereken hikâyelerin başlıklarıyla

²¹⁸ EFFATA, Pour trouver Dieu avec l'ange Gabriel et Marie no1, Eveil religieux de 3-6 ans, Edition nouvelle, Namur, 2006, p.62

²¹⁹ AUSCHITZKA Agrés, Çocuk ve İbadet, Edition, Paris, p. 28.

²²⁰ Anasınıfı çocuklarının dini eğitimleri ve kullanılacak metotlar hakkında her ay yayınlanan “Catechese” dergisinde yazılan makalelere müracaat edilebilir.

yetinilmiştir. EFFATA'nın²²¹ hazırladığı kitaplarla nasıl bir din eğitimi yapılacağı gösterilmiştir. Bu kitapların her birinin içerisinde hikâye, ilahi ve İncil metinleri bulunmaktadır. Anaokullarında din eğitimi mecburi değildir. Bu durum göz önünde bulundurularak mecburi bir müfredatın uygulanmasını istemek doğru değildir. 1993 yılında anaokullarında din eğitim çalışmaları yeniden planlanmış ve A-B, B-C, C-A programları uygulamaya konulmuştur. Yukarıda belirtilen tarih hesaplanarak hangi grubun konularının çocuklara okutulacağı, her yıl bir yazıyla okul müdürlerine bildirilmektedir.

a) Yıllık Ders Planları A-B:

- 1) Melek Cebrail Meryem'e der: Cebrail'in Meryem'e gebe kalacağını önceden haber vermesini anmak için yapılan tören. (Lc 1, 26-38)²²², Noel
- 2) Thomas İsa'yı tasdik ediyor: Thomas ve yeniden diriltilen (Jn20, 19-29)²²³, Paskalya
- 3) Karışık kule = Babil (kulesi)
- 4) Ölüm'den daha güçlü olan İsa: Direniş fırtına (Mc 4, 35-41)²²⁴, Paskalya
- 5) Tanrı İbrahim'in imanını görür: İshak'ın Kurban edilişi (Gn 22, 1-19)
- 6) Tanrı halkını besler (rıziıklandırır): Kudret helvası (Ex 16, 1-36)²²⁵, Kudas ayini, Paskalya
- 7) Çoban İsa: İyi çoban: İyi çoban (Jn 10, 11-18), Paskalya
- 8) Tanrı'nın gökkuşağı: Nuh (Gn 7-9)²²⁶, Paskalya, Ahit
- 9) Paskalya ve vaftis (Mc 5, 21-43)
- 10) Samuel Tanrı'nın sözünü taşıyor = Samuel'in çağırısı (1 Sm 3, 1-19)²²⁷

²²¹ İsa'nın sağır dilsiz iyileştirme mucizesinde kullandığı söz. Çocuk eğitim serisine bu ismin verilme sebebi çocukların gören gözü, işiten kulağı ve rehberi olması için. İncil Marc 7. Bölüm, 32-37. Ayet. Sayfa 91. Le nouveau testament Edution du signe-2005.

²²² Lc: İncil kitaplarından birisi olan Lukas.

²²³ Jn: İncil kitaplarından birisi olan Johannas.

²²⁴ Mc: İncil kitaplarından birisi olan Marcos.

²²⁵ Ex: Exemple örnek demektir.

²²⁶ Gn: Gabriel Cebrailin ismi.

²²⁷ Sn: Samuel havarilerden birinin ismi.

b) Yıllık Ders Planları B-C:

- 1) Tanrı İsa: İsa'nın doğumu (1c 2, 1-20), Noel Yılbaşı
- 2) İsa Yunus'u kaldırıyor (yükseltiyor): (Jon1-4), Paskalya
- 3) Magdala'lı Meryem Rabbi görüyor: Paskalya
- 4) İsa, "iyileş, tazelen": sağır ve dilsiz'in iyileştirilmesi
- 5) Tanrı İbrahim'i kutsar: İbrahim'in çağrısı (Gn 12, 1-9)
- 6) İsa ve çocuklar (Mc 10,13-16)
- 7) Tanrı Musa'ya susuzluğunu dindiriyor = Musa'nın çağrısı (Ex 3,1-15)
- 8) Tanrı halkın susuzluğunu dindiriyor = Meriba suları (12 kaynaktan fıkıran sular) (Ex 17,1-7)
- 9) Büyük Calut'a karşı küçük Davud (1 Sm) 17
- 10) Ölümden uyanmış oğul: Dul Naime'nin oğlu (Lc 7, 11-17)

c) Yıllık Ders Planları C-A:

- 1) İsa'yı tasdik eden müneccimler kral - Müneccimlerin ziyareti.
- 2) Tanrı halkını geçiriyor: Kızıl Deniz'den geçiş (Ex 14) Karem (46 gün süren büyük perhiz)
- 3) Kadınlar haberi veriyor: Paskalya'dan sonra (Öy 28,1-10)
- 4) Tanrı kendine bir kral seçtiğinde = Davud'un çağrısı (1 Sm 16, 1-13)
- 5) Zekeriyya İsa'yı sevinçle karşılar (1c 19, 1-10)
- 6) Tanrı Danyel'i aslanlardan kurtarır (Dn 6, 17- 29)
- 7) İsa ve babası = İsa peygamberin ölümünden sonra Tabor dağında 3 havarisine görünmesi (Mt 17, 1-9)
- 8) Kabil ve tanrısı = Kabil ile Habil (Gn 4, 1-16)
- 9) Yakup ve Tanrı karşı karşıya: Yakup'un rüyası
- 10) Tanrı "ne kadar güzel" diyor: Yaratılış (Gn 1-4), Pentecote = Paskalyadan sonra kutlanan 7. Pazar günü kutlanan Hırsityan yortusu.

Tablo 10: Bir plan örneği: Tanrı Yunusu Kurtarıyor

Hafta	Birinci dönem	İkinci dönem
1	Kıssa anlatımı El faaliyetleri ile benimsetmek: resim ve serbest boyama 9 nolu ilahi “Tanrım, tanrım, sesimi duy.”	Manevi paylaşım: “Bir defasında uyur gibi yapmıştın” Yunus suresi (no 11). Kaseti dinlemek, kelimeleri tekrar etmek ve nakaratı ezberletmek. Yetişkin duası: “Söz söylemek” (s,16)
2	Kıssa anlatımı Kıssayı el faaliyetleriyle benimsetmek: denizi canlandırmak (ferdi çalışma: boya ve çeşitli kağıtlar) Yetişkin duası (Bir anda 36 iş..... S 15)	Yunus suresi (no 11). Tekrar ilahi söylemek. Mezmurları süslemek. Kıssadaki karakterlerin canlandırılması. 14 nolu ilahi: Kendimi bu duruma girdirmem iyimdir...
3	Kıssa anlatımı Denizin süslerini yapmak, Yunus, balık, gemi 11 nolu ilahi ve 9 nolu ilahi	Söz ile benimsetme: “denizcileri ve Yunusu tasavvur etmek” Şehrin süslenmesi +kral 14 nolu ilahi
4	Manevi paylaşım “Hiç öfkelenmiş oluyor mu?” Kumun dekorlarının yapılması kulübe, kene otu, güneş Yetişkinin duası, 13 nolu ilahiyi “Allelvia”	Söz ile benimsetme: karakterler ve dekorlar. Bir karakter seç onu uygun yere yerleştir. 13 nolu ilahi “Alleluia” kaseti dinlemek, kelimeler, tekrar etmek. İlahiyi tekrar söylemek.
5	Alanın organize edilmesi Kutlama Mezmurlar: Balık ve Yunus; kelimelerini yazmak: Beni hayatı döndürdün	Söz ile benimsetme: “Kıssada en fayla beğendiğin bölümü söyle” Sure: Deniz fonlu kağıda 13 nolu ilahiyi veya öğrencinin sevdiği diğer bir ilahiyi yazmak.

Tablo 11: 4 Yaştan İtibaren

J. Lagarde'ın yaş bölümlerine göre hazırlamış olduğu bölümler.

1. Bölüm	Çocuk (İsa) doğdu (Noel)
2. Bölüm	İsa ve kötü kral herodos (Noel ve 6 Ocak yortusu) Bartimee, zavallı kör Nuh Dinmiş fırtına Adam iyileşti (kötürüm bir adamın iyileştirilmesi) Sulardan kurtulanlar (Tufan, Vaftiz)

Tablo 12: 5 Yaştan İtibaren

Bartimee'nin şifası (Vaftiz)
Tanrı'nın atlısı (Dalların Pazar'ı)
Değişken yılan (46 gün süren pehriz (Karem), Çölde dürtü, istek, yaratılışın yılanı)

Tablo 13: 4 Yaştan İtibaren

İbrahim ve Bel'am
Sudan geçiş (kızıldeniz, Yunus, Dinmiş fırtına, İsa sular üzerinde yürüyor, Vaftiz)
İnsan avcıları (mucize av, tufan, vaftiz)
Küçük çocuklar (Musa'nın doğumu, İsa ve çocuklar, barıştırma)
Karanlıktan aydınlığa (kör bir adamın iyileşmesi ve barıştırma, Noel)
Kudas aini (Kudret helvası ve bildircin eti, ekmeklerin çoğalması)
İsa'nın havarilerle yediği son yemek
Tanrı herşeyi verir (İbrahim, ekmeklerin çoğalması, kudas ayini)
Paskalya (İsa'nın havarilerle yediği son yemek, ölüm ve dirilme)
İsa evinde (Samuel mabedde; İsa mabedde)
Değişen su (Mara suları, balta demiri, arıtılmış pınarlar, vaftizler)
Ruhun üfürülmesi (yaratılış, diriltme, paskalya süreci, paskalyadan sonraki yedinci Pazar günü kutlanan Hıristiyan yortusu)

2.8.4. Öğrencilere Okunması Faydalı Olan Meşhur İncil Bölümleri

Tanrı yer ve göğü yaratınca, kıskanç kardeş, kötülüğü nedeniyle boğulmuşların hikâyesi, tanrı gökkuşağını koyuyor, tanrı İbrahim'i çağırıyor, çınar ağacının altında

buluşma, tanrı ne istiyor? İshak'ın kurbanı, Yakub kardeşinin kutsallığını çalıyor. Kardeşi Yakub'u affediyor. Mısıra gidilmez oldu, Tanrı İsrail halkını kurtarıyor. (Denizin ikiye ayrılması) Tanrı Davud'u seçiyor, Davud ve Calut, Davud hata yapıyor. Tanrı'nın rüyası, kötü niyetli Yunus, Tanrı çok mu iyi? İsa'nın doğumu, Jean Baptiste İsa'yı duyuruyor, ilk havariler, İsa fırtınayı dindiriyor, kim daha büyük, İsa Kudüs topraklarına giriyor, İsa'nın öfkesi, İsa'nın son yemeği, İsa'nın son sözleri.

Çocuklarla din dersi yapılırken diğer derslere göre bu dersin farklılığı ortaya konulmalıdır. Çocuğun cisim, ruh, hayal, duygusal, mutlak varlığı, keşif gibi bakış açıları geliştirilmelidir. Tanrı'nın kutsal sözleri olan kutsal metinle çocuklar tanıştırılmalıdır. Din dersinin amacı çocuklara kavratılmalıdır. Çocuğu kutsal kitaplarda bildirildiği gibi Tanrı'nın varlığıyla ve güncel dualarla fethetmek gerekmektedir.

Öğretmenler, kutsal kitaplardaki kıssaları dikkatle seçmelidir. Din dersinin zamanını iyi ayarlanmalıdır. İmkânlar müsaitse ibadet kavramları kilisede uygulamalı olarak gösterilmelidir. Öğretmenlerin kendilerinin de ibadetlere dikkat etmesi gerekir. Çocuğa maneviyat sahibi olacak şekilde, kişisel bilinç kazandırılmalıdır. Çocuklara verilen dini eğitimle, onların dış dünya ile ilişkilerini iyi bir şekilde kurma becerisi kazandırılmalıdır. İsrarla din eğitiminin verilmesine ve Tanrı'nın mesajının kavratılmasına çalışılmalıdır.²²⁸ Güncel hayatın değerleri ortaya çıkarılmalıdır. Her öğrenciye güzel davranışları sebebiyle teşekkür edilmelidir. Öğretmenler; ders anlatımlarında kaset, resimli kitaplar ve CD'ler kullanılmalıdır. Anlatılan ders el becerileriyle hissettirilerek çocuklara özümsettirilmelidir. Yapılması gereken kutlamalar sınıf ortamında yapılmalıdır.²²⁹

---

²²⁸ EFFATA, Itineraire pour trouver Dieu avec, Eveil religieux a l'ecole maternelle pour les 3-6 ans, Namur, 2006, s. 2-3

²²⁹ Gilbert, Monique, Il Etait Plusieurs "fois" pour Repondre aux Questions des Enfants sur les Religions Albin Michel, Paris, 2005, s.79-81.

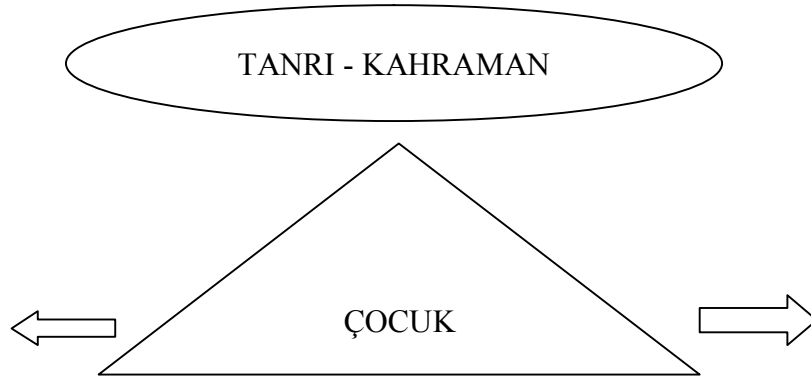
Tablo 14: Örnek haftalık ders programı

	Pazartesi	Salı	Çarşamba	Perşembe	Cuma
1.Hafta	4.1. Kişisel gelişimin paylaşımı	Kişisel gelişimin paylaşımı 4.1.	Anlatılmış kıssa 1.1.	İlahi (dinleme ve öğrenme) 3.3.	İlahi ezberleme 3.3.
2.Hafta	4.1. Kişisel gelişimin paylaşımı	Anlatılmış kıssa ve el faaliyetleri ile benimsetmek 1.2.	Yetişkin ibadeti 2.1.	İlahi (dinleme ve öğrenme) 3.3.	İlahi ezberleme 3.3.
3.Hafta	4.1 Kişisel gelişimin paylaşımı	Yetişkin ibadeti 2.1.	Anlatılmış kıssayı söz ile benimsetmek 1.3.	Kutlamaya göre dekorun hazırlanması 3.3.	Dekorun hazırlanması 3.3.
4.Hafta	İlahi (dinleme ve öğrenme) 3.3.	İlahi ezberleme 3.3.	Anlatılmış kıssayı söz ile benimsetmek (İlahilerle)1.3.	Dekorun hazırlanması 3.3.	Dekorun hazırlanması 3.3.
5.Hafta	Anlatılmış kıssayı söz ile benimsetmek (Karakterler göz önünde bulundurularak)	Yetişkin ibadeti 2.1.	Yetişkin ibadeti 2.1.	Kutlamaya hazırlık 3.1. ve 3.3.	İlahi metninin dekorunu hazırlamak 2.3. ve 4.2.
6.Hafta	Alanın organizasyonu. İlahilerin tekrarı 3.1. ve 3.3.	Kutlamanın gelişmesi 3.2.	Kişisel hafıza 4.3.	Kollektif çalışma 4.2.	Dini köşelerin organizasyonu (ilahi) 4.2.

Örnek bir ders anlatımında bir hikâyenin ders içerisinde öğretmen tarafından işlenişini inceleyelim:

2.8.5. Sınıfta Bir Öğretmenin Ders İşleme Örneği

Öğretmen derslerini işlerken hangi prensipleri takip etmektedir? Bu soruların cevaplarını bulabilmek için ders ortamında gözleme dayalı izlenimler sonucu aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir. Okullarda din eğitiminin anlatımı üçgen modeli üzerine kurulmuştur.

Şekil 1: Din ders eğitiminin anlatımı üçgen modeli

Burada çocuklar kendilerini dini kahramanlarla özdeşleştirmektedirler. Örneğin Thomas'ın İsa ile bağlantısı kurulmaktadır. Din eğitiminde öncelikle İsa'nın hikâyeleri okunmaktadır. İsa'ya karşı yapılan haksızlık, başına gelen sıkıntılar karşısında onun güçlü ve sabırlı olduğuna vurgu yapılarak İsa'nın gösterdiği mucizeler anlatılmaktadır. İnançları uğruna yaptığı fedakârlıklar, gösterdiği cesaret çocuklara özendirilerek kavratılmaktadır. Olaylar karşısında vakur duruşu örnek gösterilmektedir. Çocukları çok sevdiğine vurgu yapılmaktadır.²³⁰

Tanrı genellikle İsa'nın aracılığıyla anlatılmakta tanrı kavramı üzerinde durulmamaktadır. Sadece hikâye olarak Meryem'in doğumundan önce Cebrail'in ona gönderilişi üzerinden tanrı kavratılmaya çalışılmaktadır. Hz. İbrahim'in Tanrı'ya inanması hikâye edilmektedir. Küçük bir çocuk olan Hz. Davut'un Calut'u öldürmesi olayıyla dolaylı olarak Tanrı'nın yardımına vurgu yapılmaktadır. Tanrı'nın direk anlatılması yerine dolaylı olarak anlatım yöntemi tercih edilmektedir.

Çocuk sürekli öğretmenden etkilenmektedir. Öğretmen tarafsız olmalı, ders işlerken dinî yönünü göstermemelidir. Öğretmen dersin içinde dini bir hikâyeyi okurken geçmişte olduğu gibi değil, şimdi oluyormuş gibi okumalı ve anlatmalıdır. Okunan hikâyeyi sadeleştirebilir. Kelimelerin yerlerini değiştirebilir. Fakat bunu her zaman aynı yapmak zorundadır. Örneğin; bir hikâye okurken kelimenin yerini değiştirirseniz onu sonra eski kelimeyle okursanız çocuklar “-Öğretmenim orası öyle değildi”

²³⁰ Pour trouver Dieu avec Marie, Joseph, les bergers et le anges, Eveil religieux des 3-6, Namur, 2006, Sayfa 7.

diyebilmektedir. Çocuk hikâyeyi dinlediğinde, kendisini çizgi film izler gibi hissetmelidir. Dinlediği bir hikâyeye ilgili bir resim çizmesi istendiğinde hiç ilgisi olmayan bir resim çizerse bu durum yadırganmamalı anlamaya çalışılmalıdır. Çocuk neden bu resmi çizdi? Çocuğu bu resmi çizmeye iten şey ne olabilir? Çocukta okunan hikâye nasıl bir çağrışım meydana getirdi? Bu ve benzeri sorular sorulmak suretiyle şuur altına inilmelidir. İsa'nın hikâyelerinde haksızlık konuları işlendiğinde, eğer çocuğa haksızlık yapıldıysa İsa ile kendisini özdeşleştirmektedir. Bu durum da sorularla çocuğun duyguları anlaşılmalı ve çözülmeye çalışılmalıdır. Hikâyelerin doğru anlaşılması için sorular sorulmalıdır. Yanlış cevaplar varsa diğer çocukların yardımıyla doğru bulgulara ulaşılması sağlanmalıdır.

Öğretmenlerin ders işlerken takip ettikleri aşamalar: Programda takip edilen hikâyelere sırasıyla dört hafta ayrılmalıdır. İlk hafta veya seviyeye göre ilk üç gün sadece hikâye okunmalıdır. İlk derslerde mum yakılarak sembolik olarak İsa'nın sınıfa öğrencilerin yanına geldiğine dikkat çekilmelidir. Çocuklar İsa'nın gelişine şahit olduklarında: Oturuşlarını düzeltmeli, sessiz olmalıdır. Diğer zamanlarda bu durum çok önemli olmamasına rağmen bu derste bu duruma çok dikkat edilmektedir. Bu şekilde çocuğa bir ibadet disiplini ve dine karşı saygı davranışı kazandırılmaktadır. Öğretmenler çocuklara hikâye okumaya başlamadan önce çocukların zihinsel olarak hikâye dinlemeye hazır olmasını sağlamalıdır. Öğretmenin sözünün kesilmemesi konusunda öğrenciler önceden uyarılmalıdır.

Aşama aşama dersin işlenişi şu şekilde yapılmaktadır:

1. Aşama: Öğretmen tarafından çocuklara hikâye okunur. Bundan sonra hiçbir şey yapılmaz ve çocuklar kendi hallerine bırakılır. Çocuklardan birinin ismi daha önceden hazırlanmış sepetten kura ile çekilerek seçilir. Daha önce ibadet köşesinde yakılmış olan mumu seçilen öğrencinin söndürmesi istenir. Bu durum sembolik olarak İsa'nın uğurlanması anlamına gelmektedir. Fakat öğretmen İsa gitse de onun her zaman aramızda olduğuna vurgu yapmalıdır. Öğrencilerden birinin mum söndürmek için seçilmesi onlar için çok anlamlıdır. Çünkü İsa'yı o öğrenci uğurlayarak çok önemli ve şerefli bir görevi yerine getirmiştir. İlk üç gün ders bu şekilde işlenir. Öğrencilerin hikâyeyi daha iyi özümseyebilmesi için yaparak öğrenme metoduna ağırlık verilir. Bu çalışma el becerisi şeklinde uygulanır.

2. Aşama: Hikâye okuma işlemi bittikten sonra öğrenciler yerlerine gönderilir. Hikâye hakkında istediklerini çizmeleri istenir. Süre dolduktan sonra öğrencilere çizdiklerini isteyenlere göstermeleri istenir, zorlama yapılmaz. İstemeyenler göstermez. Bunun dışında bütün resimler toplanır zaman zaman öğrencilerden anlatmaları istenir. Tekrar mum söndürülür. Böylece ders bitirilir. Derse nasıl başlanmışsa o şekilde bitirilir.

3. Aşama: Aynı şeyler tekrarlanır. Bu derste okunan hikâyenin söz ile derinlik kazanması için çalışma yapılır. Çocuğun hikâyeyi doğru anlayıp anlamadığı kontrol edilir. Bu aşamada sorularda sorulabilir. Hikâyeden hareketle bazı kritikler yapılabilir.

4. Aşama: Tekrar ders işlenir. Burada çocuğun kendi yaşamıyla karşılaştırma yapılması yöntemine başvurulur. Duygu ve düşünce gelişimine önem verilir. İsa'ya haksızlık yapılmış sen de hayatında hiç haksızlığa uğradın mı? Diye sorulur. Cevapların alınması için zorlama yapılmamalıdır. Tekrar mum söndürülerek ders bitirilir.

5. Aşama: Bu aşamada mum yakılır. Öğretmen çocuklara dua yaptırır. Yapmak istedikleri duaları onlara sorar. Yetişkin duası olarak kendisi bir duada bulunur. Kilise dualarından birisini kitaptan seçerek okur. Sonunda ilahi söyler ve öğrencilere kasetten dinlettirir. Tekrar mum söndürülerek ders bitirilir.

6. Aşama: Kutlama: Mum yakılır. Kukla oyunu oynanır. Dans yapılır. İlahi söylenir. Hikâyelerden oyunlar çıkarılır. Böylece hikâyeler canlandırılır. Çocukların yaptıkları resimler sergilenir. Bundan sonra eğitime bir hafta arar verilir. Bu hafta içinde din dersi verilmez. Çocuklar sorduklarında hazırlı yapıyoruz denilmektedir. Böylece din eğitimini özlemeleri ve merakla daha sonraki derslerde yapılacakları beklmeleri sağlanmış olmaktadır.

Tablo 15: Okulöncesi Eğitimde Bir Günlük Ders Çizelgesi.²³¹

Saat	Günlük Program
08.30 – 09.00	Oynama – Toplanma
09.00 – 09.30	Takvim Çalışması (Gün, Ay, Mevsim, Sezon, Hava Durumu, Yoklama)
09.30 – 09.50	Dini Bölüm
09.50 – 10.10	Yemek Saati
10.10 – 10.30	Oyun
10.30 – 11.30	Ders (Genellikle atölye şeklinde yapılır.)
11.30 – 12.50	Öğle arası
12.50 – 14.00	Atölye çalışması
14.00 – 14.30	Meyve yeme saati (hangi öğrenci daha fazla meyva yerse ona ödül verilir.)
14.30 – 15.30	Eğlence bölümü (kukla dans, şarkı, kitap okuma, spor)

2.8.6. Eğitim Çalışmalarının Değerlendirilmesi

Programın değerlendirilmesinin en önemli gerekçesi hazırlanmasında belirlenen hedeflere ne kadar ulaşıp ulaşılmadığını tespit etmek içindir. Değerlendirmenin içeriğini programı uygulayan öğretmenin uygulamalarında ne kadar başarılı olduğu kadar, hedef öğrenci kitlesinde nasıl etkilerde bulunduğu oluşturmaktadır. Okulöncesi eğitim çalışmalarında öğretmenlerin ve öğrencilerin bir değerlendirmeye tabi tutulması hiç de kolay değildir. Küçük çocukların değerlendirilmesinde kullanılacak ölçeklerin çok iyi belirlenmesi gerekmektedir.

Eğitimciye çocuğu daha iyi anlayabilme imkânı sağlayacaktır. Programın faydalı ve zararlı yönlerinin tespitine yardımcı olacaktır. Çocukların gelişimlerini gören eğitimcilerin motivasyonunun artmasını sağlayacaktır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda anne-babalara geri bildirimde bulunma imkânı verecektir. Program yapımcıları ve yöneticiler için değerli bir veri kaynağı oluşmasını sağlayacaktır. Bir sonraki adımın belirlenmesine katkıda bulunacaktır. Bireysel farklılıkların ölçülmesine yardımcı olacaktır. Eğitim çalışmalarının daha iyi bir şekilde gelişmesine yardımcı olacaktır. Okulöncesi eğitim kurumlarında derslerin işlenmesi sonucunda öğrencilerin

²³¹ Quievrain Katolik Don Bosco anaokulunun günlük vakit çizelgesi.

ne kadar öğrenip öğrenmedikleri konusunun belirlenmesi için ölçme değerlendirme yapılmamaktadır. Genel olarak öğrencilerin dil gelişimini tamamlamaları, yazı yazmayı kazanmış olmaları gerekmektedir. Kendi ismini yazabiliyor ve tanıyabiliyorsa bu dönemin eğitim çalışmaları hedefine ulaşmıştır.

Okulöncesi kurumlarda veli toplantıları bulunmaktadır. Öğretmenler velilerle ayaküstü değerlendirmeler yaparak öğrenciler hakkında bilgi aktarmaktadır. Önemli bir konu varsa noel veya sene sonunda veli toplantısı görülen lüzum üzerine tekrar yapılabilmektedir. Okulöncesi kurumlarda çocukların gelişimlerinin ve öğrendikleri bilgilerin değerlendirildiği karne bulunmamaktadır.

2.8.7. Okulöncesi Eğitimde Disiplin

Eğitsel anlamda disiplin, kişiye belirli alışkanlıklar kazandırma, onu kendisi ve çevresi ile uyum içinde yaşamaya hazırlamak için alınan önlemler ve konulan kurallar bütünüdür. Bir cezalandırma sistemi olmaktan öte çocukların kendi kendilerini kontrol etmeleri konusunda başvurulan bir yöntem olarak düşünmek gerekmektedir. Özellikle disiplin kavramıyla aile ortamında tanışmamış çocukların okulöncesi eğitim kurumunda bir kısım davranışları kazanması belli kalıp davranışlara alışması gerekmektedir. Genel olarak bir okul ortamı içerisinde, çocuklara düzenli alışkanlıkların kazandırılması disiplinli bir birey yetiştirmek anlamına gelmektedir. Bu dönemde kazanılan tüm alışkanlıklar çocuğun gelecekteki davranışlarına esas oluşturacaktır.²³²

İşte bu alışkanlıkların gerçek başlangıç noktası okulöncesi eğitim dönemi ile başlamaktadır. İyi bir disiplin, devamlı olarak çocuğun isteklerine engeller koymak değil, karşılıklı anlayışa dayalı olarak oluşturan davranışlar silsilesidir. Disiplin anlayışının kavratılmasında özellikle şunlara dikkat edilmelidir: 1) Kararlılık, 2) Pekiştirme, 3) Ödül ve ceza.²³³

Disiplinleştirmeye Uygulamalarında Dikkat Edilecek Hususlar: Çocukların gelişim evreleri dikkate alınarak kurallar konulmalıdır. Öncelikle kurum tarafından kurallar belirlenmelidir. Öğretmenlerin ve idarecilerin davranışlarında belli bir kural ve

²³² Oktay, Ayla, yaşamın Sihirli Yılları: Okulöncesi Dönem, epsilon Yay. 2007, İst. s.168.

²³³ Salzman, C.G. Çocuğunuzu Kötü Eğitmenin Yolları, Timaş Yay. İst. 2000, s.32.

düzen olmalıdır. Belirlenen kurallar kararlılıkla uygulanmalıdır. Yapılan güzel davranışların yerleşmesi için pekiştireçler kullanılmalıdır. Disiplin anlayışı çocuğun kendisine zarar verebilecek durumları engelleme prensibine dayalı olmalıdır. Yasaklar konulurken bunların gerçekten yerine getirilebilir olmasına dikkat edilmelidir. Yapmak istediği şeylerin kötü sonuçlar doğuracağı bilindiğinde o şeyi direk yasaklamak yerine alternatifler getirilmelidir. Örneğin sınıfta futbol topuyla oynamak istediğinde direk yasaklamak yerine oyun salonunda oynamasının istenmesi gibi. Çocuklar başardıkları bir davranış sebebiyle zaman zaman ödüllendirme yoluna gidilmelidir. Kararlaştırılan kuralların çocuklara bir bütün halinde duyurulmasından daha ziyade yeri geldikçe hatırlatılması daha faydalı olacaktır.

Disiplinleştirme Örnekleri: Oyun sırasında arkadaşları ile oynamakta güçlük gösteren, onlara vuran veya oyunlarını bozan bir çocuğun bir süre yalnız oyun oynaması uygulanabilir. Yemeğini yemek istemeyen, bunu sorun yapan bir çocuğa, “peki, o halde yemeğini bitirdiğin zaman bahçede oyun oynayabilirsin” diyerek, çok istediği bahçe oyunundan mahrum bırakmak onun davranışını düzeltmesini sağlayabilir. Oyun oynandıktan sonra çocuklara oyuncakları yerlerine koyma davranışı kazandırılmalıdır. Çocukların disiplin davranışlarını tam olarak yerine getirmelerinin bir yolu da öğretmenlerini sevmekten geçmektedir. Öğretmenlerini seven çocuklar onun söylediklerini daha iyi yerine getireceklerdir. Bütün bunların yanında çocukların uyumlu ve disiplinli davranışlar sergilemelerinin bir yolu da okul – veli – öğretmen işbirliğinin artırılmasından geçmektedir. Evden oyuncak getirmeye müsaade edilmemelidir. Çocukların evden gelen oyuncaklarıyla başka çocuklarda oynamak istediğinde kavga çıkabilmektedir. Hafta içinde bir konu üzerinde çalışılırken çocuklarda başarılı olanlara konuyla ilgili evden bir kitap getirmeleri istenerek onların taltif edilmeleri sağlanabilmektedir. Okul bünyesinde bulunan akvaryum gibi yerlerin içinde bulunan hayvan besleme görevinin verilmesi disiplinleştirmede yardımcı olabilmektedir.

Yeni Okula Başlamış Olan Çocuklarda Görülen Olumsuz Durumlar:

Evde kendi kendine giyinme deneyimi olmayan çocuklar okulda böyle durumlara hemen uyum sağlayamayacaktır. Sürekli annesi tarafından yemek yedirilmiş ve kendisi yemek yeme deneyimi kazanamamış olanlar zorlanacaktır. Evde odasında istediği şekilde oyuncakları ile oynayan fakat okula geldiğinde sıra beklemesi istenen çocuk uyum gösteremeyebilecektir. Eşyalarını paylaşma hususu problem olabilecektir. Belli bir süre yerinde oturamama, belli bir süre dikkatini toplayamama halleri görülecektir.

2.8.8. Öğrenci Adaptasyonları

Okulöncesi eğitim çalışmalarında karşılaşılan adaptasyon sorunları aşağıdaki anket çalışmasıyla tespit edilmiştir. Bu araştırma 1991-1995 yılları arasında okulöncesi çocukların okula başladıklarında karşılaştıkları adaptasyon sorunları ve bunların sebeplerini tespit etmek için yapılmıştır. Araştırmada çocukların anne ve babalarıyla görüşme yapılarak adaptasyon sorunlarının çözümü noktasında nasıl bir yöntem izlenebileceği sonucuna varılmaya çalışılmıştır.

Belçika'da eğitim sistemi 2,5-6 yaş çocuklarına hedefleyen anaokulu ile başlamaktadır. Eğitim yaşanan bölgeye göre Fransızca, Hollandaca veya Almanca yapılmaktadır. Anaokulu mecburi eğitime dâhil değildir. Ancak, 3 yaşından itibaren Belçikalı çocukların hemen hepsi (% 98) ücretsiz olan anaokullarına devam etmektedir.²³⁴

Okulöncesi ve ilkokul birinci sınıfta okuyan çocukların üzerine yapılan araştırmada çocukların yaşantıları üzerinde incelemelerde bulunmuş bulgular karşılıklı görüşmeler neticesinde elde edilmiştir.

---

²³⁴ Altay A. Manço ile yapılan görüşme (24.04.2010), Liège Üniversitesi, Psikoloji ve Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi, Göç Tetkik Enstitüsü Müdürü (GÖÇ-TE/IRFAM)

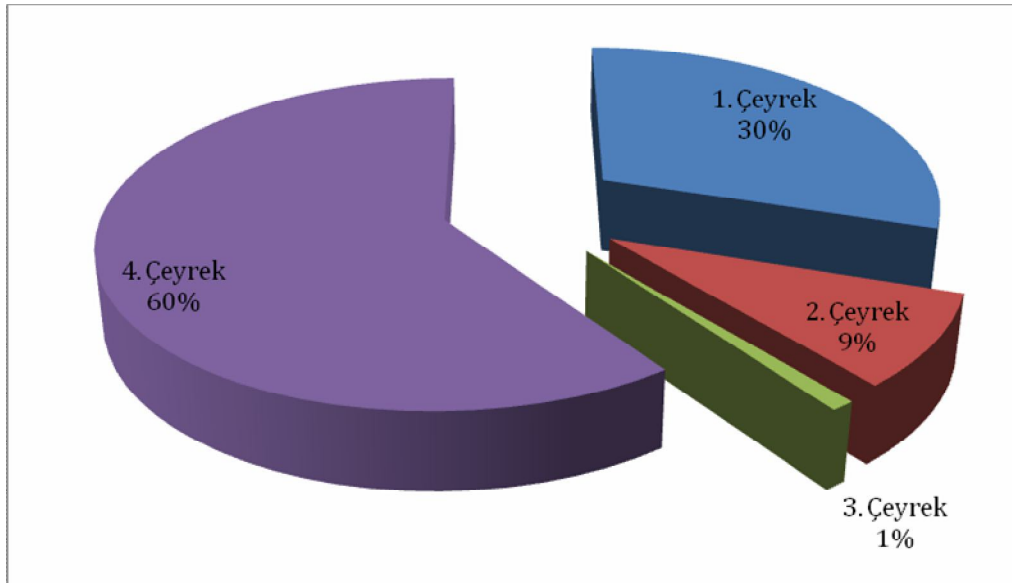
Tablo 16: İlkokul birinci sınıfta okuyan çocukların üzerine yapılan araştırma

1991	2 yaşındaki Çocuklar	Sadece ebeveynleri ile görüşme yapıldı
1992-1993	3-4 yaşında ana sınıfına başlayan çocuklar	Sadece ebeveynleri ile görüşme yapıldı.
1994	5 yaşında ana sınıfı 3. Sınıfa giden çocuklar	Sadece ebeveynleri ile görüşme yapıldı
1995	6 yaşında ilkokul 1. Sınıfa giden çocuklar	Ebeveynleri ve çocukların kendileri ile görüşme yapıldı

Anaokuluna Giriş:

Annelerin ifadelerine göre çocukların anaokuluna başladıklarında üçte ikisinde herhangi bir problem görülmemektedir.²³⁵ Okula başlama açısından birkaç gün sorun yaşansa da bu geçici bir durumdur.

Öğrencilerden yalnız %9'u önemli adaptasyon zorluğu yaşamaktadır.

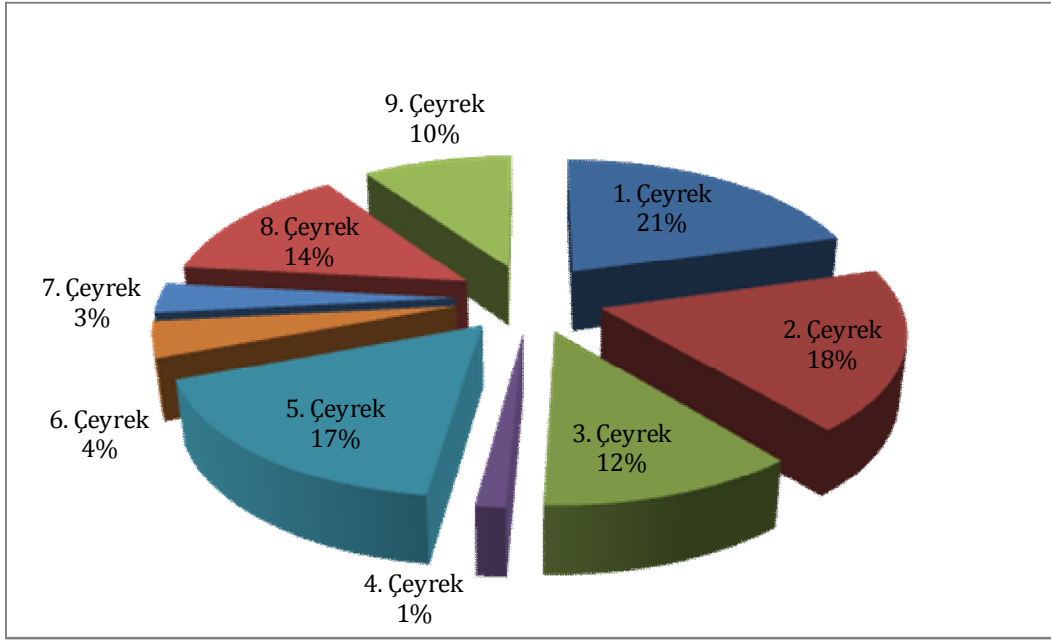

Şekil 2: Öğrencilerde Adaptasyon Sorunu

% 60'ı okula adaptasyon döneminde sorun yaşamakta, % 30'u belli bir geçiş dönemi yaşıyor, buna kargaşa dönemi de denilmekte. % 9'u ciddi olarak adaptasyon sorunu yaşamaktadır. %1'i Yapılan çalışmada cevap alınamayanları teşkil etmektedir.

²³⁵ Birraux, Annie, Eloge De La Phobie, Editions Puf, Paris, 1994, s.202.

3.5 yaşına geldiklerinde çocukların okula daha kolay adapta oldukları tespit edilmiştir. Bunun temel faktörleri ebeveynler tarafından şöyle ifade edilmiştir:

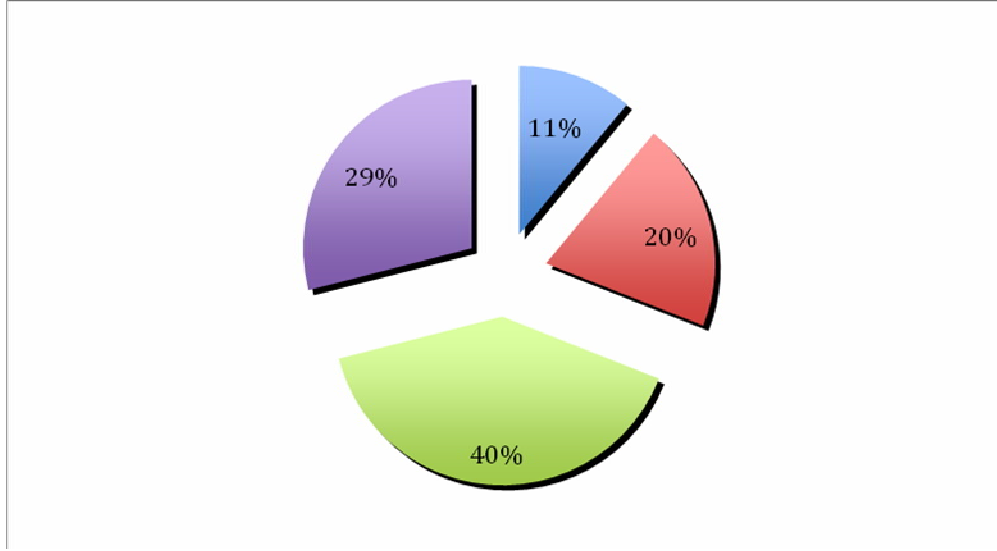

Şekil 3: Öğretmenler ile Öğrenciler Arasındaki İletişimin Adaptasyona Etkisi

% 30 'u öğretmenler ile öğrenciler arasında iyi bir iletişim kurulmasının adaptasyonu kolaylaştırdığını, % 27'si tanıdık bir arkadaşıyla aynı okulda veya sınıfta olmasının yardımcı olduğunu, % 17'si çocukların kişilik ve karakterine bağlı olduğunu, sosyal ve bağımsız kişiliğe sahip çocukların daha kolay adapte olduklarını, % 2'si bunun aksine görüş ifade etmektedir. % 25'i okulun ve sınıfın yapısının önemi üzerinde durmaktadır. % 6'sı kreşte kaldıklarında okula alışmalarının daha kolay olduğunu ifade etmektedir. % 5'i okulun büyüklüğünün alışmada önemli olduğunu vurgulamıştır. Adaptasyon sorunu yaşayan çocukların en büyük sebeplerinden birinin de anne babalarından ayrı kalma korkusu yaşadığından kaynaklandığı tespit edilmiştir. % 20'si okulda kalma sürelerinin uzun olmasının etki ettiğini, %14'ü sınıfların kalabalık olmasından dolayı adaptasyon sorunu yaşadığını vurgulamıştır.²³⁶

²³⁶ Bu araştırmada 146 öğrenci velisi ile görüşme yapılmıştır.

Çocukların okula kolay alışmalarında bebeklik dönemini geçirdikleri yerin bir etki edip etmediğinin araştırıldığı bir çalışmanın sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

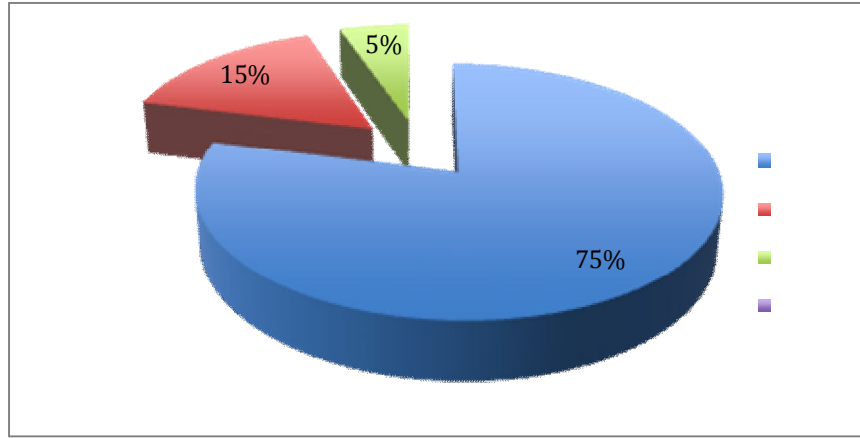

Şekil 4: Kreşin Çocukların Okula Adapte Olmasına Etkisi

%11'i kreşte kalanlar, %20'si özel bakıcı tarafından bakılanlar, %40'ı anne – baba tarafından bakılanlar, %29'u Aile mensuplarının yanında kalanlar (Büyükbaba – büyükanne), Daha önce kreşte kalan çocukların %3'nün, özel bakıcı, Anne – baba ve diğer aile bireyleri tarafından bakılanların %10'nunun adaptasyon sorunu yaşadığı görülmüştür. Çocukların geneli anaokuluna 2,5 yaşında başlamaktadır. Bu yaş oranı 3 ile 3,5 yaşına kadar çıkmaktadır. Diğerlerine oranla 2,5 yaşında başlayanların daha az adaptasyon sorunu yaşadığı, çocukların daha önce gideceği okulu ve öğretmenini tanıyanların % 70'inde adaptasyon sorunu yaşanmamakla kalmayıp hatta hiç bir sorunla karşılaşmadığı tespit edilmiştir.

Daha önce okulu ziyaret etmeyip öğretmenini tanımayanlarda iki kat adaptasyon sorunu yaşandığı görülmüştür. Batı toplumlarında okulların kapanmasına iki üç ay kala yapılan okul ziyaret programlarına çocukların götürülmesi, böylece eğitime başlayacakları okulu, sınıf ortamını ve öğretmenlerini tanımalarının sağlanması büyük bir önem taşımaktadır.

Çocuklar Anaokullarını Seviyor

Şekil 5: Anaokulunun İlkokul Eğitime Etkisi

Belçika'da anaokulunu devam etmeyen veya sürekli devam etmeyen çocukların ilkokulda başarı düzeyinin düşük olduğu gözlenmiştir. Belçikalı aileler çocuklarını anaokullarına düzenli bir şekilde getirmektedir. Ailelerinde Fransızca konuşulduğundan dolayı dil sorunu olmadığı halde çocuklarını düzenli okula getirmeye devam etmektedirler. Türk çocuklarının anaokullarındaki varlığının son yıllarda artmasına karşın, ilgili yaş grubunun ancak %80'i gerçekten eğitim görmektedir. Devamsızlıklar haliyle eğitim kalitesini etkilemektedir ve yabancı dil öğrenimini zorlaştırmaktadır. Türk çocuklarının genel olarak eğitim alanındaki sorunlarının bir bölümü, anaokulu çağındaki devamsızlıklarından kaynaklanmaktadır. Kimi aileler, anaokullarını sadece bir bakımevi veya yuva olarak görmektedir. Bu bağlamda aile, anaokullarının eğitim ve öğretim işlevlerini göz ardı etmektedir. Şüphesiz okul, göçmen çocuklarının sosyalleşme ve uyum sürecinde temel kurum olarak görülmelidir. Ancak göçmen ailelerin uyum sürecini şekillendirebilecek bir eğitim siyasetinin yokluğu, Belçika'daki göçmenlerin uyum bilincini de zedelemiştir. 1997 yılında Liège Üniversitesi tarafından yapılan bir araştırmada göçmen ailelerinde ilkokul öncesi eğitime başlama yaşının ailenin yapısıyla ilişkili olduğu gözlenmiştir. Kalabalık ailelerin çocukları diğerlerine oranla daha geç okula başlamaktadırlar. Ayrıca, Türkiye'de doğan çocukların Belçika'da doğanlara göre anaokuluna daha geç başladıkları bilinmektedir. Kendileri eğitim görmemiş ana-babaların çocukları diğerlerine göre okula geç başlamaktadırlar. Annenin yaşının, ilk çocuğun okul eğitimine başlama yaşıyla ilişkisi vardır: annenin yaşı ne kadar gençse çocukta o denli

geç eğitim alacaktır. Yabancı dil bilgisi kıt olan ana-babaların çocukları anaokuluna geç başlamaktadırlar. Türk ailelerinde, anaokuluna devam eden çocuklar genellikle babaları tarafından okullarına götürülmektedirler. İş sahibi babalar çocuklarını anaokuluna diğerlerine göre daha erken yaşta ve her gün daha erken saatlerde bırakmaktadırlar. Babanın bu rolünü çalışmayan anne üstlendiğinde çocuklarda devamsızlık oranı büyükmektedir. Belçika'da ev ve meslek sahibi olmuş ve bu memlekete uzun zamandır temelli yerleşmiş göçmen ailelerinde, ilkökul öncesi eğitim dâhil, öğrenime genel olarak verilen önem büyük olmakta ve bu çocukların okula devamına olumlu olarak yansımaktadır. Kısaca velilerin iş hayatı ve akşam yatma, sabah kalkma saatleri, okullu çocukların eğitim kalitesine etki edebilmektedir.

Liège'de yapılan ankette, öğrenci, öğretmen ve velilerin ilişkilerine dikkat edilmiştir. Değerlendirme sonucunda, Türk velilerin ancak yarısının çocuklarının öğretmenleri ile devamlı ilişki içerisinde oldukları anlaşılmaktadır: bu velilerin okuldaki toplantılara katıldıklarına işaret edebilmektedir. Özellikle annelerin okullarla ilişkilerinin daha yoğun olduğu görülmektedir. Kimi anneler gerektiğinde öğretmenlere yardım edebilmektedirler. Görüldüğü gibi anneler, okulla aile arasında çok önemli bir kenetlenme unsuru olabilmektedirler. Bu göçmen kadınların yabancı dil bilgisi konusunu gündeme getirmektedir. Okul ve göçmen aile, ilişkileri sayesinde karşılıklı olarak birbirlerinden neler bekleyip birbirlerine neler getirebileceklerini anlayabileceklerdir. Anlaşmanın olumlu etkileri çocukların eğitimdeki başarısına yansımaktadır. Okullar ve aileleri yaklaştırmaya çalışan projelerin mutlaka desteklenmesi gerekmektedir. Velinin öğretmenlerle temasında, uzlaşmayı sağlayacak belirli bir dil birikimine ihtiyaç vardır. Bununla birlikte Fransızca veya Hollandaca bilmeyen velilerin de eğitimcilerle uzlaşabildiği gözlenmektedir. Nitekim Türklerin yoğun olarak buldukları kimi mahallelerde, okul yöneticileri, öğrencilerin velileri ile sağlıklı ilişkiler kurulmaya özen göstermektedirler. Aile ile okul arasındaki sosyal ilişki, dil bilmeyenler için komşular, tercümanlar aracılığıyla kurulabilmektedir. Göçmenler arası yardımlaşma, Belçika'ya yeni yerleşen ailelerin kaynaşmasına destek olmaktadır. Okullarda gerçekleştirilen velilere yönelik etkinlikler (dil kursları, toplantılar, gösteriler, günler, vs.) iletişimi kolaylaştırdığı kadar velilerin okulla bağdaşmasını sağlamaktadırlar.²³⁷ Bu çalışmalar sonucunda ilkökula psikolojik olarak hazırlıklarını tamamlamış bir üst periyodu takipte zorlanmayacak öğrenciler yetişmektedir.

---

²³⁷ Manço Altay A. Liège Üniversitesi, Psikoloji ve Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretim üyesi, Göç Tetkik Enstitüsü Müdürü (GÖÇ-TE/IRFAM)

2.9. OKULÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMINDA ÖĞRETMENLERİN KULLANDIKLARI KİTAPLARIN İÇERİK OLARAK İNCELENMESİ

2.9.1. Okulöncesi Kurumlarda Okutulan Kitaplar

1. L'Ange Gabriel dit à Marie (Cebrail'le Meryem'in konuşması ve müjdesi)
2. Naissance de Jésus (İsa'nın doğumu)
3. Dieu fait remonter Jonas (Tanrı'nın Yunus'u balığın karnından çıkarması)
4. Thomas reconnaît Jésus (Tomas'ın İsa'yı tanınması)
5. David, le petit, contre Goliath, le géant (Dev Calut'a karşı küçük Davut)
6. Jésus et les enfants (İsa ve çocuklar)
7. Zachée accueille Jésus avec joie (Zaşe İsa'yı sevinçle karşılıyor)
8. Talitha koum (Bakire Meryem)
9. Dieu dit son nom a Moise (Tanrının Musa ile konuşması)
10. jesus plus fort que la mort (İsa ölümden daha güçlü)
11. Dieu voi la foi d'Abraham (Tanrı İbrahim'in İnancını görüyor)
12. Dieu nourrit son peuple (Tanrı insanları besler)
13. Jacop et Dieu face a face (Yakup ve Tanrı yüz yüze)
14. Samuel porte la parole de Dieu (Samuel Tanrının sözünü taşıyor)
15. Jesus le Berger (çoban İsa)
16. Jesus et son pere (İsa ve babası)
17. L'arc en ciel de dieu (Gökkuşağı Tanrı)
18. Die benit Abraham (Tanrı İbrahim'i kutsar)

Yukarıda isimleri belirtilen kitaplar 3-6 yaş çocuklarının dini uyanışlarını sağlamak için okulöncesi din eğitimi programında kullanılmak üzere hazırlanmıştır. 18 fasikülden oluşan bu kitaplardan her biriyle belli bir program dâhilinde 6 hafta ders işlenmekte, 7. hafta anlatılan konuların özümsemesi için boş geçmektedir. Bu şekilde üç yıl içinde bu kitaplar bitirilmektedir. Bazı hikâyeler hemen bitirilmeyip bir süreç içinde tamamlanmakta ve hikâye aracılığıyla davranışların zamana yayılarak tedrici olarak alışkanlık haline dönüştürülmesi hedeflenmektedir.

Bu kitaplar EFFATA tarafından hazırlanmıştır. Dini kitapların hazırlanmasıyla ilgili çalışma yapan ve merkezi Namur'de²³⁸ bulunan EFFATA bu çalışmalarda Kanada'nın Quebec bölgesinde hazırlanan eserlerden de faydalanmıştır. Telif edilen bu kitaplar 3-8 yaş arası çocuklara hitap etmektedir.

Bu kitapların hazırlanış amacı dikkate alındığında önemli olan sadece bilginin kendisi değildir. Bilgi bir başkasına aktarılabilirdiğinde daha da değer kazanmaktadır. Bilgi daima vardır ve var olmaya devam edecektir. Önemli olan bu bilgiyi minik yavrularımızın seviyesine inerek anlayabilecekleri hale getirebilmektir. Aktarılması istenen bilginin aktarıcı tarafından kavranmış olması çok büyük ehemmiyet arz etmektedir. Zira idrak edilmeden aktarılan bir bilgiden verim beklenmesi doğru olmayacaktır. Sonuç olarak bilginin sunum kalitesi önemli olduğu kadar eğitmeninde nakledeceği bilgileri tabiri caizse öğrencilerin iliklerine kadar hissetmesi gerekmektedir.

Örneğin kutsal metinlerden bir hikâyeyi anlatmak için öğretmenin öncelikle kendisinin ruhunun derinliklerinde bu hikâyeyi hissederek yaşaması gerekmektedir. Ancak bu şekilde öğrenciye aynı etapları geçmede başarılı bir kılavuz olacaktır.

Çocuğun dini eğitim ve gelişimi için kalemi eline alanlar olarak bilinen "catechistes"ler derler ki önemli olan çocukların zihninde bir sahne kurabilmek ve bu sahnede gerekli dekoru döşedikten sonra onları aktif birer başrol oyuncusu haline getirebilmektir. Daha açık bir ifade ile çocukların beyninin resimler, Yeni Ahit ve Eski Ahid'e ait dini hikâyeler ile dekore edilmesidir. İncil'i yazarlar olarak bilinen "evangelist"ler eğitimde hedeflenen başarıya ulaşmak için bu materyalleri referans

---

²³⁸ Belçika'da Hainaut bölgesinin başkentidir.

almışlardır. Bu düşünceyi savunan Evangelist'ler, dini eğitim materyallerinin çeşitlerinin arttırılmasına vesile olmuşlardır. Jesus'dan (İsa) resimler, sözcükler, semboller bularak, çocukların somut dünyalarından soyut dünyalarına geçişte köprü olmaya muvaffak olmuşlardır.

Effata eğitim setleri sayesinde öğretmenlerin işi kolaylaşmıştır. Bu eğitim materyalleri içerik açısından hem çok zengin, bir o kadarda verimli olması münasebeti ile 3-6 yaş arası öğrencilerin beğenisini kazanmıştır.

Öğretmenler kitaplarla ilgili olarak “Biz bu yazılanları pratik olarak denedik, bu aktivitelerde tekrar Tanrı Jesus (İsa) ile buluşma heyecanını yakaladık ve aşk ile sevdik. Eğitim araç- gereçlerinin kalitesinin yanı sıra eğitimcinin derin bir aşk ve heyecan içerisinde olması gerektiğini söylemeden geçemeyeceğiz.” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Bu girizgâhtan sonra kitapların hazırlanmasında yazarların kullandıkları metotları inceleyecek olursak dini dersin işlenmesini dört ayrı bölümde değerlendirmişlerdir.

Dini dersler aşağıda görüldüğü üzere dört temele oturtulmuştur.

Bilgi: Yani anlatılanların dinlenmesi.

Bilgiyi kontrol altına almak: Beş duyunun kullanımı ve değişik tekniklerin geliştirilmesi ile bilginin manipüle edilmesi.

“İnteriorisation” içselleştirme ve derinleştirme: Çocukların içlerine bu sözleri benimsetmek ve derinleştirmek.²³⁹

Dua ve ayin: Tanrıya inananlara bir cevap yolu olarak duanın benimsetilmesi.

Belirlenen bu dört temel etap dikkatle takip edilmeli ve istenilen amaca ulaşmak için sıra bozulmadan itina ile içeriklerin uygulanması gerekmektedir. Derslerin

---

²³⁹ Programme Integre Adapte aux Socle de Copetences, FedEFoC, (Federation de l'Enseignement Fondamental Catholique, Religion, s. 39.

işlenmesindeki sıra açıklandıktan sonra kitapların içindeki bölümleri şu şekilde izah edebiliriz.

Bu kitaplarda 4 bölüm vardır:

1) Eveil: Uyanış. Anaokulunda dini dersler “eveil religieux” dine uyanma adını taşımaktadır. Müfredattaki derslerin anlatımı bu başlık altında açıklanmıştır. Programdaki gerekli aktiviteler ele alınarak nasıl uygulanacağı belirtilmiştir. Bu çalışmalar öğretmenlere kolaylık sağlayacak, maharetlerini geliştirecek ve eğitim hizmetine katkı sağlayacak birer rehber niteliğindedir. Öğretmenlerin elleri altında bulunan bu materyaller, birçok konuda kendilerine yardımcı olmaktadır.

2) Gerekli görüldüğü yerlerde faydalı nakiller yapılmıştır. Eğitimde atılacak her adım için bir metot geliştirmek adına kullandıkları oyunlar ve çalışmalar incelenmiştir.

3) Referans olarak kullanılabilir bazı kitapların ismi zikredilmektedir. Kitapların içerisinde öğretmenler tarafından daha önceki yıllarda uygulanmış çalışmalar tecrübe olarak yer almaktadır. Bunlar kolaylıkla takip edilerek güzel örnekler çıkarılabilmesi için net bir şekilde açıklanmıştır.

Hazırlanan kitaplarda anasınıfı 1-2-3 ifadeleri kullanılmıştır. Esasında bu periyodların devir şeklinde (cycle) gösterilmesi gerekmektedir. Bu cycle sistemi sınıfları zikretmek yerine yaş aralıklarını göz önünde bulundurmayı amaçlamaktadır. Örneğin: devre ‘Cyle’ 3/6 derken 3-6 yaş arası çocuklar kastedilmektedir. Bu kitapların sadece Hıristiyan okulları için değil devlet okulları için de yazılmış olması, periyodik sistemin kullanılamamasına sebep olmuştur. Bu eserler sırf Hıristiyan okullarına hitap etmemesi hasebiyle devlet okullarının kullanabileceği şekilde de hazırlanmıştır. Sunulan bu çalışma bütün müesseselere hitap etmektedir.

Dini derslerin güzel ve anlamlı olması için her öğretmen seanslarını istediği gibi düzenlemede serbesttir. Programa göz atanlar devre ‘cycle’ 1-2 için özel düzenlemeler yapıldığını fark edecektir. Din, 2,5-8 yaş grubu çocuklara nasıl daha iyi anlatılır diye aktiviteler bu ölçü ile hazırlanmıştır. Yok olmasına ramak kalmış din

eğitiminin canlı tutulması için bu yaş grubu çocuklara eğitim metotları gözden geçirilerek reforme edilmiştir.

4) Kitapları hazırlayanlar tarafından çalışmanın amacı şöyle ifade edilmiştir: “Geçmişte kullanılan yanlış metotlar yüzünden bir nesil dinlerinden uzak kalmıştır. Şimdi üzerimize düşen görev, gelişen dünya ile adeta yarışırçasına teknolojinin bize sunduğu imkânları da kullanarak gerekli bilginin öğrenciye aktarılabilmesi için çaba ve gayret sarf etmektir.”

Bu gayretli çalışmaların sonunda hedeflenen amaca ulaşılacağı bir gerçektir. Bu dersler işlendikten sonra bütün çocuklara yaşlarına uygun bilgiler öğretilmiş ve belirlenen egzersizlerin yaptırılmış olması gerekmektedir.

2.9.2. Derslerde Yapılan Aktiviteler

Bu aktiviteler dini dersleri tam manasıyla öğretebilmek için düzenlenmiştir. Dini yaşamı anlatan kitaplar ve yazılar büyük önem arz etmektedir. Bu eserler adeta din konusunda amatör olan öğrencinin seviyesine inerek gözünün önünde örnek din yaşantısını canlandırmaktadır. Bu şekilde öğrenci mukallit bir iman ile okumaya, esinlenmeye, ilham almaya ve yaşamaya başlayacaktır.

Programın ilk kısmı 3 ayrı seviyeden oluşmaktadır. Birinci bölüm tam anlamıyla idrak edilmeden diğer bölümlere geçilmesi doğru olmayacağı belirtilmiştir. Birinci bölüm diğer bölümlere nazaran temel konumundadır. Kitapları hazırlayanlar “ Bir binanın yapılma aşamasında, bir kat tamamlanmadan diğerine geçilmesi ne kadar yanlışsa bu bölümün etapları teke tek işlendiğinden emin olunmadan ikincisine geçilmesi de doğru olmayacaktır” şeklinde değerlendirmeler yapılmıştır. Derslerin tedrici olarak özümsettirilerek öğretilmesi için aşağıdaki ana başlıkların kavratılması gerekmektedir.

2.9.2.1. İncil’e el ile temas

Bu seviye İncil’i keşfetmeye tahsis edilmiştir. Onu kullanabilmek (sayfalarını çevirerek belirli bölümlerden oluştuğunu fark etmek). Çocuklar İncil’in kısımlara ayrıldığını, kitap kısımları olduğunu, bölüm ve sürelerden oluştuğunu anlaması hedeflenmiştir. Böylece çocuk kutsal kitap ile dokunsal bir iletişime girecek ve bu

komünikasyon sayesinde öğrenci kendisini kutsal metinlere daha yakın hissedecektir. Bu yakınlık çocuğun gözünde kutsal kitabı ile oluşabilecek her türlü korkuya set olma niteliğinde olacaktır. Bu şekilde çocuk Kutsal kitabı soyut dünyadan kendisine gelmiş somut bir mektup şeklinde algılayacaktır.

2.9.2.2. Kutsal metin

Burada amaç, İncil satırlarını anlamak ve belli bir metot ile günümüz koşullarına uygun olarak İncil'e bakış açısı geliştirmektir. Çocukların İncil'e ilk yaklaşımları onu sadece dinlemek, okumaktan ibaret olmalıdır. Böylece kendilerini ona teslim etmeleri sağlanmalıdır. Bu teslim aşamasından sonra öğrenciler daha ileriye götürülebilmelidir.

Zira bu rahatlığı sağlayabilirsek onu dinleyen çocuğun iç dünyasında değişik hisler ve sorular oluşmaya başlayacaktır. Çocuklara satırlardaki harflerin ötesinde İncil'in içerdiği mana hissettirilerek, değişik yollar ile keşfin sağlanabilmesi gerekmektedir. Bu şekilde çocuklar, kelimelerin anlamlarını deşifre etmeye, kahramanları arasında bağlantıları bulmaya, hikâyenin ana temalarını, olaylardan çıkarılması gereken dersleri anlamaya ve okudukları satırları geçmişten bir pasaj gibi görmekle yetinmeyip adeta onu tekrar yaşamaya çağrılmışlardır.

Yapılacak bu çalışmaların ve soruların hazırlanmasında çocuğun yaşı göz önünde bulundurulmalıdır. Yaşından aşağı veya yukarı bir metot kullanılması, istenilen verimin alınmamasına sebep olabilmektedir. Yaşlarına uygun bir yöntemin aplike edilmesi ile “yazıları” (İncili) daha iyi anlayacaktır. Sonuç olarak amaçların doğruluğu kadar araçlar da bir o kadar doğru olmalıdır.

2.9.2.3. İncil'in satırlarını tekrar anlatmak

İncil'in her satırı yeni bir cevap yoludur. Bir arayış içerisinde olan gönüllere kurtuluş yolunu cevap olarak sunmaktadır. Okunan her kutsal metinden sonra öğrencilerin bu yazılar hakkında söyleyecekleri her söz dikkate alınmalı, onların görüşleri tek tek itina ile dinlenilmelidir. Bu işlem çocukların Kutsal metinler hakkında hissettiklerini özgürce sıkılmadan ifade etmelerini sağlayacaktır. Sakınılması gereken tutumlardan bir tanesi de çocuğu yaptığı bir açıklamadan dolayı eleştirmektir. Böyle bir

tepki öğrencinin Jesus (İsa) ile bağlarının kopmasına sebep olabilmektedir. Yine dikkat edilmesi gereken bir husus her öğrenciye ayrı ayrı konuşma özgürlüğünün tanınmasıdır. Özgürce kendilerini ifade etmelerini sağladıktan sonra öğretmen tarafından gerekli açıklamalar toparlayıcı bir şekilde yapılarak seansa son verilmelidir.

Metodolojik olarak hikâye onların dilinden tekrar anlatılmalı ve olabildiğince ilahi, şarkı söyletirmeli, dua ve kutlamalar yapılmalıdır.

Anlatılan hikâyenin öğrencinin diliyle tekrar ettirilmesi öğrencinin kutsal metni özümsemesini sağlamakla beraber akabinde konu ile ilgili söylenecek her şarkı çocuğun zihnine kazınacaktır. Kutsal bir yazının söylenecek şarkı yardımı ile daha iyi anlaşılması sağlanmış olacaktır.

Önemle onlara İncil'in hayatımızı nasıl tarif etmesine dikkatlerini çekmemiz gerekmektedir. Bu da yaratılış sırrını çözmek için çok büyük bir önem arz etmektedir. Bizleri yaratan hayatlarımıza dâhildir. İncili okumak, onun hayatımızda olduğuna en büyük delildir. Onu okumak insanın en önemli vazifelerindedir. Kutsal metinler ışığında herkes kendine bir yol tutar, neticede yollar ne kadar farklı görünseler de hepsi İncilin ışığı altında aynı hedefte buluşmaktadır. Burada eğitime düşen görev; kişinin seçeceği meslekte hür olmakla beraber İncilin ışığından istifade etmelidir. Aksi takdirde karanlıkta kalacağı haber verilmelidir. Çocukların ruh hallerini göz önünde bulundurarak İncilin insanoğluna gönderilmiş bir nasihat olduğunu hafızalarına naksetmek gerekmektedir. Bu hassasiyet ile yetişen çocuklar gelecekte sorumlu birer Hıristiyan vatandaş olacaklardır, bu şekilde hedeflenen örnek nesil tezahür edecektir. Bu anlatım gerçekleştirildikten sonra konu ile ilgili resimler boyatılır, görünüşte çocuklar elleri ile boyuyor gibi gözükse de, onlar bu aktiviteyi ruhlarıyla yaşayacaklardır. Çocuğun yapacağı bir boyama iç dünyasını yansıtacaktır. Bu yansımalar çocuğun ruh halini çözmek için büyük önem arz etmektedir.

Yapılandırma ve fonksiyonel aktiviteler: Aktivitelerin hepsi anlamlı ve önemlidir, ancak bir kısmı bir dersin içinde sonuçlandırılmalıdır. Örneğin din dersi için beş aktiviteden biri sonuçlandırılırken geriye kalan dördü sonraki derslerde devam ettirilmelidir. Bitirilmesi gereken aktiviteler diğer aktivitelere kıyas ile daha azdır. Aktivitelerin çoğunluğu birbirine zincirleme şeklinde olmaktadır.

2.9.2.4. İncil'i keşfetmek

Bazı semboller çocuklara gösterilirken anlamaları beklenilmemelidir, Anlamayacakları simgeler ile ders verilmesinin sebebi, öğrencileri sembollere alıştırmak, aşina olmalarını sağlayarak bu sembolleri zihinlerine kazıdır. Gelecek yıllarda bu konulara detaylıca dönülecektir, önemli olan ruhlarını buna hazırlayabilmektir. Amaç: Görmek, temasta bulunmak ve incili tanımak (onu diğer kitaplardan ayırt edebilmek) tır.

2.9.2.5. İncil'in satırlarını akli ve metodolojik bir şekilde keşfedebilmek

İncil'in satırlarına çocukların ruhlarını açık ve hazır hale getirebilmek.. Hikâyeyi dinlettirirken resim ya da müzik eşliğinde dinletilmelidir. Hikâyenin içerisindeki dikkat çekici yerler seçilmeli ve aralarındaki ilişkiler kavratılmalıdır. Okunan sözlerin anlaşılması sağlanmalıdır. Hikâyenin anlatımında gerektiği yerlerde durulmalı ve tekrar anlatılmalıdır. Anlatım metodu kullanılmalıdır Okunan hikâyenin tarihi ve yeri belirtilmelidir (bol bol resim gösterilmelidir). Okunan kutsal metnin ve hikâyenin imana ve umuda davet niteliğinde olduğu dinleyicilere hissettirilmelidir. Hikâye tekrar edilmelidir. Okunan hikâyenin kaynağı öğrencilere İncil de nasıl anlatıldığı gösterilmelidir. Anlatım metodu kullanılmalıdır konu ile ilgili resimlerden faydalanılmalıdır. Sessiz bir filmi canlandırır gibi jest ve mimiklerin kullanılması gerekmektedir. Özgür bir şekilde öğrencilerin hissettiklerini ifade etmelerini sağlayabilmek gerekmektedir. Çizeceği bir resim ile kavratılması sağlanabilir. Çizecekleri resimler ifade ettikleri sözler kadar önemlidir. Çünkü bu çizimler çocuğun iç dünyasına giden kapının anahtarıdır. Bu resimlerin neyi ifade etmek için kullanılabilirdiği tespit edilebilirse, çocuğa yaklaşım bir o kadar kolaylaşacaktır. İncilin satırlarına radikal bir göz ile bakılmamalı ve yeni yorumlara açık olunabilinmelidir. Okunan hikâyenin kavratıldığından emin olmak için öğrencinin ağzından tekrar anlatırılması gerekmektedir. Okunan hikâye öğretmen tarafından dualar, şarkılar ve kutlamalar ile öğrencilere tamamlattırılmalıdır. Seçilecek ilahinin hikâye ile konu bütünlüğü içerisinde olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Dua, şarkı ve kutlama yapılırken öğrencilerin katılımlarının sağlanabilmesi Bu katılım sözlü olabileceği gibi jest ve mimiklerini kullanmaları ile olabilecektir. Düzenlenecek olan eğlenceyi daha cazip hale getirmek için süs ve dekor çalışmasının yapılmasına dikkat edilmelidir.

Okunan hikâyenin günümüzde nasıl anlaşılması gerektiğini anlatılırken günümüze uygun nükteler çıkarılmalıdır.

2.9.2.6. Kilisenin imanını anlamak ve anlatabilmek

Hıristiyan âleminin farklı inanışlar (Protestan, Katolik, evangelist) sergiliyor olması bir zıtlık olarak anlaşılmalıdır. Aksine bu inanışların kaynağı birdir. Hepsi aynı kökte birleşmektedir. Bu şekilde Tanrı'nın sözleri ve yazıları farklı suretlerde tezahür ederek birçok farklı kitleye hitap etme şansını elde etmiştir. Eski ve yeni İncilin tek bir kişi tarafından yazılmadığı, aksine havariler tarafından yazıldığı belirtilmelidir.

Bu bölümde amaç, öğrencilerin kilise imanını doğru anlamalarını sağlamaktır. Kiliseye iman Tanrı'nın güneşinden bir parça olarak görebilmelidir. Sonuç olarak her öğrenci bu imanı anlayabilmeli ve bir başkasına aktarma hususunda sıkıntıya düşmemelidir.

Yeni İncil'de İsa'nın kişiliği ile birlikte kilisenin imanını bulma arayışına girilmelidir.

Hıristiyan olabilmek İsa'nın sözlerini şüphe etmeden kabul edebilmektir. Bir Hıristiyan İsa dışında hiç kimseye bu kadar itimat etmez ve teslim olmaz. Fakat İsa (Jesus)'ya ve onun baba dediğine tapmaktadır. Yani derslerde evvela çocuklara İsa'yı tanıtmak gerekmektedir. Öğrencilere sık sık İsa (Jesus)'yu örnek olarak almalarını telkin etmek gerekmektedir. Onu tanımaya, onun sözleriyle, hareketleriyle ve yaptığı güzel şeylerle onu sevdirmek gerekmektedir. İnsanlığa olan sevgisi, İsa'yı çarmıhta can vermeye zorlanmıştır, bu büyük bir fedakârlık olarak işlenmelidir. Bunlarla beraber tekrar dirileceği müjdesi verilmelidir.

İsa'nın affına sığınmak ve Eski İncil'i Bir Hazırlık Gibi Algılamak: Eski İncil sayesinde İsa'dan önceki durumların öğrenilmesi sağlanıyor ve İsa'nın müjdesi öğrenilmiş oluyor. Gayretle ve önemle Eski İncil'in okunması sağlanarak İsrailoğullarının adetleri, bayramları, hakkında bilgiler kazandırılmaktadır. Bu anlatımlarda resimlerin kullanılmasına ağırlık verilmektedir. Eski Ahit İsa'nın gelişini müjdelenmesinden dolayı büyük önem arz etmektedir. Ayrıca Eski ve Yeni Ahit arasındaki bağlar ve ortak yanlar üzerinde de durulmaktadır.

Eski ve Yeni Ahit'te ortak iman gösterilir. Tanrı'nın ruhunun hala kiliselerde olduğu bildirilir. Kiliseler sayesinde ilahi mesaj olan İncilin aktarılmaya devam edildiği haber verilmelidir. Bütün dünyaya yayılmış olan bu dini çocukların anlaması ve anlatması için kilise imanı ile tanışmaları şarttır. İmana şahit olurken Hıristiyanlığın temeli olan kilise imanının nelerden oluştuğu gösterilmeli ve bu yolda sadık kalmaları istenilmelidir. Bu sayede çocuklar Hıristiyanlığın ve imanın dilini anlamış olacaklardır.

Dersler işlenirken; İsa'yı tanıyabilmeleri için, kolay hikâyeler kullanılarak çocukların merakları uyandırılmalıdır. Hikâyelerde İsa'ya verilen isimlere vurgu yapılmalı, insanların kendisine taktığı güzel lakaplar ve yazarların İsa (Jesus)'yı nasıl kaleme aldıkları gösterilmelidir. Kutsal Metinlerde Meryem (Marie) İsa(Jesus)'nın annesi olarak tanıtılmalıdır.

2.9.2.7. Hıristiyanlığın her boyutunu anlamak ve anlatmak

İsa'ya iman etmek Hıristiyanları yakinen ilgilendirmektedir. İman etmek bir hayat tarzıdır, hareketlerle bir davranış biçimidir. Bu üç kısım Hıristiyanlığın bütün yollarına valör katmak içindir. İnanmak, yaşamak ve kutlamak imanın en önemli kurallarıdır. Çocukları kilise hayatı ile karşılaştırırken, bu üç görevi unutmamaları sağlanmalıdır. Böylelikle, asırlardır sukûta zorlanan kiliseler toplumlara zekânın, aklın, güzelliğin ve zenginliğin asıl tarifini yapma fırsatını bulacaktır.

2.9.2.8. Kilise ve toplum

İnanıyorum ifadesi kişiyi icraate götürmüyorsa, imanın gizli tutulması söz konusudur. Toplum olmadan Hıristiyanlık toplumu da yoktur, bu konuda öğrencilerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Kilisede taşların dahi can sahibi olduğu gösterilmelidir. Öğrencilere kiliseler hakkında vizyon kazandırılmalıdır. Öğrenci en yakınındaki kiliseden başlayıp dünyada en uzak kiliseyi inceleyerek dünden bugüne İsevi düşünceleri anlamayı başaracaktır. Kiliselerde sorumluların hiyerarşik yapısı ile tanıştırılmalıdır. Örneğin; kilise papazına öğrenciler ile ayin düzenlettirilebilir.

2.9.2.9. Kilise ve sosyalleşme

Kiliseler cemaatin bütünlük sağladığı sosyal bir ortamdır. İncil'in satırlarını kullanarak çocukların imanını büyütme gerekmektedir. Hangi aktiviteler ile bütünlük

sağlandığı anlatılmalıdır. Kiliselerde vaftiz, düğün ve ölüm merasimleri düzenlendiği söylenmeli ve iştirak etmeleri teşvik edilmelidir. İnsanın en mutlu ve en hüzünlü gününde kilisenin yanında olduğu vurgulanmalıdır.

2.9.2.10. Kiliselerde İbadet

Kiliselerde dua edilir ve kutlamalar yapılır.²⁴⁰ Öğrencilere yazılı belgeler yahut videolar ile kiliselerde nasıl dua ve kutlama yapıldığı gösterilmelidir. Ve İsa(Jesus)'nın selamını hayatlarımıza nasıl taşıdığımız kavratılmalıdır. Bu aşamada çocuklar değişik dualarla tanıştırılarak, kutlamalarda öğrencilerde serbest bırakılır.

2.9.2.11. Kilise ve yardımseverlik

İman sayesinde sosyal bir bağ oluştuğu, İncil'in huzur kaynağı olduğu belirtilmelidir. (Saint) olanların hikâyelerinde, insanlığın hizmeti için nelere katlandıkları çocuklara anlatılırken örnek almaları sağlanmalıdır.

Aktiviteler: Bir kilise gezisi düzenlenmeli, kiliseye ait resimler ve eşyalar keşfettirilmelidir. Kutlama yerleri, kilisenin müstemilatı, her nesnenin görevi ve önemi anlatılmalıdır. Resimler, fotoğraflar yahut videolar gösterilerek ayinler pratik olarak anlatılmalıdır. Değişik dualar ile yakarmak “Notre Pere” (Babamız) duası temel dua olarak kavratılmalıdır. İncil'de İsa(Jesus)'nın dualarına bakılarak örnekler çıkarılmalıdır. “Notre Pere” duası ezberlettirilmelidir.

---

²⁴⁰ **Gilbert Monique** Il etait plusieurs “fois” pour repondre aux questions des enfants sur les Religions Albin Michel, Paris, 2005, s.87.

Sorumluluk sahibi bir Hıristiyan Yetiştirmek Ana Amaç Olmalıdır:

Güzel ve mantıklı davranışlar sergilemek 3 unsura bağlıdır:

Bir çocuğu yetiştirirken öğretmenler bu üçgenden yola çıkarlar ve bu üçgenin insan üzerindeki etkisini göz önünde tutarlar. Bu üç temel unsur öğrencinin sosyal açıdan kendini özgürce ifade edebilmesi için büyük önem taşımaktadır.

Bu düşünceden yola çıkarak öğretmene üç ana yol sunulmaktadır:

Her çocuğun bilincini uyandırmak: Anaokulunda olan bir çocuk “ben” diye arayış içindedir, bazen sabır, hırs ve bazen üzüntü ile bu arayışına devam etmektedir. Uzun bir yolun sonunda, olgunlaşmanın meyveleri ortaya çıkmaktadır. Bu yolun sonunda aklını, vücudunu, hislerini, mantığını, özgürce düşüncelerini ortaya koyarak hedefleri olan ‘ben’ var olacaktır. Kararları ve amaçları olan bir kişilik meydana gelecektir.

Çocuk Hıristiyanlığın önemli kavramları ile karşılaştırılır: Örnek olmak, affetmek, dostu sevmek kadar düşmanını da sevebilmek, başkaları için kendinden vazgeçmek vs. Bu nedenle Tanrı’nın büyüklüğünün kilisede bitmeyip dış dünyaya taşıdığı ve bütün insanlığı sevgisiyle kapladığı çocuklara hissettirilmelidir. Nerede aşk ve sevgi varsa, Tanrı’nın orda olduğu bildirilmelidir.

Son olarak öğretmen herkese özel ve farklı olan imanın pratiğe geçirilmesini hatırlatmalıdır. Dünyada vuku bulan olaylar çok karışıktır. Onları incelerken herkesin düşüncesine saygı duyulması gerektiği öğrencilere vurgulanmalıdır. Bu şekilde çocuk sosyal ortamda insanların düşüncelerine tarafsız kalarak saygı duymayı öğrenecektir. Öğretmenin karşılaşacağı en büyük sorunlardan bir tanesi de öğrencilerin çevrelerinin

ve televizyonun etkisi altında kalmış olmalarıdır. Öğretmen büyük bir maharet sergileyerek çocuğu yanlış düşüncelerden uzaklaştırabilmelidir.

Öğrenciler din derslerinde Hıristiyanlığın ana düşünceleri ile tanıştırılmalıdır.

Çocuk Hıristiyanlığın temel kavramlarıyla tanışmaya ihtiyaç duymaktadır. Kendi kendine bunları anlayıp adlandıramayacaktır. Bu temel bilgiler bir yetişkinin anlatımı ve hikâyeleri ile açıklanmalıdır. Bu terimlerin hayatı yaşamak için önemli olduğu vurgulanmalıdır. Bu değerler sayesinde hayatımızın büyük bir değer kazandığı vurgulanmalıdır. Dine ait her kelime kişinin hayatındaki her aşamaya ışık tutabilecek güçtedir. Önemli olan öğrenciyi bu ışıktan istifade ettirebilmektir. Kendi dünyası ve dış dünyasında ihtiyacı olan yardımın mensup olduğu dinde gizli olduğu bildirilmelidir. Manevi boşluğu maddi eşyalarla doldurmanın anlamsız olduğu, bu boşluğun sadece ilahi kavramlarla doldurulabileceği vurgulanmalıdır.

Adım adım sorumlu bir kişiliğe doğru gitmeleri sağlanmalıdır. Çocuklara dini ahlakı kullanabilecekleri olaylar örnek gösterilerek yönlendirilmelidir. Misal gösterilecek olayların çocukların hislerine hitap etmesini, hayal dünyalarına uygun olmasını ve fiziki yapılarına uygun olması gözetilmelidir.

Sevinç ile tevbe yolunu bulmak: Sorumluluk sahibi olmanın yavaş yavaş gelişen bir özellik olduğu unutulmamalıdır. Pedagojik olarak sabır ve af yolu tutulmalıdır. Çocuklara bu yolun zor olduğu kadar kolay olduğu bildirilmelidir. Özür ve af insanın moral dünyasında yumuşamaya, korkuları ve depresyonları yok etme özelliğini taşıyan bir haslet olduğu sürekli hatırlatılmalıdır. Bu tutumun şahsi başarısına ve sosyal olarak yardımlaşmaya yol açacağı kavratılmalıdır. İsa(Jesus)'nın davranış ve olaylara karşılık verme biçiminden affedici biri olduğu çocukların ruhlarına nakşedilmelidir.

Aktiviteler: Dini metinler dinlemek, İsa(Jesus)'nın iyileştirdiğini gösteren hikâyeler okumak, kabul etmek, yakın olmak, af etmek. İsa(Jesus)'nın insanlara nasıl davrandığını göstermek. Hikâyeler dinlemek, okumak dindar insanları anlatan Hikâyeler okunmalıdır, Başkalarının haklarını savunan, iyilik eden şahsiyetler çokça zikredilmelidir.

Kendi hislerinin farkına varmalarını sağlamak. Çocuklardan hayatlarında çarpıcı bir anı anlatmaları istenilir. Bunlar korku, öfke, sevinç ve üzüntü duygularını içeren hatıralar olabilir. Bu şekilde çocuklar hislerinin farkına varmaları sağlanır. Kendini ifade edemeyen çocukların olması muhtemeldir, bu tip öğrencilere uygulanacak muamele şöyle olmalıdır; özel bir ortamda ne hissettikleri yazı veya resimle ifade edilmesi istenilir. Kendine hâkim olmaya çalışmak. Örnek verilen güzel davranışların pratiğe geçirilmesini sağlamak için uygun aktiviteler seçilir. İsa' (Jesus) dan hikâyeler seçilir, seçilen hikâyelerin şifa verdiği ve yardım severliği hakkında olması dikkate alınır. Öğrencilerin hissettikleri resim veya sözlü olarak ifade edilmeleri istenilir.

Aktiviteler: Anlatılan hikâyeler nasıl etkileyici hale getirilir?

→ Önemli kavramlar çocuğun hayatına geçirilir. Örnek, “su” kelimesi ve suyun hayatımızdaki önemi konuşulur. Böylece çocuklar hayatın her safhasında su ile karşılaşınca İsa' (Jesus)nın mucizesini hatırlayacaktır. Aşağıdaki sorularla çocuklar konu üzerinde konuşturulmalıdır.

Örnek: hiç denize girdiniz mi?

Ya da ilk yüzme dersinde neler hissettiniz?

Ya da televizyonda su ile alakalı neler gördünüz?

Eğer su hayat ise bazen ölümlere yol açabileceği vurgulanır: boğulma, tsunami gibi.

→ Hikâyeyi okumak yerine onu anlatmak tercih edilir.

→ Hikâyeden dersler çıkarılmalıdır.

→ Su ve İsa (Jesus) hakkında çocuklara resim yaptırılır

→ Hikâye hareketler (jest ve mimikler) ile canlandırılır. Böylelikle bütün varlıklarıyla çocukların hikâyeyi yaşamaları sağlanmış olur.

Konuşma zamanı: Çocuklara kendi kelimeleri ile hikâye anlattırılır. Gerekli yerlerde yardım edilir.

Bağlantı kurmak: Önceki derslerde anlatılan hikâyelerle ortak yerler bulunur.
Örnek: Ölü denizi geçerken, 5 yaştan itibaren.

Söz ve hareket ile dua ve kutlama yaptırılır.

Hikâye anlatmak çocuklara somut olarak imanı göstermektir. Hikâyelerle çocuklar kendilerini kahramanlara benzeterek kendilerini onlarda bulurlar, hayal ederler ve konuşurlar. Çocuğun hayatı tam olarak hikâye ile bütünleşir:

Hikâyeyi anlatırken: Çocuk hikâyeyi dinler ve kendini kaptırır, kafasında isimler canlandırarak hikâyenin tam içine girer.

Hikâye derinleştikçe çocuk Tanrı'nın gücünü hissedecektir.

Okunmakla yetinilen bir hikâye bütün etkileyici yönlerini kaybedecektir. Fakat hikâye okunmaktan çok anlatılırsa çocuk bu hikâyeyi ruhunda ağırlayacaktır. Anlatıcının hareketleri, bakışları, ses tonu çok etkileyicidir. Pedagojik yönden hareketler önemlidir. Hazırlanan kitaplarda İncil'den hikâyeler seçilmiştir. Yazarlar hikâyelerin sözlerinde biraz değişiklik yapmıştır fakat kesinlikle içerdiği manayı bozmamaya özen göstermiştir. Bir olayı manen rivayet etmek küçük yaş gruplarının seviyesine inmek için yapılmalıdır. Eğer hikâye kelimelerde sabit kalınarak anlatılırsa öğrenciler tarafından zevkli bir şekilde dinlenmeyecektir. Şayet bir hikâye okunacaksa bu kütüphanede yapılır. Fakat bir dini hikâye anlatılacak ise bu din dersi köşesinde yapılmalıdır. Yoksa bu hikâye diğer hikâyelerden farkı olmayacaktır. İlk etapta çocuklar farkı anlamazlar ama bunu daha sonra fark edeceklerdir. Dua ve kutlamalar esnasında bu nüansı ayıracaklardır.

Bir şeyler üretmek ve kullanmak:

Burada önemli nokta çocukların hikâyeyi benimsemiş olmalarıdır. Bu ısınmanın gerçekleşmesi için beş duyunun kullanılması şarttır. Hikâyeyi dinlemek için çocuğun duyması, anlatıcıyı görmesi, göz kullanılması, resim çizilmesi ve ellerin kullanılması, hikâyedeki havayı teneffüs ettirmek için özel kokular koklamasını, ayini gerçekleştirmek için üzüm suyu ve ekmek yenilmesi vs. gerekmektedir.

Bunlar birer zaman kaybı değildir, aksine bu 5 duyunun kullanılması çocukların hikâyeyi benimseyip kabul etmesini kolaylaştıracaktır.

Konuşma zamanı, paylaşma:

Kitap her ne kadar ‘Tanrı’nın sözleri’ ismini taşısa da aktarıcının sözleri ön planda olacaktır. Eğitiminin ders esnasında kullanacağı her kelime dikkatle seçilmelidir. Ders esnasında çocuklardan duyduklarını tekrar etmeleri ve hissettiklerini ifade etmeleri sağlanmalıdır. Bu şekilde hikâyenin anlaşılıp anlaşılmadığı kontrol edilir. Gerektiği yerlerde ders tekrar edilmelidir. Çocuklara bilgi yüklemesi yapmak yerine beyinleri hazırlanmalıdır. Kitapların yazarları önerilerinde, öğretmenlerin çocukları başka hikâyelerle bağlantı kurdurmaya çağırmaktadır. Bu bağlantılar sayesinde öğrenciler hikâyeleri zihinlerine kazınmış olacaklardır.

Dua ve kutlama zamanı:

Son etapta hikâye anlatılarak ders işlenmez. Bu son bölüm ders niteliğini taşımaz, manevi boyuta yönelmenin vaktidir. Kelimeler ibadete döner, ilahiler seslere karışır. Hareketler ile haç yapılır. Bu çok özel bir zamandır. Bu özel ortam çocuklara mutlaka hissettirilmelidir.

Küçük çocuklar için dualar:

→ Agreo Auschitzaka pedagog anlatıyor:

“Çoğu yetişkin küçük çocukların dua yapabileceklerini anlamak istememektedir. Küçük çocuklarında kalplerini Tanrıya açabileceklerini bir türlü anlayamazlar. Bunun sebebi de çocukları kuklalara benzettiklerinden kaynaklanmaktadır.” Çocuklara hayatlarının en önemli alanı olan duada onlara yer vermemiz gerektiği üzerinde durmaktadır. Yazar değerlendirmesine şöyle devam etmektedir. “Küçük çocuğun duasını ciddiye almak gerekmektedir. Mantıksal hayat ile ruhsal hayatı karıştırmak icap etmektedir. Bir çocuğun aklının yetişkin aklı ile mukayese edilemeyeceği bir gerçektir. Yetişkinlerin duası diye bir şey yoktur, fakat inanan yetişkinler vardır. Çocuk duası da yoktur, ama içinde tanrı olan çocuklar vardır. Zira hepimiz Tanrı’nın çocukları değil miyiz? Gün gelir evlat olmamıza rağmen İsa’ya aşk ile dua ederiz.”

Kanuna götüren kararlar

Kurallar ve yasalar gereklidir. Kurallar konusunda abartıya gidilmediği sürece çocuğa kişiliğini bulmasına yardımcı olacaktır. Çocuk ile karşılıklı gülme, ağlama, şaşırma, eğlenme, dua vs alanları oluşturulmalıdır. Yetişkinler ile paylaşacağı ortamlar sayesinde çocuk, ölçülü şekilde duygularını kontrol altına almayı öğrenecektir. Duada dâhil bir edep sınırı içerisinde olmamız gerektiği çocuğa öğretilirken o kalbini Tanrıya bu çerçevelerde aşk ile açacaktır. Yetişkin zorla çocuğa dua ettirmez, sadece duasına iştirak etmesini isteyebilir.

Dua da pedagojik metotlar gözetilmelidir.

Dua esnasında sistematik olarak çocuklar hazırlatılmalıdır. Yerlerini aldıktan sonra çocuklar sessizliğe davet edilir. Çocuklar bu sessizliğe kolayca girebilmektedirler, bu sessizlik din dersinde içimizdeki sessizliği arama olarak adlandırılır. Başkalarının sözlerine kulak verebilmek için İsa (Jesus) gibi içimizdeki ‘ben’i susturmalıyız. Çocuk eğer bu sessizliğe hâkim olabilirse Tanrı hayatında sükûnet ve sevince yol açacaktır.

Sonuç olarak:

Unutmamamız gereken önemli bir esas vardır, oda şudur; çocukları küçük görürsek inandıkları Tanrıyı küçük görmüş oluruz. Hâlbuki iman ettikleri Tanrı büyüktür. İsa (Jesus) çocukların aşkını da talep etmişti, buda kilisedeki yerlerini açıkça ortaya koymaktadır.

2.9.3. Tanrı’ya Yaklaşmanın Pedagojisi

Çocuklar hayal güçleri ile görünmezi tahayyül etme yeteneklerine sahiptirler. Ruhları, kalpleri ve beş duyu sayesinde imanın yolunda gerçekler ile buluşacaktır. Bu duyular sayesinde konuşmaya ihtiyaç duymaksızın Tanrı’yı ifade etme yolunu bulacaklardır. Mesela onlara çok önemli bir konuşma yapmak yerine hislerine hitap eden ortamların organize edilmesini sağlamak daha doğru olacaktır: Noel eğlenceleri, ışıklar, kahramanlar, şarkılar vs. Çocuğun gözünde her ne kadar eğlence gibi tasavvur edilse bu ortamlarda Tanrı’nın sözleri ilahiler eşliğinde nakledilmektedir. Tanrı’nın sözleri bir yetişkin tarafından söylenir, zira bir yetişkinin ağzından duyulduğu için çocuğa önemli gelecektir. Bu güzel kutlamalardan sonra çocukların soracağı her soru

dikkatle dinlenmelidir. Örneğin vaftiz ayinine katılan çocukların görüşlerine hassasiyet verilerek dinlenmelidir.

Söylemek yerine bedensel dilin kullanılması: Eğer çocukların kutlama anında dikkatli olmasını istiyorsak sözler yerine bedensel dilimizi kullanarak dikkatlerini cezp etmemiz gerekmektedir. Kıpırdamak, el hareketleri, jestler, mimikler, alkışlamak, şarkılar, ısıklar sözlerden bin kat daha etkilidir. Kutlamaların ders olmadığını, içerdikleri manevi atmosferin muhafaza edilmesi gerekmektedir. Eğer kiliseler çocukları toplamak istiyorsa, çocukların hazırlayacakları sunumlar yetişkinler tarafından seyredilmelidir. Bu sayede çocuklar kendilerini Hıristiyan toplumunda aktif birer birey olarak addedebileceklerdir.

Neden eski Ahit ten hikâyeler anlatılmaktadır? Bazı öğretmenler kitaplarda Eski Ahit'e ait hikâyeleri görünce şaşırarak bunu geriye bir gidiş olarak görmektedir, yazarlar bu tespite şöyle cevap vermektedir: “Bu durum böyle algılanmamalıdır. Eski Ahit'in dinimizdeki yerini ve önemini tekrar hatırlatmamıza gerek yoktur. II Vatikan devrine kadar eski Ahit unutturulmaya çalışılmıştır. Kiliseler Eski Ahit'i yeterince okutmadıklarından dolayı bundan mesuldürler. Yeni Ahit'in Eski Ahit'ten esinlendiği Hıristiyanlık tarihinde gizlenmeye çalışılmıştır. Yani, Hıristiyanlar gayri ihtiyarı konuşmalarında her iki Ahit'in sözlerini kullanmaktadırlar. Hıristiyanlara rehber olan Kutsal yazılar ışık hükmündedir.

a) Anaokullarda dini ortam: Günümüzde sınıflara girince bazı insanlar şaşırırmaktadırlar. Zira öğretmenler okulların değişik bölümlerine gösterdikleri ihtimam ve itinaı din derslerinin verildiği sınıflara göstermeleri gerekmektedir. Din dersleri sınıfı daha alımlı hale getirilmelidir. Eskimiş masalar, eski heykeller, sararmış resimler ve örtüler kaldırılmalıdır. Sınıfların daha cazip hale gelmesi için aşağıdaki uyarılar dikkate alınmalıdır:

İçimizi sessizliğe çağıran sakin bir ortam seçilmelidir.

Anlatılanları daha iyi dinleyebilmek için rahat sandalyeler seçilmelidir.

Güzel kaplı bir İncil'i en öne koymak

Sınıfı ışıklandırmak, renkli mumların kullanılması

Konulacak resimlerin canlı renklerde olması Tanrı'nın büyüklüğünü ve güzelliğini görmesi için önemlidir.

Taze çiçeklerin sık sık değiştirilmesi.

Çocukların resmini asmak için bir panonun asılması.

b) Dini yazılar: Yazılar yaşanan olayları anlatmak içindir. Bilgi aktarımından çok, yaşanmış olaylar hakkında yazılı eserler tercih edilmelidir. Okunan hikâyeler kişiyi iyiliğe davet etmesi gerekmektedir.

c) Hikâyeler ve çocuklar üzerinde tesiri: Sadece bilgi üzerinde konsantre olduğu takdirde İsa (Jesus)'nın dindeki pozisyonu istihfaf edilmiş olacaktır. Hikâyeler sayesinde öğrenciler örnek kişiler ile tanışacaklardır. Onlar gibi olmaya azmedeceklerdir. Kendilerine örnek gösterilmeksizin onlardan doğru davranışlar sergilemesini beklememiz doğru olmayacaktır. Aktarılacak bilgilerin seçilmiş olması kaçınılmazdır. Sade, özlü olarak anlatılan bilgiler öğrencilerin zihninde kolayca yerleşecektir. Öğretmenler yenilikçi olmak mecburiyetindedirler ve öğrencilerin ifade özgürlükleri kısıtlamamaya özen gösterilmelidirler. Bir hikâyenin pedagojik yönünü ve önemini bilmemiz etkileyici olmak açısından önemlidir. İncil in hikâyeler ile dolu olması eğitimcilik adına bir ayrıcalık olarak değerlendirilmelidir.

d) İncil'e ait önemli vasıflar: İncil'de yazılar çeşitlidirler; yaratılış hikâyeleri, reel olmayan hikâyeler (masal gibi), kraliyet hikâyeleri vs...

İncil hikâyeleri bir bütün olarak anlatılabilir. Eski Ahit ten hikâyelerle yeni Ahit hikâyeleri arasında bağlantılar kurularak anlatılmalıdır. Böylelikle İsa' (Jesus) dan örnek aldığı gibi Ademi, Nuh u ve Musa'yı da örnek alacaktır.

İncil'deki hikâyelerde emirler vardır (İncil'de) Örnek: Adem ve Hava hikâyesinde yasak meyve anlatılması gibi.

e) İncil'in çocuklara anlatılması: İncil'de her şey anlatılır ama dini kitaplarda bu detaylar bulunmaz, bazı hikâyeler olayları sembolik olarak anlatmayı yeterli görmüşlerdir.

Anlatılan hikâyenin tamamı önemlidir. Hikâyenin özetle anlatılması yerine etraflıca anlatılması tercih edilmelidir.

Hikâye okuyan kişiler anlatacakları hikâyeler üzerinde araştırmalar yapmalıdırlar.

Anlaşılması zor bölümler üzerinde fazla durulmamalıdır.

Bizim hikâyeyi değil de hikâyenin bizi anlattığını unutmamak gerekmektedir. Hikâye anlatmak bir maceradır.

Çocukların imanı nasıl ortaya çıkarılabilir? Eskiden okullar çocuğu 7 yaşını doldurunca alırlardı. Çünkü 7 yaşında, bilinç ve akıl gelişmektedir, yani bir nevi mantıklı düşünebilme çağlarıdır. Şimdi ise o çağa gelmeden çocuklara hangi mantık ile düşünmeleri gerektiği gösterilmektedir.

İmanı harekete geçirmek için nasıl bir yol tutulmalıdır? Tanrıya imandan önce emirler, yasaklar ve ibadetin öğretilmesi yanlıştır. İman ve Tanrıya sevgi konuları üzerinde durulmalıdır.

2.9.4. Öğretim Metodları

Çocuklar akli tanımamakta, sadece soyut hislerden sevgiyi, öfkeyi ve affetmeyi bilmektedirler. Bildikleri hisler üzerinde öğrencilere yaklaşmak daha doğru olacaktır.

Kelimeler bir eyleme bağlıdırlar ve o eylem sayesinde valör kazanmaktadır. Örnek: hediye verirken kişi değişik duygular hissetmektedir. İlişkilerde konuşmalar gerçeği yansıtmaktadır, ama sembolik sözler kullanmak da ihmal edilmez. Hediye hisleri çağırıştırır. Öğrencilerin manevi hislerini çağırştıracak eylemler kullanılmalıdır.

Tablo 17: Bir hikâyenin anlatımında interaktif yöntemlerin kullanılması

Hafta	İlk etap	İkinci etap
1	Hikâye anlatmak El becerilerinden istifade etmek (resim veya fırça) İlahi n° 9	Sen hiç uyur gibi yaptın mı? İlahi n° 11, dinlemek ve ezberleme çalışması Yetişkin duası
2	Hikâye anlatmak El becerilerinden istifade etmek Yetişkin dua	İlahi n° 11: tekrarlamak Kahramanları kukla şeklinde yapma: sınıf 2. Bölümün İlahi n° 14
3	Hikâye anlatmak Deniz yapıldı + Jonas + tekne + balıklar	-Bana şu sahneden da olanları anlat Kralı + şehri çizmek İlahi n° 13 ilahi
4	Hissettiklerini paylaş: sen hiç sinirlendin mi? Kumdan çarşı ve evler yapmak Yetişkin dua + ilahi	Sözler ile derinleşme: kahraman ne yaptı? Ne hissetti? İlahi tekrarı n°13
5	Kutlama yerini hazırlamak Kutlama anı Kelime oyunu,...	Kelimeler ile derinleşme: Hikâye hangi bölümünü -daha çok sevdin? Resim üzerine paylaşmak

a) Aktivite

Öğretmen mumu yakar ve İsa (Jesus)'nın bizimle olduğunu söyler ve haçı yapmaya davet eder (önemli kural hiç bir zaman zorlama yapılmaz. İlk etapta tercihe bırakılır daha sonra diğer dönemlerde ısrar edilebilir)

Öğretmen hikâyeyi objektif bir şekilde anlatır. Çocuklar öğretmeni örnek alırlar, ama burada onları özgür bırakmak gerekmektedir. Öğretmen hiç bir şey hissetmiyor gibi davranmalıdır)

Hikâye bittikten sonra hiç bir şey söylemez ve çocuklara söz hakkı vermez. Sonra öğrencileri yerlerine oturarak hissettiklerini resim ile ifade etmeleri istenir.

Çocuklardan birine mumu söndürmesi istenir.

Mumu söndürerek İsa(Jesus)'nın hala burada olduğunu ama dersin bittiği söylenir.

b) Çocuk duası

Bunun amacı ise çocuklara dua etmeyi öğretmektir. Hikâye okunmaz ama mum yakılır ve hissettiklerini anlatmaları istenir.

Duaları dile getirmek (doğum ve ölüm merasimleri)

Sık sık dua zamanları vererek ve düşünme zamanları sağlamak

c) Çocukları Kendi hayatları ile karşılaştırma

Mum yakılır ve İsa' (Jesus) nın burada olduğu söylenir.

Hikâye anlatılır.

Öğretmen soru sorar ve isteyenler cevap verir ama isteğe bağlı olarak öğretmen bazı çocuklar yönlendirebilir

Sinir. İnsanları çok sinirlendiren etkenlerden bahsedilir. Sen hiç sinirlendin mi? Ne zaman? Bunu nasıl yansıttın?

İsa (Jesus) gibi hiç haksızlığa uğradınız mı?

Kendi hayatları ile İsa (Jesus)'nın hayatını karşılaştırarak kendilerini İsa (Jesus) da bulmaları sağlanır.

Bütün etaplar aynı sistemde yürümektedir fakat içerikler farklıdır. Hikâye anlatılır. Sessizlik sağlanarak düşünme süresi tanınır. Hikâye üzerinden birkaç soru sorarak hikâye öğrencilere tekrar ettirilir.

Bir Hıristiyan gibi davranış sergilemeleri sağlanır.

Hikâye de var olan geleneklerin kabul edilmesi

Hikâye de var olan değerlerin hayatlarına taşınması

Yavaş yavaş hayatlarına geçirmelerinin sağlanması

Sevinç ile tövbe yolunu bulmalarının sağlanması

Muhtelif yer ve zamanlarda Hıristiyan yaşayışını anlatmak

Bütün Kiliseleri, bir, beraber ve cemaat ortamı olarak kabul etmek.

Kiliseleri imanın merkezi olarak kabul etmek

Kiliseleri kutlama ve dua yerleri olarak kabul etme

Okutulan Kitaplar:

Cebrail'le Meryem'in konuşması ve müjdesi

İsa'nın doğumu

Tanrı'nın Yunus'u balığın karnından çıkarması

İsa ölümden güçlü

Meryem'in Tanrıyla karşılaşması

Tomas'ın İsa ile karşılaşması ve O'na iman etmesi

Samuel Tanrı'nın sözünü taşıyor

Tanrı bir hükümdar seçiyor

Dev Calut'a karşı küçük Davut

İsa ve çocuklar

Zaşe İsa'yı sevinçle karşılıyor

Tanrı ismini Musa'ya açıklıyor

Tanrı kavmini rızıklandırıyor

Tanrı'nın Daniyel'i aslanlardan kurtarması

Çoban İsa

Tanrı: ne kadar da güzel diyor

Tanrı'nın gök kuşağı

“Ey bakire kalk”

2.9.5. Okutulan Kitapların Bazılarından İçerik Örnekleri

2.9.5.1. L'Ange Gabriel dit à Marie (Cebrail'le Meryem'in konuşması ve müjdesi)

Önce kitapta İncil'den konuyla ilgili alınmış bölüm okunmaktadır. Bazı olguları çocukların kavraması sağlanmaktadır. Doğum, bekâret, rahmet, kutsal ruh ve hizmetçi gibi kavramlar üzerinde durulmaktadır. İsa ve Meryem kimdir? Sorusuna yanıt aramak için sorular etrafında buldurma yöntemiyle dini şahsiyetleri keşfetme çalışması yapılmaktadır. İman konusunun sunumu yapılmaktadır. Bu yapılırken dua üzerinden anlatım öne çıkmaktadır. Dua yaptırılırken Cebrail'in fotoğrafı duvara asılarak çocuğun onu kafasında canlandırması sağlanmaktadır. İmanlarını daha iyi yerleştirmek için teker teker Cebrail'le konuyormuş gibi onların olayı içselleştirmeleri amaçlanmaktadır. Okutulan ilahi örneği:

Meryem'in oğlu İsa gel bize gel,
Tanrı mükemmeldir.
Bütün kalbimle Tanrı'nın şarkısını söylüyorum.
Tanrı mükemmeldir.
Kutsiyetle dolu olan Meryem, sizi selamlıyorum.
Bir başka Bir ilahi örneğinde:
Efendi İsa doğdu
Davulları vurun,
Çanları çalın
Efendi İsa doğdu
Teşrifini şarkılarla kutlayalı

Öğretmen öğrencileri hikâyenin ana temaları ile ilgili konuşturur. Böylece çocuk görmeden tanıdığı hikâye kahramanlarını kişisel hatıraları ile içselleştirecektir. Örneğin öğrencilere şu soruları sorar:

- Tanıdığın bir anne adayı var mı?
- Bebeği olacak veya var olan bir anne tanıyor musun?
- Bir kardeşin olmasını arzular mısın?

- Bazen sana iyi olduğun söyleniyor mu?
- Bazen sana kötü olduğun söyleniyor mu?
- Doğumun ve vaftizin hakkında sana neler anlatıldı?
- Resimlerde meleğin resimlerini gördün mü?
- Sence güzeller mi?
- Bir başkasına Meleğim diye hitap edeni duydun mu?
- Sınıfta ibadet köşesine konu ile ilgili bir atölye yapılır. Atölyede Meryem ana, İsa bebek ve diğer kahramanların bibloları konulur.
- Evlerine götürebilecekleri hikâye kitapçığı verilir.²⁴¹

2.9.5.2. Naissance de Jésus (İsa'nın doğumu)

Tanrı'nın oğlu İsa'nın diğer insanlar gibi doğduğu üzerinde durulmaktadır. Diğer insanlardan farkı olmadığı, mütevazı bir hayata sahip olduğu vurgulanmaktadır. Yusuf ve Meryem'in sığınak aradıkları ve bir hayvan barınağı dışında bir yer bulamadıkları anlatılır. Kâinatın kurtarıcısı İsa Mesih'in sade bir ortamda dünyaya geldiği vurgulanarak çocuklara maddiyatın önemsiz olduğu mesajı verilir. Noel gecesi olarak bilinen İsa'nın doğumunun önemine dikkat çekilir. Bu doğumun semada melekler tarafından kutlandığı vurgulanır. Bu kitapta çocuklar Tanrı'nın oğlu İsa ile tanışma fırsatını bulacaktır. Tercihen bu kitap Noelle yakın zamanda işlenmelidir. Sunulan el aktiviteleri ile çocuklar Tanrı'nın doğumunu kutlayacaklardır. Okutulan ilahi örnekleri:

Efendi İsa doğdu
 Davulları vurun,
 Çanları çalın
 Efendi İsa doğdu
 Gelişini şarkılarla kutlayalım

Öğretmen öğrencileri hikâyenin ana temaları ile ilgili konuşur. Böylece çocuk görmeden tanıdığı hikâye kahramanlarını kişisel hatıraları ile içselleştirecektir.²⁴² Örneğin öğrencilere şu soruları sorar:

---

241 Effata Pour Trouver Dieu avec l'ange Gabriel et Marie No:1 Eveil Religieux des 3-6 ans, Namur, 2006.

- Bir bebek tanıyor musun?
- Bebeğe ne yemek veriliyor?
- Bebek uyutulmak için ne yapılır?
- Bebeğe kim şarkı söylüyor?
- Sana göre güzel haber nedir?
- Bir şenliğe katıldın mı

2.9.5.3. Dieu fait remonter Jonas (Tanrı'nın Yunus'u balığın karnından çıkarması)

Yunus'un peygamberlik sürecinde karşılaştığı olaylar hikâye edilmektedir. Tanrı'nın Ninova halkını uyarması için Yunus'u görevlendirmesi, görev yerine gitmeyen ve Tarsus'a kaçarken bindiği geminin fırtınaya yakalanması ve gemideki pagan halkın başlarına gelen bu durumu uğursuz sayarak gemiye en son binen Yunus'u denize atmaları ve balığın onu yutması, görev yerine kadar getirip bırakması ve Ninova halkına tekrar müjdeyi anlatması ve onların bu müjdeyi kabul etmeleri hikâye olarak anlatılmaktadır. Bu hikâye 6 haftalık süre içinde her gün belirlenen dini saatte çocuklara okunmakta ve sorular sorularak çocukların hayallerinde yaşayarak konuyu kavramaları sağlanmaktadır. Hikâyeler anlatılırken bazı ahlaki davranışlara dikkat çekilmekte çocuklar hikâye üzerinde konuşturulmaktadır. Bunlarla birlikte boyama, el becerisi, aktivite ve atölye çalışmasıyla hikâyenin kavranması sağlanmaktadır. Örneğin sınıfa kum getirilerek denizin ve kumsalın hatırlatılması böylece çocukların kendilerini hikâyenin bir parçası gibi görmeleri sağlanmaktadır. Kitapla ilgili kullanılan materyal örnekleri ekte sunulmuştur.²⁴³

Örnek İlahiler:

Tanrım, benim Tanrım!
Sesimi duy

Denizin karanlıklarındayım
Hayatımı bağışla

²⁴² **Effata** Pour Trouver Dieu avec Marie, Joseph, les Bergers et les Anges No:2 Eveil Religieux des 3-6 ans Namur, 2008.

²⁴³ **Effata** Pour Trouver Dieu avec Jonas No: 3 Eveil Religieux des 3-6 ans, Namur, 2008.

Öğretmen öğrencileri hikâyenin ana temaları ile ilgili konuşturur. Böylece çocuk görmeden tanıdığı hikâye kahramanlarını kişisel hatıraları ile içselleştirecektir. Örneğin öğrencilere şu soruları sorar:

-Bir gün annen senden bir şey istemişti, fakat o gün annene itaat etmek istememiştin ve nasıl tepki vermiştin?

-Televizyonda (filmlerde) kötü insanlar hakkında düşüncelerin nelerdir?

-Hiç çok öfkelenmişin oldu mu?

-Sana haksızlık edildiğini düşününce nasıl bir tutum sergilemekteisin?

2.9.5.4. Thomas reconnaît Jésus (Tomas'ın İsa ile karşılaşması)

Bu bölümde İsa'nın ölümünden sonra tekrar diriltilmesi bahsedilmektedir. Ölüm konusu çocuklara bahsedilirken iç dünyalarını sarsmamaya özen gösterilir. İsa dirildikten sonra Tomas'ın evine gider, bu durum karşısında hayret eden Tomas İsa ile konuşur ve imanını tazeler. Ölümünden sonra dirilen İsa'ya ilk Tomas şahit olduğu anlatılır. Çocuklar Tomas ile beraber şaşırılmaya davet edilir. Tanrı'nın ölmediği sürekli bizimle olduğu vurgulanmaktadır. Böylece çocuklar İsa'nın sürekli bizimle beraber olduğunu hissedeceklerdir.

Örnekler ilahiler:

Tanrım seni görmek isterim

Aramızda olmanı isterim

Bizden birisi gibi

Tanrım seni görmek isterim

Öğretmen öğrencileri hikâyenin ana temaları ile ilgili konuşturur. Böylece çocuk görmeden tanıdığı hikâye kahramanlarını kişisel hatıraları ile içselleştirecektir. Örneğin öğrencilere şu soruları sorar:

-Üzüldüğünde neler hissedersin?

-Yanında olmayan bir kimseyi özledin mi?²⁴⁴

Kitap: Samuel Tanrı'nın Sözü Taşıyor

²⁴⁴ Effata Pour Trouver Dieu avec Thomas No:6 Eveil Religieux des 3-6 ans, Namur, 2008.

Samuel'in kısır bir anneden doğduğu söylenmektedir. Samuel Tanrı'nın bir hediyesi olarak tanıtılmaktadır. Annesi onu Tanrı'ya hizmet etmesi için manastıra bırakır. Bir gün Tanrı çocuk yaşta olan Samuel'i haksızlık eden bir kralı uyarması için görevlendirir. Samuel emrolunduğu gibi görevini yerine getirir. Bu hikâyede çocuklara Tanrı'nın hoşlanmadığı fiiller karşısında sessiz kalmamaları öğretilmektedir. Böylece çocuklar Samuel gibi Tanrı'nın sözlerini taşımış olacaklardır. Tanrı'ya iman eden kimsenin küçük olmadığı vurgulanmaktadır. İbadet köşesine kartonlarla bir manastır yapılır, çocuklar Samuel'in manastırını ziyaret ederek olayı içselleştirmeleri sağlanır. Okutulan örnek ilahiler:

Efendim, senin kölenim	Mabedin ne kadar güzel
Beni çağırdın, buradayım.	Kalbim seninle mutlu
Tanrım bana baktın	Senin sözünü dinliyorum
Tanrım kalbimdesin	Seni dinliyorum
Sözün yoluma ışıktır.	

Öğretmen öğrencileri hikâyenin ana temaları ile ilgili konuşturur. Böylece çocuk görmeden tanıdığı hikâyeye kahramanlarını kişisel hatıraları ile içselleştirecektir. Örneğin öğrencilere şu soruları sorar:

- Sana seslenen oldu mu?
- Ne tür çağrılardan hoşlanırsın?
- Konuştuğunda dinlenmediğin oluyor mu?
- Kimi dinlemeyi seversin?
- Başkası için bir mesaj taşıdın mı?²⁴⁵

2.9.5.5. David, le petit, contre Goliath, le géant (Dev Calut'a karşı küçük Davut)

Zorba Calut'a karşı savaşan Davut çocuklara büyük bir örnek teşkil etmektedir. Bu hikâyeye sayesinde küçüksün olmaz, büyüyünce yaparsın manileriyle karşılaşan

²⁴⁵ **Effata** Pour Trouver Dieu avec Samuel No:7 Eveil religieux des 3-6 ans, Namur, 2008.

çocuklar cesaretleneceklerdir. Savaş meydanında dev Calut'a karşı kimsenin çıkmadığı sadece küçük bir çocuk olan Davut'un cesaret edebildiği hikâye edilmektedir. Calut'un zırhı, miğferi ve mızrağı karşısında savunmasız bir çocuğun sapanı ile başarıya nasıl ulaştığı vurgulanır. Hikâyede Tanrı yardım ettiği takdirde neleri başarabileceğimiz anlatılmaktadır. Çocuklar Tanrı'nın yardımını talep etmeye davet edilir. Çocuklara zırhı, miğferi ve mızrağı olan büyük bir dev çizdirilir. Bu devin karşısına elinde bir sapanı olan bir çocuk çizdirilir. Böylece çocuklar ikisi arasında farkı daha iyi anlayacaklardır. Öğretmen öğrencileri hikâyenin ana temaları ile ilgili konuşturur. Böylece çocuk görmeden tanıdığı hikâye kahramanlarını kişisel hatıraları ile içselleştirecektir. Örneğin öğrencilere şu soruları sorar:

- Küçük olduğun söylenilerek bir işi yapamayacağın sana hiç söylendi mi?
- Küçük olduğun sana kim tarafından söyleniyor?
- Küçük olduğun söylenildiğinde ne yapıyorsun?
- Büyümeyi hiç hayal ettin mi?
- Büyünce kim gibi olmak istiyorsun?
- Büyüyünce ne yapmayı düşünüyorsun?
- Sence büyükler küçüklerden mutlumu?
- Peki neden?
- Sence büyükler tekrar küçük olmayı istiyorlar mı?
- Bir gün birisi sana kötülük yaptığında ondan intikam almak istedin mi?²⁴⁶

2.9.5.6. Jésus et les enfants (İsa ve çocuklar)

Bu kitapta İsa'nın çocuklara olan sevgisi vurgulanmaktadır. Manastıra girmek isteyen çocuklar engellendiğinde İsa'nın karşı geldiği anlatılmaktadır. Bu kitap güzel örneklerle çocuklara İsa'nın sevgisinin büyüklüğünü hissetmelerini sağlamaktadır.

²⁴⁶ Effata Pour Trouver Dieu avec David No: 9 Eveil religieux des 3-6 ans, Namur, 2008.

Çocuklara özlem ile ilgili bir hikâye okunarak ruhları hazır hale getirilir. Tanrı'nın oğlu olması hasebi ile İsa aşkı yeryüzüne şefkat ile yaydığı hissettirilir. İbadet köşesine gök kapısı maketi yapılır. Çocukların somut olarak görebilecekleri bir dua kapısı oluşturularak olayı içselleştirmeleri sağlanır. İsa'nın kucağında çocuklarla çizilmiş resim örnekleri boyatılır. Örnek ilahi metinleri:

Seni bekliyorum tanrım

Seni bekleyeceğim

Seni her zaman bekleyeceğim

Bir gün anneler ve babalar

Çocukları manastıra getirdiler

İsa onları sevgiyle kucakladı

Eliyle onları kutsal kıldı

Öğretmen öğrencileri hikâyenin ana temaları ile ilgili konuşturur. Böylece çocuk görmeden tanıdığı hikâye kahramanlarını kişisel hatıraları ile içselleştirecektir. Örneğin öğrencilere şu soruları sorar:

-Konuşmak istediğinde büyükler tarafından engellendiğin oldu mu?

-Kimin kucaklamasını daha çok seviyorsun?²⁴⁷

2.9.5.7. Zachée accueille Jésus avec joie (Zaşe İsa'yı sevinçle karşılıyor)

Bu kitapta insanlardan vergi toplayan zengin Zaşe'nin İsa'ya olan merakından bahsedilmektedir. Zaşe kazandıklarının yarısını fakirlere verir şayet başkasının hakkı kendisine geçerse dört katını iade ederdi. Bu kadar titiz olan Zaşe'yi İsrailoğulları mesleği yüzünden günahkâr sayarlardı. Zaşe her gün İsa'yı takip ederek onu uzaktan seyredirdi. Bir gün Zaşe İsa'yı görebilmek için bir ağaca tırmanmış kalabalığın ortasında İsa'yı izlerken, İsa ona seslenir ve ona inmesini beraber evinde kalacağını

²⁴⁷ **Effata** Pour Trouver Dieu avec Jesus et les Enfants No:10 Eveil Religieux des 3-6 ans, Namur, 2008.

söyler. İsa'nın böyle bir adamın yanında neden kalmak istediğine bir türlü anlam veremeyen İsrail oğulları İsa'yı Zaşe hakkında uyarır. İsa Zaşe'yi göstererek bu vergi toplayan adam benim kardeşim der ve onu himayesine alır. Hikâyede verilmek istenen ders: Tanrı'nın kapısının herkese açık olmasıdır. Kimsenin kimseyi hor görmemesi gerektiği öğrencilere kavratılır. İsa, herkesin dışladığı Zaşe'ye değer vermesiyle hoş görünün büyüklüğüne işaret etmektedir. Konuyla ilgili boyamalar yaptırılır. Örneğin: ağaçta saklanmış Zaşe, Fakirlere para dağıtan Zaşe veya Zaşe'ye sarılan İsa'nın resmi boyatılabilir. Örnek ilahi metinleri:

Zaşe çabuk in

İsa'yı evinde ağırlıyor

Zaşe çok mutlu

Acele edelim

Tanrıyı ağırlayalım

O bizim Sevincimiz

Öğretmen öğrencileri hikâyenin ana temaları ile ilgili konuşturur. Böylece çocuk görmeden tanıdığı hikâye kahramanlarını kişisel hatıraları ile içselleştirecektir. Örneğin öğrencilere şu soruları sorar:

-Evine misafir gelmesini seviyor musun?

-Kalabalığı seviyor musun?

-Hiç dışlandığın oldu mu?²⁴⁸

---

²⁴⁸ **Effata** Pour Trouver Dieu avec Zachee No: 11 Eveil Religieux des 3-6 ans, Namur, 2008.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BELÇİKA'DA OKUL ÖNCESİ KURUMLARDAKİ DİN EĞİTİMCİLERİ

3.1. OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA GÖREVLİ PERSONEL

Anaokullarında personel: 1) Müdür, 2) Öğretmenler, 3) Çocuk bakım görevlileri, 4) Temizlik elemanı 5) Bakım onarım elemanı.

3.1.1. Müdür

Okullarda idareci olarak görevlendirmelerde her ülkenin kendi aradığı şartlar olmasına karşılık neredeyse her ülkede okullar müdürlerini seçme konusunda tamamen serbesttirler. İstisnalar şunlardır: Belçika (Flaman Topluluğu), Hollanda, Portekiz ve Birleşik Krallık (İngiltere ve Galler). Communaute Française ait okullarda müdür olabilmek için bir imtihandan geçme şartı var iken diğer (belediye ve özel) okullarda böyle bir şart yoktur. Müdürlerin maaşı eğitimcilere nazaran daha yüksektir.²⁴⁹ Öğrenci sayısı 120'yi geçtiğinde müdür derse girmemektedir. Sayı az olduğunda duruma göre derslere de girmektedir. Günlük kayıt işlerinin takibi, öğrenci devam- devamsızlık işlerinin takip edilmesi.

Okul müdürlerinin maaşlarının daha yüksek olması (öğretmenlere kıyasla) kısmen tamamlamak zorunda oldukları özel eğitim ve üstlendikleri ilave sorumluluklardan ileri gelmektedir. Müdür oldukları okulun büyüklüğü de göz önüne alınması gereken bir husustur. Okul müdürlerinin ek kurslara gitmek zorunda oldukları yada olmamaları söz konusu okulun sahip olduğu özerklik derecesi ya da müdürün hükümlü olacağı ilave sorumluluklar ile doğrudan ilgili değildir.

Okul müdürleri bir üst makamla okul arasında iletişimi sağlamaktadır. Bunun yanında ders dağılımları, nöbet ayarlamaları, öğretmenler kurulu toplantıları gibi eğitim öğretim çalışmalarının yürütülmesinde yapılması gereken işleri de yürütmektedir. Eğitim başlamadan yirmi dakika önce okula gelmelidir. Eğitim bittikten yirmi dakika

---

²⁴⁹ OCDE, A.g.e, s. 27.

sonra okuldan ayrılmalıdır. 20 Ağustosta okullar başlamadan önce görevinde olmalıdır. Temmuz ayının ilk haftasında da okulda olmak zorundadır. Okulda öğrenci sayısı 51'den az olursa 18 saat derse girmekte ve 6 saat idari görevde bulunmaktadır. 51 öğrenciden, 129'a kadar 12 saat idari görevde, 12 saat de öğretmenlik görevinde bulunmaktadır. 130 öğrenciden, 179'a kadar 18 saat idari görev 6 saat öğretmenlik görevinde bulunmaktadır. Öğrenci sayısı 180'i geçtiğinde tamamen idari görevde bulunmaktadır. Derse girmek zorunda değildir.

3.1.2. Öğretmenler

Öğretmenler resmi yüksek okullarda eğitimlerini tamamlamaktadır. Eğitim personeli bir yıl içinde düzenlenen 11 pedagojik formasyon içersinden ikisine katılmak mecburiyetindedir. Okulun idaresi eski bir öğretmen tarafından takip edilmektedir. Okullarda her gün bir öğretmen nöbetçi olarak görevlendirilmektedir. Ayrıca orta öğretimin ilgili bölümden mezun olmuş çocuk bakım uzmanı da okullarda bulunmak zorundadır. Kılık- kıyafet hususunda öğretmenler için belirlenmiş bir şekil bulunmamaktadır. Buna rağmen öğretmenler açık sırt ve açık göbek kıyafeti, kesik kol, mini etek ve dekolte kıyafetle okula gelememektedir. Hatta daha önceleri öğretmenlerin okulda mecburi olmadığı halde öğretmen önlüğü kullandıkları fakat bu uygulamanın şimdi kalktığı müdürler tarafından ifade edilmektedir.

Bir öğretmen 26x50 dakika okulunda derse girmek zorundadır. Anaokulu öğretmenleri ilkokul öğretmenlerinden daha fazla derse girmektedir.

Ana sınıfında bir öğretmen 26 periyot çalışmaktadır. Bu 40 saat çalışmaya tekabül etmektedir. Dersler sabah 08.30'da başlarsa 08.15'te okulda olmak zorundadır. Nöbetçi öğretmen olursa ders başlamadan yarım saat önce okula gelmesi gerekmektedir. Öğretmen hasta olacak olursa bir gün için yerine başka bir öğretmen görevlendirilmemektedir. Bir günden fazla hasta olacak olursa yerine başka bir öğretmen verilmektedir. Bir öğretmenin görev alabilmesi için aşağıdaki evrakları hazırlayarak Eğitim Bakanlığına müracaat etmesi gerekmektedir. Temyiz kağıdı, Diploma, Aile toplum kağıdı, Oturum kartının fotokopisi, Özel okullarda görev alacak olanakların okul üst yönetim kurulunun araştırmasından geçmesi, Devlet okullarına müracaatlarda eğitim bakanlığının yetkilisinin, belediye okullarında başkanın olurunun alınması, Oturum yeri tespit evrakı, Doğum tespit evrakı, Öğretmen adaylarında "Pedagoji Yüksek Okulu" mezunu olma şartı aranmaktadır.

Öğretmenler liseyi bitirdikten sonra üç yıl süreli Öğretmenlik Yüksek Okulu'nun Okulöncesi Eğitim Öğretmenliği bölümünde okuyarak bu mesleği yapmaya hak kazanmaktadır. Katolik din dersi vermek için ders almak isteyenler 1. sınıfta felsefe derslerinin içerisinde Katolik din dersi bilgisi ve pedagojisini de almaktadır. Okulöncesi eğitim'de ilkokullarda olduğu gibi din dersi branş öğretmeni bulunmamaktadır. Yukarıda belirtilen program içerisinde Katolik Diniyle ilgili bilgileri almış öğretmen tarafından din eğitimi de verilmektedir. Günlük ders programı içerisinde din dersi saati bulunmaktadır.

Nöbetçi Öğretmen Uygulaması: Günlük nöbet uygulamalarından daha ziyade öğretmenlerin derslerine göre nöbet ayarlamaları yapılmaktadır. Nöbetçi öğretmenlerin her sabah ders başlamadan 15 dakika önce okulda olmaları gerekmektedir. (P. 124) Teneffüslerde, okulun büyüklüğüne göre öğretmenlerin nöbetleri düzenlenmektedir. Öğretmenler daha çok teneffüs nöbetlerinde görevlidir. Okul çıkışında sınıf öğretmenleri öğrencilerini anne babalarına teslim etmek zorundadır. Ders bitiminden 10 dakika sonra ancak okuldan ayrılabilir. Bir öğretmen günlük 72 dakika nöbet tutmak zorundadır. Haftalık olarak da 360 dakika nöbet görevi bulunmaktadır. Bir öğretmenin ders göreviyle nöbet görevi haftada 1500 dakikayı geçemez.

Bir eğitim yılı boyunca öğretmenler kurulu toplanma süreleri 60x50 dakika olarak belirlenmiştir. Ders süreleri, nöbet süreleri ve öğretmenler kurulu toplanma süreleri bir eğitim yılı boyunca 962 saati geçemez. (P 125) yarım sigortalı olarak çalışan bir öğretmen için bu süreler yarı yarıya şeklinde uygulanır. Okul müdürleri genel olarak öğretmenler hakkında şöyle bir ifade bulunmektedir. Bütün öğretmenler haklarını hiç unutmazlar fakat ödevlerini unuturlar. Bu durum idareciler için çok sıkıntılı bir durumdur. Öğretmenler derslerini sadece bir okulda vermemektedir. Başka okullara da gitmek zorundadır. Okul müdürleri zaman zaman öğretmenlerin istekleri karşısında istediklerini yapamadıklarını bunun için zor durumda kaldıklarını ve hatta kötü idareci konumuna geldiklerini vurgulamaktadır.

Yılda iki gün eğitim gününe gelmek şartıyla öğretmenler pedagoji programına katılmak zorundadır. Pedagoji çalışmaları yapan ve eğitim bakanlığının tanıdığı kurumlar vardır. Bu kurumlarla birlikte çalışmak isteyen müdürler onlar irtibata geçer yıllık pedagoji çalışma programını çıkarırlar. Bu çalışmada istedikleri Pedagoji derneği seçebilmektedirler. Onlara bazı konular verilmektedir. İhtiyaçlarına göre seçtikleri konuları eğitim yılı içinde belirtilen tarihte hizmet içi eğitim programı şeklinde

uygulamaktadırlar. Her okul bu çalışmayı kendi bünyesinde uygulamaktadır.²⁵⁰ Eğitimi değerlendirme toplantıları ayda bir kere yapılmaktadır. Büyük okullarda haftada bir kere birinci sınıfa derse giren öğretmenler toplanarak eğitim öğretimin gidişatı hakkında değerlendirmede bulunmaktadır. Anne ve babalar Belçika (Flaman Topluluğu tarafından yönetilen okullarda), (yetkili makamının takdirinde olmak üzere), öğretmenlerin işe alınmasında karar veren organlarda temsil edilmektedirler.

3.1.3. Çocuk Bakım Görevlileri

Okulöncesi eğitim kurumlarında 2,5 yaşında okula başlayan çocukların bezlerinin alınması, yemeklerinin yedirilmesi çocuk bakım görevlileri tarafından yapılmaktadır. Bu görevliler lise döneminde meslek okullarının “çocuk bakım bölümlerinde eğitim alanlardan seçilmektedir. Belediye ve özel okullar, personel çalıştırmada maliyetlerin yüksek olması sebebiyle çocuk gelişim uzmanlarını eğitimlerini bitirmiş olup hala stajını tamamlamayanlardan tercih etmektedirler. Bu şekilde yapılan görevlendirmelerin mali giderleri devlet tarafından karşılanmaktadır.

Okul bünyesinde oluşturulmuş uyuma odalarında çocuklar öğle vakitlerinde çocuk gelişim uzmanları tarafından uyutulmaktadırlar. Bundan başka çocuk bakım uzmanları, öğrencilerin öğle yemeğine bakar, çocukların altını alır, öğretmene yardımcı olur. Nöbet görevi vardır. Öğretmen gibi okula geliş saatleri aynıdır. Bundan başka çocuk bakım görevlileri şu görevleri de yaparlar: Çocuklara yönelik eğlenceli ve sanatsal aktiviteler düzenlerler. Çocukların rahatının ve sağlığının korunması sağlamak, Çocukların yemeklerinin yedirilmesine ve teneffüslerini güven içinde geçirmelerine yardımcı olmak. Çocukların arasındaki ilişkilerin gelişimine yardımcı olmak, çocukları gözlemlemek, çocuklar ve anne-babalar arasında olumlu ilişkiler kurmak. Bir öğrencinin çocuk gelişim uzmanı olabilmesi için öncelikle orta üçüncü sınıfı bitirdikten sonra meslek eğitimi bölümüne devam etmesi gerekmektedir. Üç yıl programı takip ettikten sonra sınavlarda başarılı olarak diploma almaya hak kazanmaktadır. Yeterlilik diplomasını alabilmesi için okul idaresinin belirlediği beş kişilik bir heyet önünde sözlü olarak bilgileri yoklanmaktadır. Başarılı olanlara yeterlilik diploması verilmektedir. Oluşturulan heyette, okuldan bölümle ilgili iki öğretmen (birisi psikoloji öğretmeni

---

²⁵⁰ Formation Obligatoires, 2012-2013, Du C.E.C.P. (Conseil de L' Enseignement des Communes et des Provinces asbl.

diğeri beslenme uzmanı öğretmeni), bir hemşire, doğum uzmanı, ilgili bölümün müdür yardımcısı bulunmaktadır.

Yıllara göre okutulan dersler şunlardır:

Tablo 18: Yıllara göre okutulan dersler

TEMEL DERSLER		Haftalık Saatleri		
		5. sınıf	6. sınıf	7. sınıf
1	Din dersi veya Ahlak dersi	2	2	2
2	Fransızca	3	3	3
3	Tarih	1	1	1
4	Coğrafya	1	1	1
5	Matematik ve diğer sayısal dersler	2	2	2
6	Beden Eğitimi	2	2	2
TPL		11	11	11
SEÇMELİ DERSLER		Haftalık Dersler		
TEMEL ALAN DERSLERİ				
1	Anatomi ve Fizyoloji	1	1	-
2	Profesyonel iletişim	1	1	-
TEKNİK YETERLİLİK EĞİTİMİ				
1	Etik	1	1	1
2	Beslenme - Diyet	2	1	1
3	Psikoloji - Pedagoji	3	2	2
4	Hijyen (Temizlik usulleri)	1	1	1
5	Eğitim Teknikleri	2	1	2
6	Eğitim Teknikleri ve Plastik Oyunlar	2	1	-
7	Eğitim teknikleri ve Müzik	2	1	-
PRATİK YÖNTEMLER				
1	Hijyen Uygulamaları	2	2	2
2	Staj	8	13	15
Toplam		25	25	24
Haftalık Toplam Ders Saati		36	36	36

Programın içerisinde ortak derslerin yanında seçmeli derslerde bulunmaktadır. Fransızca, tarih, coğrafya, matematik ve beden eğitimi dersleri ve din dersi, temel dersleri oluşturmaktadır. Din dersi okullarda mecburidir. Öğrenci resmi olarak tanınmış dinlerden birini seçmek zorundadır. Din derslerinden birini seçmeyen öğrenci moral dersini mutlaka okuması gerekmektedir. Mesleği icra ederken çocuklarla iletişim

kurmayı amaçlayan dersin yanında onlara müzikten faydalanma ve oyun kurma da yetenek kazandırma dersleri verilmektedir.

En çok dikkat çeken derslerden birisi de meslek ahlakı olarak da ifade edebileceğimiz etik dersidir. Anaokullarında görev yapan ve küçücük çocukların kendisine teslim edildiği çocuk gelişim uzmanlarının her şeyden önce meslek ahlakını kavramaya ve özümsemeye büyük ihtiyacı vardır. Tam olarak kendisini ifade edemeyen, korumasız ve bakıma muhtaç bir çocuğa karşı vazifesini yerine getirmesi gerekmektedir. Bütün bunlar için vicdani hassasiyetlerinin gelişmesi ve yalnız başına bile kaldığında mesleğinin gerektirdiği görevi yerine getirmesinde bu ders mutlaka verilmelidir.

Bütün bunların yanında programın içerisinde en önemli uygulamalardan biri de hijyen dersinin bulunmasıdır. Her yıl okutulan bu derste birinci yıl teorik bilgiler verilmekte diğer yıllar daha çok uygulama yapılmaktadır.

Son olarak staj programı uygulamasını değerlendirecek olursak, birinci yıl 8, ikinci yıl 13, üçüncü yıl 15 hafta staj yapılması öngörülmektedir. Özellikle bu tür programlarda uygulamalara büyük önem verilmektedir. Belçika'da hala yeterli sayıda çocuk gelişim uzmanı bulunmamaktadır. Okullar sınırlı sayıda çocuk gelişim uzmanı ile çalışabilmektedir. Bu bölüm meslek eğitimi olduğu halde eğitimi zor bölümlerden birini oluşturmaktadır. Bölümü okumak için tercih edenlerin derslerinin zorluğu sebebiyle başka bölümlere yöneldikleri okul idarecileri tarafından belirtilmektedir.

3.1.4. Temizlik Elemanı

Günlük bulaşıkların yıkanması. İç camların silinmesi, iki günde bir yerlerin suyla temizlenmesi, her gün kullanılan mekânların süpürülmesi. Her gün çöplerin atılması ve çöp kutularının temizlenmesi, her gün lavabo ve tuvaletlerin temizlenmesi, temizlik malzemelerinin listesinin hazırlanması ve ilgili birime verilmesi. Sene içi okul tatillerinde çocukların yattığı yatakların dezenfekte edilmesi. Yaz tatillerinde daha geniş kapsamlı temizliğin yapılması

3.1.5. Bakım Onarım Elemanı

Belediye okullarına belediyenin bünyesinde çalışan işçiler okulun bakım onarımı sağlanmakta, devlet okullarında yapılacaklar üst makama bildirilerek halledilmeye çalışılmakta, özel okullarda ise bununla ilgili bir elaman çalıştırılmaktadır. Katolik okulları öğrenci sayısına göre bir veya bir kaç işçi görevlendirmekte, bu elamanlardan yakın olan bütün okullarının bakım onarımında faydalanılmaktadır. Bakım onarım elemanının görevleri şunlardır: Bakım onarım işlerinin yapılması, zamanı geldiğinde çimenlerin kesilmesi, okulla ilgili bütün işlerin yapılması, okul programlarında salonun ve ilgili yerlerin hazırlanması. Okul malzemelerinin korunması. Okulda çalışanlarının seçiminde belediye okullarında öncelikle kendi belediye sınırları içinde oturanlar tercih edilmektedir.

3.2. ÖĞRETMENLİK FORMASYONU

3.2.1. Öğretmende Aranılan Şartlar

Avrupa'daki bütün ülkeler ulusal varlıklarının önemli bir bölümünü (ortalama olarak % 5) eğitime harcamaktadır. Her yerde, eğitim personeli için yapılan harcamalar en büyük bütçe kalemini oluşturmaktadır. Öğretmenlerin ücretleri öğretim verdikleri düzeyden ziyade meslekte öğretmenlik sürelerine bağlı kalmaktadır. Öğrenci başına yapılan yıllık eğitim harcaması verilen eğitim düzeyi yükseldikçe artmaktadır. Öyle ki; lise sonrası yüksek öğretim gören bir öğrenci için yapılan harcama, ilköğretimler için yapılan harcamanın beş katı olabilmektedir. Aileler her yerde en azından çocukları zorunlu eğitimlerini tamamlayacak yaşa erişinceye kadar, çocuk için verilen aile yardımlarını almaktadırlar.

Küçük yaşta çocuklara eğitim verilirken yapılacak bir hata onların kişiliği, öğrenme hevesleri, ahlaki ve manevi gelişimleri üzerinde kritik bir o kadar da telafisi zor sonuçlar doğuracaktır.²⁵¹ Bundan dolayı bu dönem çocuklarının öğretmenleri diğerlerine göre çok daha donanımlı ve bilgili olmalıdır. Böylece toplumun en değerli hazineleri olan çocuklar ahlak, kişilik, dikkat, motivasyon ve üretkenlik gibi temel taşlar noktasında “hayat Şişlerinin” içlerine bu taşları koymuş olsunlar. Öğretmenler meslekî

---

²⁵¹ Petrov, Grigory, İdeal Öğretmen, Zafer yay. 2005, İst. S. 9.

Yüksek Eğitim Enstitüsünden mezun olmak zorundadırlar. **Belçika (BE fr, BE de):**²⁵² Kamu kesimi okullarında çalışan öğretmenler ya kendi Toplulukları (eğitimin en üst seviyesi olan) tarafından ya da belediyeler veya bölgeler tarafından atanabilmektedir. Özel yardım alan kesimde çalışan öğretmenlerin işe alınması kendi yetkili makamları tarafından yapılmaktadır. Günümüzde 28 okul grubu öğretmenleri bölgesel seviyede işe almaktadırlar. Belediyeler tarafından düzenlenen okullarda görev yapan öğretmenler de aynı zamanda yerel seviyede işe alınabilmekte iken, desteklenen özel okulların öğretmenleri yetkili makam (okul yönetim kurulu) tarafından işe alınmaktadır.

3.2.2. Öğretmenlerin Yetiştirilme Programları

Avrupa'daki çocukların büyük bir çoğunluğu devam zorunluluğu olmamasına karşın dört yaşında okulöncesi eğitim kurumuna kaydolmaktadır. Okullar veya bu tür eğitim sağlayan diğer kurumlar her yerde bulunmaktadır. Ancak kabul yaşı ülkeden ülkeye farklılık gösterdiğinden dolayı, kısmen katılım oranları da değişiklik göstermektedir. Bu kademedeki çalışan eğitim personeli ilk öğretim öğretmenleri ile aynı niteliklere sahiptir. Eğitim personelinin büyük çoğunluğu yüksek okul, hatta üniversite mezunudur.²⁵³

Okul sisteminin bir parçası olsun ya da olmasın, okulöncesi eğitim üç yaş ve daha erken yaştan itibaren ülkenin her tarafında mevcuttur. Avrupa ülkelerinin çoğunda, dört yaşından sonra çocukların okulöncesi eğitime katılımı zorunludur veya eğilim hızla bu yönde gelişmektedir. Hemen hemen bütün ülkelerde katılım oranları %60'ı geçmektedir.²⁵⁴ Okulöncesi eğitimi öğretmen yetiştirme programı Yüksek okullarda uygulanmaktadır. Eğitim süresi üç yıldır. Öğrencilerin okula kayıt yaptırabilmeleri için lise mezunu olması, yabancı öğrenci statüsünde olanların diplomalarının denkliğini yaptırması gerekmektedir. Yüksek okulda okumak isteyip de diploması bulunmayanlara Eğitim Bakanlığı bir sınav hakkı vermektedir. Bu öğrenciler sınav geçirerek lise seviyesinde bilgileri olduğunu gösterebilirlerse yüksek okula devam etmeye hak kazanmaktadır.

²⁵² BE fr: Belçika'nın Fransızca eğitim verilen ve konuşulan bölgesini, BE'de: Belçika'nın almanca eğitim verilen ve konuşulan bölgesini ifade etmektedir.

²⁵³ Bunların açıklamaları yapılacak

²⁵⁴ PIRLS (Uluslararası Okur Yazarlık Çalışmalarında İlerleme) araştırmalarına göre (2001),

Öğrenciler okula kayıt yaptırırken oturum kartının fotokopisi, sağlık kartının fotokopisi, doğum belgesi, lise bitirme diploması, staj belgeleri veya yaptığı ders yeterlilik çalışmalarının belgeleri, iki adet fotoğraf getirmek zorundadır. Avrupa dışından gelip okulda okuyacakların eğitim dönemi boyunca bakımını kimlerin üstlendiğini gösterir belgeyi belediyeden almaları, yukarıdaki tüm belgelerin hazırlanıp teslim edilmesi, eğitim döneminin masraf payının yatırılması gerekmektedir.

Yüksekokul bir sonraki eğitim dönemi için okul tanıtım günleri düzenlemektedir. Öğrenciler bugünlerde okulu ziyaret edip çalışmalarını ve programlarını yakından tanıma fırsatı bulabilmektedir. Ayrıca belirtilen tarihlerde derslere katılma fırsatı da verilmektedir. Kayıtlar Temmuz ayının ortasında başlayıp Ağustos ayının son haftasına kadar devam etmektedir.

Okul eğitim süresi boyunca öğrencilerine bilgi ve becerilerini artırmalarını sağlamak için geniş bir kütüphane ve iyi donanımlı kimya ve fen bilgisi dersleri için laboratuvar, iki tane bilgisayar odasıyla birlikte internete bağlanma imkânı sunmaktadır. Bunun yanında dersler verilirken anaokullarında kullanılacak malzeme ve oyuncakların yakından tanınması ve tecrübe elde edilmesi için kiralık malzeme kullanma kolaylığı da sağlamaktadır. İnteraktif metotların kullanılması için özel olarak dizayn edilmiş, seslendirme cihazı, akıllı tahta ve cinevizyonun bulunduğu bir sınıf bulunmaktadır. Her sınıfta mutlaka bir cinevizyon bulunmaktadır. Üç yıllık Eğitim programının ders çeşitleri ana başlıklar halinde şöyledir:

- a) Sosyal ve Kültürel dersler**
- b) Sosyal ve duygusal dersler**
- c) Disiplin ve disiplinler arası bilgi dersleri**
- d) Pedagojik dersler**
- e) Araştırma yöntemleri**
- f) Pratik yapma becerisi**
- g) Öğretmenlik kimliği kazandırma ve geliştirme dersleri**

Programın takdimi yapılırken okulöncesi eğitimde verilen dersler hakkında genel bir kanaat oluşturmak için sadece birinci sınıfı bütün dersleri verilmiştir. Konumuzla yakından ilgili olması sebebiyle felsefe ve dinler tarihi dersi ile din derslerinin içerikleri üç yılı kapsayacak şekilde incelenmiştir.

Programda en fazla dikkat çeken hususlar şunlardır: Öğretmenlik okulu olması münasebetiyle çocukların gelişim dönemlerinin kavratıldığı gelişim psikolojisi, iletişim psikolojisi ve öğretmenliğin mesleğinin öğretildiği pedagoji dersi verilmektedir. Çocukların yaparak ve yaşarak öğrenmeleri dikkate alınarak öğretmenlere el becerisi, müzik ve beden eğitimi alanında yeteneklerini geliştiren dersler konulmuştur. Yazım kurallarını tam olarak yerine getirebilme ve öğrencilere öğretirken seviyelerine uygun olarak öğretme becerisi kazandırmak için Fransızca dil dersi okutulmaktadır. Eğitim yönetimi becerisi kandırmak için gerekli dersler programda yer almaktadır. Proje hazırlama hususunda kazanımlar hedeflenmektedir. Bilgisayar kullanımlarını daha iyi bir şekilde yapabilmek için programın içerisinde bilgisayar dersine yer verilmiştir.

Programın en dikkat çekici yönlerinden birisi staj programıdır. Birinci yıl iki, ikinci yıl dört ve üçüncü yıl on hafta olmak üzere onaltı hafta staj programı uygulanmaktadır. 2465 saatlik program içerisinde 480 saat staj olarak değerlendirilmektedir. Buna göre birinci yıl 815 saatlik ders içerisinde 60 saat, ikinci yıl 830 saatlik ders içerisinde 120 saat, üçüncü yıl 820 saat içerisinde 300 saat staj uygulaması yapılmaktadır. Katolik Yüksek Okulları ile diğer yüksek okullarda uygulama aynıdır.

Programın ikinci dikkat çekici yönlerinden birisi de öğretmen kimliği oluşturma, iş ahlakı kazandırma hususunda programa ders konulmuş olmasıdır. Burada özellikle öğretmenin toplum içindeki imajı, saygın meslek oluşu ve öğretmen adayının buna göre davranış kazanması önemsenmektedir. Her meslek için okutulması gereken bu dersin programın içinde yer alması büyük önem arz etmektedir. Bu ders içerisinde öğretmene yürüme şekli dahi öğretilmektedir.

Programda dikkat çeken üçüncü konu felsefe ve dinler tarihi konularında da dersin bulunmasıdır. Öğrencilerin genel olarak çeşitli dinlere mensup olabileceği ve öğretmenlerin bu konularda genel bilgilere sahip olması gerektiği gerçeğinden hareketle

okutulan bu ders önemlidir. Birçok şeyi merak eden ve merak ettiği şeyleri hemen sorup öğrenmek isteyen çocuklar öğretmenlerini soru yağmuruna tutabilmektedir. Bu durum karşısında bocalamadan çocukların anlayabileceği şekilde sorularına cevap veren öğretmen, çocukların tatmin olmasını sağlayacak ve onların güvenini kazanacaktır.

Programda dikkat çeken hususlardan bir diğeri de öğretmenlik programı içerisinde dini konuların öğretmen adaylarına öğretilmesidir. Belçika’da sadece Katolik okullarında din eğitimi yapılmasına karşın bu dersin bütün yüksek okullarda verilmesi dikkat çekicidir. Fakat burada şu farkın belirtilmesinde özellikle fayda vardır. Okulöncesi kurumlar için öğretmen yetiştiren yüksek okullarda din eğitimi üç yıl verilirken diğer okullarda sadece bir yıl okutulmaktadır. Katolik yüksek okullarında birinci yıl 30 saat, ikinci yıl 30 saat, üçüncü yıl 15 saat din eğitimi verilmektedir. Bu dersin yanısıra felsefe ve dinler tarihi alanında 30 saat ders verilmektedir. Diğer yüksek okullarda sadece birinci sınıfta 30 saat din eğitimi verilmektedir.

Program içerisinde en ağırlıklı dersleri atölye, uygulamalı Fransızca, Fransızca dil dersi, müzik, oyun eğitimi ve staj programı oluşturmaktadır. Sene sonu bitirme tezi için 7 saat araştırma teknikleri programı yer almaktadır. Program içerisinde Fransızcanın haricinde başka bir dilin bulunmayışı çok enteresandır. Özellikle Türkiye programlarında Türkçe dersinin yanında bir başka yabancı dil mutlaka bulunmaktadır. Belçika azınlıkların bulunduğu demografik yapıya sahiptir. Bundan dolayı program içerisinde Arapça veya Türkçe gibi bir dersin bulunması faydalı olacaktır.

Programda birinci yıl 780, ikinci yıl 870, üçüncü yıl 860, toplam olarak 2465 saat ders verilmektedir. Bu saatler bütün yüksek okullarda 2400 saatin altına düşmemektedir. Derslerin isimleri, hangi sınıflarda kaç yıl okutulduğu, kaç kredi olarak okuduğu dersin program içindeki ağırlığı aşağıda bir tablo halinde verilmiştir.

Tablo 19: Öğretmenlerin üç yıl boyunca aldıkları dersler ve saatleri

DESLER		1. sınıf		2. Sınıf		3. Sınıf	
		Hr	Ects	r	Ects	r	cts
A. Sosyal ve Kültürel Dersler							
1	Kültürel Çeşitlilik			0	1,5		
2	Sanat ve Kültüre Giriş					0	1,5
3	Din felsefesi ve Tarihçesi	30	2				
4	Sosyoloji ve Eğitim Politikaları					30	1,5
B. Sosyal ve Duygusal Dersler							
1	Psiko İlişki ve İletişim	30	3				
2	Gelişim Psikolojisi	30	3	0	1,5		
3	Grupların Teknik Yönetimi ve Sözlü Kendini İfade Etme Becerisi			0	1,5		
C. Disiplin ve Disiplinler Arası Bilgi Dersleri							
1	Psikomotor Gelişim - Beden Eğitimi	60	4	60	4	30	2
2	Müzik Eğitimi	60	4	60	4	30	2
3	Plastik Materyaller Eğitimi	60	4	60	4	30	2
4	Çevrebilim	45	4	45	4	30	2
5	Fransızca	60	4	60	4	45	3
6	Yazılı ve Sözlü Fransızca	45	4	30	2	15	1
7	Matematik	45	3	30	2	15	1
8	Din Eğitimi	30	2	30	2	15	1
9	Disiplinler Arası İlişki	15	1	30	1	30	1
10	Bilgisayar Kullanımı ve Medya	15	1	30	1,5	30	1,5
D. Pedagojik Dersler							
1	Eğitim Farklılıkları ve İyileştirici Teknik.					5	3
2	Pedagogların Eğitim Deneyimleri					0	1,5
3	Eğitimde Değerlendirme			30	2		
4	Genel Pedagoji	30	3				
5	Eğitim Psikolojisi	30	3	30	2		
E. Araştırma Yöntemleri							
1	Araştırma Teknikleri ve Dosya Hazırlama.			30	2	15	1
	Sene Sonu Dosya Sunma Becerisi						7
F. Pratik Yapma Becerisi							
1	Mesleki Formasyon Atölyeleri	120	8	120	8	90	6
2	Pegadoji Stajı	60	6	120	12	300	20
G. Öğretmenlik Kimliği Kazandırma ve Geliştirme							
1	Öğretmenin Mesleki Becerisi					15	1
2	Tarafsız Davranma Bilgisi					20	0
3	Öğretmenin Sınıf Yönetme Becerisi	15	1			15	1
4	Öğretmen ve Çevre İlişkisi			15	1		
Toplam Yıllık Ders Saati ve Kredisi		780	60	870	60	860	60

3.2.3. Derslerin İçerikleri

HERB 6B1-DVP	Gelişim Psikolojisi		
Eğitim Yılı	1. Sınıf	Ders Ağırlığı	30h / 780h
Sömestr	1	Kredi ECTS	3

Konuya Giriş / Dersin Amaçları

Çocukların bilişsel gelişimlerinin doğumdan ergenlik dönemine kadar anlatılması

İçerik:

Zekaya Genel bakış. Zekayla ilgili farklı kavramlar. Zeka ölçümü. Bilişsel Gelişime Bağlı Olarak Temel Öğrenmenin incelenmesi. Fransızca Dilinin Öğrenimi.. Matematik ve matematiğe bağlı bilimlerin öğrenimi

Öğrenme Yaklaşımları:

Poin Pover sunumlarıyla konuları öğretme. Değişimler üzerinde durarak öğretme
Bazı bölümlerin videolarının seyrettirilmesi

Kaynaklar:

Müfredat. Görsel sunumlar. Videolar

Kazanımlar:

Ders içerikleri kısmından operasyonel amaçların bir listesi görünmektedir.

Değerlendirme:

Birinci sömestride yazılı ve sözlü yoklama yapılmaktadır.

Ölçme ve Değerlendirme Biçimi:

Ocak: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Ocak ayı sınavı	Haziran: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Haziran ayı sınavı	Eylül Sınavı Yapılan ödevler dâhil
	100%			100%

HERB 6B1-PED	Genel Pedagoji		
Eğitim Yılı	1. Sınıf	Ders Ağırlığı	30h / 780h
Sömestr	1+2	Kredi ECTS	3

Konuya Giriş / Dersin Amaçları:

Dersin içeriği öğrencinin iş ortamını daha iyi tanmasını ve pratiklerinde ihtiyaç duyduğu araç-gereç ve temel pedagojik yeteneklere sahip olmasını sağlamak.

İçerik:

Fransız topluluğunun Belçika eğitim sistemi, referans belgeleri, farklı proje çeşitleri, yeterlilik kuralına uygun programı entegre etme anaokuluna has metodolojik yönelimler, temel eğitimin okul sistemi olarak organize edilmesi.

Öğrenme Yaklaşımları:

Bazı nojstral katkılar, okumalardan itibaren yapılan birçok düşünce, ev ödevleri.

Kaynaklar:

Eğitim bakanlığının çıkardığı pedagoji kitapları (Bissonette, S. ve Richard, M.)

Programların yapılandırıcı özellikleri (Bogaert C. ve Delmarle S.)

Eğitim yönetimi (Fesec)

İletişim becerileri (Fesec)

Kazanımlar:

Staja hazırlık için, sınıfta karşılaşmış olduğumuz durumları toplum bilim bilgilerini seferber edip doğru şekilde yorumlamak.

Kurum içindeki öğretmenin rolü hakkında öğretmen adayına bilgi vermek ve yasal yazışmalara uyarak pratik stajını yapmasını sağlamak.

Değerlendirme:

Yazılı yoklama

Ölçme ve Değerlendirme Biçimi:

Ocak: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Ocak ayı sınavı	Haziran: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Haziran ayı sınavı	Eylül Sınavı Yapılan ödevler dâhil
	100%			100%

HERB 6B1-IDE	Eğitimci Kimliği, Eğitimci Ahlakı ve Eğitimci Dosyası		
Eğitim Yılı	1. Sınıf	Ders Ağırlığı	15h / 780h
Sömestr	1	Kredi ECTS	1

Konuya Giriş / Dersin Amaçları:

Bu ders öğrencinin profesyonel olarak bu mesleği yapma isteğini yeniden sorgulamasını ve öğretmenlik mesleği hakkında sahip olduğu düşüncelerini açıklığa kavuşturmasını sağlar. Mesleğin isteklerini, gereksinimlerini cevaplamak için gerekli kazanımları (Nasıl iyi bir eğitimci olunur?) sorusuna cevap bulmayı amaçlar. Öğrencinin öğretmenlik mesleğiyle ilgili görüşlerini, mesleğin görünmeyen yüzünü ve öğretmenlerin toplumdaki imajını ele alan değişik değerlendirmelerle mesleğin önemini kavratır.

İçerik:

Meslekle ilgili görüşler. Öğretmenin toplumdaki imajı. Meslekle ilgili bazı verilerin aktarılması.

Öğrenme Yaklaşımları:

Anket, egzersizler, örnek olay incelemeleri.

Kaynaklar:

Konuyla ilgili görsel videolar ve ders notları.

Kazanımlar:

Toplumda eğitimci hakkında olumlu imaj oluşturmak. Öğretmen adaylarına mesleğin gerektirdiği becerileri kazandırmak. Bilinçli bir öğretmen yetiştirmek. Stajyer öğrenci olarak uyulması gereken meslek ahlakı kurallarının öğretilmesi.

Değerlendirme:

Yazı şekli / ima dikkate alınan kriterlerdendir.

Ocak ve Haziran:

Birinci dönem, değerlendirme ders esnasında verilen kuralları içeren sunum şeklinde olacaktır.

Eylül: Eksikliklerin giderilmesi yanlışların düzeltilmesi.

Ocak: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Ocak ayı sınavı	Haziran: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Haziran ayı sınavı	Eylül Sınavı Yapılan ödevler dâhil
				100%

HERB 6B1-EDC	Psikomotor Gelişim - Beden Eğitimi		
Eğitim Yılı	1. Sınıf	Ders Ağırlığı	60h / 780h
Sömestr	1+2	Kredi ECTS	4

Konuya Giriş / Dersin Amaçları

Okulöncesi çocuklarının pratik ve aktüel uygulamalarla bedensel ve psikomotor gelişimini nasıl olduğunu kavramak

İçerik:

Metodolojik etkinlikler: Dersler, oyunlar ve atölyeler. Psikomotor Teori: Vücut Şeması. Yüzmeyi bilmek

Öğrenme Yaklaşımları:

Temaların birçoğu Pratik ve aktif bir şekilde yaptırılacak şekilde formalize edilememektedir. Bir kaç çalışma ve araştırma istenilmektedir. (Dosya oyunları. Yapılan bir şeyi anlatma veya başından geçen bir olayı anlatma)

Kaynaklar:

Temel Psikoloji kitapları

Kazanımlar:

Gelişim dönemleri ve psiko motor gelişim hakkında öğrenci adayını bilgili kılmak.

Değerlendirme:

Ölçme ve Değerlendirme Biçimi:

Ocak: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Ocak ayı sınavı	Haziran: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Haziran ayı sınavı	Eylül Sınavı Yapılan ödevler dâhil
	100%			100%

HERB 6B1-MAT	Matematik		
Eğitim Yılı	1. Sınıf	Ders Ağırlığı	45h / 780h
Sömestr	1+2	Kredi ECTS	3

Konuya Giriş / Dersin Amaçları:

Aşağıdaki sorulara cevap vermek: Anaokulunda niçin matematik işlenir ? Matematik öğretileri nelerdir ? Kullanılan malzemeler nelerdir ? Bizim rolümüz nedir ?

İçerik:

Oyun kuramının öğretimi: Oyunların faydaları, yetişkinin rolü, farklı farklı oyunlar, oyun tasarlamak.

Numara kuramının öğretimi: Numaranın (rakamın) rolü, farklı farklı rakamlar, rakamların doğru bir şekilde öğretilmesi, rakamların öğretiminde metodolojik kademeler.

Matematik dersinin (öğrencilerle) birlikte öğretimi. Sayı saymanın öğretimi. Müfredatının kullanımının öğretimi

Öğrenme Yaklaşımları:

Genelleyici yöntem ön planda olmalıdır, öğrencilerinin durumlarına göre pedagojik öğretim yöntemleri uygulanmalıdır.

Kaynaklar:

Çocuklara matematik dersi (A. Lemoine, P. Sartiaux)

Kazanımlar:

Geliştirilmiş kuramı temel alarak özgün becerileri kullanarak oyun yöntemiyle matematik öğretmek. Tutarlı bir matematiksel düşünceyi oluşturmak çocuklara matematiği sevdirmek.

Değerlendirme:

Sene boyu gruplarla oyun şeklinde öğretilenlerin yoklanması, ocak ve haziran ayında yazılı yoklama.

Ölçme ve Değerlendirme Biçimi:

Ocak: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Ocak ayı sınavı	Haziran: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Haziran ayı sınavı	Eylül Sınavı Yapılan ödevler dâhil
10 %	15%		75%	100%

HERB 6B1-FRA	Fransızca		
Eğitim Yılı	1. Sınıf	Ders Ağırlığı	60h / 780h
Sömestr	1+2	Kredi ECTS	4

Konuya Giriş / Dersin Amaçları:

Dersin amacı öğrencilere dil öğrenmenin önemini kavratmaktır. Öğrencilerin konuşmalarını ilerletmek için uyulması gereken şartları kavramak. Öğretmenin Fransızca diline hâkim olmasını sağlamak.

İçerik:

Öğrencinin Fransızca ile kendisini ifade etmesini sağlamak. Eğlenceli alıştırmalar yaparak uygulamaları arttırmak. Kendi dili ile ilgili düşüncelerini pozitif hale getirmek.

Öğrenme Yaklaşımları:

Çocuk kitaplarını incelemek ve keşfetmek. Çocukların ilgisini çekecek dil oyunları ve faaliyetleri öğretmek.

Kaynaklar:

Çocuklar için kitap ve dergiler, seviyelerine uygun kütüphaneler.

Kazanımlar:

Çocuğun ana dili ile ilgili becerilerini geliştirmek. Dil öğretimini çocukların seviyesine uygun olarak vermek.

Değerlendirme:

Öğretim yılı boyunca günlük çalışmaların yüzde yirmisini Fransızcaya ayırmak. Ocak ayında deneme yapmak. Haziranda sınav yapmak. Yazım hatalarının değerlendirilmesi. Ev ödevleri verilmesi.

Ölçme ve Değerlendirme Biçimi:

Ocak: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Ocak ayı sınavı	Haziran: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Haziran ayı sınavı	Eylül Sınavı Yapılan ödevler dâhil
		20%	80%	100%

HERB 6B1-	Tarihi Bilgilerinin Öğretilmesi ve Değerlendirilmesi		
Eğitim Yılı	1. Sınıf	Ders Ağırlığı	45h / 780h
Sömestr	2	Kredi ECTS	4

Konuya Giriş / Dersin Amaçları:

Bu ders, hazır olan zamanın, insanların geride bıraktığı izleri düşünmek ve kendi kendimize sorarak keşfetme yeteneğimizi geliştirmeyi amaçlamaktadır.

İçerik:

Tarihin farklı dönemleri ile ilgili ilimlerin incelenmesi. Anaokullarında tarih dersi işlerken, bunun imkânı, sınırı, nedeni ve oluş şekli hakkında düşündürme.

Didaktik alıştırmalar.

Öğrenme Yaklaşımları:

Derse hâkim olma kabiliyeti, uygulamalı metot, grup çalışması.

Kaynaklar:

Öğretmenin verdiği ders ile ilgili belgeler.

Kazanımlar:

Zamanlamayı öğrenmek. Elimizde bulunan belgeleri ve uygulanan kademeleri , anaokulu öğrencilerinin seviyesine göre ayarlamak. (Sunumlar hakkında düşünmek.) Araştırma malzemeleri kullanmak. Sınıfta kullanılan materyalleri öğretmek. Ders hazırlama esnasında eleştirel bir bakış açısı içinde bulunmak.

Değerlendirme:

Yazılı yoklama

Ölçme ve Değerlendirme Biçimi:

Ocak: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Ocak ayı sınavı	Haziran: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Haziran ayı sınavı	Eylül Sınavı Yapılan ödevler dâhil
		10%	90%	100%

HERB 6B1-İPC	Teknoloji bilgi sistemleri		
Eğitim Yılı	1. Sınıf	Ders Ağırlığı	15h / 780h
Sömestr	1+2	Kredi ECTS	1

Konuya Giriş / Dersin Amaçları:

Derste öğrenciler word programını kullanmayı öğrenirler.

İçerik:

Önemli belgeleri düzenlerken dikkat edilmesi gereken hususlar (işlenecek konu, sütun çizmek, paragraf, başlıklar arasında bağlantı ve benzerleri ...)

Öğrenme Yaklaşımları:

Bilgisayar laboratuvarı, alıştırmalar, araştırmalar.

Kaynaklar:

[http://efp.site.free.fr/..](http://efp.site.free.fr/)

Didaktik kitaplar

Word programının öğretilmesinde kullanılan yardımcı kitaplar

Kazanımlar:

Word'un genel işlevlerini öğrenerek programı kullanabilir hale getirmek.

Değerlendirme:

Öğrenciler sene sonunda derste Word ile ilgili işlevlerin tümünü kullanarak bir belge düzenlemelidir. Yazılı sınav haziranda yapılır.

Ölçme ve Değerlendirme Biçimi:

Ocak: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Ocak ayı sınavı	Haziran: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Haziran ayı sınavı	Eylül Sınavı Yapılan ödevler dâhil
			100%	100%

HERB 6B1-COM	Eğitim Psikoloji		
Eğitim Yılı	1. Sınıf	Ders Ağırlığı	60h / 780h
Sömeſtr	1+2	Kredi ECTS	4

Konuya Giriſ / Dersin Amaçları:

Örnek olayların üzerinden giderek ana kuralların belirlenmesi. Böylece öğrencilerin genel akımları, öğrenim teorilerini ve yaklaşım modellerini öğrenmelerini sağlamak. Yapılandırmacı metodu kavratmak öğrenimin durumunu ve politikasını aktarmak.

İçerik:

Mümkün olduğu kadar gelişim psikolojisi ve genel pedagoji arasında bağlantı kurmak. Ders notlarını tamamlayan çeşitli bilgileri kullanmak. Öğrenim politikasını ve durumunu kavratmak. Pedagojik akımları öğretmek.

Öğrenme Yaklaşımları:

Teorik sunumlar, teorik sunumları tamamlamak üzere öğrenciler tarafından hazırlanan çeşitli sunumları sınıfta paylaşmak.

Kaynaklar:

Ders notları ve öğretmen tarafından tedarik edilen makaleler.

Kazanımlar:

Öğrenim olayları tasarlamak, test etmek, öğrenim teorisini örnek olarak çözümlenmek, örnek olay incelemesinde bulunmak. Derste işlenen teoriler egzersizler, illüstrasyonlar, öğrenimle ilgili durumları analiz etme, genç eğitimcilere aldıkları bilgiler sayesinde eğitimci olma özelliği kazandırmak.

Değerlendirme:

Eylül ayında yazılı imtihan. Ders notlarının birbiri ile bağlantısı kurularak gerekenlerin ezberletilmesi örnek olay incelemesi üzerinden *diğer* problemleri çözmeye becerisi kazanıp kazanmadıklarının kontrol edilmesi.

Ölçme ve Değerlendirme Biçimi:

Ocak: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Ocak ayı sınavı	Haziran: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Haziran ayı sınavı	Eylül Sınavı Yapılan ödevler dâhil
			100%	100%

HERB 6B1-COM	İlişki ve iletişim psikolojisi		
Eğitim Yılı	1. Sınıf	Ders Ağırlığı	30h / 780h
Sömestr	1	Kredi ECTS	3

Konuya Giriş / Dersin Amaçları:

Eğitimci formasyonunda temel olarak kabul edilmiş iletişimle ilgili kazanımlar hakkında teorik ve pratik yaklaşımlar kazanmalı, mümkün olduğu kadar alınan bilgiler okulun gerçekleri ile bağlantı kurularak verilmelidir.

İçerik:

Teori ve egzersizlerden hareketle öğrenciler üzerinde etkili bir otorite kurmak. İletişim faktörleri hakkında çalışmalarda bulunmak. İletişim kazanımlarının kuruluşunu hedef alan eğitim araçlarının benimsenmesini sağlamak

Öğrenme Yaklaşımları:

Öğrenme yaklaşımları kazandırmak. Pozitif bakış açısı kazandırmak. Olumsuzlukları olumluya dönüştürme becerisi kazandırmak.

Kaynaklar:

Bu alanda yazılmış eserlerin öğretmen tarafından belirlenerek öğrencilere ders kitabı şeklinde kullanılması. Öğretmenin kendi notlarını kullanması.

Kazanımlar:

Öğrencinin derste gördüğü teorik bilgileri ve egzersizleri öğretmenlikte kullanma becerisi kazandırmak. Eğitimde meydana gelen öğrenci olaylarını analiz etmeyi öğretmek. Belirlenmiş eğitim araçlarını uygulama kapasitesi kazandırmak ve arttırmak.

Değerlendirme:

Öğrencileri dersteki katılımları ve ilgilerine göre sürekli değerlendirmek. Olayları analiz etme becerisi kazanıp kazanmadıklarını yazılı yoklamayla ölçmek.

Ölçme ve Değerlendirme Biçimi:

Ocak: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Ocak ayı sınavı	Haziran: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Haziran ayı sınavı	Eylül Sınavı Yapılan ödevler dâhil
	100%		100%	100%

HERB 6B1-COM	Çevre-Bilim Dersi		
Eğitim Yılı	1. Sınıf	Ders Ağırlığı	30h / 780h
Sömestr	1	Kredi ECTS	3

Konuya Giriş / Amaçlar:

Öğrencileri doğa, fiziksel ve insani çevresi ile sağlıklı bir şekilde temas halinde olmayı öğretmeyi amaçlamaktadır.

Önceden Gerekli Olan:

Bilimsel bir eğitim alınmış olmasına karşı değil fakat bizim için önemli olan, kişinin açık görüşlü, meraklı ve araştırma tutumu içinde olmasıdır.

İçerik:

Mevsimlerin, doğal ve insan tarafından meydana gelmiş çevrelerin keşfedilmesi: Bu çevrelerde yaşayan varlıkların keşfi ve birbirleri arasında ki etkileşimin etüdü. İnsanların bu çevreleri nasıl istismar ettiğini, yeni ve eski teknolojik icatlarının incelenmesi.

Dikkat: bu derste inceleyeceğimiz ders konuları seneden seneye veya güncel olaylarla veya okulun organize ettiği projelerle değişebilir (bilim fuarları, sergiler,...)

Öğretme Süreci:

Ders hazırlamada, en geniş ve çeşitli bilgiler kullanılmalı; özellikle somut bilgilerin incelenmesi gerekmekte, değişik çevrelerin veya bu konularda bilgi sahibi olan kişilerin ilimlerine başvurulmalı ve tabii bilgisayar ve oyun destekli öğretim yapılmalıdır.

Kaynaklar:

“Öğretme süreci” 'ne bakınız.

Ulaşılması Gereken Beceriler:

Öğrenci, 5 duyusunu veya bilgisayar kullanarak somut bir nesneyi (ölü veya canlı) inceleyebilmeli ve bundan çıkarabildiği kadar bilgi çıkarmalı. Gözlemlemiş olduğu nesneyi çizebilmeli ve kayıt tutmalı. Başka şekilde bu nesneyi incelemeye almalı (araştırma, deney,...). Toplamış olduğu bilgileri sınıflandırmalı. Öğrenmiş olduğu bilgileri başka nesnelere veya olaylarda kullanabilmeli.

Sınavlar:

Sınavlar, teorik içeriği ve sınıf baz alınarak hazırlanmalı. Bu sınavlar aynı zamanda beceri seviyesini ölçmelidir. Ocak ayındaki sınav mutlaka yapılmalıdır. Günlük çalışmalarda yapılacak olan iki ders hazırlığı puanın hesaplamasına girecektir.

Bu derste yapılacak olan sınavların puan dağılımı şöyledir: İlk dönemde 3/4 'ü bilim bölümüne, 1/4'ü tarih bölümüne verilecektir.

HERB 6B1-LFR	Fransızca'yı Sözel ve Yazısal Olarak Kavramak		
Eğitim Yılı	1. Sınıf	Ders Ağırlığı	45h / 780h
Sömestr	1+2	Kredi ECTS	4

Konuya Giriş – Dersin Amaçlar:

Bu dersin iki büyük objektif amacı vardır:

* Kendi dersinizi hazırlamada, öğrencilere vereceğiniz ders notlarında ve stajlarda hazırlayacağınız raporlarda Fransızca kullanımını düzgunleştirmek

* Ders verdiğiniz vakit, sınıfta kullanılacak Fransızca göz önünde bulundurulacak.

Önceden gerekli olan:

Öğrencinin ortaöğretimdeki geliştirmiş olduğunuz Fransızca'yı kullanma becerisi kazandırmak.

İçerik:

Öğretme Süreci:

Kaynaklar:

Değişik kaynaklar vardır ve bunlar öğrenilen metin türlerine göre farklı olabilmektedir:

D. BLAMPAIN, J. HANSE, Nouveau Dictionair des Difficultes du français moderne, De Boeck, Bruxelles, 2000.

M. GREVISSE, A. GOOSSE, Le bon usage, Grammaire fr., Bruxelles, De Boeck-Duculot, 2007.

Ulaşılması gereken beceriler:

Temel beceriler ile aynıdır ve öğrenci düzeyine göre tasarlanır:

*Sözel iletişim ele alınarak, öğrenci yazılı metinle yönlendirilir.

* İçerikler hazırlamak

* Hazırlanacak olan metnin organizasyonu ve tutarlılığı sağlanmalıdır

* Dilbilgisel ve sözcüksel birimleri kullanmak

*sunumun düzgun olmasını sağlamak

Sınavlar:

1° Yazısal olarak Fransızca'yı kavramak (puanların 80/100 tekabül eder): geçiş sınavı, haziran sınavında, kişinin yazdığı metinde içerdiği doğru biçimlerinin yüzdesi esas alınacaktır. Geçme notu 98.5/100 olarak ayarlanmıştır ve bu 12/20 'ye tekabül etmektedir.

2° Sözel olarak Fransızca'yı kavrama (puanların 20/100 tekabül eder): geçiş sınavı, sene içi yapılmış olan aktivitelerin toplamı baz alınarak puan verilecektir.

Birinci sınıfta, öğrencinin kendi seviyesini belirlemesi için, ocak ayında bir sınav düzenlenecektir. Sınav test usulü yapılacaktır. Bu testte, öğrenci 99/100 yaparsa, haziran ayında ki sınav'dan muaf tutulabilir, ama bununla ikinci somestirin derslerinden muaf olunmaz. Eylül ayında ki sınav'da sadece tek bir yazılı sınav olacaktır.

HERB 6B1-COM	Sanat Eğitimi: El Becerisi		
Eğitim Yılı	1. Sınıf	Ders Ağırlığı	60h / 780h
Sömestr	1+2	Kredi ECTS	4

Konuya Giriş – Dersin Amaçlar:

Bu ders, öğrencilerde yaratıcılık, hayal gücü, estetik duygusu, farklı sanatsal teknikleri kullanmayı öğretmeyi planlamaktadır. Aynı zamanda, Okulöncesi çocuklara tasarım, grafik ve el sanatları hazırlamayı öğretmeyi amaçlamaktadır.

Önceden Gerekli Olan:

Bu eğitim herkes içindir. Bu yüzden, bu dersleri hazırlarken tavsiyemiz sık sık çocuk dergilerine göz atmanız olacaktır. Böylelikle, ders aktivitelerinizi hazırlamak için, değişik fikirler öğrenmiş olursunuz (örnek: El becerisi kitapları, çocuk dergileri,...)

İçerik:

- * Anaokulu seviyesinde, çizim ve illüstrasyona giriş,
- * Ders şeklinde el becerisi faaliyetleri hazırlamak:

Kesme ve yapıştırma (2 ve 3 boyutlu)

Boya atölyesi (renk karışımı)

- * Guaj ve sulu boyamaya adım atma.

Öğretme Süreci:

1. Temel tekniklerin keşfi ve denemesi
2. Kişisel deneyimler
3. Yazılı bir özet ve anaslında deneyimler

Kaynaklar:

Syllabus (“claroline”)

Ulaşılması Gereken Beceriler:

- * Çizim egzersizleri
- * Guaj ve sulu boya ile anaokulu seviyesinde boyama çalışmaları
- * Renkleri (uyum, karışımı, ...) ve kromatik akorları keşfetme
- * Kesim ve kesilmiş olan nesnelere birleştirme egzersizleri
- * Çocuklar için ders hazırlamak

Sınavlar:

* Günlük çalışmalar: sınıfta yapılmış olan egzersizlerin puanlarının toplamı yapılır.

* Haziran sınavı: Teknik bilgi ve model gösterildikten sonra, öğrenciden bir el becerisi çalışması yapması istenilir.

*A.F.P.: Sene içinde hazırlanmış olan bir aktivite puan için değerlendirilecektir (yazılı + model gerekmektedir)

HERB 6B1-MUS	Sanat Eğitimi: Müzik		
Eğitim Yılı	1. Sınıf	Ders Ağırlığı	60h / 780h
Sömestr	1+2	Kredi ECTS	3

Konuya Giriş – Dersin Amaçlar:

Okulöncesi verilen müzik eğitiminde, amaçlanan husus öncelikle teknik bir eğitimidir ve bu teknik eğitim su noktalara değinmektedir:

***Ses eğitimi:** İlk önce, her çocuğun kendi ses aralığını bulmak için, Fransız müziği veya müzikallerden oluşan geniş bir repertuarda onları dinlemek gerekir ve hangi ses tonunda oldukları belirlenir. Buna göre, çocuklara uygun bir repertuar ayarlanmalıdır.

* **Müzik aleti çalma (Teknik bilgi):** Gitar çalma: E ve A basit akordları manipüle edebilmek

* **İşitsel ayrımcılık:**

1° Ses keşfetme yaklaşımı,

“musicogramme”: Sesi tanıma ve test etmek için taslak nota hazırlama

2° Klasik müzik, müzik, film ve walt – disney müzikalleri gibi çeşitli vesilelerle eğitim amaçlı kullanım

* **Ritmik anlatım:** Ritim oyunları ve eserleri (sözel, danslar, enstrümanlar) aracılığıyla yapılabılır.

İçerik:

Her sene için, 12 farklı konu işlenilmeli. En az 36 değişik konu incelenmeli. (Müzik parçası olarak)

Öğretme Süreci:

Derste çoğunlukla, ses çalışması gerçekleşmeli ve öğrencinin kendi derse güzel vermesi sağlanmalı.

İkinci dönemde, gitar akordlarını tanıma ve sonra bunları kişisel olarak çalışıp kavrama. Son olarak, işitsel ayrımcılık içeren yardım ve sunumlara katılma çalışması

Kaynaklar:

* **Şarkılar için:** Notalar fotokopi yapılacak

* **Dinleme aktiviteleri:** Stensil ve kasetleri öğrencilere öğretmen tarafından verilmeli veya şu kitaplar tavsiye edilmeli:

- Le son à la carte

- L'espression musicale

- Osez la musique

Ulaşılması Gereken Beceriler:

Değişik öğretim metodları kullanıldıktan sonra, her öğrenci gitar eşliğinde müzikal bir sunum yapabilmeli. Bunu, anaokulu sınıflarının seviyesine göre yapabilmeli. Ve bu sunumları öğrencinin ilkokul 1. ve 2. sınıfta yapabileceğini öngörmelidir. Öğrenci, aynı zamanda, kendi başına öğretici müzikal bir aktivite hazırlayabilmeli ve bu aktiviteleri farklı müzik stillerinde çalabilmeli (klasik müzik, film müzikleri, walt-disney müzikleri)

Sınavlar:

Eğitici devamlı öğrencinin müzik enstrümanını çalması konusunda en son ulaşılabılır seviyeyi göz önünde bulundurmalı (puan paylaşımı: 2/3); A.F.P. ve stajlarda yapılan aktiviteler için de bir değerlendirme yapılmalıdır. (puanların 1/3 'ne tekabül eder)

HERB 6b1-PHI	Felsefe ve Dinler Tarihi		
Eğitim Yılı	1. Sınıf	Ders Ağırlığı	30h / 780h
Sömestr		Kredi ECTS	2

Konuya Giriş / Dersin Amaçları

Kötülük problemi ve Yaklaşım. Anahatlarıyla Günümüze Kadar Antik Felsefede kötünün değerlendirilmesi. Büyük Dinlerin Tarihi Bilgileri ve Kötünün ele alınması. İncil’de Kötülük ve Hristiyanlığın Çözüm Önerileri

İçerik:

İyi ve kötü probleminin, fizik, metafizik ve moral yönüyle felsefe ve din açısından değerlendirmesinin yapılması. Günlük konuların irdelenmesi ve çözüm önerilerinin din ve moral yardımıyla aydınlatılmasının sağlanması.

Öğrenme yaklaşımları:

Anlatım ve toplanmış belgeler yardımıyla bireysel çalışmalarını sentezleme ve ortak bir noktaya getirme.

Kaynaklar:

İncil. Ders esnasında öğretmen tarafından

Ölçme ve Değerlendirme Biçimi:

verilen belgeler.

Kazanımlar:

Araştırma kabiliyetinin kazandırılması

İnsan ilgili sorunların çözümünde din ve felsefeden faydalanma becerisi

Olayların analizini ve kritiğini yaparak yorum getirme kabiliyeti kazandırma

Bir problemin çözümünü bulmak için kültürel katkılardan ve analiz araçlarından yararlanma

Kişisel bir düşünce oluşturarak rasyonel bir çözüme ulaşma

Değerlendirme:

Ocak ayında yazılı sınav uygulaması

Ders başarısızlığında eylül ayında bütünleme sınavı

Ocak: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Ocak ayı sınavı	Haziran: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Haziran ayı sınavı	Eylül Sınavı Yapılan ödevler dâhil
	100%			100%

HERB 6B1-COM	Din Eğitimi		
Eğitim Yılı	1. Sınıf	Ders Ağırlığı	30h / 780h
Sömestr	1	Kredi ECTS	3

Konuya Giriş / Dersin Amaçlar:

*Çocukların dine yaklaştırılması

* Hıristiyanlık anlayışını geliştirmek: İncil'e yakınlaştırma, Tanrı'nın halkının geçmişi

* İlk metodolojik yaklaşım

Önceden Gerekli Olan:

Temel ve orta öğretimden dini eğitime sahip olmak.

İçerik:

*İncil zamanındaki tarihsel çerçeve

* İncil'e doğru adım atma: İncil nedir ? Nasıl oluşmuş ? Nasıl tercüme edilmiş ? Nasıl günümüze gelmiş ? Nasıl anlaşılmalı, Hıristiyanlık dinindeki yeri ve önemi

* Öğretime başlama

Öğretme Süreci:

* Ders esnasında verilen bilgilerin öğrenci tarafından anlaşılması ve hatırlanması

* Okumaya veya internette araştırmaya dayanan bilgi toplama

* Staj sırasında öğretim etkinliği gözlemi

*Eğitim faaliyetlerinin analizi (eğitim ve gözlem çalışmalarında)

* Anaokulunda kısa öğretim metodları denemesi

Kaynaklar:

* İncil

* Derste verilmiş olan ders notları

* Kişisel araştırmalar

Ulaşılması Gereken Beceriler:

* Yavaş yavaş İncil'deki bilgilerin öğrenci tarafından öğrenilmesi

* Din dersinde pedagojik amacı anlamak

Sınavlar:

* Haziran ve Eylül aylarında yazılı sınav

* Gözlem raporları

* Ödevler (ev ödevi de olabilir): Öğretmenin verdiği direktiflere göre araştırma yapmak.

* Yazım hataları puan değerlendirmesinde göz önüne alınmaktadır.

Ocak: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Ocak ayı sınavı	Haziran: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Haziran ayı sınavı	Eylül Sınavı Yapılan ödevler dâhil
		%40	%60	100%

HERB 6B1-FSP	Pedagoji Stajı		
Eğitim Yılı	1. Sınıf	Ders Ağırlığı	60h / 780h
Sömestr		Kredi ECTS	6

Konuya Giriş / Dersin Amaçları

Öğrencilerin bilgilerini test etmeleri ve eğitim projesi hazırlamaları için eğitimlerinin ilk senesinden itibaren iş ortamıyla kontant halinde bulunmalarının sağlanması. Birinci staj süresince, öğrenci olarak aldığı eğitimin ve mesleğinin gereksinimleri üzerinde deneyim kazanması amaçlanmaktadır. Aynı zamanda eğitimci adayı olarak öğrenci motivasyonunu ve öğretmenlik eğilimine uygun kapasitede olup olmadığının test edebilmelidir.

İçerik: Öğrenme yaklaşımları, kaynakları değerlendirmek, Kılavuzlara bakmak.

Öğrenme Yaklaşımları: Öğretmenlik mesleğinde kullanılan metotların kavratılması, formların ve belgelerin kullanılmasının öğretilmesi.

Kaynaklar: Kullanılan formlar. Staj belgeleri.

Kazanımlar: Öğrencinin staj öğretmeniyle birlikte hazırlamış olduğu aktiviteleri pratiğe dönüştürmesinin sağlanması.

Değerlendirme: Değerlendirme raporu ve belirlenen formların doldurulmasından oluşmaktadır.

Ölçme ve Değerlendirme Biçimi:

Ocak: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Ocak ayı sınavı	Haziran: Öğrencinin devamlı olarak değerlendirilmesi	Haziran ayı sınavı	Eylül Sınavı Yapılan ödevler dâhil
		%100		100%

HERB 6B2IREL	Pedagoji Stajı		
Eğitim Yılı	2. Sınıf	Ders Ağırlığı	30h / 780h
Sömestr	1. Sömestr	Kredi ECTS	2

Öğrenilmesi Gereken Bilgiler:

Kilisenin temel inanç esasları (imanın tam olması, doğru yasanması, vs)

Çocukların dini ve felsefi inançlarına karşı saygılı olabilmek

İncil hikâyelerini ve felsefi inançları öğretmede kendini geliştirmek

Kazanımlar:

Mesleği ile ilgili çeşitli bağlamlarda eğitim dili olarak iletişim kurmak yazılı ve sözlü dile hâkim olmak, hem normatif hem söylemsel sözel ve sözel olmayan dil dersi tamamlamak için kullanmak değişik durumlarda sözel ve/veya yazısal müdahaleleri uygulamak.

Etik çerçeve'ye saygı göstermek ve demokratik ve sorumluluk sahibi bir bakış açısı ile etik bir yaklaşım benimsemek mesleki uygulama ile ilgili etik konuları ölçmek yasal referans metinleri ve belgeleri uygulamak mesleğin etik çerçevesinde yazılmak vatandaşlık demokratik uygulamaları hayata geçirmek kurum ve ekonomik, sosyal ve kültürel çevre arasındaki eylemler taahhütlenip işbirlik yaparak çalışmak.²⁵⁵

Ekip çalışmaları, aileler ve kurumlar ile ortaklaşa işbirliği yapmak ve geniş bir anlamda, sosyal ve kültürel olarak bir toplum olarak hareket etmek okul aracılığıyla çoklu değerlerin yanı sıra, antropolojik sosyal ve etik sorunların farkındalığını göstermek kişinin profesyonel bir şekilde tepkilerini, önyargılarını ve duygularını analiz edip üstesinden gelebilmek takım projeleri ile öğretim yöntemleri ve projeleri hazırlamak.

Yenilikçi, cesur bir eleştiri ve özerk bilimsel bilgi sahibi olmak. Araştırma ve entellektüel merakı bir tutum olarak benimsemek. Mesleki uygulamaları geliştirmek için odak gruplara veya araştırma ağlarına katılmak. Kendi bilgi ve uygulamalarını sorgulamak. Bilgilerini güncellemek ve uygulamaları ayarlamak veya değiştirmek. Öğretim materyallerinin kalitesini değerlendirmek (ders kitapları ve öğretmen kaynak malzemeleri, öğretim yazılımı)

Öğretilen içerik için eleştiri ve eğitim metodolojisi geliştirmek. Dünyanın değişik kesiminden olan öğrencileri uyandırmak için önemli bir genel kültüre sahip

²⁵⁵ Pourtois, J. pierre, Desmet, Huguette, L'Education Postmoderne, PUF, 197. s.177.

olmak. Her disiplin ve psiko eğitim yöntemleri için uygun içeriği, kavramları, fikirleri, yaklaşımları benimsemek. Düşünceli bir eylem oluşturmak için bilgi arasındaki bağlantıyı gerçekleştirmek

Tüm boyutlarıyla, her öğrencinin gelişimi olan öğrenim durumlarını tasarımılamak, yürütmek, kontrol etmek ve değerlendirmek eğitim eylemini düzenlemek ve bunun için, öğretmenin kapasitesi, öğrencinin ihtiyacı ve öğretim yöntemlerini bir araya getirmek. Gelişimsel olarak uygun becerileri öğretim yaklaşımlarını seçmek. Her öğrencinin anlamlı görevler ve projelere imza atması için uygun ders ortamını yaratmak. Her öğretme ve öğrenme aktivitesi için metodolojik, pedagojik ve psikolojik bilgileri bir araya toplamak. Öğrencinin iyi ve zayıf olduğu dalları belirleyip, buna göre ders metodlarını değiştirip, öğrencinin ilerlemesini teşvik etmek. değerlendirme sınavlarını derse uygun şekilde, farklı farklı dönemlerinde yapılacak şekilde hazırlamak.

İçeriği ve temel kavramlar

Öğretim yöntemlerini öğretmek (teorik ve pratik) çocuklarla kullanılan Eski ve Yeni Ahit çalışmalarında kutsal metinleri incelemek ve her öğrencinin kendine güven ve kişisel gelişimini teşvik etmek.

Ders için kullanılabilir olan destekler

Powerpoint ile tanıtım, müfredat, ders notları, aktiviteler, kitap ve kılavuzlar, laboratuvar çalışmaları, internet siteleri, eğitici materyaller.

Kaynak ve referanslar

İncil, Ders notları / “Pour trouver Dieu” metodu (Effata, CDD Namur)

Kullanılan öğretim yöntemleri

Durum ve sorunlara yaklaşım, kişisel çalışmalar, interaktif yaklaşım, yeni teknolojilerin kullanımı, açık hava etkinlikleri, olay analizi, projeler ile yaklaşım, seminer, konferans, laboratuvar ve deney grubu çalışmaları,

Ölçme ve Değerlendirme

Haziran ve eylül aylarında yazılı sınav, Staj döneminde, dini anlatımlar için faaliyetler hazırlamak, ödevler (bazı ev ödevleri verilebilir), Sene içi sınavlar: 0% Ocak sınavı: 0%, Haziran sınavı: 60%, Ödevler: 40%, Diğer: 0%

Eylül sınavı: 100%, Ödevler: 0%, Diğer: 0%

HERB 6B3IREL	Pedagoji Stajı		
Eğitim Yılı	3. Sınıf	Ders Ağırlığı	15h / 780h
Sömeſtr	2. Sömeſtr	Kredi ECTS	1

Öğrenilmesi Gereken Bilgiler:

Kilise imanı ve öğrencinin kiſisel inançlarında derinleſmenin sağlanması

Kazanımlar

İkinci sınıfta belirlenmiſ olan kazanımlar aynen geçerlidir.

İçeriği ve temel kavramlar

İncil'deki metinlerin incelenmesi: Tarihsel, edebi olarak eğitim analiziyle incelenmesi. Effata yöntemi metodolojisi uygulanmaktadır.

Ders için kullanılabilcek olan destekler

İkinci sınıfta kullanılan materyallerin aynısı kullanılmaktadır.

Kaynak ve referanslar

İkinci sınıfta kullanılan materyallerin aynısı kullanılmaktadır.

Kullanılan öğretim yöntemleri

Durum ve sorunlara yaklaşım, kiſisel çalıſmalar, interaktif yaklaşım, yeni teknolojilerin kullanımı, açık hava etkinlikleri, olay analizi

Ölçme ve Değerlendirme

İlk dönem:

Ocak ve haziran sınavları olmaksızın, sene içi ödevler (40%) ve denemeler (60%) ile puanlar belirlenecektir. Sene içi sınavlar: 100%, Ocak sınavı: 0%, Haziran sınavı: 0%, Ödevler: 0%, Diğer: 0%

İkinci sınav (yani bütünleme sınavı): yazılı bir test planlanıyor. Bu testlerin okunması (Fransızca =corriger) sınıfta yapılacak. Eylül sınavı: 100%, Ödevler: 0%, Diğer: 0%

Öğretmenlerle İlgili Diğer Bilgiler:

Son dönemlerde Katolik din dersi öğretmeni bulma noktasında sıkıntılar yaşanmaktadır. Katolik din dersi öğretmenliği mesleğini okumak için okula gelen öğretmen adaylarının %90'ı kiliseye gitmemektedir. Katolik din dersi öğretmeni olmak için Hıristiyan olma şartı bulunmamaktadır.

Hemen hemen her yerde resmi emeklilik yaşı 65 tir. Ancak, öğretmenlerin çoğu meslekte tamamlamak zorunda oldukları süre dolar dolmaz mesleği bırakmakta ve/veya minimum emeklilik yaşına geldikleri zaman tam emekli maaşı ile emekliye ayrılmaktadırlar.

3.3. OKULÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN MESLEKLERİYLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER

Derslerin işlenmesinde, çocukların erken yaşlarda uyanan dini duygularının şekillenmesinde ve belli bedensel, zihinsel, motor ve sosyal gelişimlerinin sağlanmasında okulöncesi eğitimin büyük rolü vardır. Bu eğitimi veren öğretmenler belli bir program dâhilinde üç yıllık eğitimlerini tamamladıktan ve belli staj programlarını başarıyla sonuçlandırdıktan sonra göreve başlamaktadır. Öğretmenlerin mesleklerini icra ederken karşılaştıkları bir kısım problemler var mıdır? Varsa bu problemler nelerdir? Nasıl aşılabilir? Diğer anaokullarında karşılaşılan problemlerin çözümüne bu tespitler nasıl katkı sağlayabilir? Şeklinde sorulara cevap bulmak üzere çalışma yapılırken öğretmenlerin görüşlerine de başvurulmuştur.

Bu görüşme Belçika’da okulöncesi eğitim programlarında çeşitli bölgelerde görev yapan 210 öğretmenle gerçekleştirilmiştir. Çalışma esnasında özellikle bazı müdürlerin ve öğretmenlerin görüşme yapmaktan ve görüş beyan etmekten kaçındıkları görülmüştür. Hatta bazı öğretmenler bu isteğimizi sert bir üslupla geri çevirmiştir. Bu durum Katoliklerin çok açık bir toplum olduğu görüntüsüne ve şekline karşılık olarak hala kapalı bir toplum olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Bütün bunlara rağmen araştırmamı yaparken bana çok yardımcı olan kişilere de teşekkür etmek istiyorum. Özellikle Quievrain ve Hensies anaokullarında müdür olarak görev yapan Monsieur Girarde’a ve Monsieur Taner’e ve Bastogne anaokulunda öğretmenlik yapan Madame Okutan’a teşekkür ediyorum. İsimlerini zikrettiğim müdürlerin ve öğretmenin yardımıyla başka okullara giderek bu görüşmeleri yapabildiğimi özellikle belirtmek istiyorum.

Öğretmenlerin bekârlık, evlilik ve boşanma durumlarına bakıldığında genel olarak evli oldukları tespit edilmiştir. Anaokulu öğretmenlerinin evli olması önemlidir. Muhtemelen çocukları da olan bu öğretmenler okuldaki öğrencilere karşı daha anlayışlı ve merhametli davranacaklardır. Boşanma oranlarının çok yüksek olduğu Belçika’da öğretmenler arasında bu oranın düşük olması sevindirici bir durumdur. Öğretmenlerle yapılan görüşmede bebeği olan öğretmenlerle olmayanların mesleklerini farklı ifa ettikleri söylenmiştir. Bebekleri olanların çocuklara karşı daha anlayışlı davranırken,

olmayanların daha kuralcı hareket ettikleri ifade edilmiştir. Hatta bazı öğretmen adaylarının okulu bitirdikleri halde çocuğu olmadan bu mesleğe başlamadıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin bir kural olarak olmasa da bir prensip olarak böyle bir uygulamayı yapmaları takdire şayandır.

Öğretmenlerin çoğunluğunun dini eğitimlerinin iyi olduğu görülmüştür. Dini bilgilerinin iyi olduğunu söyleyenlerin çoğu Katolik yüksekokulu mezunudur. Öğretmen yetiştirme programın içerisinde dini bilgilerin verilmesi büyük önem taşımaktadır. Katolik Yüksekokullarından mezun olanların dini bilgi açısından daha donanımlı oldukları ve bu durumun onların özgüvenlerine yansıdığı tespit edilmiştir. Farklı dine mensup olanların sınıf ortamında öğretmenlerine kendi inanışları ile ilgili sorular sorduğunda cevap verebilmeleri için öğretmenlerin daha donanımlı olması gerekmektedir.

Öğretmenlerin çoğunluğu mesleklerini severek seçmektedir. Mesleklerini seçmelerinde ailelerinin teşviki de etkili olmaktadır. Burada ulaştığımız bulgulardan birisi yüksek gelir düzeyine sahip olduğu için bu mesleğin seçilmediği gerçeğidir. Belçika'da daha çok kadınların öğretmenlik mesleğini seçtiği tespit edilmiştir. Çalışma saatlerinin uygun, tatillerinin uzun olması, temiz meslek olması, saygın meslek olması, sınıf içerisinde özgür ortamda çalışılan bir meslek olması tercihleri etkileyen faktörlerdendir. Bunun yanında sürekli değişikliğe açık bir meslek olması, üç yıl aynı çocuklara öğretmenlik yapılması, onların ilerlediklerini ve büyüdüklerini görmek öğretmenleri heyecanlandırmaktadır.

Öğretmenler genel olarak mesleklerinden dolayı yeterince saygı gördüklerini ifade etmektedir. Zaten Belçika'da öğretmenlik mesleği saygın meslekler arasında bulunmaktadır. Yapılan görüşmede öğretmenler de bu durumu destekler mahiyette görüş beyan etmektedir. Öğretmen yetiştirme okullarında verilen dersler arasında öğretmenlerin saygınlıklarını korumaları ve imajlarını halkın gözünde iyi tutmaları açısından belli bir eğitim verilmektedir. Buna rağmen kısmen saygı gördüklerini veya hiç saygı görmediklerini ifade eden öğretmenler olmuştur.

Belçika'da okulöncesi öğretmen yetiştirme okulları belli bir program dâhilinde kaliteli öğretmen yetiştirme hususunda gerekli çalışmaları yapmaktadır. Öğretmenler

kendilerini mesleğinde yeterli görmektedir. Bazıları kısmen yeterli olduklarını ifade etmişler, ‘yetersizim’ diyen hiçbir öğretmen görülmemiştir. Öğretmenlere verilen eğitim ve sonrasında yapılan çalışmalar öğretmenlere belli mesleki yeterlilik kazandırmaktadır. Öğretmenlerin her zaman kendilerini yetiştirme ve geliştirme imkânlarının olduğunu belirtmeleri önemlidir. Bunun yanında her yıl hizmet içi eğitim programları düzenlenmekte ve öğretmenlerin eksiklikleri giderilmeye çalışılmaktadır. Eğitim döneminde iki gün hizmet içi eğitim programına ayrılmaktadır.

Öğretmenlere öğretmenlik mesleğini icra etmedeki memnuniyetleriyle ilgili görüşleri sorulduğunda hepsinden memnun oldukları cevabı alınmıştır. Öğretmenlerin hiçbir zorlama olmaksızın yalnızca kendi tercihleriyle bu mesleği seçmeleri böyle bir görüşün ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Ayrıca öğretmenlik mesleğini ifa edenlerin mali olarak da tatmin oldukları bir gerçektir. Öğretmenlere karşı saygının bu memnuniyette de büyük bir payı vardır. Öğretmenlere bu mesleği neden yaptıkları sorulduğunda dinime hizmet etmek amacıyla diyenlerin hiç bulunmadığı görülmüştür.

Öğretmenlerin mesleklerinde kendilerini başarılı bulup bulmadıkları sorulduğunda çoğu evet cevabını vermektedir. İsteyerek seçilen ve bu meslekte çalışmaktan memnun olan öğretmenlerin başarılı olmaları da kaçınılmazdır. Bazı öğretmenler kısmen başarılı olduklarını ifade etmişlerdir. Bazı öğretmenlerin kendilerini yeterince yetiştiremedikleri zamanın gerektirdiği teknolojik ve interaktif metotlara uygun bir çalışma sergileyemedikleri görülmektedir. Yaşlı olanların teknolojik imkânlarla uyum sağlamada zorlandıkları ve isteksiz davrandıkları hususunda bazı iddialar bulunmaktadır. Bu iddiaların araştırılarak meslekte yaşananların yeni gelişen metotlara ve imkânlarla kendilerini adapte etme başarıları bir anket çalışmasıyla ortaya çıkarılmalıdır.

Öğretmenlere kilisede yapılan ibadetlere katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Öğretmenlerin çoğunun kilisede yapılan ibadetlere katılmadıkları kendi ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu sonuçtan da anlaşılmaktadır ki öğretmenlerin çoğu öğrettikleri dinin ibadet mekânlarına çok fazla gitmemektedir. Çok azı kilisede yapılan ibadetlere katıldıklarını söylemişlerdir. Bu duruma göre öğretmenlerin çoğunluğunun çocukların dini hayatlarını şekillendirirken örnek bir kişilik ve kimlik ortaya koyamadıkları tespit edilmiştir. Buna rağmen çocukların kiliseye ve Hristiyanlık dinine bağlı kalmayı tercih etmeleri araştırması gereken bir durumdur.

Öğretmenlere müfredat programını yeterli bulup bulmadıkları sorulmuş yetersiz buluyorlarsa bunların nedenlerini belirtmeleri istenmiştir. Öğretmenlerin çoğunluğu müfredatı yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. Çok azı yetersiz görürken bunun sebebini de öğretmenlerin formasyon eksikliğine bağlamışlardır. Programın küçüklere yönelik olduğundan daha iyi olması gerektiğinin belirtenlerin yanında, bazıları programı enteresan bulduklarını ve çocuklar için yeterli olduğunu vurgulamışlardır.

Okulöncesi eğitim kurumlarında din eğitime karşı velilerin ilgisinin yeterli bulunup bulunmadığı öğretmenlere sorulmuş ve velilerin ilgisinin genel olarak iyi olduğu belirtilmiştir. Katolik okulu olması sebebiyle velilerin bu bilinçle hareket ettikleri görüşlerine de yer verilmiştir. Dini eğitime karşı velilerin ilgisi, öğretmenlerin ilgisinden daha yüksektir.

Eğitimde başarısız olmada velilerden kaynaklanan problemler sorulduğunda öğretmenler düşüncelerini şöyle ortaya koymuşlardır. Genel olarak çocuklar Hristiyanlık dinine mensup ise bir problem yaşanmadığı, başka dinlere mensup velilerin çocukları okula başladıklarında “Benim çocuğum kiliseye gitmesin” şeklinde görüş beyan edilmesinin eğitimde bütünlüğü bozduğu, bazı entegrisler yüzünden toleransın ortadan kalktığı bundan dolayı çocuklar arasında şiddetin tırmanışa geçtiği, çocukların dini bakımdan öğretmenden çok anne babayı dinledikleri, anne babaların bazılarının eğitime ilgisiz kalması ve dini eğitimin gereksiz olduğunu düşünmeleri içinde bulunduğumuz ortamda değişik dinler arasında uzaklaşmaların artması, değişik dine mensup olanların Hristiyanlığı kabul etmemesi, anne babaların çocuklarını ırkçı yetiştirmeleri ve ateist olmaları, fakat buna rağmen çocuklarını Katolik bir okula göndermeleri tespit edilen problemlerdir. Bu problemlerin tam olarak çözüme kavuşturulması toplumda farklılıkların kabullenilmesi, sadece okul ortamında gösterilen çabalarla başarılacak bir durum değildir. Siyasilerinde bu konularda gerekli adımları atmaları ve toplumda farklılıkları kabul eden bir anlayış geliştirmeleri yapılması gereken çalışmalardandır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

2009 yılında başladığımız bu çalışmada Belçika Katolik dünyasındaki okul öncesi eğitim kurumlarında yürütülen din eğitimi faaliyetlerinin neler olduğu araştırılmıştır. Katoliklerin en yaygın olarak bulunduğu ülkede Katoliklerin yürüttükleri okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan din eğitimi programları ve öğretmenlerin mesleki probleminin ele alındığı bu araştırmanın sonuç ve öneriler kısmında üzerinde durulması gereken iki husus bulunmaktadır.

A. Katoliklere ait okul öncesi kurumlarda yürütülen din eğitimi çalışmaları:

1. Belçika'nın en büyük dini topluluğunu Katolikler oluşturmaktadır. Ülkenin eğitim hizmeti veren okullarının yarısı Katolikler tarafından yürütülmektedir. Devlet ve belediye okullarında okulöncesi eğitimde din eğitimi verilmeyip sadece Katoliklerin açtıkları okullarda din eğitimi verilmektedir.
2. Katolikler bu okullarda dinî eğitime gereken önemi vermekte bu eğitimi 2,5 - 6 yaş okulöncesi döneminde de uygulamaktadır. Okulöncesi din eğitiminin içeriği, kullandıkları didaktik materyaller sistemli hale gelmiştir. En önemli husus eğitim verilirken belli bir ders kitabı kullanılmadığı halde okulöncesi eğitim programı için Katolikler tarafından öğretmenlere rehberlik yapacak yardımcı kitaplar hazırlanmıştır.
3. Her okulöncesi eğitim kurumu Belçika Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği eğitim programına uymak mecburiyetindedir. Bu mecburiyet kendi pedagojik metotlarını uygulamalarına engel değildir. Dini eğitimin içeriği Katolik kilisesine, pedagojik ilkelerin belirlenmesi bakanlığın kurallarına tabidir. Din eğitiminin verilmesinde de iki amaç vardır. Bunlar: 1. İncil'i keşfetmek, 2. İncil'le tanışmaktır.
4. Katolik anaokullarının eğitim çalışmalarının temelini din ve çocuklara kazandırılması amaçlanan din duygusu oluşturmaktadır. Bu amaca ulaşmak için her fırsat değerlendirilmekte ve bütün faaliyetler buna göre şekillenmektedir. Okullara ya havarilerin yada dini içeriği bulunan bir

olayın ismi verilmektedir. Okulların koridorları, bahçesi dini motiflerle bezenmekte çocukların şuuraltına yerleşecek şekilde dizayn edilmektedir.

5. Din eğitimlerinde genel olarak sevgi motifi işlenmekte ve kötülük kavramı ve kötülükten sakınma yolları üzerinde durulmaktadır.
6. Din derslerinde genellikle hayvan motifleri kullanılmakta ve onlara dini roller yüklenmektedir. Çobanlık mesleği üzerinde durulmakta böylece her birinin birer çoban olduğu ve hepimizin sorumluluklarının bulunduğu vurgusu yapılmaktadır.
7. İsa'nın insanlık için çektiği çileler anlatılmakta ve bizim için nelere katlandığı vurgulanarak onun yolundan gidilmesinin önemi kavratılmaktadır.
8. Vaftiz olmanın önemi üzerinde durulmakta ancak kilisenin papaz eliyle insanı temizleyeceği çeşitli hikâyeler yardımıyla anlatılmaktadır.
9. Belçika'daki eğitim sisteminde hiçbir ders kitabı bulunmamasına rağmen okul öncesi din eğitimi faaliyetlerinde öğretmenlere rehberlik etmek üzere kılavuz kitaplar hazırlanmıştır. Hikâyelerin anlatılmasının ardından konu üzerinde öğrenciler konuşturulmakta olayı içselleştirmeleri sağlanmaktadır. Hikâyenin daha iyi bir şekilde özümsemesi için dini boyama kağıtları düzenlenmiş ve hikâye kartları oluşturulmuştur. Din eğitiminde buldurma yöntemi ve uygulamalı metotlar ağırlıklı olarak kullanılmaktadır.
10. Belçika'da okulöncesi eğitim kurumlarında Katolik din öğretimi faaliyetlerinin teknik ve içerik olarak çok geniş bir laboratuvara sahip olduğu görülmüştür. Sınıfların hepsinde veya okulların girişinde çarşıya gerilmiş (mesih) İsa heykelleri bulunmaktadır. Her sınıfta dini bir konu işleneceği zaman çocukların dikkatini çekmek üzere özel bir dini köşe oluşturulmuştur. Bu dini köşede bir mum, İncil, Meryem Ana ve İsa heykelinin yanında Hıristiyanlıkta kutsal kabul edilen dini malzemeler bulunmaktadır. Bu malzemelerin kutsallığı ve sıradan olmadıkları çocuklara kavratılmaktadır. Çocuklara dini eğitimi direk olarak verilmeyip dolaylı yöntemler kullanılarak verilmektedir. Özellikle İncil'den seçilmiş hikâyeler adeta çocuklara olayın içinde kendilerini hissedecek şekilde okunmakta ve anlatılmaktadır.

11. Tanrı genellikle İsa'nın aracılığıyla anlatılmakta tanrı kavramı üzerinde durulmamaktadır.
12. Eğitim içerisinde sınıfa rahipler ve rahibeler davet edilmekte ve zaman zaman Kiliselerde gerçekleştirilen özel programlarla çocukların Kiliseye alıştırmaları sağlanmaktadır. Her yıl mutlaka Noel Baba okula davet edilmekte ve o aracı kılınarak dinin kavratılmasına vesile kılınmaktadır. Dinin sosyal hayatın bir parçası olduğu duygusu oluşturulmaktadır. Kilise de bu amaçla tanıtılmaktadır.
13. Ölüler Bayramı (her yıl Kasım'da), Noel (Aralık'ta), Karnaval (Şubat'ta) ve İsa'nın diriliş günü kutlamalarında (paskalyada), okulun sınıfları koridorları ve bahçesi süslenerek kutlanmakta ve basit süslemelerin hazırlanmasına çocuklar da dâhil edilmektedir.
14. Bu anlamda dini eğitimin anaokullarından başlamak üzere okullarda bir plan ve program dâhilinde uzman öğretmenler tarafından yürütüldüğü bu araştırmada ulaşılan sonuçlardan biri olmuştur.
15. Katolik dinine mensup olanların, dini mensubiyeti olmayanlara göre, daha az boşanma oranına sahip olmaları çok dikkat çekicidir. Din eğitiminin erken yaşlarda alınmış olması mensubiyet duygusunu artırdığı için erken yaşlarda din eğitimine başlanması gerekmektedir. Dini mensubiyete sahip olanların olmayanlara göre çocuk sahibi olmaya da çok önem verdikleri görülmektedir. Din eğitimi almış olanların itaat kültürünü benimsemiş olmaları sebebiyle toplumda daha uyumlu bireyler oldukları, dini mensubiyete sahip olanların bir sıkıntıyla karşılaştıklarında bunalıma daha az girdikleri ve kolayca bunalımdan kurtulma eğilimi gösterdikleri tespit edilmiştir.
16. Çocuklar sordukları sorularda veya merak ettikleri konularda yetişkin bir büyük gibi dikkate alınmakta yaptıkları yaramazlıklarda ise çocuk olarak değerlendirilmektedir.

17. Eğitim bakanlığının belirlediği müfredata uyan resmi ve özel okullara, personel takviyesi ile masa, sıra, sandalye, ısınma ve aydınlanma vb. konularda yardım edilmektedir. Yardımlar sadece eğitim sürecince yapılmaktadır.
18. Okullar ihtiyaçlarıyla ilgili temel alanları tespit ederek Katolik okul birliğine müracaat etmektedir. Birlik ihtiyaçları giderecek tedbirleri almaktadır. Demirbaş hükmünde bulunan malzemeler beş yılda bir yenilenmektedir. İhtiyaçlar her yıl belli tarihlerde Katolik okul birliğine sunulmaktadır. Okullara her faaliyetlerini gerçekleştirmek için bütçe verilmektedir. Bütçelerini eğitim dönemi içerisinde tam olarak harcamayan okullarda gelecek sene, bir önceki sene harcama yaptıkları kadar bütçe verilmektedir.
19. Dini eğitimin, Katolik eğitim kurumlarının görevlendirdiği müfettişler aracılığıyla her yıl bölgesel olarak denetlenmektedir. Teftişi yapan denetleyiciler 35 yaşını geçmiş eski ana sınıfı öğretmenleridir. Sınava girmeleri ve başarılı olmaları gerekmektedir.

B. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında öğretmenlerle ilgili elde edilen sonuçlar:

1. Okulöncesi eğitim kurumlarındaki öğretmenlerin uyguladıkları din eğitimi faaliyetlerinde temel düşünce dinin toplumda her zaman bütünleştirici bir role sahip olduğu, din eğitimi almış bireylerin birlik ve beraberliğe daha fazla önem verdiği temel felsefelerini oluşturmaktadır.
2. Öğretmenler eğitim süresi üç yıl süren Yüksek Okul programını tamamlayarak öğretmen olmaya hak kazanmaktadır. Programın içerisinde 75 saat Katolik din eğitimi derslerinin yanında 30 saatte Felsefe ve Dinler Tarihi dersi verilmektedir. Verilen din eğitimi öğretmenlerin anaokullarında din eğitimi verebilecek birikime ulaşmalarını sağlamaktadır.
3. Öğretmen yetiştiren okulların programının içinde meslek ahlakı ve öğretmenlik mesleğini temsil etme becerisi kazandırma dersi bulunmaktadır. Bu durum öğretmenlerin mesleklerini severek yapmalarına ve toplumda öğretmenlik mesleğinin saygın bir konumda bulunmasına büyük katkı sağlamaktadır.

4. Öğretmenlerle yapılan görüşmede bebeği olan öğretmenlerle olmayanların mesleklerini farklı ifa ettikleri, bebekleri olanların çocuklara karşı daha anlayışlı davranırken, olmayanların daha kuralcı hareket ettikleri okul idareleri tarafından ifade edilmiştir. Hatta bazı öğretmen adaylarının okulu bitirdikleri halde çocuğu olmadan bu mesleğe başlamadıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin bir kural olarak olmasa da bir prensip olarak böyle bir uygulamayı yaptıkları belirtilmiştir.
5. Belçika toplumunda öğretmenlik mesleği saygın bir konuma sahiptir.
6. Öğretmenlerin çoğunluğunun çocukların dini hayatlarını şekillendirirken örnek bir kişilik ve kimlik ortaya koyamadıkları, kiliseye gitme oranlarının çok düşük olduğu tespit edilmiştir.
7. Öğretmenlerin genel olarak Katolik dersinin anaokullarında verilmesini faydalı bulduğu, bu eğitim verilmediğinde İslam Dini'nin ülkede yayılacağı şeklinde endişe taşıdıkları ortaya çıkmıştır.
8. Öğretmenlerin çocuklara en fazla işledikleri ders Noel konusudur. Çocuklarında bu konuları ve anlatılan hikâyeleri dikkatle takip ettikleri öğretmenler tarafından belirtilmiştir.
9. Okulöncesi eğitim kurumlarında çocuk bakım görevlileri bulunmaktadır. Bu görevlilere verilen derslerden birisi de meslek ahlakı olarak da ifade edebileceğimiz etik dersidir. Anaokullarında görev yapan ve küçücük çocukların kendisine teslim edildiği çocuk gelişim uzmanlarının her şeyden önce meslek ahlakını kavramaya ve özümsemeye büyük ihtiyacı vardır. Tam olarak kendisini ifade edemeyen, korumasız ve bakıma muhtaç bir çocuğa karşı vazifesini yerine getirmesi gerekmektedir. Bütün bunlar için vicdani hassasiyetlerinin gelişmesi ve yalnız başına bile kaldığında mesleğinin gerektirdiği görevi yerine getirmesinde bu ders mutlaka verilmelidir.

C. Öneriler:

Okul öncesi eğitim çalışmalarının hedeflenen amaçlarını gerçekleştirebilmesi için aşağıdaki önerilerin yerine getirilmesi faydalı olacaktır. Bunları maddeler halinde şöyle sıralayabiliriz.

1. Belçika’da uygulanan ve yılların tecrübesi ile devam ettirilen okul öncesi “Katolik Din Öğretimi” çalışmaları “İslâm Dini”nin öğretilmesinde bir kısım teknik ve metodik gelişmelere yardımcı olabilir.
2. Çalışmalarımızın sonunda elde ettiğimiz bilgi ve bulgulara dayalı olarak okulöncesi kurumlardaki eğitimin önemi kadar aile ortamındaki eğitimde önemlidir. Aile ortamı bir mekteptir. Her mesleğin bir formasyon programı olduğu halde anne-baba olmanın formasyonu yoktur. Okullarda böyle bir eğitim verilmemektedir. Geleceğimiz olan çocuklarımızı deneme yanılma yöntemiyle yetiştiren anne babalar yerine bu işin formasyonunu bilen bilinçli ebeveynler yetiştirilmelidir. Bu formasyon ya okulların son senelerinde ya da halk eğitimi şeklinde verilerek bu boşluk giderilmedir.
3. Yeterli mali imkânları olmasına rağmen öğretmenlerle yapılan görüşmelerde yeni yayınların ve materyallerin tam takip edilmediği görülmüştür. Bunun sebepleri araştırılmalıdır. Acaba yayınlanan eserler ve geliştirilen materyaller yeterli derecede öğretmenlerin ihtiyacına cevap verebilecek nitelikte değil midir? Bu ve buna benzer sorularla bu konu tekrar incelenmelidir.
4. Öğretmenlerin çoğunluğunun çocukların dini hayatlarını şekillendirirken örnek bir kişilik ve kimlik ortaya koyamadıkları tespit edilmiştir. Buna rağmen çocukların kiliseye ve Hristiyanlık dinine bağlı kalmayı tercih etmeleri araştırılması gereken bir durumdur.
5. Okul idareleri ve öğretmenlerle yaptığımız görüşmelerde özellikle babaların çocuklarla ilgilenmede ilgisiz oldukları vurgulanmıştır. Eğitimde babaların ilgisizliği ciddi bir problemdir. Bu ilgisizliğin tespiti yapılarak gereken önlemlerin alınması çok önemlidir.

Katolik okullarında eğitim kalitesi daha yüksektir. Bu okullar devlet ve belediye okullarına göre daha başarılıdır. Bundan dolayı bazı Müslüman aileler Katolik din dersi verilmesine rağmen çocuklarını bu okullara (okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve liselere) göndermektedir. Bunun sonucunda meydana gelen kazanımlar ve kayıplar üzerine bir araştırma yapılmalıdır.

Belçika'da eğitim faaliyetlerinde okul çalışmaları içerisinde öğretmenlere sadece müfredat verilmektedir. Eğitim sisteminde ders kitabı kullanılmamaktadır. Bu durum derslerin işlenmesinde öğretmenlere güvenildiğini göstermektedir. Bu şekilde yapılan uygulamayla ders kitabıyla birlikte verilen eğitimin arasındaki verimin araştırılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- A. Delhaxhe**, Agir ses Representtions, Editions Labor, Bruxelles, 1988.
- Administration Generale de l'Enseignement et de la Recherche Scientifique** Organisation de l'Enseignement Maternel et Primaire Ordinaire. - 2011.
- Â-Dieu**, De La Philosophie à la Théologie, Les Éditions Du Cerf, Paris, 2013
- Agers** Organisation de l'enseignement Maternel et Primaire Ordinaire, Bruxelles: Ministere de la Communauté française, 2001.
- Aktay, Yasin – Köktaş, M. Emin**, Din Sosyolojisi, Vadi Yay., Ank. 1998.
- Akyürek, Süleyman**, Din Öğretiminde Kavram Öğretimi, Dem Yay. İst. 2004.
- Albert, Jacquard**, Mieux comprendre l'exclusion Sociale, Editions, L'Harmattan, Paris, 2000.
- Alim, Kaya**, Eğitim Psikolojisi, Pegem Yay., Malatya, 2007.
- Alisinanoğlu, Fatma**, Parçalanmış Aileler ve Ailenin Parçalanmasının Çocuklar Üzerinde Etkileri, T.D.V.Yay., Ank. 2010.
- Altun, Dursun**, Almanya'da Din Eğitim, Timaş Yay., İst. 2001.
- Andre, Alen – Argec, Rusen** La Belgique Federale Apres la Quatrieme Reforme de L'etat de 1993, Textes Documents, Bruxelles,1998.
- Arslan, Mehmet**, Amerika Birleşik Ülkelerinde Okulöncesi Gelişimi ve Mevcut Durumu, T.C. Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl, 33, Yaz, 2005. Sayı167.
- Ay, Mehmet, Emin**, Ailede ve Okulda İdeal Din Eğitimi, Bilge Yay., İst. 2001.
- _____, Çocuklarımıza Allah'ı Nasıl Anlatalım, Timaş Yay. İst. 2001
- Aydın, Ayhan**, Eğitim Psikolojisi, Pegem Akademi, Ank. 2008.

- Aydın, Mehmet**, Ahlak-İslam Felsefesi, D.İ.A. İst. 1989, II. 10.
- Aydoğmuş K, Baştaş A, Davaslıgil Ü, Yavuzer H**, Ana-Baba Okulu, Remzi Kitabevi, İst. 2006.
- Ayhan, Halis**, Din Eğitimi ve Öğretimi, M.Ü.İ.F.V.Yay., İst.1997.
- Ayhan, Hökelekli, Mehmedoğlu Öcal**, Din Eğitim ve Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar, Dem Yay., İst. 2004.
- Ayla, Oktay**, Yaşamın Sihirli Yılları; Okul Öncesi Dönem, Epsilon Yay., İst.1999.
- Aytaç, Kemal**, Avrupa Eğitim Tarihi, Doğu Batı Yay., İst. 2009.
- Bacanlı, Hasan**, Duyuşsal Davranış Eğitimi, Nobel Yay., Ank.1999.
- Baldık, Ömer**, Eğitim ve Psikoloji Rehberi, Timaş Yay., İst. 2005.
- Baymur, Balkış, Feriha**, Genel Psikoloji, İnkılap Yay., İst.1972.
- Bensousan, Renée Dray**, Les Églises Les Religions Et La Shoah, Les Éditions, Du Cerf, Paris 2013
- Bilgin, Beyza**, Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi, A.Ü.İ.F Yay., Ank.1990.
- Birekul, Mehmed – Yılmaz, Fatih, Mehmet**, Peygamber Günlerinde Sosyal Hayat ve Aile, YediverenYay., Konya, 2001.
- Birraux, Annie**, Eloge De La Phobie, Editions Puf, Paris, 1994
- Bovet, Pierre**, Le saentiment Religieux et La psychologie de L'Enfant, Edtitons Delachaux, Cenevre,1968.
- Brand, Yves, Pierre-Day, M. James**, Psychologie du Développement Reliquiue, Editions, Labor Et Fides, Paris, 2013
- Brosset, Agathe**, Une Église Dela Rencontre, Compagnonnage Et Partenariat, Les Editions de l'Atelier/Editions Ouvirères, Paris, 2013
- Buhari**, Edebü'l Müfred, (Çev, Ramazan Sönmez), Konevi Yayınları, Konya, 2013
- Cabantous, Alain**, Le Dimanche Une Histoire, Éditions Du Seuil, Paris, 2012

- Çakmaklı, Kemal**, 100 Soruda Çocuk ve Aile, Seha Neşriyat, İst. 1995.
- Çam, Ömer**, "Eğitimci Gözüyle Din" Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi, (Ömer Çam Hoca Armağanı) M.Ü.İ.F Yay., S.11, İst. (Haziran) 2003, s.59.
- Çamdibi, Mahmut**, Din Eğitimine Giriş, M.Ü.İ.F Yay., İst.1989.
- Canan, İbrahim**, Çocuk Eğitimi, Nesil Yay., İst. 2000.
- Catechese, Bibloique, Symbolique**, Programmation du cours de Religion Catholique, Liege, 1995.
- Cebeci, Suat**, Din Eğitimi Ders Notları, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.
- Conloer, Paul**, Anelik Sanatı, (Çev: Recep Kibar), Denge Yay., İst.1998.
- Contenus, Matieres, Suggestions de Referentiel d' Exploitation du Programme de Religion Catholiaue pourl'Ecole Fondamentale**, Aquarelle, 2010.
- Cornelia, Nitzch**, Çocuklarınızın İnatçılık Döneminde Sinirlerinize Hâkim Olun, (Çev: Tülay Saygılı), Hayat Yay., İst. 2003.
- Cüceloğlu, Doğan**, İnsan ve Davranışı, Remzi Kitabevi, İst. 2010.
- Decobert, Simone-Sacco, François**, Le Dessin Dans le Travail Psycanalytique Avec L'Enfant, (Yey), Eres, 1995.
- Dehant, Andre**, Guide Du Jeu et Du Jouet, (Yey), Delperdange, 1992.
- Din Şurası ve Müzakereleri III**, D.İ.B., Ank. 2005.
- Dinet, Etienne**, La vie de Muhammed, Ravda Yay., Brüksel, 2006.
- Dodson, Fizhugh**, Tout Se Joue Avant 6 Ans, Media GMBH, Frankfurt, 2008.
- Dodurgalı, Abdurrahman**, Ailede Çocuğun Din Eğitimi, M.Ü.İ.F.A.V Yay., İst.1996.
- Dolto, Françoise**, les Etapes Majeures de L'enfance, (Yey), Gallimard, 1994.
- El Attas. Nakip**, İslami Eğitim, (Çev: Ali Çaksu) Endülüs Yay., İst.1991.

- Effata**, Itineraire Pour Trouver Dieu avec Eveil Religieux des 3-6 ans, Namur, 2008.
- Effata**, Pour Trouver Dieu avec David No: 9 Eveil Religieux des 3-6 ans, Namur, 2008.
- Effata**, Pour Trouver Dieu avec Jonas No: 3 Eveil Religieux des 3-6 ans, Namur, 2008.
- Effata**, Pour Trouver Dieu avec Joseph et les Enfatns No:10 Eveil Religieux des 3-6 ans, Namur, 2007.
- Effata**, Pour Trouver Dieu avec l'anges Gabriel et Marie No:1 Eveil Religieux des 3-6 ans, Namur, 2006.
- Effata**, Pour Trouver Dieu avec Marie, Joseph, les Bergers et les Anges no2 Eveil Religieux des 3-6 ans, Namur, 2008.
- Effata**, Pour Trouver Dieu avec Moise No:12 Eveil Religieux des 3-6 ans, Namur, 2008.
- Effata**, Pour Trouver Dieu avec Samuel No: 9 Eveil Religieux des 3-6 ans, Namur, 2006.
- Effata**, Pour Trouver Dieu avec Thomas No: 6 Eveil Religieux des 3-6 ans, Namur, 2008.
- Effata**, Pour Trouver Dieu avec Zachee No:11 Eveil Religieux des 3-6 ans, Namur, 2006.
- El-Buti, Ramazan**, Fıkhus-S'iyre, Edebiyat Yay., İst. 2003.
- Erdem, Hüsamettin**, Son Devir Osmanlı Düşüncesinde Ahlak, Dem Yay., İst.2006.
- Erden, Münire – Akman, Yasemin**, Eğitim Psikolojisi, Ank.: Arkadaş, 2009.
- Ernest, Renan**, Judaisme et Christianisme, Editions Copernic, Paris. 1977.
- Ertuğrul, Halit**, Çocuk Eğitiminde Yeni Teknikler, Timaş Yay., İst. 2004.
- Freud, Sigmund**, Trois Essais sur la Theorie Sexuelle, Editions Gallimart, Paris. 1987.

- Friedrich, Schwitzer – Biesinger, Albert – Edelbrock, Anke**, Mein Gott-Dein Gott İnterkulturelle und interreligiöse Bildung in Kindertagesstätten, Editions Beltz, Basel, 2008.
- Florence, Eric ve Jamin Jerome**, Mediations Interculturelles et İnstuions, Louvain- la – Neuve, 2003
- Fromm, Erich**, İtaatsizlik Üzerine, (Çev: Ayşe Sayın), Kariyer Yay., İst. 2001.
- Fuller, Cherie**, Ben Farklıyım, Selis Yay., İst. 2002.
- Forthomme, Bernard**, Théologie de L'aventure, Les Éditions Du Cerf, Paris, 2013
- Gerard, Fourez**, Apprivoiser l'epistemologie, Editions de Boeck, Bruxelles, 2003.
- Germinal, Raphael**, Le Destin Religieux de L'Humanite, Les Edition de la Revue "Demain", Paris- Bruxelles, 1944.
- Gianni, Rodari**, Grammaire de L'Imagination, Rue du Monde, 1997.
- Grootaers, Dominique**, Histoire de L'Enseignement en Belgique, Crisp, 1998.
- Gürses, Akif**, Kuşakların Ahlaki Değerleri Birlikte Öğrenmesi- Kohlberg'in Ahlaki Gelişim Kuramı Açısından Bir Değerlendirme, (İbrahim Gürses'le birlikte), İnternational Davraz Congress, 2003, s.1-5.
- Güven, Nergis – Bal, Servet**, Dil Gelişimi 0-6 Yaş Dönemindeki Çocuklar için Destekleyici Etkinlikler, Epsilon Yay., İstanbul, 2004.
- Gözütok, Şakir**, İlk Dönem İslam Eğitim Tarihi (Hz Peygamber Döneminde Eğitim ve Öğretim), Fecir Yay., Ank. 2002.
- H.Miller, Patricia**, Gelişim Psikolojisi Kuramları, (Çev: Zeynep Gültekin), Der: Bekir Onur, İmge Yay., İst. 2008.
- Halit, Ertuğrul**, Çocuk Eğitiminde Yeni Teknikler, Timaş Yay., İst. 2004.
- Henri, Beauthier, Georges et Hamaide, Jacques**, Enfants Objets les Droits de 0 a 14 ans, Editions İnfor - Jeunes, Bruxelles. 1978.
- Hökelekli, Hayati**, Din ve Değerler Psikolojisi, Ankara Okulu, Ank. 2002.

- İ.S.A.V.** Çağımızın Ahlak Bunalımı ve Çözüm Arayışları **Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı (Kolektif)**, Ensar Neşriyat, İst. 2009.
- İbuka, Masaru**, Tout Se Joue Avant La Maternelle, Editions L'Homme, Londra,1977.
- İnanç, Banu, Yazgan – Bilgin, Mehmet – Kılıç, Atıcı, Meral**, Gelişim Psikolojisi, Pegem Yay., Ank. 2007.
- Jean-A. Rondal**, Comment le langage vient aux enfants, Editions, Labor, Belgique, 1999.
- Jean-Pierre, Pourtois – Desmet, Huguette**, L'Education Postmoderne, Education et Formation, Paris, 1997.
- Jones, Maggie**, Çocuk ve Oyun, (Çev: Ayda Çayır), Kaknüs Yay., İst. 2001
- Kanar, Yüksel**, S.B.A, “Ölüm Maddesi” Risale Yay. İst, 1991,
- Kanger, Faruk**, Peygamber Ahlakını Referans Alan Karakter Eğitimi, Erkam Yay., İst. 2009.
- Kaya, Mevlüt**, “Benliğin Gelişimi ve Kendini Gerçekleştirme “ Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Sempozyumu, (17-18 Mayıs, 1997) İslami İlimler Araştırma Vakfı, Ensar Neşriyat, İst. 1998, ss. 75-106.
- Kaya, Canten**, Çocuklar Ne İster?, Kariyer Yay., İst. 2003.
- Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Açıklamalı Meali**, Özek Ali vd, Kral Fehd Mushaf-ı Şerifi Basım Kurulu, 2006.
- Konuk, Yurdağül**, Okulöncesi Çocuklarda Dini Duygunun Gelişimi ve Eğitimi, T.D.V Yay., Ank. 1994.
- Köylü, Mustafa**, Yetişkinlik Dönemi Din Eğitimi, Dem Yay., İst. 2004.
- Küçükkan, Talip**, Avrupa Birliği Ülkelerinde Yaşayan Türklerin Bir Arada Yaşama Tecrübesi, T.D.V. Yay., Ank. 2009.
- Laurence, Letin**, Apprendre a Parler a L'enfant de Moins de 6 ans, ESF Editeur, Paris, 1981.
- Laurence, Pernoud**, J'eleve Mon Enfant, Editions Horay, Paris, 2002.

- Laurette, Onkelinx**, Solcles de Competences, Ministere de la Communaute Française, 1999.
- Laval, Virginie**, La psychologie du developpemnt, Edition Armand Colin, Paris. 2007.
- Le nouveau Testament**, Commente et İllustre, Edition du Signe, Borgaro, 2000.
- Locht de Pierre**, Chrétiens, Aujord’hui: Un Engagement Contradictorie?, Edition Groupe Luc Pire, Brüksel, 2012
- Lovey, Jean-Marie**, La Vie Religieuse Beauté Ancienne Et Toujours Nouvelle, Médiaspaul, Editions, Paris, 2013
- Moingt, Joseph**, Figures De Thé ologiens, Les Éditions Du Cerf, Paris, 2013
- Maraşlı, Ahmet**, ocuğumu Nasıl Yönlendirebilirim?, Nesil Yay., İst. 2010.
- Marie, Agostini et Mallet, Jeanne**, La Phiosophie des L'Ecole Maternelle: Enjeux, Pertinence et Resultats, Strasbourg: Actualite de la Recherche en Education et en Formation, 2007.
- Matthias, Hugoth et Benedix, Monika**, Religion im Kindergarten, Editions Kösel, München, 2008.
- Monique, Gilbert**, İl etait plusieurs “fois” pour Repondre aux Questions des Enfants sur les Religions, Edition Albin Michel, Paris, 2005.
- Note Par Pays l'ocde** La Politique d'Education et de Garde des Jeunes en Communaute Francaise de Belgique, 2000.
- Oktay, Ayla**, Yaşamın Sihirli Yılları; Okul Öncesi Dönem, Epsilon Yay., İst. 2007.
- Oruç, Cemil**, Okul Öncesi Dönemde ocuğun Din Eğitimi, Dem Yay., İst. 2011.
- Öcal, Mustafa**, Din Eğitimi ve Öğretiminde Metotlar, T.D.V. Yay., Ank. 2007.
- _____, ocuk Gelişimi ve Eğitimi, Ensar Yay., İst.1998.
- _____, Eğitimde Rehberlik, Düşünce Yay., İst. 2004.
- _____, Din Eğitim ve Öğretiminde Metotlar, T.D.V.Yay., Ank. 1999.

- Özeri, Zeynep, Nezehat,** Okul Öncesi Din ve Ahlak Eğitimi, Dem Yay., İst. 2004.
- Petrov, Grigory,** İdeal Öğretmen, Zafer Yay., İst. 2005.
- Programmation du Cours de Religion Catholique,** Orientation Pour Les Classes Maternelles, 1995
- Puyuelo, Remy,** L'Enfant du Jour-L'enfant de la Nuit, Delachaux, 2002.
- Raimbault, Ginette,** L'Enfant Et La Mort, Editions Dunod, Paris, 1995.
- Sağlam, İsmail,** Okul Öncesi Eğitimde Oyun Etkinlikleri Ve Dini Motifler, Mehir Aile Dergisi, Konya, 2003, Sayı, 2, s. 39-50.
- Salk, Lee,** Çocuğun Duygusal Sorunları, Remzi Kitabevi, İst. 2002.
- Salzman, C.G.** Çocuğunuzu Kötü Eğitmenin Yolları, Timaş Yay., İst. 2000.
- Sasaoğlu, K. Filiz,** Anne ve Çocuk Sağlığı, Esin Yay., İst. 1998.
- Selçuk, Mualla,** Çocuğun Eğitiminde Dini Motifler, T.D.V. Yay., Ankara, 1990.
- Sevimay, Özer, Dilara – Özer, Kamil,** Çocuklarda Motor Gelişim, Nobel Yayın Dağıtım, İst.1998.
- Seyfi, Kenan,** Din Öğretimi Dergisi, “İbn-i Miskeveyh’e Göre Çocuk Eğitimi”, Mayıs- Haziran, İst,1993, s. 54.
- Sezgin, Osman,** Üçüncü Neslin Eğitimi, T.D.V. Yay., Ank. 1991.
- Süveyd, Muhammednur,** Peygamberimizin Sünnetinde Çocuk Eğitimi, (Çev. Zekeriyya Güler), Uysal Yay., Konya. 1998.
- Şişman, Mehmet,** Öğretmenliğe Giriş, Pegem Yay., Ankara. 2003.
- Taşgetiren, Emine,** Çocukla İletişim, Erkam Yay., İst. 1998.
- Tavukçuoğlu, Mustafa,** Belçika'da Türk Ailesi ve Din Eğitimi, Mehir Yay., Konya, 2000.
- _____ Avrupalı Türk Gençlerin Kültürel Kimlik Problemlerinden Din Olgusu Üzerine Düşünceler, S.Ü.İ.F.Dergisi, Konya, 1999. s.31-47.

- Teber, Mehmet,** “Ölüm Çocuğa Hangi Yaşta Nasıl Anlatılır”
Haber7.com, 29/01 /2011- 22.33h.
- Theunissen, Michael,** Théologie Négative Du Temps, Les Éditions Du Cerf,
Paris, 2013
- Toussaint, Desanti, Jean,** La Philosophie silencieuse, Aux Editions du Seuil,
Paris,1975.
- Traube, Patrick,** Eduquer c'est Aussi Punir, Editions Labor, Brüksel, 2003.
- Türkiye’de İmam Hatip Liseleri Gerçeği,** Timav Tarafından 05.03.2010’da
Düzenlenen, “İmam Hatip Liseleri Gerçeği” Panelinin
Sunumlarından derlenmiştir, Damla Ofset, Şubat, Konya, 2011.
- Ulvan, Abdullah Nasih,** İslam'da Aile Eğitimi, (Çev. Celal Yıldırım), Uysal,
Yay., Konya, 1984.
- Uysal, Asım-Uysal, Mürşide,** Dinimi Öğreniyorum, Uysal Yay. İst, 2008.
- Uysal, Veysel,** Türkiye'de Dindarlık ve Kadın, Dem Yay., İst. 2006.
- Varol, Ramazan,** Çocuklarımıza Neyi, Ne zaman ve Nasıl Öğretelim?, Bilge
Yay., İst. 2002.
- Vayer, Pierre-Roncin, Charle,** Psychologie Actuelle et Developpement de
L'Enfant, Les editions Sociales Françaises, 1988.
- Veyne, Paul,** Quand Notre Monde Est Devenu Chrétien, Editions, Ablin
Michel, 2007
- Weber, Patrick,** La Grande Histoire de La Belgique, Edition Perin, Brüksel 2013
- Wach, Joachim,** Din Sosyolojisi, (Çev: Ünver Günay), Marmara Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi Vakfi Yay., İst. 1995.
- Yavuz, Kerim,** Çocukta Dini Duygu ve Düşünce Gelişimi, Diyanet Vakfi
Yay., Ank. 1987.

Yavuzer, Haluk, Bedensel, Zihinsel ve Sosyal Gelişimiyle Çocuğunuzun İlk 6 Yılı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2000.

_____, Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1998.

_____, Doğum Öncesinden Ergenlik Sonuna Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi, İst. 2010.

Yılmaz, Hüseyin, Din Eğitimi ve Sosyal Barış, İnsan Yay., İst. 2003.

Yörükoğlu, Atalay, Çocuk Ruh Sağlığı, Özgür Yay., İst. 2000.

Yurdağül, Mehmedoğlu, Okul Öncesi Çocuklarda Dini Duygunun Gelişimi ve Eğitimi, T. D. V. Yay., Ankara, 2009.

Zehebi, Tarihül İslam, (Çev. Muzaffer Can), Cantaş Yay., İst.1994.

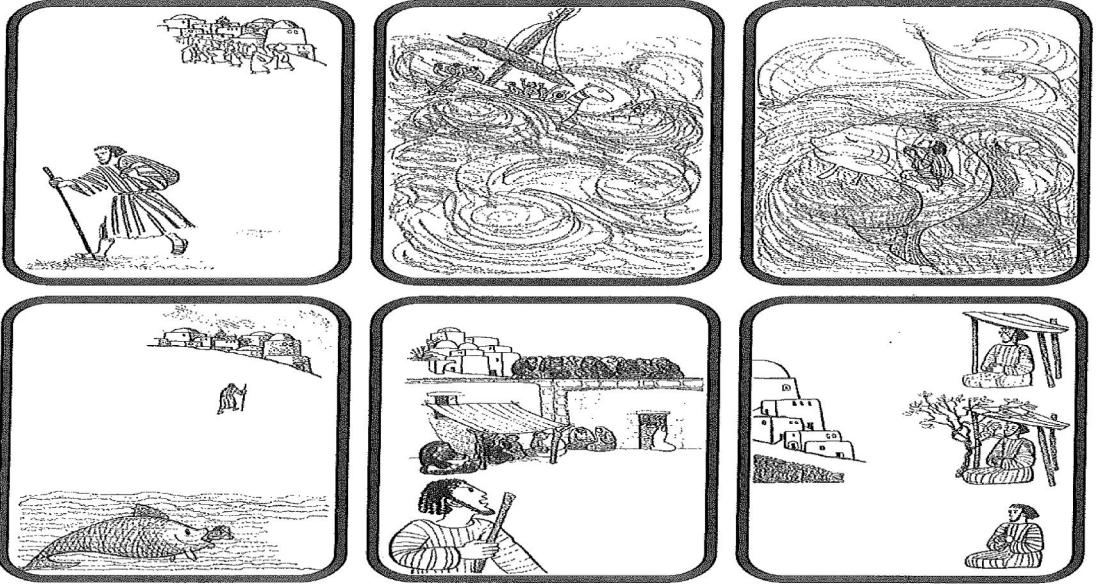
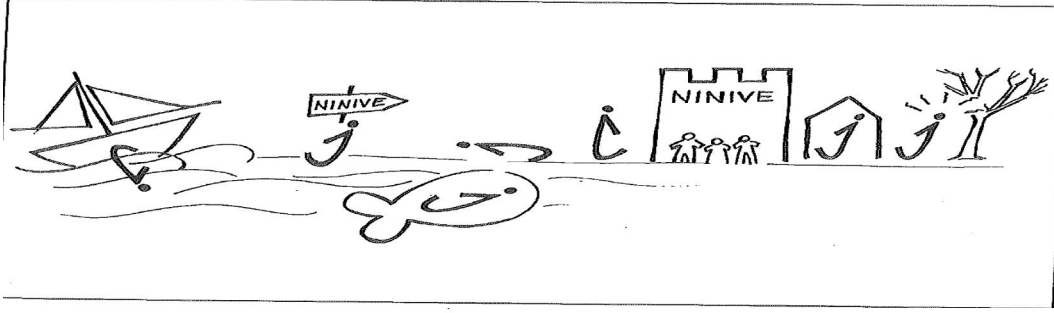
Zeynü'd-din, Ahmet b. Ahmet b. Abdi'l Latifi'z-Zebidi, Çev: Kamil Miras, Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sari Tercemesi ve Şerhi, c.4, b.7, Ank. 1982, H.664, s.529-530.

İnternet Adresleri

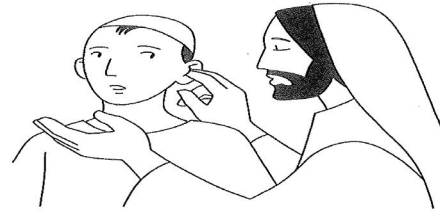
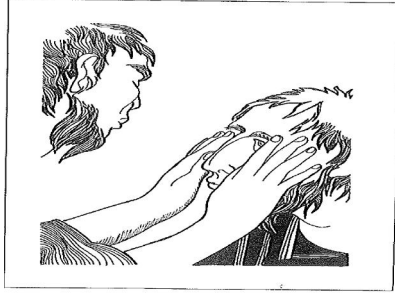
- <http://www.oalp.anadolu.edu.tr/>
- <http://www.webhatti.com/cocuk-sagligi/169630-4-yas-cocugunun-gelisimi.html>
- http://www.hamilebilgi.com/3_6_yas_cocuk_gelisim.html,
- <http://www.baktabul.net/anne-ve-bebek/106849-3-4-yas-arasi-cocugun-gelisimi.html>
- http://www.acevokuloncesi.org/download/3_4_yas_gelisim_ozellikleri.pdf,
23
- http://www.akillikadin.com/bebek_aile/cocuk/cocuk_sagligi/34yas-grubusosyal-veduygusalgelisim.html
- <http://www.cocukgelisim.net>
- <http://www.aktuelpsikoloji.com>
- <http://www.universite-toplum.org/text.php3>
- <http://www.terapiniz.com/psikolojik-kuramlar/219-sosyal-ogrenme-kurami.html>
- www.etnic.be
- <http://www.benimyuvam.com/50yazilar.asp?id>
- <http://www.kangeanaokulu.com/iletisim11dunyadaokuloncesiegitim.htm>,
- <http://www.acevokuloncesi.org/3-4yas-gelisim-ozellikleri>,
- <http://www.aktuelpsikoloji.com>
- [http://www.Baktabul.net // anne-ve-bebek](http://www.Baktabul.net//anne-ve-bebek),
- [http://www.hamilebilgi.com // 3-6 yaş çocuk gelişimi](http://www.hamilebilgi.com//3-6yas-cocuk-gelisimi).
- <http://www.minikeller.com.tr>
- [http://www.terapiniz.com psikolojik kuramlar // sosyal öğrenme kuramı](http://www.terapiniz.com/psikolojik-kuramlar//sosyal-ogrenme-kurami).
- <http://www.toplumuniversite.org>
- http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/milli_egitim_dergisi/167

EKLER

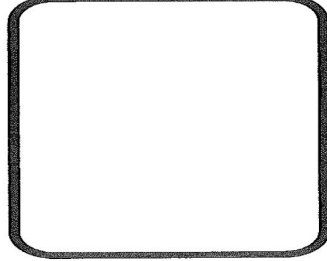
Ek 1: Yunus Peygamberin Hikâyesinin Resimli Özeti

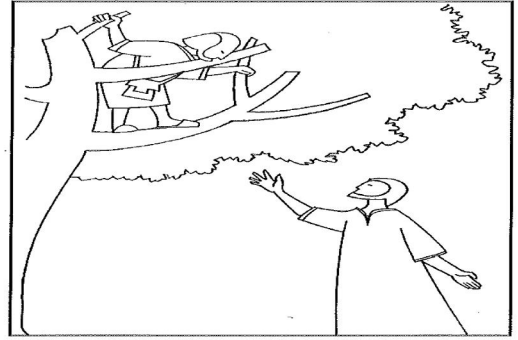
Ek 2: Yunus Peygamberin Hikâyesinin Resimli Kartlarla Anlatılması. Kartlar Karıştırılarak Çocukların Hikâyeye Göre Kartları Sıralamaları İstenir

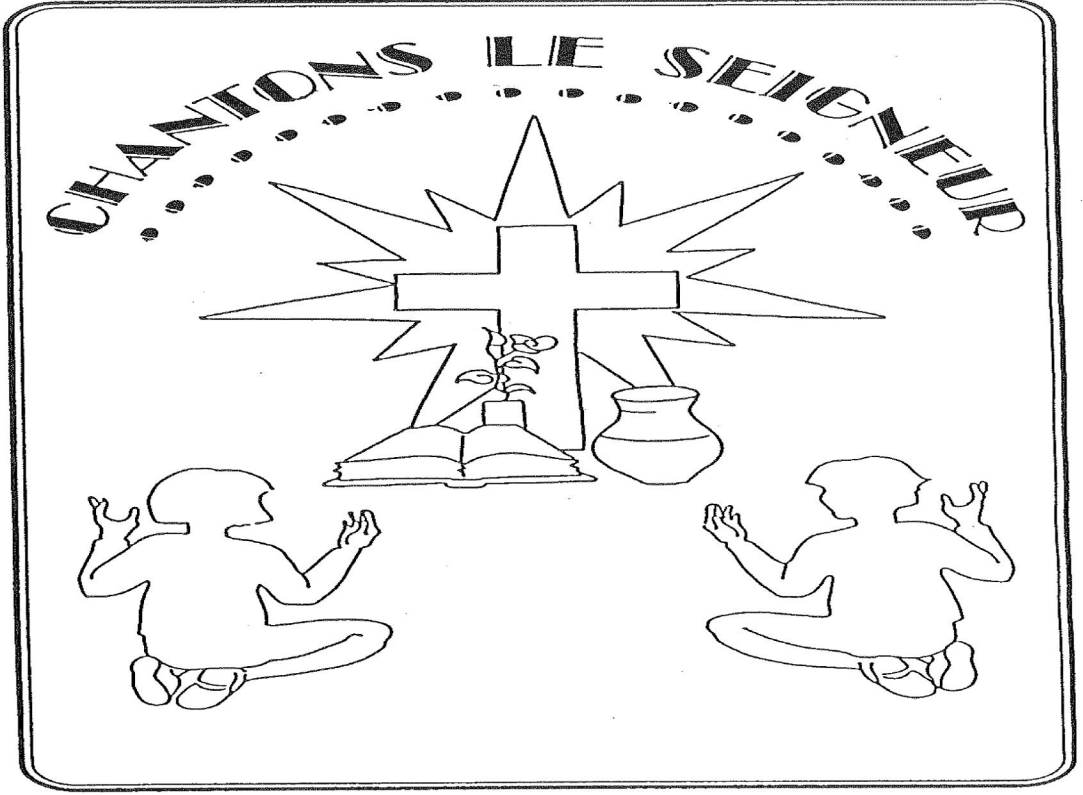
Ek 3: İsa Peygamberin Körleri Ve Sağırları İyileştirmesini Gösteren Çizimli Resim. Çocuklar Bu Resimleri Boyyarak Hikâyeyi İçselleştirirler

**Ek 4: İsa Peygamberin Kiliseye Girmeleri İstenmeyen Çocuklara Sevgi Göstermesi
Ve Onları Sahiplenmesi Hikâyesinin Kartlarla Anlatımı. Boş Kart Hikâyede
Tamamlanması Gereken Yeri Göstermektedir.**

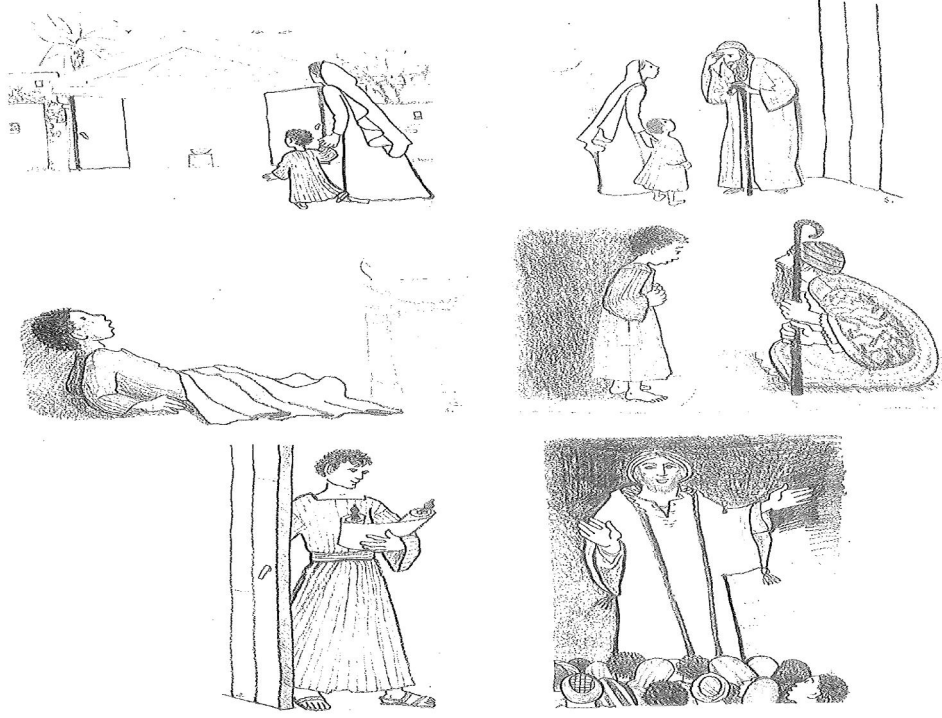

**Ek 5: İsa Peygamberin Toplum Tarafından Günahkar Kabul Edilerek Dışlanan
Zachee'yi Kardeş Olarak İlan Etmesi Ve Sahip Çıkmasının Resimli Anlatımı**

Ek 6: Tanrıya İbadeti Canlandıran Örnek Boyama

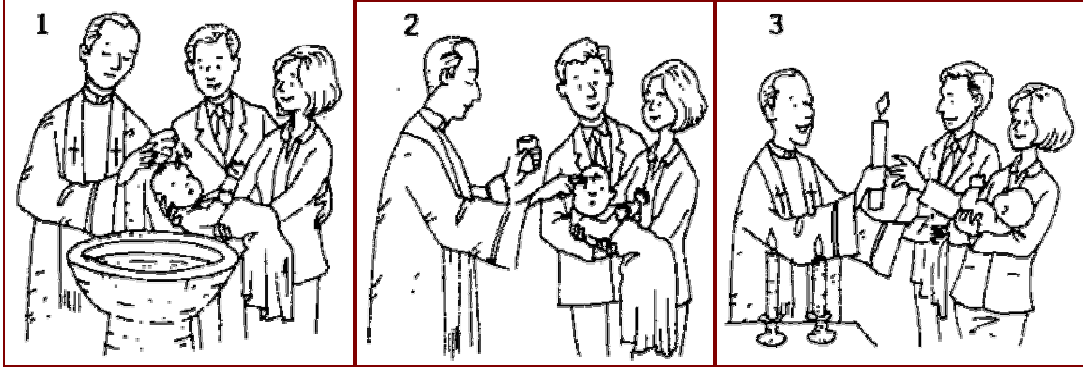

Ek 7: Samuel Hikâyesinin Resimli Özeti

Ek 8: Kucagında İsa ile Meryem'in Örnek Boyaması

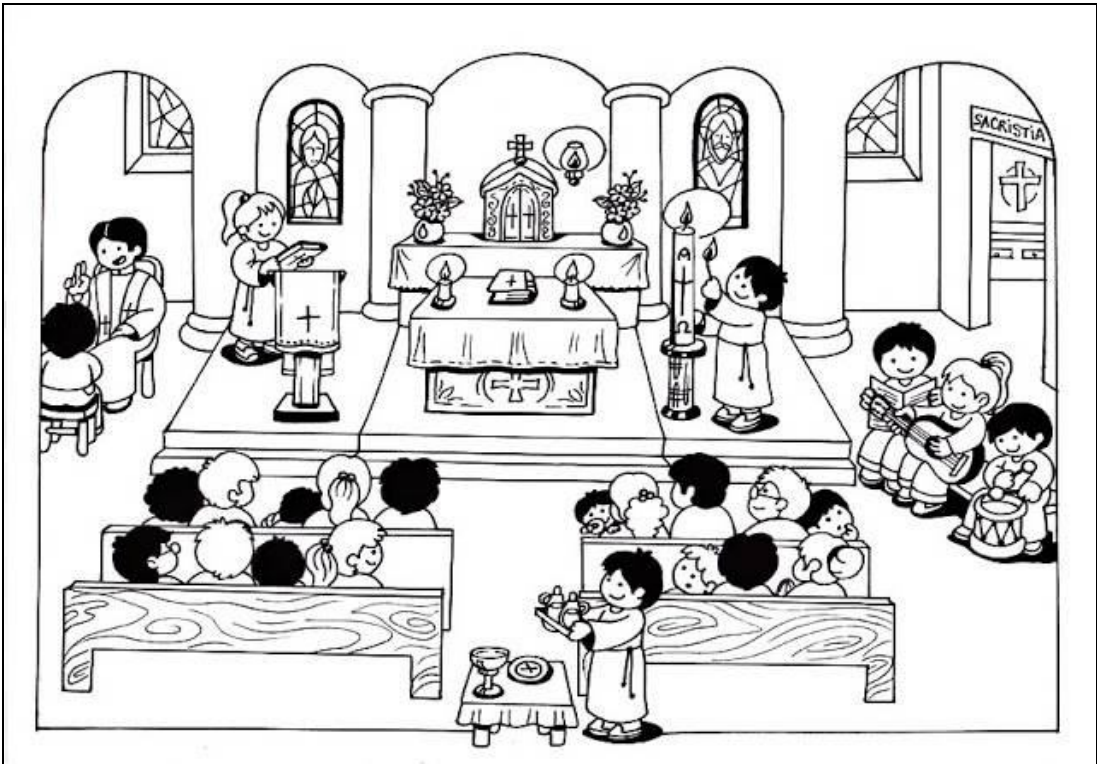
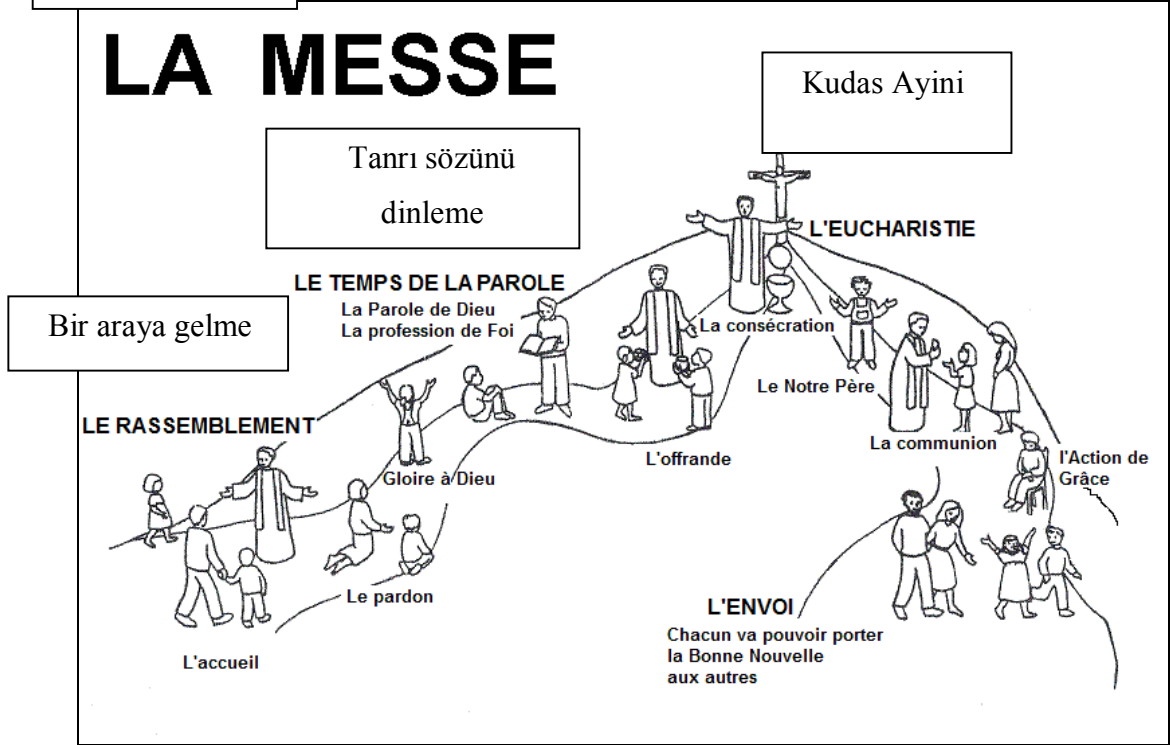
Ek 9: İsa'nın Hayatını Özetleyen Bir Resim Örneği

Ek 10: Vaftizi Anlatan Örnek Boyamalar

AYIN

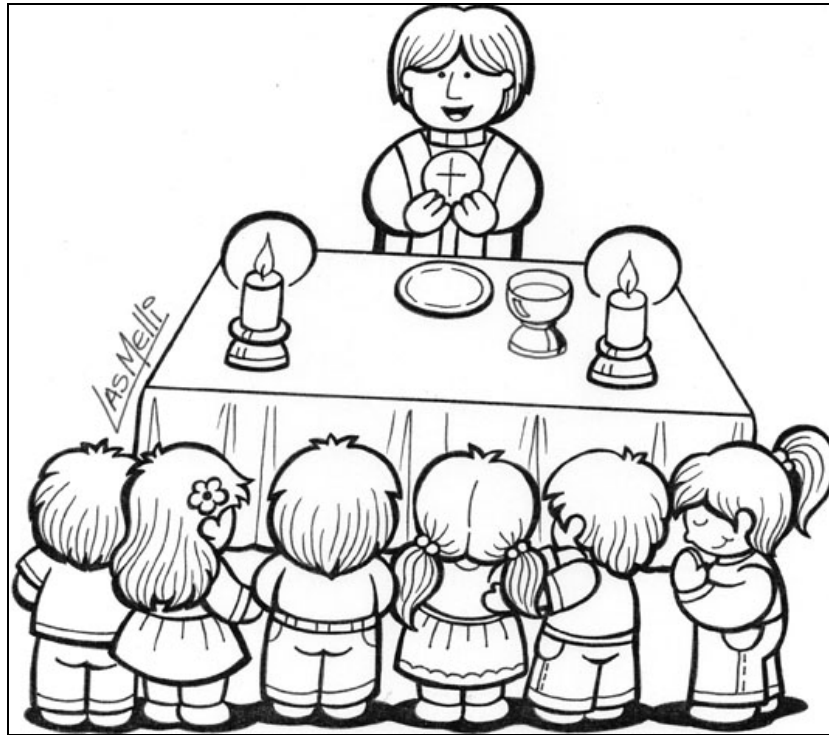
LA MESSE

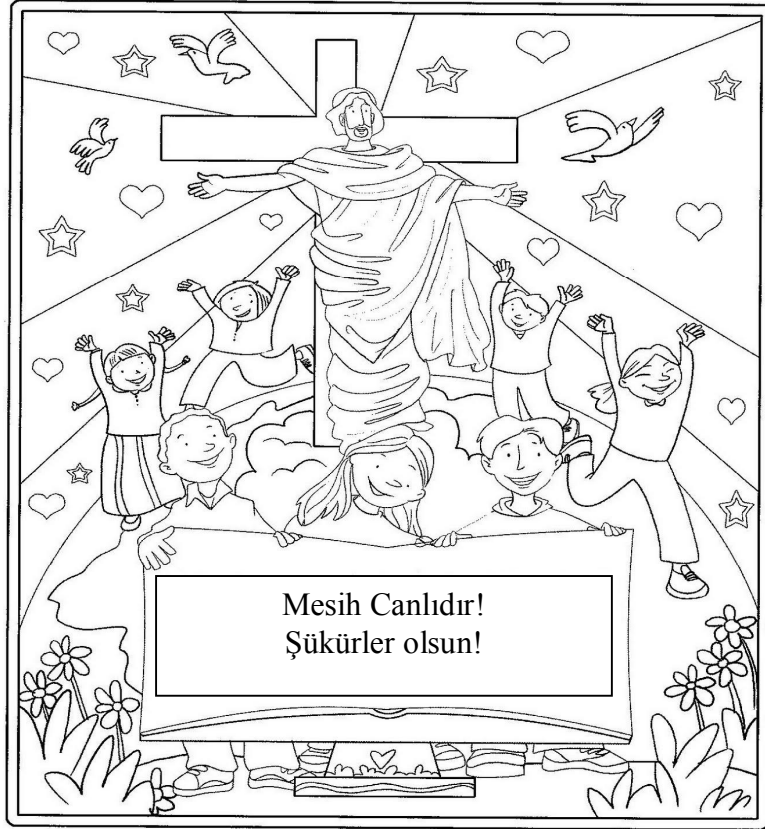

Ek 11: Kilisede Ayinleri Anlatan Şematik Boyamalar

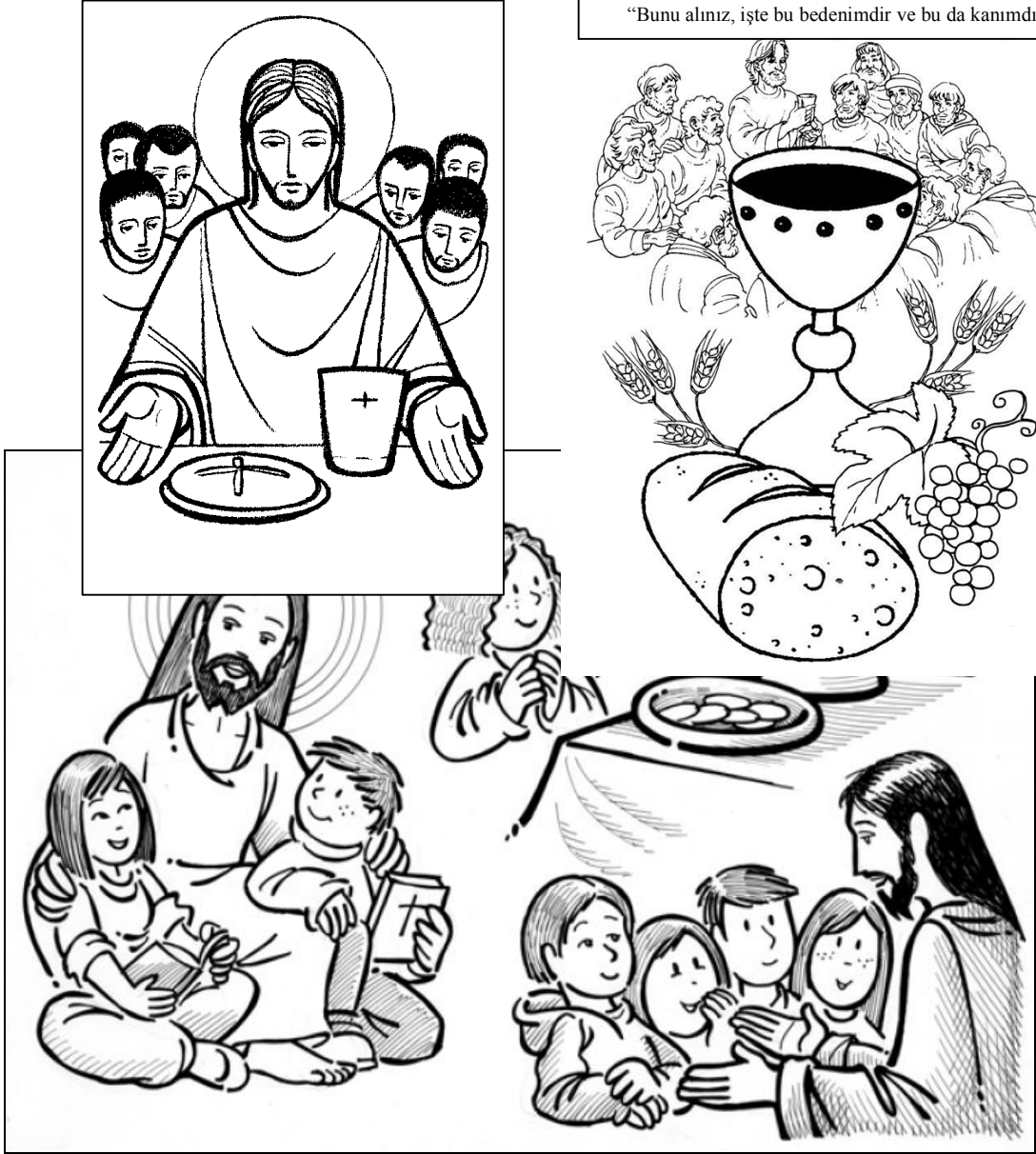

Ek 12: Kilise ve Hıristiyan toplumunu gösteren örnek boyama

Ek 13: Ayinlerde Çocukların Katılımının Önemi Vurgulayan Örnek Boyama

Ek 14: Tanrı İsa'nın Dirilişini Canlandıran Örnek Boyamalar

**Ek 15: İsa'nın Kendisini İnsanlık İçin Feda Ettiğini Simgeleyen "Eucharistie"
Kutlamalarından Örnek Boyamalar**

**Ek 16: İsa'nın Çarmıha Gerilme Serüveninden Dirilmesine Uzanan Yolu
Kronolojik Olarak Anlatan Resimler.**

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Abdulhalim İNAM	İmza:		
Doğum Yeri:	Devrek			
Doğum Tarihi:	06/09/1971			
Medeni Durumu:	Evli			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Pınarönü Köyü İ.Ö.O.	İlkokul	Pınarönü Köyü	1977-1982
Hafızlık Eğitimi	Devrek Merkez Kur'an Kursu	Hafızlık	Devrek	1982-1986
Ortaöğretim	Devrek İ.H.L.	İHL	Devrek	1986-1989
Lise	Devrek İ.H.L.	Matematik	Devrek	1989-1993
Ön Lisans	A.Ü. İlahiyat Ön Lisans	İlahiyat	Batı Avrupa	2011-2013
Lisans	A.Ü. İşletme Yönetim Organizasyon Bl.	Yön. Org.	Batı Avrupa	1996-2000
Yüksek Lisans	S.Ü. İlahiyat Fak. Din Eğitimi	Sosyal Bil. Enstitüsü Din Eğt.	Konya	2005-2007
Doktora	Necmettin Erbakan Ün.	Sosyal Bil. Enstitüsü Din Eğt.		
Becerileri	Yöneticilik, Organizasyon, İletişim, STK Çalışmaları			
İlgi Alanları:	Din Eğitimi, Metodlar, Eğitim Programları, Ahlak Eğitimi			
İş Deneyimi:				
2012 – 2013 Yılları Arası (Halen devam ediyor)	MEB İbn-i Sina İmam Hatip Lisesi Müdürlüğü			
2012- 2013 Yılları Arası (Halen devam ediyor)	İGMG Genel Merkez Yürütme Kurulu Üyesi ve Eğitim Başkan Yardımcısı.			
2000- 2012 Yılları Arası	BİF Yurtlar Kurslar ve Okullar Sorumlusu			
1998 – 2012 Yılları Arası	IGMG İbn-i Sina Enstitüsü Müdürlüğü			
2004 – 2011 Yılları Arası	Hac Kfile ve Grup Başkanlığı Görevleri			

2007 – 2009 Yılları Arası	BİF Eğitim Başkanlığı (5000 Öğrencinin Din eğitimi çalışmalarının planlanması ve organize edilmesi teftişlerinin takibi,)
2001 – 2007 Yılları Arası	BİF İrşad Başkanlığı (30 Caminin İmam – Hatip atamalarının yapılması, gerektiğinde rotasyon işlerinin yapılması, dini günlerin ihyası için gerekli organizasyonların yapılması, vaiz ve vaize görevlendirmesi ile halkın irşad çalışmalarının organizasyonu. Maide-i Kur'an programı organizasyonları
2007 – 2010 Yılları Arası	İGMG Kur'an Kursu Müfredatları hazırlama komisyon başkanlığı. (Bu çalışma 2010 yılında yayınlanmıştır.) İGMG Gençlik Eğitim çalışmalarında takip edilecek kitapların içeriklerinin hazırlanması (Bu kitaplardan İslam Akaidi ve Fıkhi, Güzel okuma ve yazma kitapları yayınlanmıştır.
1994 – 1998 Yılları Arası	Bif Anvers – Zuid Hz. Abbas Camii İmam – Hatipliği
1994 – 1998 Yılları Arası	Gençliğe yönelik ev sohbetleri organize çalışmaları
Aldığı Ödüller:	
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	
Prof. Dr..Mustafa Tavukcuoğlu	Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Din Eğitimi Bilim Dalı Bölüm Başkanı
Doç. Dr. Muhittin Okumuşlar	Konya NEÜ İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Fikret Karapınar	Konya NEÜ İlahiyat Fakültesi Hadis Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi
Dr. Nuh Savaş	Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Arapça Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi
E-posta	abdulhaliminam@hotmail.com
Tel:	0539 763 54 11 - 0032 477 50 91 41
Adres	Reu Des Sartis Nu 20 - 7350 Hensies / Belgium